Türk ve Dünya Yazarlarından

Aldatma Öyküleri

Hazırlayan Halil Gökhan

İNKILÂP

ALDATMA ÖYKÜLERİ

Hazırlayan: Halil Gökhan

Aldatma Öyküleri

© 2003, İnkılâp Kitabevi
Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş.
© Her öykünün yayın hakkı yazarına aittir.

Bu antolojinin her türlü yayın hakları Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir.

Fikir ve Sanat Eserleri Yasasının 34. maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Editör: Hasan Öztoprak

Hazırlayan: Halil Gökhan

Kapak Tasarım: Hakan Bektaş

Dizgi: Şahabettin Saykaloğlu
Düzelti: Özlem İşbilir

ISBN 975-10-2089-1

04 05 06 07   8 7 6 5 4 3 2 1

Baskı:
ANKA BASIM
Matbaacılar Sitesi, No: 38
Bağcılar-İstanbul

Ankara Caddesi, No: 95
Sirkeci 34410 İSTANBUL
Tel: (0212) 514 06 10 - 11 (Pbx)
Fax: (0212) 514 06 12
e-posta: posta@inkilap.com

www.inkilap.com

ALDATMA ÖYKÜLERİ

(ANTOLOJİ)

Hazırlayan: Halil Gökhan

İNKILÂP

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Gözyaşı Olmadan Aşk Olmaz

Dünyanın bütün tarihleri ve kültürleri buyuruyor, gösteriyor: Aldatma! On Emir'den Kinsley Raporu'na kadar herkesin burnunu soktuğu bir eylem alanı burası.

Aldatma'yı aşkın sınırları içinde karşı cinsle bir ilişkiden öteki ilişkiye geçişte yaşanan bir eylem sapması olarak özetleyebilir miyiz? Onu bir biçime sokmak, tek bir ifade, roman ya da aidiyetle açıklamak mümkün mü?

"Aldatma Öyküleri" antolojisi tam olarak da bu sorunla ortaya çıktı. Neden aldatıyoruz? Aldatıyor muyuz? Aldatma nedir?

Bütün âşıklar ve aşkın bütün durumları, aldatma için tek bir hedef gösterirler: Başka biri. Bu hareket yerine göre bencillik ve çoğu zaman da suçu başkasına atmanın esaslı bir yolu yöntemi değil midir? Aldatmaya kimi zaman cinsel politikalar ve kimi zaman da histeriler neden olabilir.

Ve hayatın devam ettiğine dair bütün söylem ve söylentiler. Aldatmanın en önemli bahanesi bunlar değil midir?

"Aldatma Öyküleri" antik aşkların büyük yazıcısı Tibullus'tan James Joyce'a, Mahmut Şevket Esendal'dan Ayfer Tunç'a kadar uzanan bir antoloji.

Aşk acılarını biraz olsun hafifletebilmek, aşkı daha iyi anlayabilmek için yapıldı... Çünkü eminiz bunun için yazıldı o öyküler...

Acı ve gözyaşının olmadığı bir aşkı tarif edebilir miyiz gerçekten?

Halil Gökhan
İstanbul, Ocak 2003

Tibullus

SADAKATSİZ DELİA

Yiğitlik taslıyordum ve kolayca küsebileceğimizi bildiğim durumlarda bile aksi için bir şey yapmıyordum.

Her şeyi ben yaptım ama aşkının tadını çıkaran, benim yakarışlarımın meyvesini yiyen başkası oldu. Aklımda, hep sen iyileştikten sonra mutlu bir hayat sürme fikri vardı, ama tanrılar bu dileğimi reddetti. Düşümde ben tarlayı ekiyorum, Delia'm da kızgın güneşin altında ürünü dövüyor, harmanı topluyor, üzüm dolu sepetlerle ya da hayvan sürüleriyle ilgileniyor. Üzümler, koca sepetin içine yığılmış, o da narin ayaklarıyla üzerinde gezinerek suyunu çıkarıyor... Ve artık öyle alışmış ki bu hayata, çiftçiler tanrısına asma için bir üzüm, ekin için bir başak, hayvan sürüsü için bir kurban sunmak gerektiğini biliyor.

Herkese emirler yağdırıyor, her şeyle ilgileniyor; bana ilgilenecek hiçbir şey bırakmıyor Delia. Sevgili Messala'm geliyor ve Delia onun için ağaçtan lezzetli meyveler topluyor. Öyle büyük bir özenle hizmet ediyor ki -itaat eder gibi- kendi elleriyle ona masayı hazırlıyor ve Messala bu ilgiye hayran kalıyor.

İşte tam hayallerimdeki gibi; Euros ve Notos Ermenistan'a

doğru mis kokular estiriyorlar... Hayallerim gerçekleşmeyince acılarımı şarapla yıkadım hep, ama acılar şarabı gözyaşlarına dönüştürdüler! Bir başkasını aldım kollarıma acımı dindirmek için, ama tam zevk anlarını yaşamaya başlarken aşığım geldi aklıma ve isteğim azaldı, hatta yok oldu her seferinde. O zaman da kadınlar hep bana büyü yapıldığını iddia ettiler. Bu sözler karşısında mahçup oldum, olmaz öyle şey dedim; ama aslında biliyordum, büyülenmiştim gerçekten de.

Genç âşığımdı bana büyü yapan; yüzünün güzelliği, ellerinin yumuşaklığı ve ustalığı, saçlarının kumrallığıyla büyülemişti beni... Eğer zengin bir aşık sahip olursa ona, bu benim felaketimi hazırlayan son olur!

Ama sen Delia'm, seni baştan çıkaracak ne bir teklifi kabul et ne de armağanı; hem armağanlar aşkı gölgede bırakır, yok eder... Yoksul biri ise her zaman çevrende gezinecek, sen çağırır çağırmaz şefkatli göğsüne yakın olabilmek için koşacaktır. Yoksul adam o koca kalabalığın içinde senin en sadık eşin olacaktır. Sana her zaman açık olacak, kalabalığın içinde sana her an yol açacaktır....

Ah Delia'm, ben boşa konuşuyorum. Sen benim sesime açmazsın o kapıyı; o kapıyı çalan el dolu gelmeli, bilirim!

Şimdiyse benim gidişim kaygılandırıyor seni, kaderin işi işte!

Yasak aşk sana ne verir bilemem ama sana tavsiyem, keyfine bak! Kayığın hain dalgalar üzerinde yol alsın!

(Çev. Nejla Burnazoğlu)

Marquis de Sade

BOYNUZ

Görgüsüz kişilerin en büyük kusurlarından biri de soluk alan her şey konusunda, durmamacasına, bir sürü boşboğazlıktan, yergiden, kara çalmadan sakınmamalarıdır, hem de hiç tanımadıkları kimseler önünde. Bu çeşit gevezeliklerin meyvesi olan nice olayları akla hayale getirmek bile zor: Öyle ya, kendisini ilgilendirenler hakkında kötü şeyler söylenirken, bunu göze alan budalayı paylayacak dürüst kişiyi nerede bulmalı? Gençler eğitilirken, bu akıllıca ölçülülük ilkesine yeterince yer verilmiyor, dünyayı, adları, nitelikleri, kendileriyle birlikte yaşamak için yaratıldıkları kişilerin yakınlıklarını tanımayı yeterince öğretmiyorlar onlara; bunların yerini, akıl çağına gelindikten sonra ayaklar altında çiğnenmekten başka hiçbir şeye yaramayacak bir sürü saçmalıklarla dolduruyorlar. İşleri güçleri kapışan rahipleri yetiştirmek diyeceği gelir insanın: Hep yobazlık, sahtekârlık ya da faydasız şeyler, bir ahlak ilkesi aramayın hiçbir zaman. Daha ileri gidin, topluma karşı gerçek görevlerinin ne olduğunu sorun bir genç adama, kendi kendisine ve başkalarına neler borçlu olduğunu, mutlu olmak için nasıl davranması gerektiğini sorun; kendisine ayine gitmeyi, uzun

dualar okumayı öğrettiklerini, ne demek istediğinizi anlamadığını, dans etmesini, şarkı söylemesini öğrendiğini, insanlarla yaşamasını öğrenmediğini söyleyecektir. Anlattığımız uygunsuzluğun sonucu olan olay, kan döktürmeye varacak kadar ciddi değildi, bir şakaya vardı vara vara. Biz de okurlarımızın sabrından yararlanarak bunun ayrıntılarını vereceğiz.

Şöyle böyle elli yaşlarında bulunan M. de Raneville, bir toplulukta karşılaştınız mı, sizi eğlendirmemesine imkân olmayan şu soğuk yaradılışlı kişilerdendi; kendisi çok az gülmekle birlikte hem iğneli sözleri hem de bunları söyleyişindeki soğukluklа, başkalarını çok güldürürdü; çoğu zaman, ya sırf sessizliği ya da sessiz çehresinin maskaraca anlatımlarıyla, kabul edildiği çevreleri, şu her zaman size anlatacak bir hikâyesi bulunan, dinleyenlerin yüzünü bir dakika bile güldüremeden, kendi sözlerine bir saat öncesinden kendileri gülen, ağır yeknesak gevezelerden bin kere daha fazla eğlendirmenin sırrını bilirdi. Maliyede oldukça önemli bir görevi vardı; bir zamanlar Orléans'ta başlattığı çok sade kötü bir evliliğin acısını çıkarmak için, namus yoksulu karısını orada bıraktıktan sonra, Paris'te, kendisi gibi çekici birkaç arkadaşıyla dost tuttuğu, çok güzel bir kadınla yirmi - yirmi beş bin liralık bir geliri yer tüketirdi.

M. de Raneyille'in metresi tam anlamıyla satılık bir kadın değil, evli, bunun sonucu olarak da, aldatma çoğu zaman zevki daha bir artırdığına göre, daha çekici bir kadındı; çok güzeldi, otuz yaşındaydı, bedeni bir kadın bedeni ne kadar güzel olabilirse o kadar güzeldi, şansını aramak için taşradan Paris'e gelmiş, bulmakta da gecikmemişti. Yaradılıştan zevk düşkünü olan, bütün güzel paraları kollayan Raneville onu da kaçırmamıştı; üç yıldan beri de, pek dürüst davranışlarla, çok akıl, çok para harcayarak, bir zamanlar yoluna evliliğin ektiği bütün acıları unutturuyordu bu kadına. Her ikisi de aşağı yukarı ay-

nı kadere uğramış oldukları için, birlikte avunuyorlar, hiçbir şeyi düzeltmeyen şu büyük gerçekte, bunca kötü aile, dolayısıyla bunca mutsuzluk bulunmasının, cimri ya da budala ana babaların mizaçlardan çok servetleri bir araya getirmek istemelerinden ileri geldiği gerçeğinde birleşiyorlardı. Raneville sık sık metresine, "Çünkü kader sizi zorba ve gülünç bir kocaya, beni de bir şırfıntıya düşüreceğine ikimizi birbirimize verseydi, yolumuzda sık sık topladığımız ısırganların yerinde güller biterdi," derdi.

Bir gün, sözü edilmesi oldukuça faydasız bir olay M. de Raneville'i, başkentlerinde saygı görmek için yaratılmış kralların kendilerini arzulayan uyruklarından kaçar gibi oldukları; hırsın, cimriliğin, öç ve gurur duygularının her gün, sıkıntının kanatlarında, günün havasına uymak isteyen bir sürü insanı sürüklediği, Fransız asaletinin kendi topraklarında önemli işler görebilecek kaymağının, gelip bekleme odalarında alçalmaya, kapıcılara alçakça dalkavukluk etmeye ya da kaderin, sonra yeniden daldırmak üzere, bir an için, unutulmuşluğun bulutlarından çıkardığı kimselerin evinde, alçakgönüllülükle, kendi evlerindeki kadar iyi olmayan bir akşam yemeği dilenmeye gönül indirdiği şu çamrulu, şu pis köye, Versailles'e götürmüştü...

M. de Raneville, işleri bitince, "pôt-de-chambre" denilen arabalardan birine bindi ve bir rastlantı sonucu, M. de Raneville gibi maliye dairesinde, ama söylediğimiz gibi, M. de Raneville'in ili olan Orléans'ta çalışan, M. Dutour adında, çok geveze, çok yuvarlak, çok kalın, çok şakacı bir adamla karşılaştı. Konuşma başladı, her zaman az konuşan M. de Raneville, kim olduğunu belli etmeden, tek kelime söylemeden, yol arkadaşının adını, lakabını, işlerini öğrenivermişti. M. Dutour, bu ayrıntılardan sonra toplum ayrıntılarına girdi.

– Orléans'ta birini tanımadınız mı?

– Mme de Raneville, oldukça güzel bir kadın.

– Tamam.

– Evet, görmüştüm.

– İşte, size bir sır olarak ona sahip olduğumu söyleyeceğim, yani üç gün, bu kadar sahip olunur ona. Doğrusu ya, boynuzlu koca dediğiniz, olsa olsa bu zavallı Raneville gibi olur.

– Kendisini tanır mısınız?

– Hayır, bir boynuzluluğunu bilirim, orospularla, kendisi gibi şehvet düşkünleriyle Paris'te servetini batıran pis herifin biriymiş diyorlar.

– Bu konuda bir şey söyleyemeyeceğim, tanımam kendisini, ama boynuzlu kocalara acırım.

Siz de öyle değilsiniz ya, beyefendi?

– Hangisini söylüyorsunuz, koca mı, yoksa boynuzlu mu?

– Her ikisi de, bugün bunlar öylesine birbirine karışmış ki, aralarındaki farkı bulmak çok zor.

– Evliyim, beyefendi, hiçbir zaman uyuşamadığım bir kadınla evlenmek talihsizliğine uğradım; huyu huyuma uymuyordu, dostça ayrıldık. Paris'e gelip Sainte-Aure manastırında rahibe olan bir akrabasının yalnızlığını paylaşmak istedi, burada oturur, arada sırada bir haberini alırım, ama kendisini hiç görmem.

– Dindar mıdır?

– Hayır, öyle olsa daha iyi olurdu belki.

– Ya! Anlıyorum sizi. Peki, şimdi işleriniz dolayısıyla kalmak zorunda bulunduğunuz şu günlerde bile gidip hatırını sormayı düşünmediniz mi?

– Doğrusu ya, hayır, manastırları sevmem. Sevincin, neşenin dostuyum ben, zevkler için yaratılmışım, topluluklarda aranan bir kimseyim, bir görüşme yerinde en azından altı aylık bir bunaltıyı göze alamam.

– Ama bir kadın...

– ... Kullanıldığı sürece ilgimizi çeken bir yaratıktır, ama ciddi nedenler bizi kendisinden ayırınca, ondan kopmasını bilmek gerekir.

– Sözlerinizde biraz acımasızlık yok mu?

– Hiç de değil felsefe var... Günün havası, aklın dili bu, ya bunu benimsersiniz ya da bir budala olarak tanınmaya boyun eğersiniz.

– Öyleyse karınızın bir kusuru var demektir, bunu açıklayın bana: Yaradılış kusuru mu, cömertlik ya da davranış kusuru mu?

– Biraz hepsi... Biraz hepsi, beyefendi, ama rica ederim, bırakalım bunu, bırakalım da sevgili Mme de Raneville'imize dönelim: Ne diyeyim Orléans'ta bulunup da bu kadınla gönül eğlendirmemiş olmanızı aklım almıyor... Öyle ya herkesin gönlünü eğlendirmiştir.

– Herkesin mi, yok canım, görüyorsunuz ya, benim gönlümü eğlendirmedi.

– Peki, fazla meraklılık olmazsa, zamanınızı kiminle geçirdiğinizi sorabilir miyim, beyefendi?

– İlkin işlerimle, sonra da arada sırada gece yemeği yediğimiz, oldukça güzel bir kadınla.

– Evli değil misiniz, beyefendi?

– Evliyim.

– Peki, karınız?

– Taşradadır, siz karınızı Sainte-Aure'da bıraktığınız gibi ben de karımı orada bırakıyorum.

– Evli, demek evlisiniz, beyefendi, yoksa siz de bizim sınıftan olmayasınız, söyleyin, ne olur.

– Koca ile boynuzlunun eşanlamlı iki kelime olduğunu söylememiş miydim size? Törelerin bozukluğu, lüks... Bir kadını düşüren o kadar şey var ki.

– Ya! Çok doğru, beyefendi, çok doğru.

– Bu işleri bilen bir adam olarak karşılık veriyorsunuz.

– Hayır, hiç de değil; çok güzel bir kadının varlığı size bırakılmış eşin acısını unutturuyor, beyefendi.

– Doğru, sade, çok güzel bir kadın, size tanıtacağım onu.

– Beyefendi, benim için çok büyük bir şeref bu.

– Yo teklif, tekellüf mü var, beyefendi. İşte geldik, işleriniz dolayısıyla bu akşam bırakıyorum sizi, ama yarın şu adreste mutlaka gece yemeğine bekliyorum sizi.

Raneville sahte bir adres verdi, soranlar verdiği ad altında kendisini kolayca bulabilsinler diye de evi hemen haberdar etti bundan.

Ertesi gün, M. Dutour randevuyu kaçırmadı, Raneville verdiği uydurma adı altında da bulunabilmesi için tedbir aldığından, kolayca girdi içeri. Hoş beşten sonra, Dutour umduğu tanrıçayı hâlâ göremediği için kaygılı görünüyordu.

– Sabırsız adam, gözlerinizin neyi aradığını anlıyorum, dedi Raneville... Güzel bir kadın vaat edilmişti size, şimdiden çevresinde dört dönmek istiyorsunuz; Orléanslı kocaları boynuzlatmaya alışmışsınız. Parisli aşıklara da aynı şekilde davranmak istiyorsunuz, hiç şüphem yok: Bahse girerim ki, beni de dün öyle alaylı alaylı, sözünü ettiğiniz şu zavallı Raneville'i koyduğunuz kefeye koysanız, keyfinize hiç diyecek olmaz.

Dutour kendini beğenmiş, bunun sonucu olarak da budala bir adam gibi karşılık verdi, konuşma bir an neşelendi, sonra Raneville, dostunun elini tutarak.

– Gelin, zalim adam, dedi. Tanrıçanın sizi beklediği tapınağa buyurun.

Bunları söylerken, şehvet verici bir odaya soktu Dutour'u, burada Raneville'in durumu öğrenip şakaya hazırlanmış olan metresi, kadife bir sedirin üzerinde, geceliklerin en hoşu içinde, ama yüzü peçeli olarak bekliyordu: Bedeninin güzelliğini,

zenginliğini gizleyen hiçbir şey yoktu, görülmesi imkânsız olan yalnız yüzüydü.

– İşte çok güzel bir kadın, diye atıldı Dutour, ama neden yüzüne de hayran kalmaktan yoksun bırakıyorsunuz beni, padişah sarayında mıyız?

– İtiraz yok, bir utanma meselesi bu.

– Nasıl utanma meselesi?

– Size yalnız metresimin boyuyla elbisesini göstermekle yetineceğimi mi sanıyorsunuz. Bütün bu örtüleri kaldırarak bunca güzelliği avucumda tutmaktan ne büyük bir mutluluk duyduğuma sizi inandırmazsam zaferim tam olur mu? Bu genç kadın son derece alçakgönüllü olduğu için, bütün bu ayrıntılar yüzünü kızartırdı onun; buna razı olmak lütfunda bulundu ama yüzü peçeli olmak şartıyla. Kadınlar ne kadar utangaç, ne kadar incedir, bilirsiniz. M. Dutour, sizin gibi kibar, sizin gibi modaya uygun bir adama öğretilecek şeyler değil bunlar.

– Nasıl, sahiden gösterecek misiniz?

– Hepsini, söyledim ya, benim kadar kıskançlıktan uzak adam bulamazsınız, yalnız başına tadılan mutluluk tatsız gelir bana, ben yalnız bölüşüleninden haz duyarım.

Sonra, özdeyişlerine inandırmak için, Raneville tülden bir mendili çıkarmakla başladı işe, böylece görülebilecek gerdanların, göğüslerin en güzeli çıktı ortaya. Dutour ateşlendi.

– Ne haber, dedi Raneville, nasıl buldunuz?

– Venüs'ün ta kendisinin göğüsleri.

– Bunca ak, bunca sert memeler ateş yakmak için mi yapılmış dersiniz... Dokunun, dokunun, arkadaşım, gözler bizi aldatır bazı bazı, bence şehvet konumda bütün duyular kullanılmalı.

Dutour titreyen elini yaklaştırıyor, dünyanın en güzel göğsünü coşkuyla yokluyor, dostunun hoşgörüsüne bir türlü akıl erdiremiyordu.

Raneville, hafif taftadan bir eteği bedenin ortasına kadar kaldırarak:

– Daha aşağıya inelim, dedi, nasıl, bu kalçalara ne diyorsunuz, aşk tapınağından daha güzel sütunlara dayanabilir mi dersiniz?

– Dostum, duramıyorum artık, dedi Dutour, ya beni evinizden kovun ya daha gitmeme izin verin.

– Daha ilerisi neresi ki, nereye gitmek istiyorsunuz?

– Anlamıyor musunuz, aşktan sarhoşum, kendimi tutamayacağım artık.

– Ya bu kadın çirkinse?

– Bunca çekici yanlarla çirkin olmak imkânsız.

– Ya...

– Pekâlâ, korkunç dost, pekâlâ, bu kadar istiyorsanız, yatıştırın isteğinizi. Hatta severliğimden dolayı bana şükran duyacak mısınız bari?

– Ah! Dünyanın en büyük şükranını.

Sonra Dutour kendisini bu kadınla yalnız bırakmasını ister gibi, dostunu eliyle, usul usul itmeye başladı.

– Yo! Sizi bırakmaya gelince, hayır, yapamam bunu, dedi Raneville, hem bu kadar vesveseli misiniz ki önümde yapmıyorsunuz işinizi? Erkekler arasında sözü bile olmaz böyle şeylerin: Üstelik de şartım bu, ya benim önümde, ya hiç.

Dutour kendini tutamadı, buhurun yanacağı sunağa atıldı:

– İsterse şeytanın önünde olsun, her şeye razıyım, dedi...

– Pekâlâ, dedi Raneville soğuk soğuk, görünüşler sizi aldattı mı, bunca güzelliğin vaat ettiği hazlar hayal mi, yoksa gerçek mi? Ah! Hiçbir zaman, hiçbir zaman, böylesine şehvetlisini görmedim.

– Ama bu kör olası peçe, bu hain peçe, bunu kaldırmama izin yok mu?

– Var... Ama son anda, bütün duyularınız Tanrıların sar-

hoşluğuyla coşunca, onlar kadar, hatta çoğu zaman onlardan da mutlu olduğunuz o öylesine tatlı anda. Bu şaşkınlık iki misline çıkarcak coşkunluğunuzu: Venüs'ün ta kendisinin zevkini çıkarmanın hazzına Flore'un yüzünü seyretmenin anlatılmaz hazlarını ekleyeceksiniz, insanın avuntu bulduğu o zevkler okyanusuna daha da iyi dalacaksınız... İşaret edersiniz bana.

– Of! Şu sırada kızıyorum, dedi Dutour...

– Evet, görüyorum, çok kızgınsınız.

– Hem de o kadar ki... Ah, dostum, geliyorum bu göksel ana, çekin çekin şu peçeyi de gökyüzünün ta kendisini seyredeyim.

– İşte, dedi Raneville, tülü çekip aldı, ama dikkat edin, cennet cehennemin yanı başında olmasın.

Dutour, karısını tanıyarak:

– Aman Allahım, diye haykırdı... Daha neler, demek sizsiniz, hanımefendi? Beyefendi, ne garip bir şaka, bence sizin hak ettiğiniz... Bu şırfıntı...

– Bir dakika, bir dakika, kızgın adam, her şeyi hak eden sizsiniz. Dün bana davrandığınız gibi davranacağınıza, tanımadığınız insanlar karşısında biraz daha sıkı ağızlı olmayı öğrenin. Orleans'da o kadar kötü davrandığınız o zavallı Raneville... Benim, beyefendi; görüyorsunuz, ben de Paris'te bunun karşılığını veriyorum size; üstelik, düşündüğünüzden çok daha ilerdesiniz işte, yalnız beni boynuzladığınızı sanıyordunuz, şimdi kendi kendinizi de boynuzladınız.

Dutour dersi anladı, elini uzattı dostuna, hak ettiğine uğradığını kabul etti.

– Ama bu hain...

– Ne olacak, o da sizin yaptığınızdan başka bir şey yapmıyor, her özgürlüğü bize vererek bu cinsi insanlığa aykırı bir şekilde zincire vuran yasa nedir, doğru mudur? Siz Paris'te ve Orléans'ta kocaları boynuzlarken, karınızı ne hakla Sainte-

Aure'a kapatırsınız? Dostum, doğru bir şey değil bu; değerini bilmediğiniz bu sevimli yaratık gelip başkalarını aradı: İyi de etti, beni buldu; ben ona mutluluk veriyorum, siz de Mme de Raneville'e verin, razıyım buna, dördümüz de mutlu yaşayalım kaderin kurbanları insanların da kurbanı olmasın.

Dutour dostuna hak verdi, ama kaderin akıl akmaz bir cilvesiyle karısına yeniden, hem de deli gibi âşık oldu; Raneville, ne kadar alaycı olursa olsun, karısı yeniden ele geçirmek isteyen Dutour'un ısrarları karşısında direnemeyecek kadar iyi yürekliydi, genç kadın da kabul etti. Bir eşi daha bulunmadığı şüphe götürmeyen bu olay, kaderin ve aşkın cilvelerinin pek tuhaf bir örneğiydi.

(Çev. Tahsin Yücel)

Marquis De Sade

NEŞELİ ALDATMACA

Birçok dikkatsiz kadın, kendilerine bir sevgili bulmaksızın ve kocalarını da karşılarına almaksızın, her türlü cilveleşme yöntemine açıktırlar. Ama bu yöntemle kendilerini bekleyen kaçınılmaz sondan daha tehlikeli bir sona sürüklerler. Bu bağlamda, sözünü açtığımız bu konuya en çok uyacak olay ise kuşkusuz Languedovc markizinin başına gelenlerdir.

Aklı bir karış havada, delidolu, neşeli ve açık görüşlü nazik bayan Guissac, Aumelas baronuyla yaptığı mektup alışverişlerinin bir sorun yaratmayacağına inanıyordu. Böyle düşünmesinin başlıca nedeni bu mektupların zaten ortaya çıkmayacağına olan inancıydı; hatta bayan Guissac'a göre bu mektuplar bir gün ortaya çıkacak olursa da kocasına şöyle veya böyle masumiyetini kanıtlayacağına inanıyordu. Ancak yanılıyordu...

Oldukça kıskanç olan bay Guissac, bu mektup alışverişlerinden şüphelenerek, önce bir hizmetçinin ağzından laf aldı, sonra da içindeki şüpheyi çoğaltacak bir şey olmasa da mektuplardan birini ele geçirdi.

Bu öldürücü kuşku sonucunda, yanına bir tabanca ve bir bardak limonata alarak, hışımla karısının odasına daldı.

"Aldatıldım bayan!" diye bağırdı öfkeyle. "Her şeyi aydınlatan bu kâğıt parçasını okuyunuz, artık olayları uzatmanın bir manası yok. Ölüm şeklinizi seçiniz!"

Markiz kendisini savunuyor, eşine yanıldığını ve evet belki dikkatsizce davranmış olabileceğini ancak hiçbir suç işlemediğini binlerce kez tekrarlıyor, yeminler ediyordu.

"Beni kandıramazsınız..." diye cevap veriyor öfkeli koca, "Beni artık kandıramazsınız. Hemen karar verin yoksa bu silah sizi bu günden mahrum edecek."

Zavallı bayan Guissac, korkarak zehirde karar kıldı ve kadehi alıp, kafaya dikti.

"Durun!" dedi kocası, kadın zehiri içerken, "Tek başınıza ölmeyeceksiniz. Ha! Sizin tarafınızdan aldatılmış bir erkek olarak, bu dünyada daha fazla ne işim olabilir ki?"

Bu sözleri söylerken, marki bardağı aldı ve geri kalanını da o içer.

"Ah bayım," dedi kadın, "ikimizi de küçük düşürdüğünüz bu durumda, benden annem ile babamı son bir kez kucaklayabilmemi ve günahlarımı çıkarabileceğim bir rahibi eksik görmeyin!"

Bu talihsiz kadının istediği insanları bulmak için sağa sola adamlar yollandı ve en sonunda kadıncağız kendisine hayat vermiş kişileri karşısında görünce, onların kucağına atılıp suçsuz olduğunu haykırmaya başladı. Ama kendini aldatılmış sanan ve bu durumda hem karısını hem de kendisini acımasızca cezalandırıp, geri dönüşü olmayan bir girdaba sürükleyen bir kocaya ne denebilirdi ki?

Elbette bir tek hüzünlenmek kalıyordu ve her yerden gözyaşları sel olup akıyordu...

Bu arada rahip geldi.

"Hayatımın bu en acımasız gününde," diye söze başlayan

markiz şöyle devam etti, "Ailem ve onurum için, burada herkese açık bir mekânda günah çıkartmak istiyorum."

Ve doğduğundan beri işlediği suçları, bilinçaltındaki düşünceler de dahil olmak üzere tüm yaptıklarını bir bir sıraladı. Her şeyden kendisini sorumlu tuttu, kendisini suçladı.

Aumelas baronu hakkında tek bir söz bile duymayan dikkatli koca, (gerçi öyle bir ortamda lafı edilmesi oldukça tuhaf kaçardı) neşe içerisinde ayağa fırladı.

"Ah sevgili akrabalarım," diye başladı söze; kayınvalidesi ve kayınpederine sarılarak şu sözleri söyledi: "Kızınız ona yaşattığım bu korkuyu bağışlasın, hiçbiriniz üzülmeyin. Karım beni o kadar endişelendirdi ki ona bir o kadarını yaşatmak boynumun borcuydu. İçtiğimiz kadehte zehir falan yoktu, içiniz rahat olsun, onun da içi rahat olsun. Ancak şunu da söylemeliyim, gerçekten dürüst bir kadın hiçbir kötülük yapmamalı hatta bu konuda kendisinden şüphelenilmesine dahi izin vermemeli."

Markiz yaşadığı olaydan sıyrılabilmek için oldukça zorlandı. Zehirlendiğinden o kadar emindi ki hayal gücü ona bu şekilde bir ölümün tüm belirtilerini yaşatmıştı bile. Titreyerek ayağa kalkıyor, kocasını kucaklıyor ve acısının yerini mutluluk alıyordu.

Haddinden fazla ders almış olan kadın kendisini böyle bir duruma bir daha asla düşürmeyeceğine dair içinden yeminler ediyordu.

Sözünde durdu ve kocasıyla otuz yıldan fazla yaşadı. Ve kocası onu bir gün bile eleştirmedi, eleştirecek bir şey bulamadı.

(Çev. Barış Behramoğlu)

Anton Çehov

BU O KADINDI

Kızlar:

– Piyotr İvanoviç, bize bir şeyler anlatsana! dediler.

Albay, kır bıyıklarını burdu, öksürdükten sonra, anlatmaya başladı:

– Bu vak'a, alayımız 1843 yılında Çenstohov'a yakın bir yerde karargâh kurduğu sıralarda olmuştu. Şunu da söylemeliyim ki, bayanlar, o yıl kış çok şiddetliydi, bir gün geçmezdi ki, nöbetçilerin burunları soğuktan donmasın, yahut tipi yolları karla kaplamasın. Ekim ayının sonunda başlayan ayazlar nisana kadar sürüp gitmişti. Şunu da işaret edeyim ki, o zamanlar ben de şimdiki gibi ziftten kararmış eski bir çubuğa benzemiyordum, yiğit, pespembe, güzel bir erkektim, hani! Tavus kuşu gibi kurumlanır, sağa sola para savurur, dünyada hiçbir asteğmenin yapamayacağı gibi bıyıklarımı burardım. En gururlu bir güzelin itaatli bir kuzuya dönmesi için bir göz kırpmam, mahmuzlarımı şakırdatıp bıyık bükmem yeterdi. Bir örümcek sineklere nasıl düşkünse, ben de kadınlara öyle düşkündüm, bayancıklarım, vaktiyle boynuma sarılan Lehli ve Yahudi kadınları sayacak olsam, sizi temin ederim ki, aritmetikteki sayılar yetmezdi... Bütün bunlara alay yaveri olduğu-

mu, çok iyi mazurka oynadığımı, üstelik de Allah rahmet etsin, güzel bir kadınla evli olduğumu ilave edin. Ne kadar haşarı, coşkun bir adam olduğumu tasavvur bile edemezsiniz. İlçede bir aşk macerası geçer, birisi çıfıtın saçlarını yolar, yahut lehli beyleri tokatlatırsa, bunları yapanın asteğmen Vivertov'dan başkası olmayacağını herkes bilirdi.

Yaver olduğum için sık sık ilçeyi dolaşırdım. Kâh yulaf, saman almaya gider, kâh Yahudilerle lehlilere iskarta edilmiş atları satardım, ama daha sık, bayancıklarım, vazifeyi bahane ederek atıma atlar, Lehli bayanlara randevuya, yahut zengin derebeylerine kâğıt oynamaya giderdim... Şimdi de hatırladığım gibi, Noel gecesi, Çenstohov'dan Şevekli'ye bir vazifeyle gidiyordum. Hava dayanılmayacak kadar soğuktu... Ayaz ortalığı öyle donduruyordu ki, atlar bile inliyordu, soğuktan, sürücümle ben, yarım saat gibi kısa bir zamanda iki buz sucuğuna dönmüştük... İnsan ayaza şöyle böyle alışabilir, ama tam yarı yolda birdenbire tipi başlamaz mı! Beyaz kefen sabah duasından önce ayağa kalkan iblis gibi kalktı, dönmeye başladı, rüzgâr inliyordu, sanki karısını elinden almışlardı, yol gözden kayboldu... On dakikadan az bir zaman içinde, sürücü, atlar, ben, birer kartopuna dönmüştük.

Arabacı birdenbire:

– Bayım, yolumuzu kaybettik! dedi.

– Hay, Allah kahretsin! Peki, sen nereye bakıyordun, aptal? Haydi, bari dosdoğru git, belki bir eve falan rastlarız.

İşte efendim, gittik, gittik, döndük dolaştık, en sonunda gece yarısına doğru atlar, şimdi de hatırladığım gibi, zengin bir Lehli olan kont Bayadiovskiy'in şatosunun dış kapılarına gelip dayandı. Lehlilerle Yahudiler benim için yemekten sonra hardal kökü salatası gibi bir şeydir, ama doğruyu söylemek gerekirse Lehliler konuksever insanlardır, hem de Lehli bayanlar dünyanın en sıcak kanlı kadınlarıdır...

Bizi içeri aldılar... Kont Bayadlovskiy, o sırada Paris'te yaşadığı için bizi vekilharcı Lehli Kazimir Haptsinskiy kabul etti. Hatırlıyorum, aradan bir saat bile geçmeden vekilharcın evinde oturmuş, karısıyla hoş-beş ediyor, içki içerek kâğıt oynuyordum. Beş tane altın kazanıp çakırkeyif olduktan sonra yatmak için izin istedim. Vekilharcın evinde yer olmadığından bana kontun şatosunda bir oda hazırladılar.

Vekilharç beni, soğuk, karanlık büyük salona bitişik küçük bir odaya sokarak:

– Hayaletlerden korkar mısınız? diye sordu.

Boğuk yankının sözlerimle ayak sesimi tekrarladığına kulak vererek:

– Burada hayaletler var mı, dersiniz? diye sordum.

Lehli gülerek:

– Bilmem, dedi, ama öyle sanıyorum ki, burası hayaletlerle kötü ruhların barınması için en elverişli bir yerdir.

Adamakıllı içmiştim, zil zurna sarhoştum, ama bu sözler üzerimde soğuk su tesiri yaptı. Hay Allah kahretsin, bir tek hayaletle karşılaşmaktansa yüz Çerkezi tercih ederim! Ama çare yoktu, soyundum, yattım... Odamdaki mum, duvarları pek hafif aydınlatıyordu, duvarlardaysa, tasavvur ediniz, birbirinden korkunç aile portreleri, eski zaman silâhları, avcı boynuzları, daha da birçok fantastik şeyler... Ortalıkta mezar sessizliği hüküm sürüyordu, yalnız bitişik salonda fareler tıkırdıyor, bir de kuruyan eşyaların çatırtısı duyuluyordu. Dışarısı cehennemi andırıyordu... Rüzgâr kimbilir hangi ölüye fatiha okuyor, ağaçlar haykırıp ağlayarak yerlere kadar eğiliyordu; kimbilir hangi iblisin oyuncağı, anlaşılan bir pancur, acı acı gıcırdayarak pencere çerçevesine çarpıyordu. Bütün bunlara başımın, başımla beraber de bütün dünyanın döndüğünü ilave edin... Gözlerimi kapayınca, karyolanın bütün bu boş evi dolaştığını, ruhlarla birdirbir oynadığımı sanıyordum. Duydu-

ğum korkuyu azaltmak için hemen mumu söndürdüm, çünkü boş odalar aydınlatıldığı zaman karanlıktan daha korkunç olur...

Albayı dinleyen üç kız, anlatana daha çok sokularak, sabit bakışlarını onun yüzüne diktiler.

Albay sözlerine devam ederek:

– Böylece, dedi, elimden geldiği kadar uyumaya çalışmama rağmen uyku benden kaçıyordu. Kâh bir fısıltı duyar gibi oluyor, kâh birisinin omuzuma dokunduğunu sanıyordum, kısacası sinirleri gerilen bir insanın her zaman görebileceği bir şeytan oyunudur oynuyordu. Bu karmakarışıklık arasında terliklerin şıp-şıpına benzer bir sesi açıkça duydum. Kulak verdim, ne dersiniz, baktım birisi kapıya yaklaştı, öksürerek açtı...

Yatağımdan kalkarak:

– Kim o? diye sordum.

Bir kadın sesi:

– Benim... Korkma! diye cevap verdi.

Kapıya doğru yürüdüm... Birkaç saniye geçtikten sonra kuğu kuşunun tüyleri gibi yumuşak iki kadın eli omuzlarıma yattı.

Ahenkli bir kadın sesi:

– Seni seviyorum... Sen benim için hayatımdan daha değerlisin, dedi.

Sıcak nefesi yanağımı okşadı... Tipiyi de, ruhları da, bütün dünyayı da unutarak beline sarıldım... Ne beldi Yarabbi! Tabiat böyle belleri on yılda bir defa o da ayrıca sipariş üzerine yapar... Kalıba dökülmüş gibi ince, sıcak, tıpkı bir çocuk nefesi gibi nefis bir beldi! Kendimi daha fazla tutamadım, kollarımın arasında sıktım onu... Dudaklarımız ateşli uzun bir öpüşmeyle birleşti... Yeryüzünde bulunan bütün kadınların adına yemin ederim ki, bu öpüşmeyi mezara kadar unutamayacağım...

Albay,sustu, yarım bardak kadar su içtikten sonra sesini alçaltarak sözlerine devam etti:

– Ertesi gün, pencereden dışarı baktığım zaman, tipinin çok şiddetlenmiş olduğunu gördüm... Gitmeye imkân yoktu. Bütün gün vekilharcın evinde oturduk, içki içtik, kâğıt oynadık. Akşamleyin gene boş evdeydim, gene tam gece yarısı tanıdığım beli sarıyordum. Evet, bayanlar, aşk olmasaydı, can sıkıntısından ölürdüm orada... Belki de ayyaş olurdum.

Albay yerinden kalktı, sessiz sessiz odada dolaşmaya başladı.

Kızlardan biri, beklemekten nefesi kısılarak:

– Peki... Sonra? diye sordu.

– Hiç. Ertesi gün yola çıkmıştım.

Kızlar, cesaretsiz cesaretsiz:

– Peki o kadın kimdi? diye sordular.

– Kim olduğu belli!

– Hiç de belli değil...

– Karımdı!

Kızlar, arı sokmuş gibi yerlerinden fırladılar:

– Yani nasıl olur? diye sordular.

Albay bir çeşit can sıkıntısıyla:

– İlahi, bunda, anlamayacak ne var, diyerek omuz silkti. Çok açık anlattığımı sanıyorum. Şevelki'ye karımla beraber gitmiştik. O, boş evde, bitişik odada yatıyordu... Her şey, gün gibi açık!

Kızlar, hayal kırıklığına uğramış gibi ellerini yana attılar:

– Amma da yaptınız... dediler. Başlarken iyi başladınız, ama çok tuhaf bitirdiniz... Karımdı... Kusura bakmayın, ama bu anlattığınız hiç de meraklı, hiç de akıllıca bir şey değil...

– Acayip! Demek ki siz onun nikâhlı karım değil de, yabancı bir kadın olmasını isterdiniz! Ah, kızlar! Kızlar! Şimdiden böyle düşünürseniz, evlendikten sonra, nasıl konuşacaksınız?

Kızlar utandılar, sustular. Somurtarak kaşlarını çattılar, büsbütün hayal kırıklığına uğrayarak yüksek sesle esnemeye başladılar... Akşam yemeğinde bir şey yemiyor, ekmekten leblebi yapıyor, somurtuyorlardı.

İçlerinden birisi daha çok dayanamayarak:

– Hayır, buna... vicdansızlık denir! Sonu böyle olduktan sonra ne diye anlatmalı? Bu hikâyenin iyi bir tarafı yok ki. Böyle bir hikâyeye vahşi bir hikâye bile denebilir!

Öteki kız da:

– Pek heyecanlı, pek tatlı başlamıştınız... Sonra da birdenbire kesiverdiniz, dedi. Buna alaydan başka bir şey denemez.

Albay:

– E, haydi, haydi... alay ettim ben... dedi. Kızmayın, bayanlar, alay ettim. O, benim karım değildi, vekilharcın karısıydı...

– Sahi mi?!...

Kızlar birdenbire neşelendiler, gözleri pırıl pırıl parladı... Albaya daha çok sokuldular, bir yandan kadehine şarap dolduruyor, bir yandan da soru üzerine soru soruyorlardı. Can sıkıntısı büsbütün kayboldu, biraz sonra yemek de ortadan kayboldu, çünkü bayanlar büyük bir iştahla yemek yiyorlardı.

Guy de Maupassant

İNTİKAM

Mösyö Antoine Leuillet, dul Madame Mathilde Souris ile evlendiğinde on yıldan beri ona âşıktı.

Mösyö Souris, Mösyö Leuillet'nin dostu ve kolejden eski arkadaşıydı. Leuillet onu sever, fakat biraz da aptal bulurdu. Sık sık, "Bu zavallı Souris'nin aklı biraz kıt" derdi.

Mösyö Souris, Bayan Mathilde Duval ile evlendiği zaman Leuillet şaşırmış ve üzülmüştü. Çünkü o da, Bayan Duval'e vurgundu. Bayan Duval, kendisine küçük bir servet edindikten sonra elini eteğini işten çeken tuhafiyeci komşularının kızıydı. Güzel, akıllı ve nazik bir kızdı. Souris'yle parası için Leuillet, Souris'nin Bayan Duval'le evlenmesinden sonra, başka umutlar beslemeye başladı. Arkadaşının karısına kur yapıyordu. Yakışıklı, aptal olmayan, üstelik de zengin biriydi. Arkadaşının karısını ayartabileceğini düşünüyordu ama başaramadı. Bu başarısızlık, onun iyice âşık olmasına yol açmıştı. Fakat arkadaşıyla olan yakınlığı, yasak aşkını rahatsız ediyor ve kendisini güç durumda bırakıyordu. Madam Souris ise, Leuillet'nin artık kendisi hakkında çapkınca düşünceler taşımadığını sanıyordu; onunla dost olmuştu. Bu, böylece dokuz yıl sürdü gitti.

Bir sabah, Leuillet'ye Madam Souris'den bir haber iletildi. Mösyö Souris, bir kalp rahatsızlığı geçirerek ölmüştü.

O anda, birden içi ürperdi. Kendisi de, Souris ile aynı yaştaydı. Fakat aynı zamanda, büyük bir rahatlama, bir coşku ve bir kurtuluş duygusu kapladı içini. Artık Madam Souris özgürdü.

Bununla birlikte, üzgün görünmeyi becerdi. Uygun zamanı bekledi ve bu arada, çevrenin tepkisini çekmemek için gereken şekilde davranmaktan da geri kalmadı. Nihayet, on beş ay sonra dul Madam Souris ile evlendi.

Evlenmesi doğal karşılandı. Bu, iyi bir dostun ve dürüst bir adamın yapması gereken bir davranış olarak görüldü. Leuillet, nihayet mutlu olduğunu hissetti.

Evliliklerini büyük bir anlayış ve yakınlık içinde sürdürdüler. Birbirlerinden sakladıkları hiçbir şey yoktu ve bütün düşündüklerini birbirlerine anlatıyorlardı. Leuillet, simdi karısını güven veren bir aşkla seviyor; onu müşfik ve sadık bir eş, bir sırdaş olarak olarak görüyordu. Fakat Leuillet'nin yüreğinde, bu kadına ilk sahip olan, onun en güzel gençlik dönemlerini yaşayan ve hatta onu biraz da yıpratan Souris'ye karşı tuhaf ve açıklanamaz bir kin vardı. Ölen kocanın anısı, yaşayan kocanın mutluluğunu bozuyor ve sonradan ortaya çıkan bu kıskançlık, gece-gündüz Leuillet'nin yüreğini rahatsız ediyordu.

Sonunda sürekli olarak Souris'den söz etmeye başladı. Kişiliğini ve alışkanlıklarını öğrenmek için onunla ilgili bir sürü ayrıntılı soru soruyordu. Onun aksak yanlarını ve kusurlarını anımsatan şakalar yapıyordu. Evde karısına devamlı sorular yöneltiyordu:

Hey, Mathilde!

– Ne var?

Bir dakika gelir misin?

Karısı, onun yine Souris'den söz edeceğini biliyor, gülüm-

seyerek yanına geliyor ve kocasının bu zararsız tutkusunu pohpohluyordu.

– Söyle bakalım. Souris'nin bir gün kısa boylu erkeklerin uzun boylu erkeklerden daha çok sevildiğini söylediğini hatırlıyor musun? diye soruyordu.

Sonra da, uzun boylu Leuillet, kısa boylu Souris hakkında kötü kötü düşüncelere dalıp gidiyordu. Madam Leuillet ise, Souris'nin bu konuda haklı olduğunu söylemeye çalışıyor, kahkahalarla gülüyor ve yeni kocasının hoşuna gitmesi için eski kocası ile tatlı tatlı alay ediyordu. Leuillet de, "Önemi yok, bu Souris de zaten aptaldı" diye söze karışıyordu.

Karı-koca mutluydular. Leuillet, karısına olan dinmez aşkını her fırsatta göstermeye devam ediyordu.

Uykularının kaçtığı ve gençlik dönemlerindeki gibi kendilerini istekli hissettikleri bir gece, Leuillet karısını kolları arasına almış, ateşli ateşli dudaklarından öperken birden soruverdi:

– Söyle bakalım hayatım.

– Ne var?

– Sana bunu sormam zor. Souris... Souris, iyi bir âşık mıydı?

Madam Leuillet kocasını öptü ve "Senin kadar iyi değildi, hayatım" dedi.

Bu söz, Leuillet'nin erkeklik gururunu okşamıştı. "Söyle bakalım, dedi, budalaydı değil mi?"

Karısı cevap vermedi. Muzipçe gülümsedi ve yüzünü gizlemek için kocasının boynuna sokuldu.

Leuillet tekrarladı: "Budala olmalıydı... Nasıl söylesem? Pek... pek becerikli değildi, değil mi?"

Karısı, başıyla "Hayır, değildi," anlamına hafif bir hareket yaptı.

– Geceleri senin için sıkıcı oluyordu değil mi?

Bu kez, büyük bir açık yüreklilikle, "Ah, evet!" diye cevap verdi.

Leuillet, bu yanıt üzerine, yeniden karısını öptü ve "Ayının biriydi! Onunla mutlu değildin tabii," diye mırıldandı.

Karısı, "Her gün neşeli, keyifli değildi," diye karşılık verdi.

Leuillet, kendisini pek mutlu hissetti. Karısının yeni durumu ile eski durumu arasında kendi Lehine bir karşılaştırma yaptı.

Birkaç dakika konuşmadan sessiz sessiz durdu; sonra yeniden konuşmaya başladı:

– Söyle bakalım.

– Neyi?

– Benimle açık açık konuşur musun?

– Pek tabii hayatım!

– O zaman söyle, hiç bu sersem Souris'yi... hiç... hiç aldatma arzusuna kapılmadın mı?

Madam Leuillet, utandı ve başını kocasının göğsüne iyice yasladı. Meraklı koca, karısının güldüğünü fark etti.

Israr etti. "Hadi söyle... Boynuzluydu eski kocan, değil mi?" diye söylendi. "Söyle bana, çekinecek bir şey yok. Bana her şeyi anlatabilirsin".

Leuillet, özellikle "bana" sözcüğü üzerinde ısrarla duruyor ve eski kocasını aldatmak isteseydi, bunu benimle yapardı diye düşünüyordu. Bu büyük itirafın hazzı içinde tir tir titriyor ve karısının, namuslu bir kadın olmaması halinde onu ta o zamandan elde edeceğini geçiriyordu kafasından.

Karısı hiç yanıt vermiyor ve komik bir şeyi hatırlamış gibi sürekli gülüyordu.

Leuillet de, Souris'nin kendisiyle boynuzlanmış olacağını düşünerek gülmeye başladı. Ne gülünçtü, gerçekten ne gülünçtü!

Sevinçten dili dolaşarak, "Souris, zavallı Souris, boynuzlasaydı, karın seni benimle boynuzlardı!" dedi.

Madam Leuillet de, katıla katıla gülmeye başlamıştı; gülmekten gözlerinden yaş geliyordu.

Leuillet, "Hadi, itiraf et, açık konuş! Benim hoşuma gitmez sanma" diye tekrarlayıp duruyordu.

O zaman karısı, "Evet" diye mırıldandı.

Leuillet, "Hadi söyle. Anlat her şeyi" dedi.

Madam Leuillet, hoşuna gidecek bir itirafta bulunmasını bekleyen kocasının kulağına, "Evet, onu aldattım!" diye fısıldadı.

Leuillet, bu yanıtı alınca buz gibi kesildi; bunun, iliklerine kadar yayıldığını hissetti. "Sen... Sen onu aldattın ha!" diye kekeledi.

Kadın, kocasının hoşuna gittiğini sanarak, "Evet, evet onu aldattım," diye tekrarladı.

Leuillet, doğrularak oturdu. Can evinden vurulmuş, soluğu kesilmişti. Boynuzlananın, aslında kendisi olduğunu fark ederek allak bullak olmuştu.

Önce hiçbir şey söylemedi. Birkaç saniye sonra yalnızca "Yaa!" dedi.

Yaptığı hatayı çok geç anlayan Madam Leuillet ise, artık gülmeyi kesmişti. Leuillet, sonunda dayanamadı ve "Kiminle?" diye sordu.

Karısı hiç sesini çıkarmadı. Bir kurtuluş yolu arıyordu.

"Kiminle," diye tekrar sordu Leuillet.

"Genç bir adamla," dedi sonunda karısı.

Leuillet, birdenbire karısına döndü ve kupkuru bir sesle, "Bir kadınla aldatmadığını biliyorum. Sana hangi genç adamla aldattığını soruyorum, anlıyor musun?" diye bağırdı.

Kadın, hiç cevap vermedi. Bunun üzerine, Leuillet, sarındığı çarşafı yakalayıp yatağın ortasına fırlattı ve "Kim bu adam, öğrenmek istiyorum, duyuyor musun beni?" diye bağırdı.

Karısı güç bela konuşarak, "Seninle dalga geçmek istemiştim," dedi.

Ama Leuillet öfkesinden titriyordu. "Nee? Dalga mı geç-

mek istemiştin? Alay ediyordun benimle, öyle mi? Bu yalanlara inanacağımı mı sanıyorsun? İşitiyor musun beni, sana adamın adını soruyorum!" diye haykırdı.

Madam Leuillet, sırtüstü hareketsiz yatıyor ve hiç konuşmuyordu.

Leuillet, karısının kolunu yakalayıp sertçe sıktı ve "Duyuyor musun beni? Sana soru sorduğum zaman yanıt istemek hakkımdır" diye bağırdı.

Bunun üzerine, karısı sinirlendi ve "Delirdin galiba sen, rahat bırak beni!" dedi.

Leuillet, kızgınlıktan titriyordu. Ne diyeceğini bilemez, çileden çıkmış bir durumda bütün gücüyle karısını sarsıyor ve "Duyuyor musun beni, işitiyor musun?" diye haykırıyordu.

Kadın, kocasından kurtulmak için ani bir hareket yaptı; o sırada, eli kocasının burnuna çarptı. Leuillet, kızgınlıktan sanki kudurmuştu. Kendisine vurulduğunu düşünerek, bir hamlede karısının üzerine çullandı.

Karısını altına almış, bütün gücüyle tokatlıyor ve "Bak hele, şuna bak hele! Namussuz, orospu, kaltak!" diye haykırıyordu.

Leuillet, gücü tükenip de soluk soluğa kalınca, karısının üzerinden kalktı ve şekerli su hazırlamak için konsola yöneldi. Bayılacak derecede yorgun hissediyordu kendisini.

Karısı ise, bu hatası yüzünden bütün mutluluğunun sona erdiğini düşünerek, yatağın içinde hıçkıra hıçkıra ağlıyordu.

Bir ara başını kaldırdı ve:

"Dinle Antoine, buraya gel. Sana yalan söyledim, gel anlatayım" dedi.

Başını yukarı kaldırdı. Saçları darmadağınıktı... Binbir kurnazlıkla kendisini savunmaya hazırlanıyordu.

Leuillet ise, karısını dövdüğünden dolayı utanarak ona doğru yaklaştı. Ama, önceki kocası Souris'yi aldatan bu kadına karşı yüreğinde bitmez tükenmez bir kinin doğduğunu hissediyordu.

(Çev. Ceyhun Ergüven)

Nathaniel Hawthorne

WAKEFIELD

Eski bir dergi ya da gazetedeki bir öyküyü anımsıyorum. Yaşanmış bir olay olduğu söyleniyordu. Kendisini uzunca bir süre karısından uzak tutan, ondan ayrı yaşayan bir adamın -Wakefield diyelim ona- öyküsüydü bu. Kısaca böyle özetleyebileceğimiz bu olay pek alışılmadık sayılamayacağı gibi, -eğer özel bir nedene dayanmıyorsa- utanmazlık ya da saçmalık olarak ilençlenmeyebilir de. Gelgelelim, öyle çok abartılı sayılamayacak bu olay belki de eşin ihmal edilmesi konusunda kayda geçmiş en tuhaf örnek; üstelik insanın bunca tuhaflığı arasında oldukça ayrıksı bir yere sahip. Evli çift Londra'da yaşıyordu. Adam bir yolculuğa çıkacağı bahanesiyle evden ayrılıp yan sokakta bir daire tutmuş. Burada eşinin de dostlarının da haberi olmadan, görünürde böylesi bir sürgün için hiçbir neden bulunmaksızın, yirmi yılı aşkın bir süre yaşamıştı. Bu dönem boyunca her gün evini, daha çok da terk ettiği Bayan Wakefield'ı gözleyip durmuştu. Evlilik bağındaki bu büyük esintinin ardından -artık öldüğüne karar verilmiş, malı mülkü eşine kalmış, adı çoktan unutulmuş, eşi de nice nice önce dulluk

hazanını ardında bırakmışken- bir akşam sakince, sanki evden daha o sabah çıkmış gibi kapıyı açıp içeri girmiş ve ölümüne dek sevgi dolu bir eş olarak yaşamıştı.

Olayın anahtarları anımsayabildiğim kadarıyla böyle. Ancak bu olay son derece özgün, benzersiz, hatta eşine bir daha asla rastlanmayacak türden olmasına karşın, insanlara pek tanıdık gelecek, onlarda bir duygudaşlık yaratacaktır kanımca. Hepimiz, kendi adımıza böyle bir çılgınlığa yeltenmeyeceğimizi bilir, yine de başka birinin bu işe girişebileceğini sezeriz. En azından, benim düşünceme göre, bu sık sık aklımıza gelir, bizde bir hayranlık uyandırır; öykünün doğru olması gerektiğini düşünür, kahramanının kişiliği üzerine bir şeyler kurarız. Kişinin aklına böyle bir şey düşmeye görsün, bunu düşünürken zaman su gibi akıp gider. Okurun yeğlediği buysa bırakalım dalıp gitsin kendi düşüncelerine; yok, benimle birlikte Wakefield'ın yirmi yıllık sapkınlığının izini sürmeyi seçiyorsa hoş geldi sefa geldi; şundan emin olsun, bu öyküde güzelce derlenip toparlanmış, son tümcede özetlenmiş bir anlam ve öz görecek -kuşkusuz bizim kendi yaşamlarımızda böyle bir anlam ve öze ulaşamadığımız olur. Düşünce her zaman istenen sonucu verir ve her çarpıcı olaydan bir ahlak dersi çıkar. Nasıl bir adamdı Wakefield? Ona kendi bakışımızca şekil vermekte ve bunu Wakefield diye adlandırmakta serbestiz. Artık yaşamının tepe noktasındaydı; evliliğindeki hiçbir zaman fazla yoğun olmayan sevgisi dingin, alışıldık bir ilgiye dönüşmüştü; tüm kocalar arasında belki de en sadık olanıydı, çünkü belli bir ağırlık, nerede bulunacak olursa olsun, yüreğini yatışmış tutuyordu. Aydın biriydi, ama pek de çalışkan olduğunu söyleyemeyiz; zihnini herhangi bir erek gütmeyen ya da böyle bir ereğe varma gücü taşımayan uzun ve gevşek düşüncelerle oyalamayı yeğliyordu; düşüncelerinin, sözlerin dayanak noktasını kavrayacak kadar canlı olduğu pek enderdi. Düşgücü, bu kav-

ramı gerçek anlamıyla düşünecek olursak, Wakefield'ın yeteneklerı arasında yer etmemişti. Dostumuzun bu soğuk ama ne baştan çıkmış ne de yolunu şaşmış yürekle ve asla ne isyankâr düşüncelerle dolup taşan ne de yaratıcılıkla bulunan bir zihinle, alışılmadık işler görenlerin en başında geleceğini kim sezinleyebilirdi ki? Tanıdıklarına sorulsa, bu adamın Londra'da bugün eylediği işler yarın hatırda kalmayacak olanlar arasında ilk sırayı tuttuğunu söyleyeceklerdi. Bir tek can yoldaşı karısı duraksardı herhalde. Karısı, adamın kişiliğini çözemese de onun hareketsiz zihninde yer tutmuş uyuyan, durgun bir bencilliğin az çok ayırdındaydı; en rahatsızlık verici özelliği olan kendine özgü bir burnu büyüklük; düzen çevirmek yönünde bir eğilimdi, bunun da açığa çıkmaya değmeyecek küçük sırları korumaktan öte olumlu bir sonuç verdiği pek görülmezdi; ensonu, kadının dediğince, bu uslu adamda kimileyin ortaya çıkan belli belirsiz bir yabancılık. Bu sonuncu nitelik tanımlanabilir gibi değildi, belki de tanımsızdı.

Gelin gözümüzün önünde Wakefield'ın karısına hoşçakal dediği ânı canlandıralım. Ekim ayında bir akşamüstü. Üstünde gri paltosu, muşamba kaplı şapkası, botları, bir elinde şemsiye, diğerinde küçük bir bavul. Bayan Wakefield'a taşraya giden gece arabasına bineceğini söyledi. Kadın bu yolculuğun ne kadar süreceğini, amacını, tahminen ne zaman geri döneceğini sormak isterdi, ama adamın zararsız gizem düşkünlüğüne göz yumduğundan, ona soran gözlerle bakmakla yetindi. Adam, ille de dönüş arabasıyla geleceğini düşünmemesini, üç - dört gün kadar gecikecek olursa kaygılanmamasını, ama her durumda cuma akşamı yemeğe yetişeceğini söyledi. Düşünecek olursak, Wakefield ne yapacağından gayet emindi. Adam elini uzattı, kadın bu eli tuttu ve on yıllık bir evlilikte artık kanıksanmış hale gelen hoşçakal öpücüğünü karşıladı; böylece orta yaşlı Bay Wakefield, bir haftalık yokluğu konusunda sevgili

hanımının herhangi bir kaygıya kapılmasına yol açmadan evden ayrıldı. Kapı arkasından kapandıktan sonra, kadın, kapının hafif aralık kaldığını görüp de sıkıca örteyim dediği sıra, aralıktan kocasının kendisine gülümseyen yüzü göründü ve bir an sonra kayboldu. Kadın o sıra bu önemsiz olayın üzerinde hiç mi hiç durmamıştı. Ama aradan nice zaman geçip de dulluk yıllarının evlilik yıllarını aştığı bir dönemde, bu gülümseme, Wakefield'ın yüzünü her anımsayışında kendini gösterip gözünde canlanıverdi. Neredeyse her dalıp gidişinde bu benzersiz gülümseyişi -onu tuhaf ve ürkü verici kılan- nice düşlemle bezerdi: Örneğin kocasını bir tabutun içinde, soluk yüzünde o ayrılış ifadesi donup kalmış olarak ya da cennette, mübarek ruhunda hâlâ o dingin ve kurnaz gülümseyişi taşır halde düşlerdi. Diğer bütün düşlerinde de kocası cansız yatıyordu, ama belki de bu gülümseyiş yüzünden, kimileyin gerçekten dul kalıp kalmadığı konusunda kuşkuya kapılırdı.

Ama bizim işimiz adamla. Kişiliğini kaybettiği, kalabalık Londra hayatına karıştığı sokaklarda onun peşinden koşmamız gerek. Yoksa boşa arayıp dururuz onu. Öyleyse adımlarını yakından izleyelim, gereksiz birkaç sapma ve dönüşten sonra, onu daha önce sözünü ettiğimiz küçük dairede ateşin başına keyifle yerleşirken görüyoruz. Wakefield şimdi kendininkine komşu sokakta ve yolculuğu sona ermiş durumda. Kimseye görünmeden orada kalmak konusunda talihinin yaver gittiğine pek inanası gelmiyor -bir keresinde kalabalığa karışmakta geciktiğini, aydınlık bir sokak lambasının tam altında kaldığını anımsıyor; bir keresinde de çevresindeki kalabalıktan kolayca ayırt edilebilen ayak seslerinin kendisini izlediği duygusuna kapılmıştı; başka bir zaman da uzaktan birinin bağırdığını işitmiş, kendi adı çağrılıyormuş gibi gelmişti. Hiç kuşkusu yoktu, bir yığın bokböceği onu izlemiş ve bütün olup biteni karısına anlatmıştı. Zavallı Wakefield! Bu koca dünyada beş pa-

ralık değerinin olmadığını hiç bilmiyorsun! Benimkinden başka hiçbir ölümlü göz izini sürmüyor senin. Yatağına rahatça uzan, budala herif; sabah olur olmaz da, eğer birazcık aklın varsa, dosdoğru eve, sevgili Bayan Wakefield'a koş, her şeyi anlat ona. Bir haftacık için bile olsa, onun iffetli bağrından uzağa koma kendini. O, bir an için bile öldüğünü ya da kaybolduğunu ya da ondan sonsuza dek ayrıldığını düşünecek olsa, artık gerçek eşinin sonsuza dek değiştiğini anlayacaksın üzünçle. Seni sevenlerle aranda böyle uçurumlar açmak çok tehlikelidir; nice uzun ve geniş de olsalar çabucak kapanıverirler.

Neşesinden, coşkusundan ya da her ne diyecekseniz işte ondan neredeyse pişmanlık duyan Wakefield erkenden yatar ve daha ilk uykusundan sıçrayıp kollarını bu yadırgadığı yatağın geniş ve iç buran ıssızlığına uzatır. "Hayır," diye düşünür çarşaf altında toplanırken, "bir gece daha yalnız uyumaya dayanamam."

Sabah her zamankinden erken kalkar ve gerçekte ne yapmak istediğini düşünmeye başlar. Aklına üşüşenler onun yönsüz, başıboş düşünüş biçimini yansıtır, gerçekten de bir amaç gözeterek bu görülmedik girişimde bulunmuştur, ama bunu çekip çevirip kafasında bir yere koyacak durumda değildir. Planının bulanıklığı ve bunu yapacağım diye çırpınıp durması tam da irade yoksunu bir adama özgü şeylerdir. Gelgelelim Wakefield düşüncelerini olabildiğince özenle gözden geçirir ve bir de ne görsün? Evde neler olup bittiğini bilmek için yanıp tutuşuyor: Örnek bir eş olan Bayan Wakefield bu bir haftalık dulluğa nasıl dayanıyor acaba? Sözün özü, merkezinde yer aldığı o küçücük insanlar ve olaylar dünyası çekip gitmesinden nasıl etkilenecek? Görünen o ki bu işin temelinde hastalıklı bir burnu büyüklük yatmaktadır. İyi de, Wakefield amacına nasıl ulaşacak? Evine komşu sokakta uyuyup uyanmış da olsa, san-

ki yolcu arabası onu bütün gece sürüklemişçesine, uzakta olduğu bu rahat odada kapanıp kalarak değil herhalde! Ortaya çıkarsa bütün planı suya düşecek. İşte zavallı kafası bu ikilemle içinden çıkılmayacak biçimde karışmıştır, en sonunda sokağın başına kadar gitmeye ve ayrıldığı evine bir göz atmaya karar vererek dışarı çıkmaya cesaret eder. Ama alışkanlığına boyun eğer -alışkanlıklarına bağlı bir adamdır- bir bakar ki ayırdına varmadan evinin kapısına kadar gelmiş; bu can alıcı anda, ayağını basamağa atmışken kendine geliverir. Wakefield! Nereye gidiyorsun?

Yazgısı bir dönüm noktasındaydı tam o anda. Geriye doğru attığı adımın onu nasıl kötü bir yazgıya sürüklediğini pek düşünmeden, şimdiye kadar hiç duymadığı bir heyecan içinde, soluk soluğa savuşuyor oradan, ta köşeye vardığında bile başını çevirip arkasına bakmayı gözü kesmiyor. Onu gören kimse var mı acaba? Ev ahalisi -hanım hanımcık Bayan Wakefield, açıkgöz hizmetçi kadın, küçük pasaklı uşak- "Tutun! Durdurun!" diye bağrışarak Londra sokakları boyunca kaçkın efendilerinin peşinden koşacak mı? Harika bir kaçış doğrusu! Şimdi durup evine bakacak cesareti buluyor kendinde, ama alıştığı evi bambaşka gözlerle görüyor, hani hepimize olur ya, aylar yıllar süren bir ayrılıktan sonra nicedir tanış olduğumuz bir tepeyi ya da gölü, bir sanat yapıtını yeniden görünce böyle bir duyguya kapılırız. Normal durumlarda bu anlatılamaz izlenimin nedeni, bulanık anılarımızla gerçeklik arasındaki benzer ve farklı yanlardır. Wakefield'ın durumunda, tek bir gecenin büyüsü benzer bir dönüşüm yaratmıştı, çünkü bu kısacık zaman aralığında büyük bir manevi değişiklik ortaya çıkmıştı. Ama Wakefield bile ayırdında değildi bunun. Oradan ayrılmazdan hemen önce, karısının pencerenin önünden geçen, yüzü sokağın başına dönük, uzak ve anlık bir görüntüsünü yakaladı. Düzenbaz sersem şimdi karısının gözünün bin-

lerce ölümlü arasından kendisini seçeceği korkusuyla tabanları yağlayıveriyor. Soluğu odasındaki ateşin başında aldığında, kafası birazcık karışıksa da gönlü rahat mı rahat.

Bu uzun soluklu kaprisin başlangıcı böyleydi işte. İş bir kez başlayıp da adamın ağırkanlı yaradılışını harekete geçirdikten sonra olup bitenler doğal bir akış izler. Onun, uzun uzadıya düşündükten sonra, kızıl renkli bir peruk aldığını ve Yahudi bir eskiciden alışageldiği kahverengi giyim tarzının dışında kimi giysiler seçtiğini gözümüzün önüne getirebiliriz. Bu da tamam. Wakefield bambaşka biridir artık. Böyle yeni bir yol tuttuğuna göre, eskisine dönmesi, onu eşi benzeri görülmedik bir durumda bırakan adım kadar zordur şimdi neredeyse. Dahası, yaradılışından gelen bir aksilik onu dik kafalı kılmış ve Bayan Wakefield'ın yüreğinde henüz istediği ölçüde bir duyarlık uyandıramadığı düşüncesine kapılmıştır. Kadıncağız neredeyse öleyazacak kadar korkuya kapılmadan da geri dönmeyecektir. Güzel kadıncağız iki üç kez, adımları her defasında daha da ağırlaşarak, yanakları daha da solup yüzü hep daha kaygılı bir hal alarak gözlerinin önünden geçer ve Wakefield, ortadan kayboluşunun üçüncü haftasında eve o uğursuz işaretin, bir eczacı kılığına bürünmüş olarak girdiğini görür. Ertesi gün kapıyı çalan olmaz. Akşam vaktiyse bir hekim arabası gelir, kabarık perukalı, ciddi birini bırakır Wakefield'ların kapısına, hekim on beş dakikalık bir ziyaretten sonra kapının önünde göründüğündeyse bir cenazenin habercisi gibidir sanik. Zavallıcık! Ölüyor olmasın sakın? İşte o zaman Wakefield bir duygu seline boğulmuş gibi olur; yine de, vicdanını karısının böyle nazik bir anda rahatsız edilmemesi gerektiği düşüncesiyle rahatlatarak, gitmez kadıncağızın başucuna. Aslında onu alıkoyan başka bir şeyse de bunun ne oludğunu bilemez. Birkaç hafta içinde kadın yavaş yavaş düzelir; nöbet geçmiştir; kadının yüreği belki üzünç dolu, ama dingindir şim-

di; Wakefield'ın da, er geç evine döneceğine göre, bir daha bu kadar heyecanlanması gerekmez. İşte Wakefield'ın bulanık zihninde böyle düşünceler parıldıyor ve kiralık dairesiyle eski evi arasında neredeyse aşılmaz bir uçurum bulunduğunun biraz olsun ayırdına varmasını sağlıyor. "Sadece yan sokakta, burnumun dibinde!" diyor kimileyin. Budala! Evin artık başka bir dünyada. Böylece dönüşünü gün be gün erteleyip duruyor ve bunun ne vakit olacağını düşünmeyi bir yana bırakıyor. Yarın değil -belki gelecek hafta- çok yakında. Zavallı adam! Ölülerin dünyadaki evlerini ziyaret etme şansı kendi kendini sürgün eden Wakefield'ınki kadardır ancak.

Böyle beş-on sayfalık bir yazı yerine, koskoca bir kitap mı kursaydım acaba! Bu yolla, denetimimiz dışında bir etkinin yaptığımız her işe nasıl el attığını ve doğurduğu sonuçlarla nasıl çelik gibi bir zorunluk ağı ördüğünü ortaya koyabilirdim. Bir büyü elini kolunu bağlamıştır Wakefield'ın. Şimdi bırakalım da on-on beş yıl evinin çevresinde bir hayalet gibi dolaşıp dursun; bir kez olsun kapısının eşiğini aşamadan, gönlünde barındırdığı bütün sevgisiyle karısına bağlalığını hiç yitirmeden; oysa karısınınki yavaş yavaş eriyip gitmektedir. Şunu da belirtmek gerek, Wakefield nicedir davranışlarındaki tuhaflığı kavrayamaz olmuştur.

Şimdi şöyle bir sahneye geçiyoruz: Bir Londra sokağının kalabalığında artık yaşını başını almış, kayıtsızca gelip geçenlerin gözüne batacak pek az özelliği kalmış, yine de böyle özellikleri okuma yeteneğine sahip olanlar için, genel görünüşünde sıradan bir yazgının ötesinde izler taşıyan bir adam görüyoruz. Çökmüş biridir bu; daracık alnı kırış buruş; küçük, donuk gözleri bazen kaygıyla kendi üzerinde dolaşıyor, ama çoğun dalıp gidiyor gibi. Başını eğmiş, tanıma gelmez, uygunsuz bir şekilde yürüyor, dünyaya görünmek istemezmiş gibi. Bunu anlamanıza yetecek ölçüde izleyin onu ve çoğun doğanın sıra-

dan varlıklarından büyük adamlar yaratan koşulların, burada ortaya nasıl bir şey çıkardığını görün. Şimdi Wakefield'ı yürüyüşüyle baş başa bırakıp bakışlarınızı karşıya, elinde bir dua kitabı, kiliseye giden, cüsseli, artık yaşamının son demlerindeki kadına çevirin. Uzun, kanıksanmış bir dulluğun halim selim ifadesi var yüzünde. Acıları ya çoktan yok olup gitmiş ya da yüreğine öyle bir çökmüş ki artık, hiç de özenilmeyecek biçimde neşenin yerini almış. İşte bu çökmüş adamla direşken kadın geçip giderken, küçük bir kaza oluyor ve iki gövde buluşuveriyor. Elleri birbirine değiyor, kalabalığın etkisiyle kadının göğsü adamın omuzuna değiyor; öyle yüz yüze, birbirlerinin gözlerinin içine bakarak duruyorlar. Wakefield, on yıllık bir ayrılıktan sonra karısına rastlamıştır!

Kalabalık, bir burgaç gibi ayrı yönlere sürükler ikisini de. Ağırbaşlı dul önceden tuttuğu yolun izinde kiliseye yönelir, ama kapıda bir an duraklayıp şaşkın gözlerle sokağa bakar. Sonra dua kitabını açarak içeri girer. Adama gelince! Hareketli ve bencil Londra kalabalığının durup arkasından bakmasını gerektirecek kadar yabanıl bir yüzle kaldığı eve doğru koşar, kapıyı açıp kendini yatağa atar. Yıllardır gizli kalan duygular açığa çıkmaktadır; zayıf istenci bunların keskinliğiyle bir an için olsun güç kazanır; yaşamının acınası tuhaflığı o anda gözlerinin önüne seriliverir: Ve tutkuyla, titreyerek bağırır: "Wakefield! Wakefield! Sen delisin!" Belki de delirmişti gerçekten. İçinde bulunduğu durumun benzersizliği Wakefield'ı öylesine kendi içine döndürmüş olmalı ki, diğer insanlar ve yaşamın akışı göz önüne alındığında, aklının başında olduğu söylenemez pek. Ölülerin arasına karışmadan, yaşayanlar arasındaki yerini ve ayrıcalıklarını bırakarak -ortadan kaybolarak- kendini dünyadan koparmayı becermiş, daha doğrusu kendini bu halde buluvermişti. Bir kaçınığın (hermit) yaşamına hiç benzemiyordu onunki. Eskiden olduğu gibi kentin hayhuyu

içindeydi; ama kalabalık yanından geçip gidiyor, onu görmüyordu; bir benzetme yapacak olursak, her zaman karısının yanında, ocağının başındaydı, ama ne birinin sıcaklığını ne de diğerinin sevgisini duyumsayabiliyordu. Eskiden pay aldığı insani duyguları hâlâ korumak ve insani beklentilerle sarılı olmak, ama bir yandan da bunlarla eski ilişkisini yitirmiş olmak Wakefield'ın benzeri görülmemiş yazgısıydı. Bu koşulların yüreğinde ve zihninde ayrı ayrı, ama belli bir uyum içinde ne tür etkiler yarattığını betimlemeye çalışmak, işi iyice tuhaf bir kurgulamaya çevirmek olur. Başka bir adam olup çıktığından pek az ayırdındaydı bunun, çünkü kendini hâlâ eskisi gibi sayıyordu; oysa gerçeğin şimşekleri bir an için de olsa çakıp duracaktı gözlerinin önünde ve söylenmeye devam edecekti, "Yakında döneceğim!" diye - yirmi yıldır bunu söyleyip durduğunu unutarak.

Ayrıca bu yirmi yılın, geriye bakınca Wakefield'ın işin başında yokluğuna biçtiği o ilk haftadan pek de uzun sayılamayacağının ayırdına varıyorum. O, bu olaya yaşamının genel akışı içindeki kısa bir ara diye bakacaktı. Aradan biraz zaman geçip de dönme zamanının geldiğine karar vererek kapıdan içeri girdiğinde, orta yaşlı Bay Wakefield'ı gören karısı sevinçle ellerini çırpacaktı. Yazık, ne büyük bir yanılgı! Belki zamanla en gözde çılgınlıklarımız sona erer, ama kıyamete kadar hepimiz çocuk kalırız!

Gözden yitişinin yirminci yılında bir akşam, Wakefield hâlâ kendisinin saydığı evin yolunu tutar -alışık olduğu şekilde. Sağanakların sık sık kaldırımları dövdüğü ve insanın daha şemsiyesini açmaya fırsat bulamadan çekip gittiği rüzgârlı bir güz akşamıdır. Wakefield eve yaklaşınca bir an durur ve insanın içini ısıtan ateşin ikinci kattaki salonun camlarına yansıyan kızıl alazını, çıtırdayan odunlar üzerinde titreşen yalazlarını görür. Sevgili Bayan Wakefield'ın biçimsiz gölgesi vurmakta-

dır tavana. Başlığı, burnu ve çenesi, kalın beli hayranlık verici bir karikatür oluşturuyor, üstelik bu karikatür yükselip alçalan yalazaların eşliğinde, yaşını başını almış bir dul için fazla neşeli sayılacak bir biçimde dans edip duruyor. Tam o sıra yeni bir sağanak boşanır ve sert rüzgârın savurduğu damlalar Wakefield'ın yüzünü, gövdesini dövmeye başlar. Güz soğuğu içine işlemiştir. Ocağında içini ısıtacak harika bir ateş varken ve karısı yatak odasındaki dolapta -hiç kuşkusuz- hâlâ özenle sakladığı gri ceketini ve poturunu bir koşu gidip getirecekken, burada böyle ıslanıp titreyerek duracak mı? Hayır! Wakefield o kadar aptal mı? Yirmi yılın dermansızlaştırdığı bacaklarıyla çıkar merdivenden -ağır ağır!- ama o bunun bile farkında değil. Dur, Wakefield! Nicedir uzak kaldığın bu eve mi gireceksin? Oradan da mezara gidersin artık! Kapı açılır. Eve girerken bir an için yüzünü görüyor ve nice önce karısına oynadığı oyunun işaretçisi olan o kurnaz gülümsemeyi anıyoruz. Nasıl da acımasızca alay etmişti zavallı kadıncağızla! Evet, iyi bir akşam dinlenmesi olacak Wakefield için!

Bu mutlu olay -öyle olduğunu umalım- ancak önceden tasarlanmamış bir anda gerçekleşebilirdi. Dostumuzun izini kapı eşiğinden öteye sürmeyeceğiz. Bize düşünmek için epeyce şey bıraktı, küçük bir bölümü bile buradaki hikmeti bir ahlak dersine çevirecek ve ortaya belli bir resim çıkaracaktır. Gizemli dünyamızın görünür karmaşasının ortasında, bireyler başarıyla bir düzene, bu düzenler bir diğerine ve en sonu bir adamın bütün bunları bir yana koyarak yerini sonsuza dek yitirme gibi çok büyük bir tehlikeyle yüz yüze geldiği bir bütüne uyarlanır. Kişi, bir zamanlar Wakefield için olduğunca, Evrenin Dışına Düşmüş birine dönüşebilir.

(Çev. Mukadder Yaycıoğlu)

James Joyce

PANSİYON

Mrs. Mooney bir kasabın kızıydı. Aklından geçenleri saklı tutmayı bilen bir kadındı; kararı karar bir kadın. Babasının çırağıyla evlenmiş, Spring Gardens yakınlarında bir kasap dükkânı açmıştı. Ama kaynatası ölür ölmez Mr. Mooney de zıvanadan çıktı. İçiyordu, kasayı yağmalıyordu, tepetaklak borca batıyordu. Yemin ettirmenin yararı yoktu; birkaç gün geçmeden yeniden başlıyordu. Müşterilerin önünde karısıyla kavgaya tutuşarak, etin kötüsünü alarak işi batırdı. Bir gece de elinde satırla kovaladı karısını, kadın o gece bir komşuda yatmak zorunda kaldı.

Bundan sonra ayrı yaşamaya başladılar. Kadın papaza gitti, ondan ayrı oturma izni çıkarttı, çocukların bakımını da üstüne aldı. O adama artık ne para verirdi, ne yemek, ne de oda; böylece adam şerif yardımcılığı işine girmek zorunda kaldı. Kılıksız ve kambur, ufak tefek bir ayyaş haline geldi, yüzü beyaz, küçük, pembe damarlı, fırtlak gözlerinin üzerinde kalemle çizilmiş gibi duran kaşları beyaz, bıyıkları beyaz; sabahtan akşama icra memurunun bürosunda oturuyor, iş çıkmasını bekliyordu. Kasaplık işinden kurtarabildiği parayı çekip Hardwicke sokağında bir pansiyon işletmeye başlayan Mrs.

Mooney ise iri yarı, görünüşüyle insanı etkileyen bir kadındı. Pansiyonunun yüzer gezer bir nüfusu vardı; çoğu Liverpool veya Isle of Man'den gelme turistler, bazan da müzikhol *artist-leri.* Sürekli nüfusu ise şehirden kâtipler oluşturuyordu. Kadın pansiyonunu kurnazca, hem de ayağını sağlam basarak yürütüyordu, ne zaman borca izin vereceğini, ne zaman sert, ne zaman yumuşak davranacağını biliyordu. Evde kalan bütün genç beyler *Madam* diye anardı onu.

Mrs. Mooney'in genç beyleri yemek ve yatak karşılığı (yemekteki bira hesabın dışındaydı) haftada on beş şilin ödüyorlardı. Ortak zevkleri ve uğraşları olduğu için birbirleriyle pek sıkı fıkıydılar. Gözdelerle yabancı sayılanların ne kadar şansı olduğunu tartışırlardı aralarında. Madam'ın oğlu Jack Mooney, Fleet sokağında bir komisyoncu acentasında yazıcılık yapıyordu ve çetin ceviz olmakla ün yapmıştı. Açık saçık şakalar yapmaktan hoşlanırdı: eve de genellikle gece yarısından sonra gelirdi. Ne zaman arkadaşlarına rastlasa anlatacak iyi bir hikâyesi olurdu ve her zaman iyi bir işin üstündeydi. Yani, şık bir atın ya da şık bir *artist*in. Bokstan anlar, mizahî şarkılar da söylerdi. Pazar geceleri çok zaman Mrs Mooney'in ön taraftaki salonunda toplanılırdı. Müzikhol *artist*leri de lütfedip gelirlerdi bu toplantılara; Sheridan vals ve polka çalar, şarkılara notasız eşlik ederlerdi. Madam'ın kızı Polly Mooney de şarkı söylerdi: Söylediklerinden biri şöyleydi:

Ben yaramaz bir kızım.
Bilmez gibi yapma:
Bilirsin pekâlâ.

Polly on dokuz yaşında ince yapılı bir kızdı; açık renk yumuşacık saçları, küçük ama dolgun bir ağzı vardı. Yeşile çalan gri gözlerini biriyle konuşurken yukarı kaldırmak gibi bir hu-

yu vardı, onun için de küçük ve aksi bir Madonna'ya benziyordu. Mrs. Mooney önceleri kızını bir tahıl acentasına daktilo olmak üzere koymuştu, ama iki günde bir kılıksız bir şerif yardımcısı kapıya dayanıp kızına iki çift laf söylemek için izin istemeye başlayınca kızı yeniden eve almış, ev işi öğretmişti. Polly canlı bir kız olduğuna göre, amaç genç adamlarla tanışmasını sağlamaktı. Ayrıca, genç adamlar yakınlarda bir genç kız olduğunu bilmekten hoşlanırlar. Polly tabii, delikanlılarla flört ediyordu, ama yargıları sağlam olan Mrs. Mooney delikanlıların sadece vakit geçirdiklerinin farkındaydı: Hiçbirinin niyeti ciddi değildi. Hayat bir süre böyle devam etti, derken Mrs. Mooney kızı yeniden büroya göndermeyi düşünmeye başlamışken Polly ile delikanlılardan birinin arasında bir şeyler döndüğünü farketti. İkisini gözleyip içinden durumu tarttı.

Polly de gözetlendiğinin farkındaydı, ama gene de annesinin ısrarlı sessizliğini yanlış anlamaya imkân yoktu. Ana kız arasında açık bir işbirliği, açık bir anlaşma yoktu, ama pansiyon halkı olayı konuşmaya başladıktan sonra da Mrs. Mooney duruma müdahale etmedi. Polly'nin davranışları tuhaflaşmaya başlamıştı, adamın da tedirgin olduğu belli oluyordu. Sonunda, gerekli anın geldiğine karar verince Mrs. Mooney olaya karıştı. Satır ete nasıl muamele yaparsa o da manevi sorunları öyle ele alırdı: Bu olayla ilgili olarak da kararını vermişti.

Yaz başında güneşli bir pazar sabahıydı, sıcak bir gün olacağına benziyordu ama şimdilik serin bir rüzgâr esmekteydi. Pansiyonun bütün pencereleri açıktı ve tül perdeler kalkık çerçevelerin altından hafif hafif sokağa doğru balonlanıyordu. George Kilisesi'nin çan kulesi sürekli ses yayıyor ve dindarlar, tek tek ya da gruplar halinde, kilisenin önündeki küçük meydandan geliyor, eldivenli ellerindeki küçük ciltlerle olduğu kadar ağırbaşlı tavırlarıyla da amaçlarını açığa vuruyorlardı. Pansiyonda kahvaltı bitmiş, kahvaltı odasındaki masa yumur-

ta sarısı lekeli ve beykın kırıntılarıyla dolu tabaklarla kaplanmıştı. Mrs. Mooney hasırdan yapılma salıncaklı sandalyesine oturmuş, hizmetçi Mary'nin sofrayı toplamasını izliyordu. Salı günü pişecek ekmek tatlısı için Mary'ye ekmek kırıntılarını ve kabuklarını toplamasını söyledi. Masa temizlenip ekmek kırıntıları toplanıp şekerle tereyağı yerli yerine konup kilitlendikten sonra, bir önceki gece Polly'yle başladığı görüşmeyi yeniden düşünmeye başladı. Her şey kendi kuşkulandığı gibiydi. O sorularını dobra dobra sormuş, Polly de cevaplarını dobra dobra vermişti. İkisi de biraz tutukturlar konuşurken, elbette. Kendi tutukluğu haberi fazla hoşgörülü bir tavırla öğrenmemek ya da işin içinde suç ortağı gibi görünmemek isteğinden ileri geliyordu. Polly ise bu gibi imalar onu hep tutuklaştırdığı için tutuk değildi yalnızca, aynı zamanda kendi bilge masumiyeti içinde annesinin hoşgörüsünün ardında yatan niyeti sezdiğinin anlaşılmasını da istemiyordu.

Mrs. Mooney, aklından geçtikleri arasında George Kilisesi'nin çanlarının sustuğunu farkeder etmez içgüdüsel bir şekilde şöminenin üstünde duran küçük yaldızlı saate baktı. On biri on yedi geçiyordu: Sorunu Mr Doran ile görüşüp on ikide Marlborough sokağına yetişmesine bol bol vakit vardı. Kazanacağına güveniyordu. Bir kere, bütün toplumsal yargıların ağırlığı ondan yanaydı: Haksızlığa uğramış bir anne olarak. Ona çatısı altında barınma izni vermiş, bunu yaparken de şerefli bir insan olduğunu varsaymıştı, oysa o bu konukseverliği kötüye kullanmıştı. Otuz dört - otuz beş yaşlarında olmalıydı, yani gençlik de mazaret olamazdı; tecrübesizliğini de öne süremezdi, çünkü epey görmüş geçirmiş bir adamdı. Açıkça Polly'nin gençliğinden, deneysizliğinden yararlanmıştı: Burası açık. Önemli olan: Nasıl tamir edecekti durumu?

Böyle bir olayın tamir edilmesi gerekir. Adama göre hava hoş: Hiçbir şey olmamışçasına çekip gidebilir, alacağı keyfi al-

dıktan sonra, ama kızın yükü taşıması gerek. Bazı anneler biraz para karşılığında olanları yutup oturmaya razı olabilir; öylelerini biliyordu. Ama o böyle davranamazdı. Kızının namusunun lekelenmesi: Onca bir tek yoldan tamir edilebilirdi: Evlenerek.

Mary'yi Doran'ın odasına gönderip kendisiyle görüşmek istediğini bildirinceye kadar bütün kozlarını hesap etti. Kazanacağına güveniyordu. Ciddi bir adamdı, öbürleri gibi patırtıcı, serseri tavırlı değil. Mr. Sheridan ya da Mr. Meade ya da Bantam Lyons olsa, işi güçleşirdi. Onun ise dedikoduya dayanamayacağına inanıyordu. Pansiyonda herkes bir şeyler biliyordu; kimileri ayrıntı bile icat etmişlerdi. Üstelik, on üç yıldan beri büyük bir katolik şarap tüccarının yanında çalışıyordu ve kimbilir, böyle bir dedikodu işini kaybetmesine de yol açabilirdi. Buna karşılık, razı olursa her şey düzelecekti. Bir kere iyi bir maaşı olduğunu biliyordu, bir kenarda epey birikmiş bir şeyi olduğundan da şüpheleniyordu.

Neredeyse buçuk oldu! Kalkıp duvar aynasında kendini süzdü. Geniş kırmızı yüzündeki kararlı ifade hoşuna gitti, tanıdığı, kızlarını kocaya vermeyi başaramayan bazı anneleri geçirdi aklından.

Bu pazar sabahı Mr Doran gerçekten de çok tasalıydı. İki kere tıraş olmaya girişmişti ama eli öylesine titriyordu ki vazgeçmişti. Üç günlük kızılımsı sakalı çenesini çevreliyordu; iki üç dakikada bir buğulandığı için gözlüğünü çıkarıp mendiliyle siliyordu. Önceki gece zorlandığı itirafın anısı keskin bir acı salıyordu içine; papaz olayın bütün ıvır zıvır ayrıntılarını almıştı ağzından ve sonunda günahını o kadar büyütmüştü ki bir onarım fırsatı tanınmasına şükran duyacak duruma gelmişti. Olan olmuştu. Şimdi onunla evlenmek ya da kaçmaktan başka çare yoktu. Pişkinlikle geçiştirilecek gibi değildi. Olayın dedikodusu yapılacak, işveren de mutlaka öğrenecekti. Hırıl-

tılı sesiyle ihtiyar Mr. Leonard'ın "Mr Doran'ı buraya gönderin, lütfen," diye seslendiğini telâşlı zihninde işitir gibi oldukça yüreği hop deyip ağzına geliyordu.

Bunca yıllık meslek hayatı, boşuna! Bütün çalışkanlığı, özeni harcanıp gitmişti! Gençliğinde o da kurtlarını dökmüştü, elbette; özgür düşünceli olmakla övünmüş, meyhanede arkadaşlarına Tanrı'ya inanmadığını söylemişti. Ama bunlar hepsi geçip gitmişti artık... hemen hemen. Her hafta *Reynolds Newspaper* alıyordu hâlâ, ama dinî görevlerini de yerine getiriyor, yılın onda dokuzunda düzenli bir hayat yaşıyordu. Birikmiş parası vardı, bununla ev kurabilirdi; sorun bu değildi. Ailesi kızı uygun bulmayacaktı. Her şeyden önce o süfli babası vardı, ayrıca annesinin pansiyonu da bir çeşit şöhret ediniyordu. Tuzağa düşürüldüğünü sezer gibiydi. Arkadaşlarının olayı konuşup gülüştüklerini görür gibi oluyordu. Kız biraz bayağıydı, *aslında;* "yemeğin yağsını" filan dediği oluyordu. Ama onu gerçekten seviyor olsa, dilbilgisinden ne çıkar? Bu kızın yaptığından ötürü onu sevmeli mi, ona kızmalı mı, buna bir türlü karar veremiyordu. Tabii kendisi de yapmıştı. İçgüdüsü ona serbest kalmasını, evlenmemesini söylüyordu. Evlendin mi işin bitiktir, diyordu ona.

Gömleğini, pantolonunu giydikten sonra çaresizlik içinde yatağına oturup düşünürken kız yavaşçacık kapısını tıklattı ve içeri girdi. Her şeyi anlattı, nasıl annesine bütün olup bitenleri söylemek durumunda kaldığını ve annesinin bu sabah onunla konuşacağını. Ağlayarak kollarını boynuna doladı.

"Ah, Bob! Ne yapacağım? Ne yapacağım?" diyerek.

İntihar etmeyi düşündüğünü söyledi.

Titrek bir şekilde avuttu onu, ağlamamasını söyledi, her şeyin düzeleceğini, korkmamasını. Kızın göğsündeki telaşı kendi gömleğinde duyuyordu.

Bu işin olmuş olması büsbütün onun suçu değildi. Bekâr

adamın o tuhaf, sabırlı belleğiyle, çok iyi hatırlıyordu kızın elbisesinin, soluğunun ve parmaklarının ilk sereserpe okşayışlarını. Sonra bir gece, tam yatmak üzere soyunurken kapısını vurmuştu, çekingence. Kendi mumu rüzgârdan söndüğü için, onunkinden yakmak istemişmiş. Kızın da banyo akşamı. Desenli flanelden bol bir bornoz giymişti. Tüylü terliklerinin bittiği yerden görünen bileği bembeyaz parlıyor, parfümlü cildinin gerisinde kanının kaynadığı belli oluyordu. Mumunu yakıp yerleştirirken ellerinden ve bileklerinden de hafif bir parfüm kokusu geliyordu.

Çok geç döndüğü geceler oydu yemeğini ısıtan. Gece vakti. Bütün pansiyon uyurken, onunla başbaşa, ne yediğinin bile farkına varamazdı. Ve o düşünceliliği! Gece soğuk, rutubetli, rüzgârlıysa mutlaka bir maşrapa punç hazırlamış olurdu. Belki de mutlu olurlardı birlikte...

Ayaklarının ucuna basa basa çıkarlardı üst kata, ikisinde de birer mum ve üçüncü sahanlığa gelince istemeye istemeye iyi geceler dilerlerdi birbirlerine. Öpüşürlerdi. Çok iyi hatırlıyordu gözlerini, elinin dokunuşunu ve kendi baş dönmelerini...

Ama baş dönmesinin de sonu gelir. Kızın sözünü tekrarladı, ama kendi için: "*Ne yapacağım?*" Bekârlık içgüdüsü kendini ele vermemesini söylüyordu. Ama günah bir kez işlenmişti; kendi namus duygusu bile böyle bir günahın tamir edilmesi gerektiğini anlatıyordu ona.

Yatağın yanında yan yana otururlarken Mary kapıya gelip aşağıda Madam'ın onu görmek istediğini bildirdi. İyice çaresizleşmiş olarak, yeleğiyle ceketini giymek için ayağa kalktı. Giyinince kızın yanına gidip avutmaya çalıştı. Her şey düzelecekti, korkmasındı. Bıraktığında kız yatağa yumulmuş, ağlıyor ve hafif hafif inliyordu: "*Allahım!*"

Merdivenlerden inerken gözlüğü iyice buğulandığı için çı-

karıp silmesi gerekti. Damı delip uçmak, bu derdi bir daha işitmeyeceği başka bir ülkeye gitmek istiyordu, ama bir güç onu basamak basamak itmekteydi. İşverenin ve Madam'ın amansız suratları tedirginliğine bakıyordu. Son merdivenden inerken bağrına bastığı iki bira şişesiyle kilerden gelen Jack Mooney'nin yanından geçti. Soğuk bir tavırla selamlaştılar; genç âşığın gözleri bir - iki saniye süreyle küt bir buldog suratıyla bir çift kısa ve kalın kola takılı kaldı. Merdivenin dibine eriştiği zaman dönüp yukarı bakınca Jack'in odasının kapısında kendisini seyrettiğini gördü.

Birden o geceyi hatırladı: Müzikhol *artist*lerinden biri, ufak tefek sarışın bir Londralı. Polly'ye biraz açık saçık bir laf çarptırmıştı. Jack'in deliye dönmesi üstüne toplantı neredeyse dağılıyordu. Herkes onu yatıştırmaya çalışmıştı. Müzikhol *artist*i her zamankinden biraz daha solgun, gülümsemesini sürdürmeye çalışıyor, kötü bir şey söylemek istemediğini belirtiyordu; ama Jack kim kızkardeşine böyle oyunlar oynayacak olursa dişlerini döküp yutturacağını bağırıyordu.

Polly daha bir süre yatağın kıyısında oturup ağladı. Sonra gözlerini kurulayıp aynaya baktı. Su kâsesinde havlunun ucunu ıslatıp gözlerini soğuk suyla serinletti. Profilini gözden geçirip kulağının üstündeki saç tokasını düzeltti. Sonra gene yatağa dönüp ayak ucuna oturdu. Yastıkları uzun uzun seyretti, görünüşleri aklında gizli, dostça anılar uyandırdı. Ensesini karyolanın soğuk demirine yaslayıp hayal kurmaya başladı. Yüzünde görünür bir tedirginlik yoktu.

Sabırla bekliyordu, neredeyse neşeli, ürküntüsüz; anıları umutlara ve gelecek hayallerine dönüşmeye başlamıştı. Umutları ve hayalleri öylesine içiçe geçmişti ki hâlâ baktığı beyaz yastıkları artık görmüyor ve herhangi bir şey beklediğini de hatırlamıyordu.

Sonunda annesinin seslendiğini işitti. Ayaklanıp tırabzana koştu.

"Polly! Polly!"

"Evet, anne?"

"Aşağıya gelir misin, canım? Mr. Doran seninle konuşmak istiyor?"

O zaman neyi beklediğini hatırladı.

(Çev. Murat Belge)

John Updike

BİRAZ ÖNCE SEVGİLİN ARADI

Telefon çaldı. Soğuk aldığı için işe gitmeyip bu cuma evde kalan Bay Maple telefonu açtı: "Alo?" Hattın diğer ucundaki kişi kapattı. Richard, Joan'ın yatağı toplamakta olduğu yatak odasına girdi ve şöyle dedi, "Biraz önce sevgilin aradı."

"Ne dedi?"

"Hiçbir şey. Kapattı. Evde olmama çok şaşırdı."

"Belki de senin sevgilindi".

Richard, kafasının içi saman gibi olmasına rağmen, bu işte bir hata olduğunu anlamıştı, sonunda buldu. "Benim âşığım olsa, telefonu ben açtığıma göre neden kapatsın ki?"

Joan çarşafı gürültüyle çırptı. "Belki de artık seni sevmiyordur."

"Bu ne saçma sapan bir konuşma."

"Sen başlattın."

"Peki hafta arası bir gün telefonu açsaydın ve karşındaki kapatsaydı sen ne düşünürdün? Belli ki senin evde yalnız olmanı bekliyordu."

"Eh, eğer markete sigara almaya gidersen onu arayıp neler olduğunu açıklarım."

"Dalga geçtiğini zannedeceğimi sanıyorsun ama gerçekten bunu yapacağını biliyorum."

"Aman saçmalama Dick. Kim olabilir ki? Freddie Vetter mı?"

"Veya Harry Saxon. Ya da hiç tanımadığım biri. New England'a taşınmış, üniversiteden eski bir arkadaşın. Belki de sütçü. Bazen tıraş olurken onunla konuştuğunuzu duyuyorum."

"Etrafımız aç çocuklarla çevrilmiş oluyor. Adam elli yaşında ve kulaklarında kıllar var."

"Baban gibi. Yaşlı adamlara karşı değilsindir sen. İlk tanıştığımızda Chaucer bölümündeki o adam vardı. Neyse zaten son zamanlarda deli gibi mutluydun. Evde iş yaparken suratında beliren hafif bir gülümseme var. İşte, işte!"

"Gülümsüyorum çünkü zırvalıyorsun," dedi Joan. "Sevgilim filan yok.

Sevgiliye ayıracak zamanım da yok. Günlerim kocamın ve onun bir sürü çocuğunun ihtiyaçlarını gidermekle geçiyor."

"Aa, yani çocukların hepsini ben mi istedim? Sen de bir moda kariyerinin ya da heyecanlı bir iş hayatının özlemiyle yanıp tutuşuyordun sanki. Belki havacılık... Burun külahı tasarlayan ilk kadın olabilirdin. Ya da buğday kabukları kırıcısı icat eden. Joan Maple, kadın fenni ziraatçi. Joan Maple, bayan jeopolitikçi. Ne var ki, yanlışlıkla evlenmiş bulunduğu o gözü dışarıda vahşi yüzünden, işgücü ihtiyacı içindeki toplumumuzun bu temiz yüzlü bayan vatandaşı..."

"Dick, ateşini ölçtün mü? Yıllardır bu kadar abuk sabuk konuştuğunu duymamıştım."

"Yıllardır böylesine aldatıldığım olmamıştı. O 'klik'ten nefret ettim. O küçük ve rezil, karını senden-daha-iyi-tanıyorumkliğinden."

"Bir çocuktu herhalde. Akşam Mack yemeğe gelecekse sakinleşsen iyi olur."

"Mack değil mi? O orospu çocuğu. Daha boşanması sonuçlanmadı bile ama benim karıma telefon ediyor. Sonra da üstündeki yükten inleyen soframda karınını doyurmaya kalkıyor."

"Şimdi ben inlemeye başlayacağım. Başımı ağrıtıyorsun."

"Tabii, önce delicesine hürriyet tutkum yüzünden çocukları sana zorla kabul ettirdim, sonra da menstüral baş ağrısına neden oldum."

"Yatağa gir. Sana portakal suyuyla annenin yaptığı gibi ince ince dilimlenmiş tost getireceğim."

"Sen bir tanesin."

Tam battaniyelerin altına yerleşmişti ki yine telefon çaldı. Joan üst kattaki holden telefona baktı. "Evet... hayır... hayır... iyi," dedi ve kapattı.

Dick "Kimmiş?" diye seslendi.

"Bize Dünya Kitap Ansiklopedisi satmaya çalışan biri," diye cevap verdi

Joan.

Yastıklara iyice yaslanırken "Hep öyledir zaten," dedi Dick hoşuna giden bir ironiyle, haksızlık ettiğinden, ortada sevgili olmadığından emindi.

Mack Dennis, evcil, makul, kendi yaşlarında koyun gibi bir adamdı. Karısı Eleanor Wyoming'de boşanma davası açmıştı. Ondan, ilk kez kampa giden en sevdiği kızı ya da göklere çıktığı halde yine de hakir dünyayla ilişkisini devam ettiren bir melekmişçesine, insanı bıktıran bir sevecenlikle söz ediyordu. "Muhteşem fırtınalar olduğunu, şimşeklerin çaktığını söylüyor. Çocuklar her sabah ata biniyor ve akşam Pounce dinleyip, onda yatağa giriyorlar. Herkesin sağlığı bugüne kadar hiç olmadığı kadar iyi. Ellie'nin astımı geçmiş ve şimdi, alerjisinin bana olduğunu düşünüyor."

"Saçlarını kökünden kesip selofona sarınmalıydın," dedi Richard.

"Peki senin sağlığın ne durumda? Yeterince besleniyor musun? Mack, zayıflamış gibisin."

"Boston'da kalmadığım geceler," dedi Mack üzerinde sigara paketini arayarak, "Motel Route 33'de yemeyi âdet edindim. Kentteki en iyi yemek orada, hem havuzda yüzen çocukları da seyredebiliyorsun." Az önce bir sürpriz paketini tutuyormuş gibi açık duran ellerini inceledi. Sürpriz, belki de kendi çocuklarını özlemiş olmasıydı.

"Benim de sigaram bitti," dedi Joan.

"Ben gidip alırım," dedi Richard.

"İçki dükkânından da bir şişe Bitter Lemon."

"Bir sürahi dolusu Martini yapacağım. Yeniden Martini havası olması ne güzel değil mi?"

Gündüzlerin yaz sonu, gecelerin ise sonbahar başı gibi olduğu mevsimdi. Richard yola çıktığında neonları ışıl ışıl yakan akşam, şehir merkezine inmekteydi. Ağrıyan boğazı, içinde bir sır gibi saklanmıştı ve bütün öğleden sonrayı yatakta geçirdikten sonra ayağa kalkıp dışarı çıktığı için üzerinde kayıtsız ve neşeli bir hal vardı. Dönüşte arka çitin oraya park etti ve ağaçların üst kısımları yapraklı olmasına rağmen düşenlerin tepeleme doldurduğu çimenlikten geçti. Işıkları yanan evi altından yapılma, saf ve masalsı görünüyordu; üst katta çocukların odaları (Büyük kızı Judith'in düşünceli yüzü duvar kâğıdının önünden geçti, pembe, kare şeklindeki eli bir bebeği oturtmak için rafa uzandı), aşağıda mutfak. Floresan ışığının yansıdığı mutfak camlarında sessiz bir tablo canlandırılıyordu. Pencere çerçevesinin kısmen kapattığı Mack, elinde tuttuğu Martini karıştırıcısından Joan'ın uzun, beyaz koluyla uzattığı kaba içki döküyordu. Joan başını hoş bir edayla yana yatırmış, Richard'ın aynaya bakarken, büyükleriyle konuşken ya da kendini göstermek istediği zamanlarda yaparken gördüğü ve karısına has bulduğu şekilde, dudaklarını hafifçe büzerek konuşu-

yordu. Her ne dediyse bu Mak'i güldürdü ve elindeki karıştırıcı sallandı. Gümüş başlık oynadı, bir damla yeşilimsi içki döküldü. Karıştırıcıyı masaya koyup omuzlarını kaldırarak, kısa süre önce bir sürprizi kaçırmış gibi görünen ellerini iki yanına doğru açtı. Joan elinde kadehiyle ona doğru yaklaştı ve topuzla düzgün ve oval bir görünüm verilmiş olan, ensesine doğru sarı tutamların düştüğü başının arka kısmı, kapanan gözleri dışında Mack'in tüm yüzünü kapladı. Öpüşüyorlardı. Dudaklarının daha sıkı birleşmesi için Joan başını bir yana, Mack de öbür yana yatırmıştı. Joan'ın omuzlarının zarif çizgisi, kadehini havada dikkatle tutan kolu boyunca devam edip gidiyordu. Diğer kolu Mack'in boynundaydı. Arkalarındaki açık bir dolap kapısından Richard'ın üstündeki yazıları okuyamadığı ama renklerinden içindekileri anladığı bir sıra dimdik donup kalmış kağıt kut görünüyordu; Cheerios, Ballı Buğday, Soğan Cipsleri. Joan bir adım geri çekildi, işaret parmağını Mack'in yazlık İskoç kravatının üstünden göbeğine kadar kaydırıp serzeniş ya da pişmanlık belirtisi olarak algılanabilecek bir biçimde göbeğine vurdu. Sert ve dik ışığın altında solgun, yumru yumru görünen Mack'in yüzündeki ifade komik ama dikkatliydi. O da birkaç adım ilerledi, Joan'a yaklaştı. Olup bitenlerde, dışarıdan izlenen bir televizyon montajının insanı deli eden sessiz birdenbireliğiyle karışık, su altı hareketlerindeki o muhteşem ağır çekim hali de vardı. Üst katta, babasının yapraklı ağacın gölgesinde durduğunu bilmeyen Judith cama yaklaştı. Üstündeki limon küfü geceliğiyle perdesine konmuş bir sineği incelerken masum, koltuk altını kaşıdı. Tanık olmanın sağır devinimiyle olayların gizli mekaniğine tehlikeli biçimde yaklaşmış olan Richard'ın içini bir sıkıntı kapladı. Başka bir mutfak penceresinde unutulmuş bir su ısıtıcısı fokurdamaya başladı, pencereler buğulandı. Joan yine bir şeyler söylüyordu; öne doğru uzattığı dudakları, giderek daralan bir açıklığın üstün-

de küçük köprüler kuruyordu âdeta. Mack duraladı, omzunu silkti, sanki Fransızca konuşuyormuş gibi yüzünü buruşturdu. Joan başını gülerek geriye attı ve bir zafer edasıyla boşta kalan kolunu uzattığı gibi bir kez daha erkeğin kollarına atıldı. Mack'in, küçük sırtına deniz yıldızı gibi yayılan eli, formika tezgahın arkasında kalan ve Joan'ın kalçası olması gereken aşağıda bir yerlere doğru kaydı. Richard ayaklarını beton basamaklara gürültüyle vurarak yukarı çıktı ve içeri girmeden önce onlara ayrılacakları kadar zaman bırakıp kapıyı tekmeleyerek açtı. Mutfağın öbür ucunda çocuklardan bile daha küçüktüler, bulanık, boş gözlerle ona baktılar. Joan su ısıtıcısını kapattı, Mack sigaranın parasını vermek için yanına yaklaştı. Üçüncü Martinilerden sonra gerginlik azaldı ve Richard, sesindeki kederli boğukluktan zevk alarak "Ne kadar rahatsız olduğumu düşünün bir. Bu hasta halimle gecenin soğuğunda, havayı iyice kirletip zaten kötü durumdaki bronşlarımı daha da beter etsinler diye karıma ve misafirime sigara almaya gidiyorum ve arka bahçeden geri dönerken ne görüyorum? İkisi benim mutfağımda Kama Sutra yapıyorlar. Bu, seks filmi izlemek ve oynayanları tanımak gibi bir şey." Joan "Bugünlerde nerede seks filmi izliyorsun?" diye sordu. Mack utanarak "Yapma Dick," dedi, ellerini hızlı hızlı ütü yapar gibi kalçalarına sürttü. "Sadece kardeşçe bir öpücüktü. Dostça bir kucaklaşma. Karının cazibesine zararsız bir övgü."

"Dick, gerçekten," dedi Joan. "Dışarıda durup kendi evinin pencerelerini gözetleyecek kadar sinsi olduğuna inanamıyorum."

"Dışarıda durup mu? Dehşetten donakalmıştım. Gerçek bir travmaydı. İlk defa böyle bir sahneyle karşılaştım." İçini derin bir mutluluk sarmaya başlamıştı; dilinin ve aklının âdeta hudutsuz bir gücü vardı ve karşısındaki insancıklar elinde birer oyuncak bebekten ibarettiler.

"Bir şey yapmıyorduk," dedi Joan başını bunların dışında durmak ister gibi kaldırırken. Çenesinin güzelim hatları sinirden gerilmiş, dudaklarına bir somurtkanlık sinmişti.

"Ah, eminim, senin standartlarına göre yeni başlamıştınız. Çiftleşme pozisyonlarının muhtemel çeşitliliğini daha deneyememiştiniz. Geri dönmeyeceğimi mi sandınız? İçkime zehir mi koydunuz, yoksa ben de Rasputin gibi ölmek için çok mu direniyorum?"

Mack, "Dick," dedi, "Joan seni seviyor. Ve benim de hayatta sevdiğim bir adam varsa o da sensin. Joan ve ben bunu yıllar önce geride bıraktık ve sadece arkadaş olamaya karar verdik."

"Bırak bu numaraları Mack Dennis. 'Tuttuğum bir herif varsa o da sensin'miş. Beni hiç düşünme arkadaşım, sen zavallı Eleanor'u düşün. Senden boşanmak için sırtından ter damlayan, her gün o atların üstünde zıplayıp duran, canı çıkana kadar dans eden Eleanor'u..."

"Haydi yemek yiyelim," dedi Joan. "Beni o kadar tedirgin ettin ki, muhtemelen rozbifi fazla pişirdim. Gerçekten Dick, işi komikliğe vurarak kendini affettirebileceğini hiç sanmıyorum."

Ertesi gün Maplelar akşamdan kalma bir halde, uykularını alamadan, kötü kalktılar. Mack aralarında dargınlık olmadığından emin olmak için ikiye kadar oturmuştu. Cumartesi sabahları Richard çocuklarla ilgilenirken, Joan genellikle kadın arkadaşlarıyla tenis oynardı. Şimdi, beyaz şortunu ve spor ayakkabılarını giymiş olan Joan, kocasına söylenmek istediği için evden çıkışını geciktiriyordu. "Mack'le benim aramda birşeyler varmış gibi davranman inanılır gibi değil. Sen neyi gizlemeye çalışıyorsun?" dedi.

"Sevgili Bayan Maple, ben sizi gördüm," dedi Richard. "Kendi pencerelerimden içeri bakınca senin karnı gıdıklanmış

bir dişi örümceği son derece bir inandırıcı biçimde canlandırdığını gördüm. Başını öyle eğip flört etmeyi nereden öğrendin sen? Kuklalardan bile daha iyiydi."

"Mack beni mutfakta her zaman öper. Bu bir alışkanlık, hiçbir anlamı yok. Onun Eleanor'a ne kadar âşık olduğunu en iyi sen biliyorsun."

"O kadar seviyor ki kadını boşuyor. Aşkı saçmalık sınırlarında."

"Boşanma onun fikri değil, bunu biliyorsun. Şu anda çok yalnız. Onun için üzülüyorum."

"Evet, gördüm. Verdun'daki Kızıl Haç gibiydin."

"Merak ettiğim şu; neden bu kadar memnunsun?"

"Memnun mu? Mahvolmuş durumdayım."

"Çok keyiflisin. Aynada şu gülümsemene bir bak."

"Kendini affettirecek hiçbir şey yapmadığın için benimle dalga geçtiğini düşünüyorum sanırım."

Telefon çaldı. Joan açıp "Alo," dedi, Richard odanın öbür ucundan "klik" sesini duydu. Joan ahizeyi yerine koydu ve "Eh, demek ki bu saatte teniste olduğumu düşündü," dedi.

"Kim?"

"Sen söyle, senin sevgilin. Senin âşığın."

"Belli ki seninkiydi, sesindeki birşey onu uyarmış olmalı."

Birdenbire, akşamdan kalma başka sabahlarda da kendini ev işlerine vurmasına neden olan o aynı delice enerjiyle "Git ona!" diye patladı Joan. "Bir erkek gibi davran ve git, anlamadığım manevralar yapmayı bırak! Benim sevgilim yok! Mack'in beni öpmesine izin verdim çünkü yalnız ve sarhoştu! Beni olduğumdan daha ilginç hale getirmeye çalışma! Ben başka yorgun kadınlarla tenis oynamak isteyen bitkin bir ev kadınıyım sadece!"

Richard sesini çıkarmadan spor eşyalarının durduğu dolaptan karısının geçenlerde telleri yenilenen tenis raketini bul-

du. Sopayı getiren köpek gibi raketi ağzına alıp Joan'ın ayak ucuna kadar getirdi. Şu sıralar Batman kartları biriktirmeye takmış dayanıklı bir çocuk olan dokuz yaşındaki büyük oğulları Richard Jr salona girdi, bu pandomimi görünce korkusunu gizlemek için güldü. "Baba, çöpleri boşalttım, paramı alabilir miyim?"

Richard raketin sapından eline bulaşan tuzu yalayarak, "Annen tenise gidiyor Dickie," dedi. "Haydi hep birlikte markete gidip bir Batmobil alalım."

Küçük oğlan hafifçe "Yaşasın," dedi. Kocaman açılmış gözleriyle, annesiyle babasının arasındaki mesafe gereğinden fazla açılmışçasına bir ona, bir diğerine bakıyordu. Richard çocukları markete, parka ve öğle yemeği için bir hamburgerciye götürdü. Bu masum faaliyetler alkolle balgamdan arta kalanları bebek uykusu kadar saf olan yumuşacık bir yorgunluğa dönüştürdü. Oğlu anlamsız bir öykü anlatırken görev icabı başını sallıyordu; "... sonra baba, Penguen'in elindeki şemsiyeden dumanlar tütmeye başladı, duman dümdüzdü ve sonra, bankadaki komik maskeli o iki adam vardı, su doldurmaya çalışıyorlardı. Nedenini bilmiyorum, patlatmak için mi ne, Robin de sudan kaçmak için yarım dolar gibi olan kaygan taşlara tırmanmaya çalışıyordu ve sonra, baba..."

Eve döndüklerinde çocuklar, başka günlerde kendi arka bahçelerine yabancı deniz kestanelerini dolduran o aynı gizemli gelgitle komşu mahalleye dağıldılar. Joan terden sırılsıklam, bilekleri toza bulanmış olarak tenisten döndü. Vücudu fiziksel zorlanmanın pembemsi ışığı içinde yüzüyordu. Dick biraz şekerleme yapmayı önerdi.

"Sadece şekerleme," diye uyardı Joan.

"Tabii ki," dedi. "Parkta metresimle karşılaştık ve oracıkta birbirimizi tatmin ettik."

"Marueen'le birlikte Alice ve Judy'yi yendik. O üçünden biri olamaz, yarım saattir beni bekliyorlardı."

Güneşli öğleden sonraya kapanmış perdeler, loş ışıkta içinde kabarcıklarla duran bir bardak su, yatakta karısına sordu; "Seni olduğundan daha ilginç hale getirmeye çalıştığımı mı düşünüyorsun?"

"Elbette. Sıkıldın artık. Mack'le beni mahsus başbaşa bıraktın. Hastayken dışarı çıkmak hiç de senin yapacağın bir şey değildi."

"Sevgilin olmadığını düşünmek çok kötü."

"Üzgünüm."

"Aslında yine de bayağı ilginçsin. Şuran, şuran, bir de şuran."

"Gerçekten şekerleme demek istemiştim."

Üst katta, kapısı kapalı olan yatak odasının öbür ucunda telefon çaldı. Dört kez çaldıktan sonra -uzaktan fırlatılan buzdan mızraklar- sustu, kimse cevap vermemişti. Şaşkınlık dolu bir duraksama oldu. Sonra, biri geçerken masaya çarpmış gibi, deneme kabilinden, sorgular gibi bir zil sesi, arkasından on iki kere çalmadan susmayan ısrarlı bir ses, emreder gibi ve rica ederek. Sonra sevgili telefonu kapattı.

(Çev. Esin Sungur)

Refik Halit Karay

KOMŞU NAMUSU

Ağır muşamba perdeler ikindi güneşine karşı indirilince ufak kalem odasına biraz gölge, biraz serinlik yayıldı. Şimdi her taraf esmer bir renkte idi. Yalnız pervaz aralarında uzanan tozlu siyah çizgileri şurada bir kâğıt makası, ötede bir kutu raptiye, köşede bir boş bardak bulup parlatıyor ve yarı karanlık içinde bu ufak tefek, acıklı ışıklar çoğu kandilleri önmüş bir minare şerefesi gibi iç karartıcı, eksik gözüküyordu.

Herkes köşesinde, kanapesinde bitkin, birbirine sanki yabancıydı; kimse işiyle uğraşmıyordu. Yalnız temmuz geldiği halde henüz kıvrılıp kaldırılmamış aba perde kapının yanında, her gün Eyüp'teki Hamidiye köyünden gelen ve hep boynunda belladon yağlı kirli bir tülbent taşıyan kayıt memuru Mümtaz Efendi büyük bir deftere rakam döküyor, yanına çömelen bir odacı, mümeyyiz efendiden artan şerbete galeta kırıklarını batırarak sessizce emiyordu. Koridorda arasıra çıngıraklar çalınıyor, bunu ayak sesleri izliyor, avluya bakan pencerenin altında iki gün önce bir araba tekerleğinin kötürüm ettiği köpek yavrusunun iniltileri işitiliyordu.

Boş kalan bir sandalyeye ayaklarını uzatarak rahat bir durum alan Şakir Efendi yeleğini, pantolonunun kopçasını aç-

makla da kalmıyor, yan gözle mümeyyize bakarak, usul usul hilâhî gömleğinin ön düğmelerini çözüyor, elini siper alarak kıllı göğsünü üflüyordu.

Bu sırada iyice dalga geçen memur adayı Osman Bey, çenesini koluna dayayıp uykulu gözlerle, duvardaki yelkenlerini şişirmiş, mor denize yan yatmış bir taş baskı gemi resmine özlemle baktıktan sonra ona eğildi ve ikinci mümeyyiz Baki Efendi'nin kadife koltuğunu gözüyle işaret ederek: "Bu akşam meseleyi açarız, yazık canım, acıyorum!" dedi. Öteki ilgili göründüğü bir konfu üzerine artık göğsünü üflemekten vazgeçerek: "Peki ama, kim söyleyecek?"

"Ben, fakat bu hususta emin misin? Gözlerinle gördün mü?"

"Elbet, elbet, her şeylerini öğrendim; kırmızı beyaz işaetler mi? Parolalar mı? Neler varsa... Kadın çok akıllı şey; trenlerde gördüğün işaretleri rengi rengine uyguluyor. Beyaz mendil pencereden uzandı mı "Gel, senininm, teslimim" demek; her sabah bir kerecik bakarım; kırmızı ise, boş yere hiç rahatsız olmam, seyredeceğim diye pencerelerde beklemem; fakat beyaz ise yatsıyı kılar, gazımı söndürür, kafesi yarı indirir beklerim. O gece köşkündedir. Üçe yakın herifin gölgesi köşebaşını döner, kapının hizasında içeriye giriverir. Benim de uykum gelir, bilmem sonra ne olur?..."

Osman Bey elliden fazla işittiği bu hikâyeden her defa ayrı bir tad aldığından yüzündeki dalgın görünümü artık attı, çapkın bir gülümseyişle "Ötesi belli, canım!" dedi. Birbirlerine bakıştılar; her ikisinin gözlerinde de tutkuya varan bir istek vardı; bunu farkeden Şakir Efendi, ahlaklı bir kişi davranışıyla söylendi:

"Allah korusun. Çok güç şey!..."

Baş mümeyyiz; masa arkasında otururken çok uzun boylu gibi d uran, fakat ayağa kalkınca kısacık kalan bir Tatar, seri-

li gazetesi üzerinde sanki uyuyor, sabahleyin taze mürekkeple doldurulmuş hokkalarla güneşli perdeler üzerinde gölgelerini gezdiren sinekleri arasıra yaptıkları saldırılar altında uyanacak gibi bir ses çıkarıyor, parmağının ucunu, omuzbaşını, dudaklarının birini oynatıyor, sonra gene dalıyordu; Osman Bey onu seyrediyor, bir oyunda imiş gibi eğleniyordu.

Birden dışarıda, koca dairenin anlaşılmaz bir yönünden ikindi ezanı okunmaya başladı. iki arkadaş bunu sebep tutarak kalktılar; sandık, heybe yığılı merdivenlerden cami katına geldiler. Orada poyraza karşı açık bir pencere vardı, sıcak bir rüzgâr esiyor, Şak Efendinin ıslak fanilasını teninden çekiyordu. Osman Bey gene de: "Aman yanlış bir iş yapmayalım; eşime soruyorum, çok iyi kadındır, diyor. Bilmem ama, bizimki de biraz anlar," diye söyleniyordu.

Bunun üzerine Şakir Efendi hiddetlendi:

"İnanmazsa bu akşam gizlice bizim eve gelsin. Sabahleyin işaret beyazdı, demek Baki eve gitmeyecek ve herif gelecek, gözleriyle görür."

Osman Bey artık inandı. Yavaşça indiler ve akşam kalemden çıkarken Baki'yi bir birahaneye götürerek durumu kendisine açmağı kararlaştırdılar.

Saat onu geçiyordu. Başmümeyyiz yerinden kalktı; o sabahleyin oturduğu bu iskemleden akşam üzeri gitmek için ayrılır ve hiçbir işe yaramadığından üstleri bütün gün onu rahat bırakırdı.

Baki Efendi, pencereye astığı ıslak mendilinin kuruduğunu anlayınca katladı, cebine koydu, yeleğinin katmerleri arasına biriken mavi rıhları silkti, gidiyordu hazı duran Şakir Efendi ile Osman Bey, arkasından yetiştiler ve pek teklifsizce "Canım, şurada bir tek atalım, serinleriz, konuşuruz," dediler.

Şakir Efendi'nin Sirkeci'de tanıdığı bir birahane vardı. Gündüzleri dört tabak yemeği beş kuruşa veren, bu kalabalık

ticarethanenin sahibi eskien Tokatlıyan'da aşçılık yaptığından, her gelişinde ondan yemek pişirme tarifleri alır, cuma günleri evde mutfağa girer, denemeler yapardı.

Birçok masaya oturup kalktıktan, her keresinde beğenmeyerek köşelere göz attıktan sonra gittiler, kimse bulunmayan bir bölmenin arkasına yerleştiler.

Bir süre söz eden olmadı. Şakir Efendi; gözleri, kendine pek benzeyen Salvator ilanının koca sakallı papazında, hafiften oflayıp pofluyor, sigarasının söndüğünü unutacak kadar dalıyordu. Bir zaman gene konuşulmadı. Osman Bey, soğuk bir duş yapmaya mecbur bir adam gibi ellerini omuzbaşlarından bir geçirdi, sonra kollarını kavuşturdu, titrer gibi bir hayli büzüldükten sonra kollarını kavuşturdu, titrer gibi bir hayli büzüldükten sonra sonunda birden, dedi ki:

"Biliyor musun Baki, sana bu akşam önemli bir şeyden bahsedeceğiz..."

Şakir Efendi ekledi:

"Bir namus meselesinden..."

Öbürü önce hiçbir şey anlamadı, cümlelerin bitmesini bekledi; sonra her ikisinin de, boş bir deponun borusunda kalmış son suyunu harcayıveren bir musluk gibi durduğunu görünce: "Anlamadım, ne?" dedi.

O zaman Osman Bey, kelimelerini arayarak, daima şişman arkadaşını şahit tutarak, erdemden, ahlaktan söz ederek anlattı, anlattı. Zavallının bir kelime söylemeden dinlediğini gördükçe söylevinin henüz yeterli bir etki uyandırmadığını sanarak tekrar başladı; eklemeler yaptı.

Baki'nin bakışları bira kadehlerine dikilmiş, sanki köpüklerin yavaş yavaş nasıl açıldığını, zümrüt yakut gözlü balonların birer birer nasıl patlayıp kaybolduğunu düşünüyor; sanki onları dinlemiyordu. Neden sonra çok durmuş, paslanmış bir sesle, gözlerini arkadaşlarına çevirmekten korkarak sordu:

"Söylediklerinizden emin misiniz?"

Her ikisi de, haykırdılar:

"Ne demek, elbette, elbette!..."

O akşam son trenle gidip isterse Şakir Efendi'nin evine gizlenerek gözleriyle görmesini teklif ediyorlardı. Baki: "Peki, öyle olsun" dedi. Şimdi ağır ağır ağlıyor, karısından ayrılmış gibi; geçmiş çekisiyle söz ederek: "Ah, bilemezsiniz, ben ona ne iyi bakardım, onun için nasıl rahatımı feda ettim" diyordu; sonra anlatıyordu.

"Aldığım zaman on dört yaşında idi, on senedir beraber yaşıyorduk. Elbise der yapardım, para der verirdim, hizmetçi, aşçı der tutardım; onun rahatı için aldığım aylığı sonuna dek harcardım. İşte biliyorsunuz, ne evim var, ne bir gelirim!...

Şakir Efendi durmadan Salvator'un papazına bakıyor, bir âşık gibi karşısında göğsünü şişiriyordu.

Gazlar yanmıştı; çıktılar, paraları Osman Bey verdi.

Sirkeci caddesi kalabalıktı, çok bayağı idi, angallarını yol ortasına koyup midye tavası, ateş balığı pişiren bakkal dükkânları yanında kahve içenler, gramofon dinleyerek nefesleniyor, ferahlıyorlardı. Tramvay boruları, vapur düdükleri arasında zurna sesi, bir Yahudi taklidine karışıyor, daha ötede Karmen'in Toreador'u çalınıyordu. Çevrede zelzeleden korkarak sokaklara dökülmüş bir yoksul memleket durumu vardı.

Baki Efendi her akşam karısına ait ufak tefeklerle dolu paketi elinde; tozlu, sıcak ayakkabılarını sürterek geçtiği yolların şimdi sanki yabancısı idi. Garip bir şaşkınlıkla çevresine bakıyor, her yeri başka türlü, değişik, kederli görüyordu. Bir saatte kendnisi o kadar değişmiş, eski kişiliğinden o derece çıkmış, uzaklaşmıştı ki sanki bu gece bütün mutluluğunu gömdüğü uzun, felaketli bir seyahatten dönüyor, hatırasında dünkü günün bu saati, yirmi sene önceki bir mutlu gün gibi ona uzak, erişilmez görünüyordu.

Bundan sonra ne yapacaktı? Eğer doğru ise karısını terk edecek, fakat üç ufak çocuğunu nasıl besleyecek, nasıl eğitecek, onlara analarını nasıl unutturacaktı. Hem bütün bu ayrılmalar, yalnızlıklardan sonra, uzun bir kadınsızlık, bu kargaşalık, ne dayanılmaz bir rahatsızlıktı!

Birden her şeyi unutarak sevgilisinin kim olabileceğini düşündü, bununla o kadar uğraştı ki ne Osman Bey'in ayrıldığını, ne trene indiklerini, ne de Yedikule'ye yanaştıklarını fark etti. Karısının bu rakibe daha şehvetli, daha taşkın görüneceğini düşünerek kızdı.

Yan yana gidiyorlardı. Baki, Şakir Efendi'ye sokulmuş, öksüz tavrı almıştı.

Demek bu gece evine gitmee hakkı yoktu. Artık kendi fikriyle değil, arkadaşlarının uyarıları ile yaşamaya, davranışlarından onlara bilgi vermeye mecburdu. Şimdi her şeyi unutarak gidip kendi kapısını çalmasına şu koca karınlı hiçten adam engel oluyor, rasgele öğrendiği bir sır onu hâkim, kendisini mahkûm ediyordu. Bu işe karışmak hakkını ona kim veriyordu? Bu, komşusunu, kalemdeki arkadaşını değil de, herkesi ilgilendiren genel bir sorun muydu?

O zaman düşündü ki insanlar yalnız kendi mutluluklarını iyice duymak için başkalarının felaketini arar ve bencilliklerinin böyle bazı çeşitlerine erdem adı vererek mesela aldatılan bir kocayı uyarmayı "ahlak" sayarlar. Halbuki bunun aslı, başkasının felaketinden duyulan vahşi zevk, kendisini ondan mutlu görmek için hazırlanmış garip bir delildir.

Köşeyi dönmüşlerdi; evinin yukarı kısmında ışık yoktu; yalnız bodrum katındaki yemek odasının pencereleri biraz, pek hafif, sanki bir idare kandiliyle aydınlatılmıştı. Düşündü, bu aydınlığın mutfaktaki lambadan yansıdığını, bu saatte aşçı kadının sofrayı kurduğunu hatırladı, evine özlem duydu.

Şakir Efendi anahtarıyla kapısını açmış, karısı evde olma-

dıkça merdivenin ilk basamağına bıraktığı şamdan ile kibrit kutusunu aramıştı. Pencereleri sımsıkı kapanmış bu dar yerde hava kızmış, karanlığı bir cisim gibi ısıtmıştı.

Baki hiç aç değildi. Şakir Efendi yemeklerini maltızın kenarına dizdi, mutfakta çalışmaktan alışıla gelen bir zevkle kollarını sıvadı, fesini attı. Konuğu ile pek az ilgileniyor, "Benim için değil ya, kendi işi için!..." diyor, aşağıda yukarıda dolaşarak dolapları karıştırıyor, bakırları takırdatıyordu.

Uzaklarda bir satıcı sesi duyuldu, bunu işiten Şakir Efendi koştu, Baki'ye dedi ki:

"Vakit yaklaştı, dondurmacının sesini duydum, bu geçince artık pencerede beklemedi."

Biraz sonra haykıran satıcı köşeyi döndü, fenerinin ışığı tabaklarıyla kuşaklı belinin tam ortasını aydınlatarak geçti, uzaklaştı. Kümeste tavuklar çırpınıyor, uzaktan rampaya tırmanan bir yük katırının solukları duyuluyordu.

Baki sordu:

"Ne taraftan gelir?"

"Bakkalın sırasından..."

Bir süre sonra tıknaz bir şeklin ağır ağır, komşudan evine dönen bir adam gibi sessiz, ortadan ortadan yürüdüğü görüldü.

– Bu mu?

– Evet.

Yabancı korkusuzdu. Evin sırasını bulunca döndü, yaklaştı, çıngırağa dokunmadan açılan kapının karanlığında birden görünmez oldu. Artık kuşku yoktu, karısı kötülemiş, Şakir Efendi'nin düşüncesine göre komşu namusu kaybedilmişti. Şimdi, komşuluk hakkına, bu işe karışmış olmaktan memnundu.

– Nasıl, gördün mü?

– Evet.

– Ne yapacaksın?

– Boşayacağım!...

Her ikisi de, bu kısa kararı uygun bulup, susuyordu.

Birden Baki ayağa kalktı, ceketinin düğmelerini ilikledi, hiç bakmadan Şakir Efendi'ye bir "Allahaısmarladık!" fırlattı ve merdivenlere doğru yürüdü. Öbürü "Nereye?" diye acele acele soruyor, fakat Baki kapının demirini açmakla uğraşır görünerek karşılık vermiyordu.

Yere bir şey vurdu, madeni bir ses çıktı, sonra anahtarın iki defa döndüğü işitildi. Şimdi Şakir Efendi sokaktan yansıyan yarı bir aydınlık içinde merdivene yaslanmış, ne olacağını bekliyordu. Kapı açık kalmıştı.

Baki doğru kendi evine yürüdü, eli zile uzandı. Şakir Efendi artık ne gözlerine inanıyor, ne de gürültüsünü iyice d uyduğu uçıngırak seslerine...

Yukarıdan bir lamba aydınlığı kapı camına uzandı. Bir ses "Kim o?" diye sordu; Baki'nin "Ben, ben!..." dediği de iyice duyuldu... Şimdi sokak boştu. Şakir Efendi bir bağırma, bir silah sesi işiteceğine kesin inanmış merdivene yarı asılı bekliyordu. Bir iki dakika gürültüsüz geçti; o zaman sabırsızlanarak yerinden ayrıldı, başını uzatarak komşusunun evini dinledi. Hiçbir şey duyulmuyordu. Yalnız bu gece nedense kümeslerinde rahat etmeyen tavukların sürekli kanatlarını vurdukları işitilmekteydi. Şakir Efendi bu sırada onları, tavuklarını kendi malını düşünüyor: "Sıcaktan, belki de pireden!..." diyordu.

Sonunda ayakta beklemekten usandı; kapıyı usulca örttü, odasına çıktı. Artık hemen hemen yatmaya hazırlanıyordu, sokakta bir ses oldu; baktı; Baki Efendi'nin kapısını, tutulan bir ufak lamba ile aydınlanmış gördü, hayretle göz kapaklarını açtı: Arkadaşı biraz önce giren adamla, o her gecenin adamıyla, selamlaşıyor ve "Zahmet oldu, size çok yorgunluk oldu!" di-

yordu. Hâlâ seçemediği öbürü nazik karşılıklar veriyor, ayrılmakta acele ediyordu.

Şakir Efendi biraz sonra derin bir sessizliğe gömülen komşusunun evine kuşkulu bakışlar atarak söyleniyor: "Olur şey değil vallahi!" diyor, bir açıklama almak için sabırsız, ertesi günü bekliyordu.

***

Baki Efendi bugün kalemde iş üstündeydi, geceki olaydan konuşmaya istekli görünmüyordu. Fakat Şakir Efendi çözemediği bu anlaşılmaz iş karşısında çok üzülüyordu. Sonunda, hatta hakaret görmeye de razı, yerinden usulca, resmi bir şey soracak gibi kalktı. Masasının kenarına kocaman tüylü ellerini dayadı, eğildi.

Baki gözlüğünün üzerinden arkadaşına, bu, kendinden ufak memura nefretle bakarak:

– Ne istiyorsunuz? dedi. Öbürü cevap bulamadı, şaşırdı, neden sonra, bacağı ezik köpeğin süregelen iniltilerinden yararlanarak:

– Şu zavallı hayvanı, oradan kaldırtsak... dedi, sonra birden cesaret bularak önemsizce ekledi:

– Ha, dün gece merakta kaldım, iş ne oldu?

Baki kızardı; rahatını feda etmemek, alıştığı rahattan, durgun, düzgün, gürültüsüz hayattan ayrılmamak için her şeye katlanmış bir adam durumuyla, en açık bir hileye aldanmış görünerek:

– Boş yere tasalanmışız, dedi, gelen doktormuş, bizim doktor Hüsnü Bey... Eşim sancılanmış da...

Erenköy, 1908

Mahmut Şevket Esendal

SAİDE

1.

İlk, ikinci derece tahsilini Konya'da, yüksek tahsilini İstanbul'da Hukuk Mektebi'nde bitirmiş, ufak bir memur olup adliyeye girmiş, biraz da ilerlemişken, eline geçen bir fırsatta yaşının geçkince olmasına bakmayarak hükümet hesabına Avrupa'da tahsilini tamamlamaya giden, eski mutasarrıflardan Kozanlı Halil Bey'in oğlu Şinasi Halil Bey, lisansiye olup memlekete döndükten ve kendine İstanbul'da büyükçe bir hizmet de bulup yerleştikten sonra, bütün ağırbaşlı insanlar gibi düşünerek evlenmeye, ev bark kurup çoluk çocuk yetiştirmeye karar verdi. Bu kararı da verince, kafasında aile hukukuna, kadınların terbiye ve idaresine, çocukların yetiştirilmelerine dair, neredeyse toplanmış kalmış bir yığın malumat, bir yığın hikmet bulunduğunu anladı ve daha adı belli olmayan karısına karşı derin bir sevgi duymaya ve ona ölünceye kadar sadık kalmaya yeminler etmeye hazırlandı.

Fırsat düştükçe arkadaşlarına diyordu ki:

"Azizim, bir insan ya hiç evlenmemeli, yahut evlenirse, ölünceye kadar karısına sadık kalmalıdır. Başka türlüsüne benim aklım ermez. Aile hukuku demek, bu demektir."

Bugüne kadar bir kadın ile yirmi dört saat olsun bir yerde kalmamış, hayatı burada ve yabancı memleketlerde pek uslu geçmiş olduğunu bilen arkadaşları, onun bu sözlerinin samimi olduğuna hiç şüphe etmediler ve bir çocuk ruhu kadar temiz ruhundan gelen nutukları sessizce dinlediler.

Şinasi Halil Bey, birkaç ay düşündü, söyledi ve böylece kendini hazırlamış olduktan sonra, eşini aramaya başladı. Dostları yardım ettiler, çok zaman geçmeden Saide Hanım adında bir kız bulundu. İstinye'de oturan Kavaklı Hakkı Bey adında ihtiyar bir doktorun kızı. Anası tarafından Şumnulu Hafız Paşa'nın torunu. İnce boylu, kara gözlü, kaşlı, ağırbaşlı, iyi terbiye, tahsil görmüş, yirmi beş yaşlarında bir hanım.

Şinasi Bey kızla görüştü, beğendi. Kız da onu beğenmiş olacak ki varmaya razı oldu. Kuruçeşme'de düğün dernek evlendiler.

Anasını hiç görmemiş, üvey anasının yanında da pek az bulunmuş, sonra da bütün ömrünü mekteplerde, bekâr odalarında geçirmiş olan Şinasi Bey, evlilikte ummadığı rahatı görmüş olmalıdır ki, arkadaşlarına:

"Dünya cennetindeyim, azizim, beni tebrik etmez misiniz," diyor, sevinci de gözlerinden okunuyordu.

Bir yaradılışta olmasalar bile, geçinmeye gönülleri olunca bir anlaşma yolu bulup birlikte kocayan karı kocalar çoktur. Şinasi Halil Bey, her işe karışır, fikrini söyler, uzun uzun nasihatler eder, kendi hukuki kanaatlerine göre neticeler çıkarır, yanıldığını hiç aklına getirmez; evinde her iyiliğin, her güzel şeyin kendinden geldiğine inanır. Karısı ise, sorulmadıkça düşündüklerini söylemez, kimse ile teklifsiz olmak istemez, bağırarak konuşmaktan hoşlanmaz, dağınık kıyafetle, kocasına bile görünmez bir kadın. Eğer kocası fikrini sorarsa, söyler. Bu fikir kocasına hoş gelmez de münakaşa açılırsa, Saide Hanım kendi kanaatlerini çok soğukkanlılıkla sonuna kadar müdafaa

eder. Kocası ondan fikirlerini sormazsa, uzun nutukları, nasihatleri sonuna kadar dinler ve bitince hiç sesini çıkarmaz, bir evet bile demeye lüzum görmez, elindeki işine yahut kitabına bakar...

Şinasi Halil Bey, karısının bu huyunu öğrendikten sonra ondan fikirlerini sormaz oldu. Ev temiz, dayalı döşeli, yemeklerin tadı yerinde, kadın güzel, sinirli değil, istediğin kadar söyle dinler... Ve dinliyorsa demek ki doğru buluyor... Şinasi Bey de ilerisine gitmez, evinde kendini hâkim, biraz da müstebit bulur ve dünyanın en rahat, en mesut adamı olduğuna ve bu rahatı kendi kafası, kendi aklı ile kurduğuna inanır, arkadaşlarına övünür, der ki:

"Azizim, mesut olmak için akıllı olmak kifayet eder; baht, talih... bunlar boş şeylerdir! Ben lakırdı dinlemem."

2.

Bu saadet içinde beş altı yıl, çabuk geçmiş bulundu. Kuruçeşme'nin bu sessiz, bu temiz evi, bu her gün biri birine benzeyen ölçülü, kavgasız yaşayış bilmeyerek ikisini de usandırdı. Geçen beş altı yıl içinde iki erkek çocukları olmuştu. Beklenirdi ki bu çocuklar, evi şenlendirsinler. Ancak yazık ki böyle olmadı.

Çocuklar, analarına çektiler ve evin sessizliği içine gömüldüler. Babaları bile onların yüzlerini seyrek görür oldu.

Hayatta şikâyet edecek daha esaslı dertleri bulunmadığından, evlerinden şikâyete başladılar. Yalnız alıştıkları evi değiştirip rahatlarını bozmaktan da korktuklarından bir zaman şikâyetle vakit geçirdiler. Sonra, artık şikâyet yetmez olunca, Şinasi Bey kat'i kararını verdi ve ev aramaya başladı. İki üç hafta sonra Şişli'de, cadde üstünde, büyük bir apartmanın ikinci katını kiralayıp taşındılar.

Yeni evleri, ilkin onları avuttu. Sonra bu mahallenin yaşayışı, komşuları, işitilen sözler, görülen tavırlar, beğenilen dü-

şünceler Şinasi Bey'e yeni fikirler vermeye başladı. Şişli'ye taşındıklarından altı ay sonra arkadaşlarına diyordu ki:

"Azizim, ömrünü bir erkekle geçirmiş, hatta hiç erkek yüzü görmemiş kadın çoktur. Ama, ömrünü bir kadınla geçirmiş bir erkek bulamazsın. Bu azizim, bir yaradılış meselesidir. Ben tetkik ettim; insanlar eş tutan hayvanlardan ziyade tavuklara benziyorlar. Erkeklerde görülen bütün taşkınlıkların sebebini bu yaradılış meselesinde aramalıdır. Boşuna mı insanlar takım takım odalıklar, gözdeler, kadınlar beslemişler! Ben bu meselenin gelecek nesiller için, tabii ihtiyaçlara göre düşünülmesine muhalif olamam!"

Bu meselenin tabi ihtiyaçlara göre nasıl düşünüleceğini söylemiyordu. Ancak nasıl düşünülürse düşünülsün, bu nazariyeler bu kadar canlı söylenmeye başlandıktan sonra sanır mısınız ki iş yalnız gelecek nesillere bırakılsın, tatbikat çok geride kalmasın ve Şinasi Halil Bey eskisi gibi uslu otursun.

Mektepten tanıdığı bir eski arkadaşının yangın yerlerinden birinde, yıkık duvarlar, çukurlar, hendekler arasında yaptırdığı, içinde de tek başına oturduğu bekâr evinde, gündüzleri gelici geçici birtakım kadınlarla görüşmeye başladı. Ev öyle bir yerde ki, biri, kim gelip gittiğini gözetlemek istese gelip kapının önünde nöbet beklemeli. Bu emniyet, Şinasi Bey'e hoş geldi... Kadınlardan adını saklayarak, bir kadınla iki kereden fazla görüşmemeye dikkat ederek yeni nazariyesinin tatbikatını ilerletmeye başladı. Bu sırada, aklını da her zamankinden çok beğeniyor ve arkadaşlarına diyordu ki:

"Akıl, azizim... İnsanın kafası da yerinde olmalı. Dünyada neler olur da kimsenin ruhu duymaz!"

Arkadaşları bu sözlerinden ne demek istediğini anlamadılar. Neler yaptığını da bilmiyorlardı. Ama onun eski Şinasi Halil olmadığının farkındaydılar ve yaptıklarından çok fazlasını da ondan umuyorlardı.

3.

Bu günler, büyük muharebenin bittiği, kurtuluş savaşlarının daha başlamadığı kara günlere rast gelir. Köşede bucakta ne kadar esir ruhlu, çürük adamlar varsa meydana çıkmış bulunuyorlardı. Silahlarını bırakanların ne güne düşeceklerini, düşman milletler ve onların yardakçıları, her zamandan ziyade bu günlerde ve her yerden ziyade İstanbul'da, bütün dünyaya gösterdiler. Birçok babalar, kadınlarının, çocuklarının yüzlerine bakamaz oldular. Çokları, şaşkınlıklarından ve ne yapacaklarını bilmemezliklerinden sarhoşluğa ve serseriliğe vurdular. Bunlar arasında ve tam bu sırada Şinasi Halil Bey de piyasanın bellibaşlı yıldızlarından Güzide adında bir kadınla tanıştı.

Bu kadın, Şinasi Halil Bey'in o güne kadar tanıştığı, görüştüğü kadınların hiçbirine benzemiyordu. Güzide, akıllı kadın, hamiyetli, fedakâr kadın. Şinasi Bey'in değerini, büyüklüğünü, onun yanında kendi hiçliğini anlayan kadın!..

Şinasi Bey ilkin bu eve misafir gibi gelip giderken, sonraları Güzide'ye gelip giden misafirleri çekemez oldu. Güzide onu seviyor, onun için yokluğa katlanıyor. Okumuş bir kadın değil ama, anlayışlı; çok genç değil, ama güzel. Güzide'nin yanında saatler boşa geçiyor. O, Şinasi Bey için herkese kapısını kapadı. Şinasi Bey de onları beslemeye başladı. Güzide'nin Handan adında on sekiz yaşlarında bir kız kardeşi, bir de onun cılız, hastalıklı bir nişanlısı var ki hiçbir iş görmez, evden dışarı çıkmaz, kızın dizi dibinde günleri geçirir. Bunlar, Güzide ile beraber oturuyorlar. Onları Güzide besliyor. Evde geçen üstü kapalı lakırdılardan anlaşılıyor ki Handan'a aygınlar, baygınlar çokmuşsa da, kızı daha kimseye çıkarmıyorlarmış...

Güzide'nin bir de Suzan adında bir arkadaşı var. Hakkı Hayran Bey adında birinin kapatması. Güzide'ye gidip geliyorlar. Güzide hiçbir işini bunlardan gizlemiyor. Onlar Şinasi Bey'i de tanıyorlar, konuşuyorlar.

Bunlardan başka kimse, Şinasi Bey'in oraya gelip gittiğini bilmiyor.

Şinasi Bey, geceleri de Güzide'nin evinde geçirebilmek için bir yol, bir yalan aramaya başladı. Birkaç gün düşündükten sonra "Anadolu Yardım Cemiyeti"ne girdiğini söyledi.

"Böyle bir cemiyet mi var? Yeni mi? Hiç adı duyulmadı."

Şinasi Halil Bey, Saide'nin bu soruşuna karşılık:

"Bu gizli cemiyet," dedi.

"Gizli olsun, gene adı duyulurdu! Neyse sizden duymuş olduk."

Saide Hanım başka bir söz söylemedi. Şinasi Bey de Güzide'nin evinde geç vakitlere kadar kalmaya başladı. Orada onu, rakıya, kumara alıştırdılar. Suzan dostu ile geliyor, Güzide, Handan, nişanlısı Besim oturup ufak poker çeviriyorlar. Ne var, bu zamanda pokerin oynanmadığı bir cemiyet var mı? Doğrusunu söylemek lazımsa, bu Handan hoş bir şeydir! Pek ahlaklı bir iş olmasa da, Şinasi Bey bunu umuyor, ara sıra Suzan'ı da düşünüyordu.

Şinasi Halil Bey, geceleri eve geç gelmeye başladı. Bir zaman da evi böyle alıştırdıktan sonra geceyi dışarıda geçirmek tecrübeleri yaptı. Her şey yolunda. Güzide'nin evinde geçen bir geceden sonra karısına yüz sandık cephaneyi Anadolu'ya gönderebilmek için müzakere edip, tertibat aldıklarını yahut depolardan silah kaçırdıklarını söylüyordu. Bir gün de, işe daha fazla renk vermiş olmak için, eve büyükçe bir kutu getirdi ve bu kutuda dinamit olduğunu gizlice karısına söyledi. Kutuyu sakladılar. Bununla bir köprü atılacakmış.

Kim der ki, ömründe eline bir rakı bardağı almamış olan bu büyük hukuk adamı, bir sandık dinamiti koltuğu altında taşısın?..

"Haaa? Değil mi Saide? Şu zamanın ettiği işleri görüyor musun?"

Saide Hanım bir kitap okuyordu. Başını kaldırdı, kocasını süzdükten sonra:

"Siz kendiniz de inanmıyorsunuz ya!" dedi.

"Ama inanılır şeyler mi?"

Saide Hanım gülümsedi.

"İnanılır gibi değil," dedi.

Evde her şey yolunda, Güzide'nin evinde de her ihtiyat tertibi alınmış. Hizmetçiler tembihli, dostlar arasında bile kimse onu adı ile çağırmıyor. Handan ona, "Enişte Bey" dediği için hepsi, Güzide bile enişte bey diyorlar. Apartmanın ara kapıya açılan hizmet kapısından gelip gidiyor. Arkasında kimse olmamasına dikkat ediyor. Güzide herkese yalnız yaşadığını söylüyor. Evde misafir olursa, "Enişte Bey"i bir odaya kapatıp oturtuyor, kimseye göstermiyorlar. Her iş yerinde, her tertip yolundaydı.

4.

Bir gün, ılık yaz günü, öğle üstü. Güzide'nin Bulgar çarşısındaki evinin yatak odasında, geniş, yumuşak divan üstünde yarı çıplak uzanmış konuşuyor, dondurma bekliyorlardı. Kapı çalındı, Eleni geldi. Dondurma getirdi sandılar. Gelen bir hizmetçi kızmış, bir mektup getirmiş. Aşçı kadın odaya getirdi, Güzide'ye verdi. Güzide açtı okudu. Şinasi Halil Bey'e baktı ve:

"Bu mektup sana," dedi.

"Bana mı, kimden?"

"Evden olacak."

"Evden? Ne münasebet?"

Şinasi Bey mektubu aldı. Saide'nin yazısı ile şu satırları okudu:

"Şimdi İstinye'den Rüstem'i göndermişler, babam rahat-

sızlanmış, beni istemiş, oraya gidiyorum. Ne kadar kalacağımı da bilmiyorum. Nimet Hanım da bu sabah arkadaşını yollamaya gitti, geç kalırsa Kadıköy'de kalacağını Sara'ya söylemiş. Sizi rahatsız etmek doğru olmadığını biliyorsam da belki mühim bir işiniz çıkar, bu gece de eve gelemezsiniz, çocuklar evde yalnız kalırlar, diye düşünerek bu mektubu yazıyorum. Acısını başka bir akşama çıkarmak üzere bu gece evde bulunsanız iyi olur efendim. Saide."

Şinasi Bey sarardı, sonra kızardı. Güzide'nin yüzüne baktı. Güzide:

"Buraya geldiğini evde söyledin mi?" diye sordu.

"Yoook! Hiç söyler miyim?"

"Ee, nereden biliyor?"

"Bilmem."

"Demek öğrenmiş!"

Şinasi Bey cevap vermedi. Mektuba bakıp düşündü.

"O, beni bugün Maltepe'de bilir," dedi.

"Maltepe'de bilse, buraya mektup yazar mı?"

"Ben evden çıkarken, Maltepe'ye gidiyorum demiştim."

"Demekten ne çıkar? O senin nerde olduğunu biliyormuş."

"Kim? Saide mi? Nereden bilecek?"

"Aaaa, mektup ondan değil mi?"

Şinasi Bey elindeki mektuba baktı.

"Mektup ondan," dedi.

"Ee?"

"Saide'nin burayı bilmesi bana pek tabi görünmüyor."

"Ne gibi?"

"Beni Maltepe'de bilmesi daha doğru gibi geliyor!"

"Neden? Doğrusu sizin burada olduğunuzdur, o da doğrusunu biliyor."

"Nereden biliyor?"

"Ben bilir miyim? Onu kendisinden sormalı!"

Güzide, Saide Hanım'ı tanımaz, Şinasi Bey'in evdeki ihtiyat tedbirlerini bilmez. Karı koca arasındaki emniyetin farkında değildir. Bu mektubu Saide'nin yazamayacağını Güzide anlayamaz. Bu mektup Saide'nin bile olsa... Yok, Saide'nin olamaz. Bir tesadüf mü? Yazı Saide'nin olmasa kim yazabilir ve niçin?"

Şinasi Halil Bey, düşündükçe dalgınlaşıyor ve dalgınlaştıkça ne düşüneceğini şaşırıyordu. Onun böyle derin düşüncelere daldığını görünce Güzide sıkıldı, kızdı:

"Ben anlamıyorum ki," dedi. "Bu zamanda metresi olmayan var mı? Niçin erkekler böyle oluyorlar?"

"Nasıl oluyorlar?" diye Şinasi Bey sordu.

"Öyle ya, bir mektupla kadınlarınız sizi şaşkına çeviriyorlar."

"Hiç değil, neye şaşkına döneyim? Ben başka şey düşünüyorum. Bu oyunu elbette birisi bana oynadı."

"Hangi oyunu?"

"Bu oyunu. Saide bu mektubu yazamaz."

"Neden yazamıyormuş?"

"Yazamaz..."

"Bu da tuhaf, o yazamaz da kim yazar?"

"Bilmem."

"Hadi canım, çocuk olma. Boş yere de aklını yorma. Onu karın yazmıştır."

Şinasi Bey cevap vermedi. Eğer bu mektubu Saide yazmış göndermiş ise, onun evi yıkılmış demektir. Bir daha Saide'nin yüzüne nasıl bakmalı. Saide ona sorduğu zaman ne cevap vermeli? Evinin idaresi ne olacak? Bakalım Saide onunla oturmak isteyecek mi? Karısını, çocuklarını nasıl bırakmalı? Saide'ye yalvarsa... Acaba Saide vazgeçer mi? Şinasi Bey, yeniden evinde eski mevkiini tutabilir mi? Saide bunları öğrendi

bir günde öğrenmedi ya! Neden kocasına hiçbir şey açmadı? Sakın Handan, yahut Suzan bunu bir alay olsun diye yapmış olmasınlar. Ama, onlar İstinye'deki evi, Rüstem'i nereden bilecekler? Keşke bu iş, böyle bir alay olsa! Bir daha tövbeler olsun. "Ne Güzide'nin evine, ne de başka birinin evine ayak basmayacağım. Nereden de kendimi çirkefe attım?" diye düşünüyordu. "Buradan bir ayak önce çıkmalı." Onun düşüncesini Güzide yüzünden okudu. Şinasi Bey'in korkaklığına kızdı.

"Canım," dedi, "söylemeyeyim diyorum, dayanamıyorum. Ne oluyorsunuz? Sizin buraya geldiğinizi biliyorlar, iyi ya, varsın bilsinler. Ne olur, kıyamet mi kopar? Metresi olan bu dünyada yalnız bir Şinasi Bey değil ya! Evden bunu biliyorlarmış, bugüne kadar da ses çıkarmıyorlar. Pekâlâ, siz de alınmazsınız olur gider. Bunun düşünecek nesi var?"

"Karım biliyordu da neden bugüne kadar bana hiçbir şey söylemedi?"

"Onu gidince evde kendisine sorarsın. Ben olsam, hiç bozmam. Mademki biliyor, varsın bilsin."

Şinasi Bey, hiç sesini çıkarmadı.

"Hiç sesini çıkarmıyor. Evden korkuyor musun?"

"Çocuk gibi söyleme, neden korkayım? O senin dediğini ben yapamam."

"Neden?"

"Yapamam."

"Böyle kırk yıl korku çekeceğine, bir kere söyler kurtulursun. Bak, bir mektupla ne kılığa girdin. Aynaya baksana!"

"Aynaya ne bakayım. Ben suratımı bilirim."

Bunu söylemekle beraber, Şinasi Bey gene aynaya baktı. Yüzünü bozuk, kendini çirkin buldu. Eleni'nin getirdiği dondurmalar masanın üstünde su olmuştu. İkisi de yemek istemediler. Güzide, Şinasi Bey'in gittikçe dalgınlaştığını, mektubun tesiri ile şaşırdığını görerek kızdı. Şinasi Bey'i de kızdırmak isteyerek:

"Ama, beğendim," dedi. "Usta bir hanımınız varmış. Keşke benim de bir kocam olsaydı da, ben de bu oyunu oynasaydım. Doğrusu kadına imrendim! Erkeklere böylesi yarar."

Şinasi Bey istemeyerek:

"Nasılı yarar?" diye sordu.

"İşte böylesi!.. Kadın kim bilir ne kadar yalan dinlemiştir. Ama, hepsinin acısını birden çıkardı."

Şinasi Bey cevap vermedi. Bu erkekler hem karılarını bırakır, gelirler; hem de sonra ufak bir şeyden korkar, kaçarlar. İster evlen, ister serbest yaşa!

Güzide de somurttu. Şinasi Bey'e, kalkıp bu evden çıkmaktan başka yapacak kalmadı. Allah vere de kimse görmeden buradan çıkıp gidebilse. Çünkü kapıdan çıkarken, onu yakasından tutup yüzüne tükürebilirler.

5.

Şinasi Bey, Güzide'nin evinden çıkarken hırsızlık etmiş gibi korka korka çıktı ve biraz uzaklaşınca kimsenin kendisini görmediğine, arkasından gelmediğine emin olmak için bakınarak, uzaklaştı. Akşama kadar da başıboş, sokakları dolaştı. Görünüyor ki, bu mektubu ona Saide yazmıştı. Başka türlü olamaz. Ama, Saide bunu nasıl öğrendi? Biri mi ona söyledi? Kim söyleyebilir? Evi nasıl buldu? Saide onun söylediği yalanlara inanmamışsa neden inanmadığını söylememişti. Bir kadın, kocasının başka kadınlara gittiğini bilir de susar mı?

Nereye gittiğini, ne yaptığını bilmeyerek sokakları dolaştı, gezdi, verebileceği son karar Saide'ye her şeyi inkâr etmek oldu... Mektubu almamış olacak. Evdekilere bir şey sezdirmeyecek: Saide Hanım açarsa ona da inkâr edecek. Saide gözü ile görmüş olsa; gene inkâr!.. Eğer inkâr etmezse, artık evinin babası, Saide'nin kocası değil, demektir. Haklı olmasa bile, evi-

nin idaresinin selameti için biraz zalim olmaktan başka yapacak yok... Saide'yi görünce kaşlarını çatacak, eğer Saide bir şey sorarsa kısa cevaplar verecek, o suretle davranacak ki Saide ona çok sual sormaya cesaret edemesin. Bu iş geçiştirilebilirse, ancak böyle geçiştirilebilir. Yumuşak durmak, yalvarmak, sakalı ele vermek demektir. Sonra artık evin idaresi ne olacak? Saide ile yerlerini değiştirmiş olacaklar.

Saide becerebilir mi? Beceremez! Olmaz, inkâr etmek doğrudur. Bu kararla eve geldi. Sara ile çocuklar yalnızdılar. Aşçıyı da bugün karakola çağırmışlar, daha dönmemiş. Niçin çağırdıklarını Sara bilmiyor. Şinasi Bey şüphelendi. Polis, tahkikat mı yapıyor? Sakın Saide bir gevezelik etmiş olmasın? Yoksa evdekiler bilir bilmez bir halt karıştırdılar da, hükümet onu mu haber aldı. Herkes onun karısını aldatmak için yalan söylediğine inanmaz. Anadolu'ya yardım ediyor dediler mi, Arapyan Hanı'nı boyladığı gündü... Hay kör şeytan! Bunu nasıl anlamalı? Karakoldan sormak olmaz, şüphelenirler. Bir aralık evden savuşmak da aklına geldi; ama, faydasız buldu. Bir kere onu aramayagörsünler, nerede olsa, ne zaman olsa bulurlar. Daha da fena olur. Sonra Saide Hanım'ı düşündü. "İmkânı var mı, Saide bir gevezelik etsin?" Gevezeliği Saide Hanım'a yakıştıramadı. Söylenecek sözü söyleyen kadın, hiç gider de gevezelik eder mi? Ben hapse girsem, bütün yalanlar doğru olur, diye aklından geçti.

Sara, Saide Hanım'ın İstinye'ye gittiğini, Nimet Hanım'ın da bu gece evde olmayacağını söylüyordu. Mektupta yazılanların hepsi doğru çıkıyor. Zaten yanlış olmasında imkân var mı? Mektubu başkasının yazmış olmasını düşünmek, Şinasi Bey'in kendi kendine icat etmek istediği bir tesellidir. Ona göre, oturup bir daha düşünmeli. Şimdi bu işte yalan söylemek o kadar kolay değil... Ne ayıp...

Bir gün gelip de karısının karşısına böyle bir suçla çıkaca-

ğını hiç aklına getirmezdi. Hovardalık ona yaraşır mı? "Bunları ben mi yaptım? Nasıl oldu da düşünmedim? Saide acaba beni nasıl karşılayacak? Acaba neler biliyor? Bu Yahudi kızı da birtakım şeyler bilir ya! Benim için sormak olmaz."

Şinasi Bey, salonun ortasında durdu, başına gelen bu büyük felaketi nasıl atacağını bir daha düşündü. Bir hamlede bu işi bitirmeye bir çare yok mu? Diş ağrısı çekmiş de, canından bezmiş adamlara benziyordu. Kalkıp İstinye'ye gitmek olmaz mı? Ne olacaksa olsun, bitsin. Eğer Saide bir kavgaya karar vermişse, bu fırtına İstinye'de belki daha kolay geçer. Sonra kaynatası aklına geldi. Ondan utandı. Eğer Doktor ağır hasta ise, büsbütün ayıp olur... Eğer Saide, yarın da gelmezse, o zaman Doktor'u yoklamaya gitmenin doğru olacağını düşündü. Doktor ağır hasta ise, Saide hiçbir şey söylemez. Saide Hanım'la münakaşanın kolay olmadığını biliyordu. Hiç akla gelmedik bir yerden tutturabilirdi... İlk işi, onun neler bildiğini öğrenmekti. Gene Sara aklına geldi. Eğer Sara ile konuşulsa, Saide Hanım'la konuşmak çok kolay olurdu.

Şinasi Bey geziniyor, düşünüyor, kendini avutamıyordu. Bir aralık çocuklarını görmek istedi. Yemek odasına indi. Sara, onlara yemeklerini yediriyordu. Şinasi Bey'i görünce:

"Sizin için de hazırladım," dedi. "Şimdi vereceğim."

Çocuklar, babalarını görünce gülümsediler. Küçük Orhan, elindeki ekmek parçasını uzattı. Saide bunları nasıl da kendine benzetmiş! Bu gülümsemeleri tıpkı analarının gülümsemesi. Bu çocukları, kedi yavrusunu saklar gibi saklayıp büyütüyor. Hafta geçiyor da Şinasi Bey onların yüzlerini göremiyor. Çocuklar, Nimet Hanım isminde bir kızın elindedirler. Bu Nimet Hanım kimdir? Saide bu kızı nereden buldu? Şinasi Bey bilmiyordu. Şinasi Bey büyük oğlu İrfan'a sordu:

"Bugün gezmeye çıktınız mı?"

"Gittik. Nimet Hanım yok."

"Kim götürdü?"

İrfan, Sara'ya bakarak:

"Sara götürdü."

"Nereye gittiniz?"

"Bahçeye gittik, Harbiye'ye gittik, Maçka'ya gittik." Biraz sonra İrfan, babasına:

"Orhan'ın tramvayı bozuldu," dedi.

"Kim bozdu?"

Çocuklar cevap vermediler. Kim bozdu? Kimse bozmadı. Kendi kendine bozuldu. İrfan:

"İçi bozuldu," diye cevap verdi.

"Oyuncaklarını bozan çocuklara bir daha oyuncak alınmaz."

İrfan, çatal ağzında, biraz düşündü, cevap vermedi. Babasının sesinde bir dargınlık, bir azar sezdi. Doğru mu? Biraz durduktan sonra:

"Annem söyler, Nimet Hanım alır," dedi.

Orhan da:

"Nimet Hanım alır," diye tekrarlardı.

"Oyuncaklarını kıran çocuklara Nimet Hanım da almaz," diye Şinasi Bey ısrar etti.

İrfan, babasına baktı, hiç cevap vermedi. Onun sözlerinden ne anladığı da belli olmadı.

Bu çocukları kendisine benzettiği için Şinasi Bey karısına kızıyordu. Oyuncaklarını kırarsa ceza göreceğini çocuğa öğretmelidir. Çocuklar ceza nedir bilmiyorlar. İlkin analarını adam etmek isterdi. Şinasi Bey, ona ne güzel, ne esaslı fikirler söylemiştir, ama, Saide dinlemez ki! Dinlemiyormuş ki, bak, şimdi hepsi meydana çıkıyor. Kocasına bile inanmıyormuş! "İnanmayabilir, ama söylemeli ve neye inanmıyorsa onu benden gizlememeliydi ki, yanlış fikirlerini düzeltebileyim." Şinasi Bey, Saide'ye yeni kusurlar buldukça kendisini avutmuş gi-

bi oluyordu. Yemek odasında gezinmeye başladı. Çocuklar, Sara ile konuşuyorlardı. Şinasi Bey onların ne dediklerini bile anlamıyor. Bu çocukların analarına çok benzemiş olmalarına sıkılıyordu.

Sara, çocukları doyurduktan sonra, odalarına da çıkardıktan sonra Şinasi Bey'e de yemek verdi. Şinasi, ayakta olursa kendini rahat bulduğu için yemeği tez bitirmeye çalıştı ve hemen hiçbir şey yemedi. O yemekte iken Sara aşçının geldiğini haber verdi. Şinasi Bey, aşçıyı yanına istedi, neden karakoldan çağırdıklarını sordu. Aşçının bir hemşerisi varmış, onun yerini soruyorlarmış.

Keşke, Şinasi Bey'i sorsalardı da, aşçı gelip onu evde söyleseydi, Saide şaşardı. Şu dakikada onu hapse kaldırsalar, sevineceğini sanıyordu. Yemekten sonra yukarı çıktı, saatlerce gezindi. Bir aralık o zamana kadar yapmadığı şeyleri yaptı. Karısının kitaplarını, notlarını, kâğıtlarını karıştırdı. Bu kitapların aksi gibi hepsi İngilizce, çoğu da roman! Saide, kocasının çok uzun nasihatlerine aldırmayarak gene bu romanları okuyor! Şinasi Bey'e göre, yalan söylemekle yazmak ve dinlemekle okumak arasında hiç fark yoktur. Biri yalan söylerse ona kızıyorlar, dinlemiyorlar da yazarsa okuyorlar ve kızmıyorlar. Romancılar, müsavi yalancılar... Romanın yalan olduğunu ispat etmek ister mi? Demek, yazarlar yalancıdırlar. Okuyanlar nedirler? İnsan yalanı bilmeyerek okur, ama, yalan olduğunu bildikten sonra gene okumak ister mi? Biz niçin Avrupa'nın iyiliklerini alamıyoruz da, hep böyle sakat yerlerini, edebiyattır, sanattır diye taklide uğraşıyoruz? Avrupa'da da ağır başlı, kendini bilir takımı roman okumazlar.

Şinasi Bey, bu hakikatleri, belki kırk kere uzun uzun nasihatlerle anlatmış ve kendisinin hiç roman okumadığını söyle-

miş. Saide Hanım da sanki anlamış gibi görünmüş olmasına rağmen işte gene bir sürü roman! Yalnız bu romanlar için de değil, şimdi Şinasi Halil Bey, çok iyi anlıyordu ki Saide her işte kocasını dinlemiş, anlamış gibi görünmüş, sonra gene kendi bildiğini yapmış. Bu ev güzel, temiz, her şeyi yerinde bir ev; ama Şinasi Bey'in istediği ev değil. Bu çocuklar, Şinasi Bey'in bilmediği adamlar tarafından terbiye olunmuşlar. Bunların hepsi Saide'nin... Bu kadın, ne kadar inatçı, sinsi bir kadınmış. Şinasi Bey, Saide'nin fotoğrafını aldı, baktı. Arkasında koyu renkli bir elbise ile bir sandalyede oturuyor ve Şinasi Halil Bey'in gözlerinin içine bakıyor. İnatçılık gözlerinden, kaşlarından, bakışlarından, bu güzel kafanın her yerinden belli oluyor. Sonra karısının güzelliği gözüne çarptı. Karısı olmasa, adam, bunu elde etmek için ne çapkınlıklar etmez! Bu gözle bakınca karısını kıskandı. İnsan inanabilir mi ki bu kadının göynünde Şinasi Halil Bey'den başka bir erkeğin gölgesi gezinmiyor? Gezinmemesi de tahmin olunabilir mi? Böyle bir hak olsa bile, kadın onu dinler mi? Nasıl oluyor da bizim erkeklerin birçokları kadınlarının başka erkekleri görmediğine, beğenmediğine inanıyorlar?

Şinasi Bey, Saide'nin de, pek nazari de olsa, bir gözdesi olabileceğini düşünmeye bile dayanamıyordu. Bu fikirleri kafasından atabilmek için başka odaya geçti. Saide'nin başka birini sevmesi düşüncesi ile kendi derdini unutur gibi oluyordu. "Ya Saide birini seviyorsa..." Bu şüphe beynini yakmaya başladı ve Saide'nin çekmecesini, dolaplarını, dikiş kutusuna kadar her şeyi deli gibi araştırdı. Onun yazı yazdığı masanın gizli gözü var mı diye baktı. Piyanonun içini bile karıştırdı, yorgun düştü. Saide, benden başka erkeği sever mi diye kendi kendine soruyor ve bu sualin karşılığını veremiyordu. Saide'nin düşüncesi, ruhu, ona kapalı. Karı koca bugüne kadar, sanki resmi yaşamışlar. Bunun kabahati kimde?

Bir aralık kapı çalınır gibi geldi, gündüz aşçı meselesinden kalan bir korku ile titredi. Bu vakit kim gelir? Polisler gelmiş olmasınlar? Dinledi. Ses yok. Yavaşça içeri odaya geçti, balkon kapısını açtı, uzandı sokak kapısına baktı. Kimseler yok. Balkonun parmaklığına dayanıp sokağa bakmaya başladı. Tramvaylar durmuş, geçenler seyrekleşmiş, uzaktan bir gramofon sesi var. İki kedi yaya kaldırımının kenarında oturmuşlar, birbirlerine bakışıyorlar, sanki konuşuyorlardı. Biraz sonra biri kalktı kaçtı, öteki de hemen arkasından fırladı. Kaçan durup, kovalayanı tırmalamak istedi.

Karşı apartmanın köşesine sıkışmış baraka kahveden bir adam bir kürek ateş çıkardı. Yaya kaldırımının kenarına döktü. Kıvılcımlar aşağı meydana doğru uzandılar. Sokakta, evlerde, her şeyde bir uyku kokusu vardı. Gecenin serin havası, Şinasi Halil Bey'e biraz rahatlık vermiş gibiydi. "Yatsam, acaba uyuyabilir miyim?" diye düşündü, yatıp da uyuyamamaktan korktu; ama korktuğu başına gelmedi. Sabaha kadar yattı, hem de uyudu.

6.

Şinasi Halil Bey, ertesi gün dairesinden döndüğü zaman karısını evde buldu. Karı koca, Şinasi Bey'in yatak odasıyla Saide'nin çocuklarıyla yattığı oda arasındaki küçük salonda karşı karşıya geldiler. Şinasi Bey, rengi sarı, kaşlar çatık, ağır bir tavırla:

– Neymiş Doktor'un hastalığı, diye kaynatasını sordu.

– Rahatsızlığı hiç, üşümüş biraz... Rüstem anlamamış, beni telaşa düşürdü. Beni annemin arsa senedini aramak için çağırtmışlar. Senet bendeydi. Bu sabah yolladım.

Şinasi Bey karısının yüzüne baktı. Onun ne sesinde bir dargınlık var ne tavrında bir değişiklik. Sanki, ne Güzide'den

haber almış, ne de Şinasi Bey'e mektup yazmış! Sakın o mektubu başka birisi yazmış olmasın?

Saide Hanım, kocasına cevap verdikten sonra kapıya doğru gitti. Sara'yı çağırdı ve elindeki çocuk çamaşırını vererek:

– Bak düğmelerini diktim, dedi. Nimet Hanım'a söyle, olursa bunu giydirsin.

Sonra döndü, pencere yanında bir sandalyeye oturdu. Başını çevirip sokağa baktı. Eğer kocası ona bir şey sormasaydı, "Havada yağmur sıkıntısı var" diyecek sanılırdı.

Şinasi Bey elleri pantolonunun ceplerinde kapıdan kapıya gidip geliyor, sinirinden de bacakları titriyor, dizleri kesiliyordu. Her şeyi inkâr etmeye karar vermişken karısının bu kayıtsızlığı onun bütün kararlarını alt üst ettiğinden hemen düşünmeyerek:

– O mektubu sen mi bana yolladın, diye sordu.

Saide, kocasına baktı. Sanki bu soruşun altından ne çıkacağını anlamak ister gibi:

– Ben yolladım, dedi. Rüstem beni şaşırttı. Çocuklar yalnız kalacak, haber vermek istedim...

– Hım...

Biraz sonra gene Şinasi Bey,

– E, sen benim orada olduğumu nereden biliyordun?

– Tahmin ettim.

– Ben sana Maltepe'ye gittiğimi söylemiştim.

– Hatırlamıyorum.

– Benim hatırımda!

– Olabilir.

Şinasi bey biraz gezindikten sonra:

– E, sen o evi nereden biliyordun, diye sordu.

– Ben o evi bilmiyorum. Mektubu Sara götürdü, dedi.

– Sara nereden biliyormuş?

– Bilmem, sormadım.

– E, Sara'nın bildiğini sen nasıl bildin.

– Tahmin ettim. Hizmetçiler bilirler!

– Benim o eve gittiğimi de hizmetçiler mi söyledi?

– Hayır, onu Ali Bey'in kızları söylemişlerdi.

– Ali Bey'in kızları mı? Ne münasebet. Onlar nereden biliyorlarmış.

Saide Hanım tavrını bozmadı:

– Bilmem, sormadım, dedi. Onlar da birinden işitmişlerdir.

– Birinden, kimden?

– Bilir miyim! dedi.

– Sormalıydın, elbette bu lakırdıyı bir çıkaran var.

Saide Hanım gülümsedi,

– Hangi lakırdıyı? diye sordu.

– İşte benim oraya gittiğimi.

– Sizin oraya gittiğiniz yalan mı?

– Yalan olmasa da, gene bir çıkaran var elbette...

– Çıkaran demeyin de, kimden duyuldu deyin, daha doğru olur.

– Olsun, benimle kim uğraşıyor.

– Kimsenin uğraştığı yok canım, bu bakkalın, çakkalın herkesin bildiği bir şey, gizli değil ki!

Biraz durduktan sonra gene Saide Hanım,

– Bakkal, dedi, öteki evin hesabını da sizin adınıza yazıyor. Onlar da bizim bakkaldan alışveriş ediyorlarmış. Geçende bir yanlışlık bile oldu. Sara'yı yolladım da düzeltti. İnsan, Güzide gibi cihanın tanıdığı bir kadınla yaşar da, hiç gizli kalır mı? Herkes arkanızdan size "Enişte Bey" diyor. Ad bile takmışlar!

"Enişte Bey" sözünü işitince, Şinasi Bey fena halde bozuldu. Kızardı. dudaklarının arasından:

– Rezalet, dedi.

Utanıyordu. O kendini çok vakarlı görür, herkesin ona hürmet borçlu olduğunu sanırken, hizmetçilerin, bakkalların

eğlencesi olmuş! "Enişte Bey" diye ona gülüyorlarmış. Saide mektubu yazmasa, Şinasi Bey de ona sormasa, demek bu rezalet böyle sürüp gidecekti... İster misin, bu "Enişte Bey" bir damga olup onun sıfatına asılıp kalsın? Ne iğrenç. Handan, onu Enişte Bey diye çağırdığı gün bu ad arkasında kolayca saklanacağını sanmış, sevinmiş olduğunu hatırladı. Kimin aklına gelir ki, bu adı herkes işitsin, öğrensin de bunun başına bir bela olup kalsın! Bu işlerden nasıl kurtulmalı? Dertleşecek kimse yok. Karısı ona yabancı, çocukları ona yabancı, hizmetçiler yabancı. Kimsesi yok ki gidip başına gelen bu felaketi anlatsın.

Saide isterse, onu bu rezalete düşmekten kurtarabilirdi. Saide, onun başka kadınla yaşadığını öğreniyor da, baksana, sanki yabancıymış gibi kayıtsız. Kocasını seven kadın böyle mi olur?

Karısının önünde durdu:

– E, sen, dedi, bunları öğrendiğinde ne yaptın?

– Ben ne yapacaktım? Sizden odamı ayırdım. Daha başka türlü yapabil...

Şinasi Bey karısının lakırdısını kesti:

– Odanı nasıl ayırdın? diye sordu.

– Basbayağı ayırdım. Farkında olmadınız değil mi?

Geceleri eve geç gelmeye başladığı günlerde bir gün, Saide ona demişti ki: "Ben çocukların odasında yatacağım, siz geceleri geç gelip yatıyorsunuz. Biz eskisi gibi erken yatıp kalkıyoruz. Böyle daha rahat olur."

Bu sözleri o gün Şinasi Halil Bey, çok değersiz bulmuş ve karısının kendinden ayrıldığını hiç fark etmemişti. Zaten, emzikli olduğu zamanlarda da Saide ayrı yatardı. Şinasi Halil Bey dalgınlığına şaştı:

– Ayrılmayı düşünmeden önce, senin için yapacak başka bir şey yok mu idi? diye sordu.

Saide Hanım düşündü:

– Bilmem, ne söylemek istiyorsunuz? dedi.

– Demek, sen beni hiç sevmiyormuşsun?

Kadın gülümsedi:

– Ha, sevmek... Aramızda şimdiye kadar böyle bir söz geçmemişti.

– Geçmemiş olsun, insan kocasını sevmez mi?

– Sever! Kocasına göre...

– Demek sen beni sevmiyordun? Bunu öğrendiğim iyi oldu. Doğrusu hiç ummazdım.

Saide Hanım kocasına baktı:

– Tuhaf, dedi, sanki ben sizin üstünüze birini sevmişim, herkese rezil olmuşum, siz de onu duymuşsunuz gibi, beni sevgiden imtihana çekmek istiyorsunuz. Karısını bırakıp birtakım sokak kadınlarıyla düşüp kalkan sizsiniz. Yanlış bir lakırdı konuşmayalım.

– Ben, ben... Sen birini sevdin demedim ki, beni sevmiyorsun, dedim.

– E?

– E'si, sevmiyorsun, onu öğrendim.

– Sevmediğimi çok mu görüyorsunuz? Ben sizi niçin seveyim? Beni bıraktınız başka kadınlara gittiniz diye mi?

Şinasi Bey kendi içinden Saide'yi haklı bulmuyordu. Onun ne Saide'yi bıraktığı var, ne de başka kadınlara gittiği. Onun yaptıkları, birtakım geçici heveslerin peşinde koşmuş olmaktır. Bunu Saide anlar ama, anladığını söylemez.

Şinasi Bey:

– Olsun, dedi. İnsan kocasını sevmese de, kıskanır.

– Ha, demek kıskanılmak istiyordunuz? Doğru sizi kıskanmalı idim; ağlamalı, komşularla dertleşmeli, sinirlenmeli, hasta olmalı idim, öyle mi? Klasik kıskançlık... Ben o tip kadınlardan değilim.

– Ben sana, beni kıskan da ağla dedim mi? Ama, insan ko-

casına bu kadar kayıtsız olur mu? Kocası bir yanlışlık yaparsa, karısı ihtar etmez mi?

– Siz beni böyle mi alıştırdınız? Siz her şeyi benden daha iyi düşündüğünüzü söylemez miydiniz? Siz hiç benim fikirlerimi sordunuz mu? Siz bana boyuna nasihat verdiniz.

Şinasi Bey, kendi kendine söyleniyormuş gibi:

– Ben nasihat verdim de, sen de çok tuttun, dedi.

– Tuttuklarım da olmuştur! Nasihatlerinizin çoğu, ameli değildi, istesem de tutamazdım.

Şinasi Bey cevap vermedi. Yorgun, bitkin, sinirli, aklı dağınık, ne düşüneceğini bilmez, bu işin içinden nasıl çıkacağını kestiremez bir iradesizlik, bir bilgisizlik, bir bıkkınlık, canından bezginlik ile ayakta durabiliyordu.

Ona "Enişte Bey" diyorlarmış. Kendini mesleğinin ve memleketinin büyük adamı olmak için yetiştirmiş bu değerli adama, bundan daha çirkin, daha kanlı, pis bir ad olur mu? Bunu kimler biliyorlar? Bu adı dairede efendiler de biliyor, arkasından da alay ediyorlarsa ölmeli... Güzide'den frengi hastalığı alsa, bundan daha kötü olmazdı. Bu işi kime danışmalı? Saide'den sormalı mı? Bu kadar rezil olduktan sonra, biraz daha alçalmak daha fena olmaz mı? Saide'nin karşısında olsun, vaziyetini ıslah edebilse...

Düşündü, düşündü, kendince bir çare bulmuş olmalıdır ki, Saide Hanım'a:

– Ben, o eve niçin gittiğimi sana izah edebilirim, dedi.

– O eve niçin gittiğinizi ben sizden sormadım ki...

– Sen sormadın ama, ben, izah etmek vaziyetindeyim!

– Niçin? Siz kimseye hesap vermeye borçlu değilsiniz.

Biraz durduktan sonra, gene Saide Hanım,

– Hem siz yalan söylemeyi beceremiyorsunuz, bugüne kadar ettiğiniz tecrübeler yetmedi mi? Eğer doğruyu söylemeye kalkarsanız o da iğrenç olur. Hem ne lüzum var, bu lakırdıla-

rı niçin konuşuyoruz? Ben sizden hesap sormuyorum. Yaptıklarınızı, çirkin buluyorsanız, yapmazsınız. Hoş görüyorsanız devam edersiniz.

Şinasi Bey,

– Ben, dedi, sende yerleşen fikirleri izale etmek isterim.

Saide Hanım biraz sinirlendi ise de, belli etmek istemeyerek, yavaş sesle sordu:

– Nasıl fikirler, dedi.

– Birçok fikirler! Ben o eve gidiyorsam elbette bir maksatla gidiyordum.

– Sanıyorum, şu Anadolu'ya yardım meselesini söyleyeceksiniz!

– Söylerim ya! Onu da söylerim, belki başka şeyler de söylerim.

– Parlak... Çok cesaretlisiniz!

– Niçin?

– Yahut, çok safsınız!

– Neden?

– İspat edecek şeyler söyleyebilecek misiniz? Sizin söyleyeceğiniz şeylere ben hemen inanacak değilim ya! Sonra gittiğiniz yer, öyle bir yer olsa ki, orada neler geçtiğini kimse bilmese, eh ne ise. Güzide gibi kadınların evlerinde hiç gizli olur mu? İsterseniz Sara'yı çağırayım, size Güzide'nin evinde neler konuştuğunuzu anlatsın? Bundan da başka sizinle senelerce oturan bir kadın, sizin ne olduğunuzu bilmez olur mu? Siz, memleketi seviyorum, filan işi yapıyorum, demekle hemen size inanır mı?

– Ben memleketi sevmiyor muyum?

– Sevmek... Kimbilir, size göre sevmek nedir?

– Sana göre, sevmiyor muyum?

– Sevmiyorsunuz ya! Sevdiniz de şimdiye kadar ne yaptınız?

Şinasi Bey bu sefer karısını çok haksız buldu:

– Yok, Saide, dedi, bu kadın benim hakkımda çok olur. Ben hiçbir şey yapmasam bile, memleketimi severim. Kimse bunun aksini iddia edemez. Kime istersen sor.

– Kimseye sormam. Soracağım adamlar sizi benden daha mı iyi bilecekler?

Biraz durduktan sonra, Saide Hanım gülümseyerek, dedi ki:

– Hem, Anadolu'da sizin ettiğiniz hizmetlerden hiç memnun olmuyorlarmış!

Şinasi Bey, "Ne söylüyorsun?" der gibi karısının yüzüne baktı.

– Yolladığınız dinamitler, patlamıyormuş!

Şinasi Bey bir şey anlamadı, gene Saide Hanım:

– Ben de, dedi, eve getirdiğiniz kutuyu açtım, içinden taş parçaları çıktı. Hiç olmazsa içine dinamite benzer şeyler koymalı idiniz.

Saide Hanım gülerek söylüyordu. Şinasi Bey hiç cevap vermedi. Neresinden başlansa, söz bir çıkmaza gidiyor. Dinamit kutusu diye getirilen kutuyu, Saide'nin korkmadan açacağı nereden aklına gelirdi. İyi ki içinde dinamit yokmuş. Biçimsiz işler... Saide ona "Safsınız, çocuksunuz!" diyecek kadar ileri gitmişti. Bundan sonra bu evde dirlik olur mu? Bu işler neden öyle oldu? Her şeyin yolunda gittiğini sandığı bir zamanda hangi aksi şeytan bunları karıştırdı? Şimdi ne olacak? Bu işler nasıl düzelecek? Epeyce düşündükten sonra Şinasi Halil Bey, karısına;

– E, Saide, dedi, şimdi ne olacak?

– Ne olacak!

– Bu böyle gidemez ya...

– Gidemeyen nedir?

– Ben sana karşı, ele güne karşı böyle kalabilir miyim?

– E, bugüne kadar kalıyordunuz ya!

– Kalıyordum ama, ben bilmiyordum ki... Resmi vaziyetim de var... Dosta düşmana karşı.

Saide Hanım dudaklarını büktü.

– Bunun çaresi ne olacak, yaptıklarınızı yapmazsınız, dedi.

Bu cevap Şinasi Halil Bey'i kandırmadı: "Ben yaptıklarımı yapmam o belli, ama, halk unutur mu? Sen unutur musun?" demek istiyordu, demedi. Yalnız:

– Unutulur mu, dedi.

– Eh, zamanla unutulur...

Tam bu sırada, onları yemeğe çağırdılar. Karı koca, içlerinden hiç anlaşamamış, dışlarından ise dargın değillermiş gibi yemeğe indiler. Yahudi kızı, ikisinin de yüzlerine bakıyordu. Götürdüğü mektup üzerine bir fırtına kopacağını sanırdı. Karı kocanın, yukarıda ne konuştuklarını dinlememişti. Saide Hanım'dan korkar, çekinirdi. Ne geçtiğini anlayamadığına sıkıldı.

Yemekten sonra, Şinasi Bey, çalıştığı odaya çekildi. Saide Hanım da çocuklarının yanına gitti.

7.

Bugünden sonra, Şinasi Halil Bey, evde kimse ile bu mesele üzerine konuşmadı. Kimseyi görmek de istemedi. Eve gelince, odasına kapanıyor, gece geç vakitlere kadar oturuyordu. Vaziyetini kurtarmak için onun, kendince, bir büyük karar vermek üzere olduğunu Saide Hanım sezdi, sabırla bekledi. Bu karar, aileyi bozup dağıtacak şiddetli, çetin bir karar olabilir mi? Saide Hanım buna ihtimal vermiyor. Kocasının yarım, belki de çocukça bir tedbirle işi geçiştirmek isteyeceğini sanıyordu. Tamir edeyim derken bozup kırması ihtimali de vardı.

Son konuşmalarından tam iki hafta sonra bir gece, Şinasi Halil Bey eve gelmedi. Saide Hanım kararın verilmiş işlemeye

de başlanmış olduğunu anladı. Yukarı, kocasının odasına çıktı. Masanın üstünde şu mektubu buldu:

Saide,

Ben herkesten çok sana karşı ve söylediğim yalanlar dolayısıyla vicdanıma karşı vaziyetimi kurtarmak için, söylenilmiş bu yalanları doğru yapmaktan başka çıkar yol bulamadım. Anadolu'ya gidiyorum. Sana veda edemedim, çünkü yüzüm yok. Olan paramızdan iki yüz elli lira aldım. Kalan paralarımızı da size bıraktım. Bu parayı yazı masasının gözüne, anahtarlarını da uç kutusuna koydum. Eğer bir şey olursam, çocuklar sana emanet, gözüm arkada değildir. Sağ kalırsam, umarım ki sen de bu geçen şeyleri unutursun. Ben de bu vicdan ağrısından kurtulurum.

Hasretle senin ve çocukların gözlerinden öperim.

Şinasi Halil

Saide, mektubu okudu, gülümsedi. Anahtarı kutudan aldı, cebine koydu. Sonra pencereye yaklaştı, boş sokağa baktı. Boş sokaklar her zaman insana hüzün verir. Sinirleri çelikten sanılan bu kadın orada, sessizce ağladı.

8.

Şinasi Halil Bey'in Ankara'ya gitmeye karar vermesi ne kadar üzüntülü, ne kadar güç olduysa; yolculuğu da o kadar sıkıntılı o kadar güç oldu. At sırtında, yahut külüstür bir yaylı içinde, ona bitmez gibi gelen uzun yollar boyunca hep İstanbul'da yaptığı akılsızlıkları düşünüp kendinden soğuyarak; koca diye Saide'nin karşısına çıkacak yüzü, değeri, aklı, bilgisi kalmadığına sıkılarak, neler bildikleri anlaşılmayan arkadaşlarıyla, her gizliyi bildikleri şimdi daha iyi anlaşılan kapıcı, hizmetçi, bakkal çakkal takımına gülünç olduğundan utanarak,

bir çıkmaz işin arkasına düşüp Ankara'ya toplanmış birtakım adamlara karışmak serseriliğine kalkıştığına kızarak, sonsuz kara düşünceler içinde günlerce pinekledikten sonra günün birinde, bir ikindi üstü. Çangırı Kapısı'ndan Ankara'ya girdi; kaçıp gelen başkaları gibi, o da, kendine bir yer buluncaya kadar bir mektepte misafir edildi.

Yolda gelirken, Şinasi Bey'in düşündüğü: Bir tanıdık bulabilirse onu araya koyup bir iş istemekti. Ne iş olursa olsun; verirlerse, önüne birkaç kâğıt koyup bunların arkasında kendini unutturarak günlerini geçirmekti. Sonra Ankara'da işler bozulunca -ki nasıl olsa bozulacaktı- İstanbul'daki arkadaşları onu kurtarırlarsa kurtaracaklar! Bunları düşünürken içinden bir sesin: "Saide seni bırakmaz!" dediğini de işitiyordu.

İşler, Şinasi Halil Bey'in düşündüğü gibi çıkmadı: O günler Ankara'da bir vekilliğin bir odaya sığınıp çalıştığı günlerdi. İstanbul'dan kaçıp işlemeye gelenlere dört elle sarılıyorlar, iş gösteriyorlardı. Şinasi Bey'i de güler yüzle karşıladılar, arkadaşça bir güven gösterdiler, yardımını istediler. Bir hafta içinde dairenin birinde başmüşavir oldu. Hiç ummazken kendisine değer vermelerine, güven göstermelerine sevinerek yeni işine istekle başlamış bulundu.

O güne kadar devlet işlerini kâğıt üstünde görmeye alışmış olan kimseler, üstünde çalışacak kâğıt birikintileri bulamadıklarından, yenileri toplanıncaya kadar, ellerine düşen işleri kâğıtsız bitirmeye koyuldular. Devlet kapısına gelmiş bir işin olacağı yahut olmayacağı, bir oda içinde, çabucak anlaşılıyor; biraz yanlış bile olsa, iş birikintisi, gönül üzüntüsü olmuyordu.

Bu yolla çalışmanın bir faydası da şu oldu ki, kırk yıl devlet hizmetinde çalışmış, bir işe yaramamış, kırk yıl daha çalışsa bir işe yaramayacağına inanmış birtakım adamlar şimdi az

yahut çok bir işe yaradıklarını görüp sevindiler. Bu sevinçle de kendilerine verilen işlerde istekle çalıştılar.

Bu arada Şinasi Halil Bey de, İstanbul'da kendine güvenini kaybetmişken, burada ona değer verdiklerini görerek bir adamın başaramayacağı kadar ağır işlerin altına girmekten çekinmedi, geceyi gündüze katıp çalışmaya başladı. Bir yandan da, Ankara'nın adamı oldu.

İstanbul'da iken Ankara'nın kurtuluş çalışmalarını pek çocukça, pek delice bulur; arkadaşlarına:

– Azizim, bu işler çıkmaz. Çenelerinizi boşuna yormayalım. Almanya'nın diz çöktüğü yerde biz mi karşı duracağız? Böyle şey olur mu? Mantık denilen bir şey vardır! Derken Ankara'ya geldiğinin tam otuz dokuzuncu günü misafir kaldığı yerdeki yatak komşusuna:

– Bu işin bir ucu tüfeğe sarılıp dağa çıkmaya kadar gider, azizim. Bunu göze almayanlar bizimle birlikte gelmesinler. Yol yakınken başlarının çaresine baksınlar. Bu mantık pazarı değil, can pazarıdır, diyor; eski sözleri kadar bu sözlerine de içten inanıyor, gece gündüz de çalışıyordu.

"Dosya" yok, "evveliyat" yok, karıştıracak kitap bile yok! Başta bulunanlara güvenerek onların gidişlerine, görüşlerine ayak uydurarak hazırladığı yazılar "talimat" olup, "nizam" olup, "kanun maddesi" olup ortaya çıkmaya başlayınca, Şinasi Halil Bey'e sanki yeniden can geldi. Hele bir ticaret anlaşmasına memur edildiği gün, nasıl oldu da bu adam sevinç delisi olmadı, bilinemez.

Şinasi Halil Bey, çalıştıkça kendisine güveni arttı, güveni arttıkça da karısını, çocuklarını, evini özledi; o kadar ki, Saide Hanım Ankara'ya ayak bastığı gün, değil karısının ayaklarına kapanmak, çocuklarını bağrına basıp ağlamak, sandalyeleri, masaları, sobaları kucaklayıp öpecekti.

Utandı, bu kadarını yapamadı ise de, gene o güne kadar

hiç yapmadığı şeyleri yaptı. Gözleri yaşararak karısının ellerinden öptü, yüzüne gözüne sürdü, o da kocasını yüzünden öptü, böylece evlerine yeniden kavuşmuş oldular.

O günden beri Ankara'dadırlar. Etlik Bağları'nda bir yerde otururlar. İyidirler. Bir geçimsizlikleri de yoktur. Saide Hanım için "hiç değişmemiştir" denilse yanlış olmaz? Geçmişleri kocasına hatırlatacak sözlerden kaçınır. Belki "bir sürçen atın başı kesilmez" demiş, kocasının yolsuzluklarını görgüsüzlüğüne bağışlamıştır.

Şinasi Halil Bey'e gelince, eskisi gibi, üzgün değil ise de, karısının karşısında uğradığı bozgunun acısını da unutmuş değildir. Geçenlerde, komşulardan birisinin bahçesinde, birkaç arkadaş oturuyorlardı. Söz nasıl başlamış bilmem. Şinasi Halil Bey diyordu ki:

– Azizim, benim bildiğim, kadının bağırıp çağıranından, düşüp bayılanından korkulmaz. Evde emniyet musluğu gibidir! Ufak şeyden işkillense ağzı açılır, kazan patlamadan toplanırsın! Kadının korkulusu ağzı açılmayandır. Her gizini öğrenir de, hiç renk vermez. Sen de "Yalan söyledim de, ortalığı kafese koydum, evdeki kadını aldattım da yaşadım" diye sevinirsin! Hiç aldanmamıştır. Aldanmadım da demez. Ele güne kepaze olmuşsundur da haberin bile olmamıştır? Ortada çalım satar gezersin. "Evdeki kadının haberi olsa, düşer bayılır. Kalkar babasının evine kaçardı" diye düşünür, "Şimdilik kimsenin haberi yoktur" diye avunursun. Çoktan haberi olmuştur da sana söylememiştir. Günün birinde, güler yüzle adamı uyandırırlar." "Şimdi uyan da bak ne kepaze oldun, gör" derler. Ondan sonra artık evde vara yoğa karışmazsın. Borunu da öttüremezsin. Boru geçer kadının eline... Buna da katlanırsın, gene de giden yerine gelmez, diyor, hikâyeyi bilenlere, geçmiş acılarını büsbütün unutmadığını anlatmış oluyordu.

Orhan Kemal

ÜÇ ONLUK

– Ama, dedi, vallahi kızım!

Büyük kentin çok büyük ana caddesinden sağa sapan daracık bir sokak, aşağılara inilirken birden sola sapılıyordu: Üçüncü apartmanın bodrum katında, küçücük bir odaydı. Saçlarının yarıdan çoğu ağarmış adam, dindiremediği korkunç bir coşkunluk içindeydi. Oysa evde kırkına basmış karısı, evli kızı, üniversitede oğlu, orta ve ilkin ilk sınıflarında iki oğlu daha vardı. Bunlardan başka damar sertliği, geçirilmiş enfarktüs, zaman zaman alkol koması, akciğerinde duman mı, leke mi...

– Yaşım da küçük, haberin olsun!

Tırnaklarının özenle düzeltilip kız pembesiyle hafifçe boyanmışlığı, kurt kapanından kurtulmak istercesine odanın koyu griliğini şiddetle tekmeleyen çocuk bacaklarıyla çırpınıyordu.

– Vallahi kızım, billahi kızım. Yaşım da küçük!

Adam gözlüğünün ardında duvar duymazlığı, ama çıldırtılmış bir boğa azgınlığı içindeydi.

– Yirmi diye yalan attımdı sana, gözlerim çıksın ki ha!

Duvara vuran gölgeleri altüst olup duruyordu ya, gözlüğünün ardındaki adamın gördüğü yoktu. Sımsıkı kavramıştı,

düşünmüyordu, düşünemiyordu bu işin sonunu. Düşünmek düşünebilmek için duymak gerekti. Duymuyordu ki!

– Vallahi on beşimi yeni bitirdim, billahi yeni bitirdim!

Büyük kentin derinlerden, çok derinlerden geliyordu uğultusu. Duymuyordu bunu da. Oysa özel bir şirketteki masası başında ne de ılımlıydı! Büyük caddelerden birindeki kahvenin camı ardında sokağı seyrederken, bir gün böylesine büyük bir kentin ufacık odasında başına gelecekleri söyleseler inanmazdı. Kaldırımdan mini etekliler geçerlerken çokluk. İçi kaynayarak, birtakım ayıp, müstehcen duyguları kaynaşırdı içinde ama, bunlardan herhangi birini kabuğunu soyulmuş muz gibi kollarının arasına alabileceğini düşünemezdi. Kızı, oğulları, torunu vardı. Kim döner bakar, hele hele kim uyardı ki ona?

– Bana göre hava hoş ama, teyzem.. teyzem çok fenadır vallahi! Karışmam, sonra...

Birden acı, çok acı bir çığlık.

Adamın gözlüğü karyoladan uçmuştu yere. Yaşı yirmi değil de on beşmiş, teyzesi varmış, çok kötüymüş, karışmazmış, sonra ona...

Ağır ağır kendine geldi. Ne birtakım dilekçeleri, ne de hâkimlerin şakaya gelmez, sert yüzlerini düşünüyordu. Gazetelere bile yansıyacağı umurunda değildi. Düşünmüyordu ki; düşünemiyordu daha doğrusu. Boşalmış, pörsümüş aptallaşmış... Kalktı, indi karyoladan.

Yanüstü kıvrılmış, çocuk avuçlarına hıçkırmakta olan kıza baktı. Neden ağlıyordu? Ya da hayır, elbette ağlayacaktı. Ama, şey.. on beş mi demişti? Teyzesi mi? Bilmiyor muydu buraya getirirken? Öteki bilmiyor muydu buraya gelirken? Teyzesi! Evet, bir şey değil, olabilir... Tek bir elli liracığı vardı cebinde. Kıza verse ona bir şey kalmayacaktı. Karısı pörsük yüzüyle: "Sana getir bir paket akşam gelirken," demişti. Köşe

başındaki bakkaldan iki paket cigarayla kibrit alsa bakkal herhalde bozardı elliliği. Kıza, belki de üç onluk sıkıştırırdı. Ya da kendi gibi çocuksu çantasına sokuverirdi. Çocuksuydu çantası. Omzundan atma. İyi ama, mahkemede derdi ki, o beni aldattı asıl hâkim bey. Yoksa bu yaştan sonra ben... oğullarım, kızım, torunlarım... gerçekten de aldatmıştı. Yirmi yaşında, feleğin çemberinden geçtiğini sanıyordu. Herkesle giderdi sağa sola. İnanmazsan sor. Şoför Niyazi: "Bey baba, amma kıyaksın ha!" demişti. "At bir gün bizim Salih'in garsonyerine, alıver ifadesini!"

Bir cigara yakmak geçti içinden. Yoktu cigarası. Gelirken yolda, tek kibrit çöpüyle yakmıştı. Sonra da buruşturup atmıştı boş paketi bozuk parkelere.

Çıplak belden aşağısıyla ilişti karyolaya.

– Sus, ağlama!

– Ama biliyor musun şimdi...

– Ne şimdi?

– Teyzem!

– Bana, yirmimdeyim demiştin!

– Ne bakıyorsun dediğime?

– Suç benim mi?

– Benim mi?

– Ne senin, ne de benim. Sonra, şey... Elinden iş gelmez, moruk diyordun...

– Herkes diyordu.

– Nasılmışım?

– Dert!

– Suç benim mi?

– Ne senin, ne de benim.

– Ya?

– Senin de, benim de!

– Teyzem?

– Gerçekten de... Asıl suçlu!
– Neden?
– Göz yumuyordu senin onunla bununla gitmene.
– Ne yapsın?
– Engellerdi oraya buraya gitmeni.
– Nasıl?
– Nasılını bilmem, ama engellerdi. Okula yollardı.
– Neyle?
– Yani paranız mı yoktu?
– Var mı?
– Bilmem.
– Koskoca adamsın. Belki de benden büyük çocukların var!
– Torunum.
– Ne?
– Torunum.
Ufacık elleriyle yüzünü kapadı:
– Ayyy...
– Ya...
– Demek kızın, oğulların, torunun?
– Evet, torunum.
– Peki, n'olacak şimdi?
– Ne n'olacak?
– Teyzem mahkemeye dayanırsa?
– Bilmem.
– ...
– ...
En iyisi, kötü teyzesine duyurmamak. Kızı, oğulları, torunu... elleri de damar damardı. Yüzü? Buna mı verirdi hâkim karı diye?... Ay... buraya gelirlerken yolda raslayanlar "Babası" diye geçirmiş olacaklardı. Bir oğlan, favorileri yanak ortalarına dek uzamış, acar bir oğlan çaktırmadan: "Ek, gel bana!"

demişti. İstese ekebilirdi. Sevmiyordu ki. Sevdiği için takılmamıştı ki ardına. Ama ötekini de sevmiyordu, uzun favoriliyi. Hergele mi hergeleydi. Sonra metelik bulunmazdı ceplerinde. Üstelik avuçları çok sert, kolları çok güçlü oluyordu. Hepsi de ya güreşçi, ya boksör, ya futbolcu, ya da basketçiydiler. Yenikapı, Kumkapı kıyıları, salaş meyhanelerin terkedilmiş loşluğu, kıyılarını çıpır çıpır döven denizin yosun kokusu...

Yer yer yırtık külotunu çıkarmıştı birinde Bakırköylü Erol. Ağlamış, "Yaşım küçük," demiş, korkutmuştu. Yuh be, korkmuştu gencecik, sarışın oğlan da, şu moruk? "Kart eşek!" diye geçirdi. Nefretle baktı: "Allah yazdıysa bozsun. Ağzı leş gibi kokuyor. Bütün gece bu kokuyla kollarının arasında ha?"

İçi bulandı, az kalsın karyoladan aşağı tükürecekti.

En iyisi, vereceği üç onluğu alıp... Birinde, balıkçı balta olmuştu Kumkapı'da. Bütün bir ellilik çekmişti: "Sağlamcı mısın?"

Atmıştı: "Sağlamcıyım."

Adamın elindeki bütün ellilik titremişti. Gözlerinin akları kızarıvermişti birden, canavarlaşmıştı. Rakı kokusu yüklü soluğu ateş değmişçesine yakmıştı çocuk burnunu. Tıpkı tıpkı şu moruk gibi azgın boğalaşmıştı. Hemen de külotuna el atmıştı ki korkmuş: "Kızım kızım," demişti. Buz kesilmişti adamın rakı kokulu soluğu.

– Haydi giyin!

– Sonra?

– Sonra çıkalım, bakkala uğrayalım..

– Ne var bakkalda?

– Para bozduracağım.

– Bana?

– Vereceğim.

– Teyzem?

– İdare edersin.

– Külotumun kanı?

– Çeşmede yıkarsın.

– Nerde kuruturum?

– Uzatma.

– Külotsuz mu giderim eve?

– Kim ne bilecek?

– Rüzgâr eteklerimi havalandırırsa?

– Elinle tutarsın.

– İyi ama, teyzem...

– Ne bilecek?

– Cin o be, cin! Ağzımı koklar, ceplerimi araştırır soyar beni, her yanıma bakar...

– Baksın. Anlamaz ki!

– Kaç para vereceksin?

– İki onluk.

– Az.

– Ya?

– Üç onluk ver hiç olmazsa. Onunu sütyenimin içinde saklarım kendime, yirmisini kocakarıya...

– İyi ya, giyin, çıkalım!

– Uykum var.

– Akşam yakın. Gece uyursun evde...

Köşe başındaki bakkaldan iki paket cigarayla kibrit almaktan vazgeçti. Karısı bir paket "Sana" istemişti. Aldı. Kız:

– Bana bir paket Hisar al! dedi.

Almamazlık edemezdi. Birinci içiyordu kendi. Bir Hisar, bir kibrit, bir de Birinci aldı. Eve bir an önce gitmek isteyen, uyku dolu bir yorgunluk gittikçe bastırıyordu.

Yolda: "Teyzem ne bilecek?" diye geçirdi. "Duysa kıyametleri koparır. Susması için çok para lazım. Bunda yasa nerdee?"

Adamın, yenleri patlak iskarpinleri ilişti gözüne. Bütün pa-

rası elli liraydı besbelli. Üç onluğu kendisine vermişti. İki onluğun içinden bir Hisar almıştı, bir kibrit, bir Birinci, bir de Sana. Belki de elleri boş giderdi evine. Yarın sabah koskoca adam ne yapardı? Evden çıkarken en azından bir onluk bırakması gerekirdi karısına. İlkin birine gidene yirmi beş kuruş, ortaya gidene elli, üniversiteye gidene de en azından bir beşlik vermesi gerekirdi.

Eli sütyenine gitti, üç onluğu çıkarıp birini geri verdi.

Adam gözlüğünün ardında şaşkın:

– Ne bu?

– Al.

– Neden?

– Öyle.

– Nasıl yani?

– Uff al işte. Yeter iki onluk. Kafamı da kızdırma!

Aldı:

– N'olur?

– Teyzem öyle edepsizdir ki!

Mahalleye girmeden, yolda ayrıldılar. Derinlerde akşam ezanı okunuyordu. Duymadı. Kapkara, çam isi karasıydı yüreğinde kızın teyzesi. Ama kız korkardı herhalde dayak yemekten. Açılamazdı. Nereden bilecekti teyzesi?

– N'aber moruk?

Durdu: Şoför Niyazi.

– Sağlık, dedi.

– Biçimledin mi?

– Soruyor musun?

Garsoniyerin anahtarını uzattı:

– Salih'e veriver.

– Kız nasıldı, kız?

– Yavru. Ama...

– Ama?

– O biçim işte. Bana gelinceye kadar...

– Demedim miydi? Analarından o biçim doğuyorlar şerefsizim.

Hava lodostan poyraza dönüyordu.

Necati Cumalı

YÜK

Musa, öğle sıcağında hayvanlarını bayırda iri bir palamut ağacının gölgesine çekti. Kendi, bayırdan az aşağıda kalan kuru dereye indi. Dere kenarındaki söğütlerden birinin gölgesine uzandı. Uzandığı yerde, ayaklarının ucundan dereye varan bir keçi yolu dereyi geçiyor, derenin karşı yakasında yer yer pırnallık bir bayıra tırmanıp gidiyordu.

Gözleri keçi yolundaydı Musa'nın. Sabahtan o yana tek başına oduna giden Gurbetçi Selman'ın karısı Şehnaz'ın dönüşünü bekliyordu.

Yöresinde ne gelen vardı ne giden. Tek ses işitilmiyordu. Arada bir sıcak göklerden bir leylek geçiyor; sığırcıklar, kuyruk sallayanlar, ötüşmeden, su içmek için, boş yere, kuru derenin çakıllarına konup havalanıyorlar; bazı bazı tepelerde bir atmaca kanatlarını gererek süzülüyor, sonra birden, nişanladığı avının üstüne hızla inişe geçiyordu.

Dere boyunca uzayıp giden söğütler, zakkumlar, hayıtlarda yaprak kımıldamıyordu. Karşı bayırdaki iri kayalar, dere yatağındaki çakıllar, kumlar, ayna kırıkları gibi gözünü alıyordu bakacak olsa. Uzandığı söğüdün gölgesi bile sıcaktı altında.

Topraktan gelen sıcaklıkla kaynamaya başladığını duyu-

yordu her yanının. O sıcaklık, sanki kanının, gövdesinin bütün suyunu kaynatıyor, buharlaştırıyor, kollarını, bacaklarını, dudaklarını birer pistonmuş gibi aklından geçen bütün dişi şeylere doğru itiyordu.

Issızlık, sıcak, Şehnaz'ı beklerken büsbütün artırıyordu Musa'nın sabırsızlığını. Sağ dirseği üstüne uzanmış, sırtı hafiften söğüdün gövdesine dayalı, elinin altında bulup bulup yolduğu otların, yaprakların saplarını dişleri arasında çiğneye çiğneye, Musa bir süre Şehnaz'ı, köyün öbür kadınlarını, kızlarını sıra sıra aklından geçirdi durdu. Evlenmeliydi artık! Bir kadını sarmadan daha da iki yanında boş tutacak, söz geçirecek gücü kalmamıştı kollarına. Ama evleninceye kadar hiç değilse bugün şu Şehnaz'ın gönlünü edebilse...

Derken karşı bayırdan göründü Şehnaz. Kollarını, iki yanından sıkı sıkıya bağladığı urganlara geçirerek bir eşek yükü kuru çalıyı yüklenmiş, dereye doğru iniyordu. Beli bükük, başı önünde, iki kolu, çalı demetinin iki bağına birer kanca ile tutturulmuş gibi, iki yanından sarka sarka, pırnallar, bodur ahlatlar arasından dereye yaklaşıyordu işte. Az sonra derenin çukurunda karşı karşıya kalacaklardı.

Musa'nın yüreği hızlı hızlı çarpmaya başladı. Boğazı kuruyuverdi birden. Elleri, avuçları, kolları bir harman yerinden tane çeken bir karınca ordusuydu sanki şimdi. Etlerinin herbir iğne ucu birinden ötekine karıncalar gibi koşuşup duruyordu.

Şehnaz'ın derenin çukuruna inmesini yutkuna yutkuna bekledi. Kadın, kuru çay yatağını aşıp, onun yönüne geçince ayağa kalktı. Bekleyişindeki heyecanı gizlemeye çalışarak Şehnaz'ın yolu üstüne dikildi.

Bir şey demiş olmak için:

– Bu sıcakta yorulmadın mı Şehnaz gelin? dedi. Gel şu gölgede az dinlen...

Şehnaz, başını biraz doğrulttu, kaşlarının altından ona şöyle bir baktı, yanından geçip gitmek istedi:

– Yorgun değilim ben, çekil önümden...

Musa'nın kuruyup duruyordu dudakları, boğazı. Şehnaz'ın önünü kesti:

– Sana nasıl yandığımı, önün ardın sıra dolandığımı bilmen mi ki? Otur şöyle yanıma da derdimi dinle...

Şehnaz, yükünün altında doğrulabildiği kadar doğruldu, kaşlarını çattı:

– Sen benim neyim oluyon ki len? Benim Selman'ın karısı olduğumu bilmen mi? Yolumu kesmekten utanmıyon sıkılmıyon mu? Benim oğlan büyüse de senin ananın yolunu kesse razı olun mu?

Musa, "Dinle hele," diye solundu.

– Ne diye dinleyem ülen namussuz? Sen benim neyim oluyon ki ha? Kocam, yavuklum musun ki? Git işine hadi!

Delikanlı bir adım daha attı.

Şehnaz, iki kolunu kancalardan iki yana doğru savurdu. Musa'yı yana itmek, yolunu açmak istedi.

Musa, kendisine doğru uzanan bileklerinden yakalayıverdi onu. Bir iki adım boğuşur gibi oldular. Musa geriye doğru itiverdi, Şehnaz, sırtındaki yükün ağırlığıyla, söğüdün altına arkası üstü yığıldı kaldı.

Musa üstüne atıldı, dudaklarını, yanaklarını, boynunu, kulaklarının dibini öpmeye, durmadan, soluk almadan öpmeye başladı kadının. O, dudaklarını dudaklarından kurtarabildikçe, "Gâvurun eniği, it, kancık!" diye küfrede küfrede, sırtını yumrukladı, kulaklarından, saçlarından yakalayıp asıldı Musa'nın. Boş yere, Musa'yı üzerinden uzaklaştırmak için çabaladı. Başa çıkamadı. İki eliyle iki yanında taş aradı, sırtındaki çalı demetinin gerisindeki tarayı kavramaya çalıştı. Taş bulsa başını oyacak, tarasını alabilse ikiye biçecekti Musa'yı. Yükünün

ağırlığından sağa sola kımıldayamıyordu. Üstelik sağ kolunu beline dolamış, elini kolunu bastırdıkça bastırıyordu Musa. Sonunda dudaklarıyla dudaklarını, sol eliyle entarisi şalvarı arasından bacaklarını kalçalarını buldu Musa.

Dört yıldır, yılda yirmi gün, en çok bir ay bir arada yaşıyorlardı kocasıyla. Bir tarla, bir çift öküz ardında, para artırırım diye gurbet gurbet dolaşıyordu Selman. Gencecik gelindi o da. Nasıl olduğunu anlamadan, Musa'nın aklını başından alan sıcaklık uyuşturuverdi onun da elini kolunu. Havada kanat germiş birden inişe geçen bir atmaca gördü. Kapadı gözlerini, sırtına batan çalıların acısını da duymaz oldu. Bıraktı Musa ne isterse yapsın...

Musa, az sonra kollarını çalıların bağlarından kurtardı, yeniden sardı kucakladı onu. Bu kez, kendisi kim? Musa kim? Neden burada böyle altalta üstüsteler? Düşünemiyordu bile.

Bu başdönmesi ne kadar sürdüyse sürdü. Musa'nın az ötesinde doğrulmuş, sırtı kendisine dönük, külot pantolonunun düğmelerini iliklediğini gördü. Her nereden çıkmış gelmişse Musa'nın köpeği üç adım ötesinde durmuş bir ona bir Musa'ya bakıyordu. Köpeğin olanları gördüğü geçti aklından. Bakışları köpeğe takıldı. Dalgınlaştı. Köpeğin yüzü silindi, kayboldu önünden, yerini Selman'ın yorgun, yanık yüzü aldı. Selman'ın yüzü de silindi, ört yaşındaki oğlunun yüzü göründü önünde. Köpek, Selman, oğlu, hep durmuşlar kendisine bakıyorlarmış gibisine geldi. Birden bir "Ah" boşaldı içinden, elleriyle yüzünü kapattı.

Musa rahatlamış bir yüzle ona döndü:

– Ne oldun? dedi.

Şehnaz karşılık vermedi hemen. Gözlerini köpekten ayırmadan az sonra mırıldandı:

– Rahatladın, beni rezil ettin ya, daha ne olsun!

Musa yaklaştı, elini tutmak istedi. O elini kaçırdı. "Ne var

ki? Ne oldu ki? Sen de ben de genciz, gençliğimize yazık, günah değil mi? Kim gördü? Kim duydu ki?" deyip duruyordu yanı başında Musa. Hiç karşılık vermeden dinledi Musa'nın dediklerini. Sonunda hınçla:

– Kov şu köpeği! dedi.

Musa köpeği kovdu. Şehnaz kalktı, üstünün başının tozunu silkti. Pişmanlık, korku dolu bakışlarını hâlâ dil döken Musa'ya çevirdi.

– Övüne övüne önüne gelene yayarsın gayri...

Musa yeminler etti: "Kur'an çarpsın ki, akşama sağ çıkmasın ki, kancıktı, kahpeydi ki..." Kimseye tek söz etmeyecekti bu karşılaşmadan...

Bir rahatlık geldi üstüne Şehnaz'ın. Az önce köpeğin durduğu yere, Selman'ın, oğlunun yüzlerini gördüğü yere baktı. Kimseyi görmüyordu artık. Musa da umurunda değildi. Yabancının biriydi alt yanı. "Gerçekten ne oldu ki? Ne yaptım ki?" diye düşündü. Suçlu duymuyordu kendini. Sıcakta, bir çeşmenin önünde durmuş biraz su içmiş serinlemiş gibiydi sanki, hepsi o kadar! Ne Selman'ın, ne oğlunun yerini almamıştı, alamazdı az ötesinde duran erkek. Yüküne doğru yürüdü.

Musa: "Gene gelir misin? Yarın, olmazsa öbür gün geçer misin buradan?" dedi.

Şehnaz bakışlarını Musa'dan kaçırdı:

– Sorma gayri...

– İnan olsun, gençliğimin hayrını görmeyem ki sana tutkun değilsem...

Şehnaz, sırtını çalı demetine vererek çöktü:

– Daha başka laf etme şimdicek! Bırak da gidem...

Kollarını iki yanındaki bağlara geçirerek çalı demetini omuzladı.

Musa, yüküyle yerden doğrulmasına yardım etti onun.

Köye giden bayırda iki büklüm uzaklaşırken bir süre ardından baktı, sonra rahatlamış gövdesiyle söğüdün gölgesine uzandı.

Bekir Yıldız

KUMA

O gün yunmak sırası kadınlardaydı. Kentin sayısız kahvesi, kocaman çarşısı, yüzlerce damına karşılık, bir hamamı vardı. Bu bakımdan gün, horozların ağzından yeni kurtulmuş olmasına rağmen hamam doluydu.

Gülbahar, soyunup içeri girdi. O hem yunacak, hem de kocasının dileğini çözümleyip karara bağlayacaktı.

Gülbahar, yirmi beş yılını yeni tüketmiş, tombul, neşeli bir kadındı. Aklı pek sulak sayılmazdı. Fakat bu kent için yeter de artardı bile...

Kurnaların başında iki büklüm olmuş çıplak bedenlere takılı, tanıdık bir baş aradı. Feride'yi arıyordu... Üç beş dakika sonra buldu onu. Yanına sokuldu.

Feride, el değmemiş kelebek, koklanmamış güldü. Yaşı on sekizden iki yıl beride olmasına rağmen, alımlı ve satımlıydı.

Gülbahar, Feride'ye sordu:

"Ne vakit geldin bacım?"

Feride, bacaklarını keselemeyi durdurdu:

"Namazın ardından abla."

"Ben geç kalmışam. Emme benim meramım yunmak değel zaten... Anlıysan değel mi?"

Feride'nin yüzü daha çok kızardı. Başını öne yıktı. Sesi hamamın uğultusunda zor işitildi:

"He... Habarım var. Anlamışam."

Gülbahar bakışlarını onun siyah, uzun saçlarından körpe memelerine, oradan da beyaz ve dolgun bacaklarına taşıdı. Feride'de her şey yerli yerinde ve güzeldi. Gülbahar'ı en çok bu güzelliğin sakladığı başka bir şey ilgilendiriyordu.

Gülbahar da yıkanmaya başladı. Bedenine bulaşan kocasının pisliğini temizliyor, böyle bir pisliğe batmamış olan Feride'nin bedenine ara sıra imrenerek bakıyordu. Bazen ruhunda tarif edilmez bir çalkalanma oluyor, bugüne dek kendisine yapışan kocasının, yakında kendi bedeninden kopup Feride'nin şu taze memelerini, dolgun bacaklarını altına alacağını düşünüyordu.

Fakat yüreğini kavuran bu kıskanma, ötelere gitmeden ufalanıyordu. Çünkü kendisi, kocasına yıllardan beri bir çocuk verememişti. Bu eksikliği Feride'nin ortadan kaldıracağını aklına getirince yüreğine su serpiliyor, evin içinde dolaşacak bir çocuğun getireceği mutluluktan, kendisine de pay çıkarıyordu. Nasıl olsa Feride'yi dölleyecek adamın, her zaman yarısı kendisine ait olacaktı.

Gülbahar, kurnanın başından biraz öteye kaydı. Sonra Feride'yi de yanına çağırdı. İki kadın, bir adamın üzerine konuşmaya hazırlandılar.

Gülbahar sordu:

"Akarın, kokarın var mı bacım? Bilisen ya, ikimizin kaderi bire inecağ. Her şeyi konuşmak doğru olur. Öyle değel mi?"

Feride bir türlü utancını yırtamıyordu. Kelimeler su gibi akmadı:

"Yok... Abla... Ağzım, mağzım heç kokmaz."

"Eyi... Evde ikimizden başka kimse yoktur bacım. Bilisen, İlyas öksüz bir heriftir. Kafa kafaya verip gül gibi yaşamak mümkündür."

"He... Niye olmasın abla?"

"Ben diyem ki, madem bir evin işini paylaşacağız, sen esvap yursun, ben de aş pişirirem... Ne diyacağdım? Emme İlyas dolmayı çok sever, ben eyi yapamıyam. Dolma olanda sen pişirirsen. E mi?"

"He, abla."

"Ne zaman kaçacağsan? Baban, kardaşın da püsküllü bela emme."

Feride'nin gönlündeki nasırlı korku birdenbire depreşti. Gözleri yaşlandı. Fakat bu korku, aşkla giriştiği savaşta, üç beş dakika sonra gücünü yitirdi:

"İlyas'la tarlada konuşmuşam, kardaşım silah altına düşer düşmez kaçacağam. Ve de ben uyuyamıyam. Hem korkuyam, hemi de seviniyem. Acep o da beni seviy mi?"

Gülbahar güldü:

"Sen sevmeyi bir yana it bacım. İlyas önce uşak ister... Uşak oldu mu, gerisi kolay. Bir herif iki avrada yeter de artar bile..."

Sustular. İlyas'ın aşkı, bir çocuk karşılığı paylaşılmıştı. Az sonra, iki kadın kurnanın başına gidip birbirlerini keselediler.

* * *

Candarma, İlyas'ın evine dayandı:

"Kapıyı açın!.. Tez!.."

Kapı aralanmadı. Ancak ardından, Gülbahar'ın ince sesi duyuldu:

"Kimdir o? Gece vakti ne istersen?"

"Candarma... İhbar var!"

"Niyeymiş?"

"Sen hele kapıyı aç bacım."

"Herifim evde yoktur. Açamam."

"Ben candarmayım. Hükümet adına açacaksın. Dedim ya, ihbar aldım."

Kapı bir parçacık aralandı. Gülbahar'ın başı, karanlığın içinde belirdi. Fakat o hâlâ, kapıya yeterince aralık vermek istemiyordu. Candarma çıkıştı:

"Açsana bacım, herkesin işi gücü var."

"Ocağımda ne arıyacağsan?"

"Kocanı... Kız kaçırmış!.."

Gülbahar, önce alt dudağını dişledi. Sonra kurnazca sordu:

"Kız kaçıran herif evde mi olurmuş?"

"Kızla beraber eve geldiğini görmüşler."

"Viş... Hangi yere giresice uydurmuştur bu yalanı. Gel bak ağam."

Kapı yeterince açıldı. Candarma içeriye girdi. Küçük bir hol, karşılıklı iki odayı birleştiriyordu. Holün diğer kapısı da arkadaki kocaman bir avluya açılıyordu.

Candarma odalara girmek istedi:

"Her yanı arıyacağım, bacı. Önce odaları..."

Gülbahar odalardan birinin kapısını açtı:

"Sen bilirsin ağam. Di bak... Emme bu boşuna bir çabadır. Kız kaçıran evli herif, evde mi olurmuş? Kimbilir şimdi hangi ine sokulmuşlardır... Ya... Ve de hökümat aklı bunca eksik midir ağam, ben evimde, üstüme varacak kumayı saklar mıyım heç..."

Candarma odaları aradı. Sonra avluya açılan kapıya yaklaştı:

Gülbahar birkaç adım yürüdü. Candarmanın iyice yanına varmıştı. Bedenini örten giysiler, titremesini açığa vurmuyordu. Ancak sesi parçalıydı:

"Oralığda heç bir şey yoktur, candarma ağa. Heç bir şey... Hela mela..."

Candarma kapıyı açtı. Kocaman avlu karanlık doluydu:

"Eyi," dedi. "Demek gören yanılmış."

Sonra çıkıp gitti.

Gülbahar bir solukta avluya çıkıp, helanın kapısı önüne vardı:

"Çıkın," dedi. "Candarma getti."

Feride'yle İlyas dışarı çıktılar. Her üçü de, korkuyu yeterince kovalayamamışlardı.

Fakat İlyas, bütün engellere meydan okumaktan geri durmadı:

"Gülbahar," dedi. "Sen bu gece babayın evine get. Madem candarma bizi buralıkta bulamamıştır. Demek istiyem ki, biz evde olmadığımıza göre, sen gece vakti yalnız kalamazsın. Seni gören evi boş beller. Hıı... Ne deyisen? Eyi akıl değel mi?"

"Sen bilirsen ağam. Emme siz de çırayı yakmıyasız ha!"

"Yok!.."

Bu sıra Feride'nin başı öne düşmüştü. Bir yandan korku, bir yandan da ilk gecenin utancı, aşkına siyah lekeler çalmıştı.

Avludan hole geldiler. Gülbahar çarşafını giymeye başladı. İlyas'la Feride de öbür odaya geçtiler. Bir müddet ayakta durdular. İlyas, karşısında utanan, korkan genç kıza arzuyla bakıyordu. Bu sıra Gülbahar'ın sesi duyuldu:

"Ben gidiyem, çırayı söndürün!"

Sokak kapısı açılmadan, İlyas gaz lambasını üfledi. Sonra Feride'yi devirdi.

Gülbahar karanlığın içine doldu. Henüz köşeyi dönmeden bir mavzer sesi işitildi. Köşede pusu kuran Feride'nin babası, İlyas'ın evinden çıkan kara gölgeyi kızı sanmıştı.

Gülbahar, göğsüne gömülen kurşunun etkisiyle yolun çatına devrildi.

Silah sesini duyan Feride, ağlamaya başladı. İlyas onun ağzını kapatıp işine devam etti.

Salim Şengil

ERGİNLİK GÜNLERİ

O yıl okuldan küçük kentimize dönüp geldiğimde, evimizin üst katını kiraya verilmiş buldum. Bana yazmamışlar, üzüleceğimi düşünmüş olmalılar. Bizimkilerin ya parasal durumları iyice kötüleşmiş, ya da kızkardeşim, arka arkaya doğum yapan ablamla kalmaya başlayınca, 'Ne olacak, bir köroğlu bir Ayvaz, nemize yetmez aşağı kat? Oğlan yazın tatile gelince Allah kerim!...' diye düşünmüş olabilirler. Oysa, hiç beklenmedik bir anda habersiz çıkagelmiştim. Öyle de olsa bizim ev hani, bakla oda pirinç sofraya benzer. Yukarı katta bir küçük oda bir salon, aşağıda ise ocaklı, orta boyda bir odası daha var. Eve girişte bir küçük taşlık, oradan yukarıya çıkan tahta merdivende sayılırsa hepsi bu kadar... Aşağı odanın arkası bodrumdur. Odun, şu bu koymak için kullanılır. Üst kata çıkılınca merdiven sahanlığından arkaya, dağa bir kapı açılır. Dışarıda asma çardağı, sağa sola serpilmiş set set bahçe... İncir, badem, nar ağaçları, iki de yan yana tavuk kümesimiz...

Tatlı bir meyille yükselen dağ, yer yer kümeleşmiş çamlar, evimizin arka yönünü oluşturur, bunca doğa güzelliğinin yanı sıra tek kusuru, helasının bahçede oluşuydu. Aşağıdan yukarı kata, yapının dışından geçilerek, taş merdivenli bir yoldan da

çıkılır. Kiracılarımız buradan işliyor olmalıydı. Evin içinden geçecek değillerdi ya!... Babam, sonradan aşağı katın önündeki boşluğa geniş bir teras, altına da mutfak yaptırmıştı. Önünden geçen sokağın bir çizgiyle kesiştiği, biraz ötemizdeki denizin soluyuşu, kokusu duyulur evimizden. Terasın üstünden bakılınca, kentimizin görüntüsü daha geniş bir açı kazanır. Denizi bölen on metre kadar uzunluğunda bir bayırdır aramızda...

Bu yörelerde kış yumuşak, kısa geçer. Bahar, güz ılık, yazları oldukça sıcaktır. Bizim evin yüzü gündoğuya baktığından, arkası da dağa yaslandığından sabahları biraz güneş görür, sonraları hiç görmez. Yandan, arkadan aşar gider güneş... Önümüz açıktır. Akşama dek en sıcak günlerde bile püfür püfür eser. Akşamları arka dağdan çam, kekik kokusu ortalığa yayılır. Kışın ise kuytuda kaldığımızdan evimizin içine -poyraz havalar dışında- soğuk işlemez. Aşağı odada yanan ocak tüm evi, belli bir sıcaklıkta tutar, ısıtır. Ne var ki, rüzgârlı, yağmurlu, soğuk havalarda helaya gitmek bir sorundur. Kızkardeşim evde olduğu sıralarda, gece dışarıya çıkmaya korkar, bir köşeye gizlediği lazımlığını kullanırdı. Babam, yukarıdaki arka odaya bitişik bir hela yaptırmak istedi olmadı, tabanı tüm taş çıktı. Hadi yapılsa da 'kokusu evin içine siner' dediler. Biz de, 'her güzelin bir kusuru olur' diyerek bu sıkıntıya katlanır dururduk.

Şimdi anımsadım, tavuklarımızın arasında bir zamanlar Denizli horozu da oldu. Sabahları erkenden uzun, tatlı ötüşüne, güzel sesine komşularımız bayılırlardı. Birkaç kez ötüşünü gördüm, şaşırdım. Zavallı horoza acıdım. Öylesine uzun öterdi ki, en sonunda soluksuz, bitkin kalır, başı arkaya, vurulmuş gibi düşerdi. Bir süre geçince gücünü toplar, yeniden öterdi. O çocukluk yıllarımda, böylesine görev duygusunun yenilmezliğini Denizli horozunda gördüm. Bir de Hint horozumuz var-

dı. Ötmeye başlamasıyla bitirmesi bir olur. Kalın, güdük sesi hiç çekilmez. Onun kümesi tavukları ayrıydı. Çarpık bacakları, kısa kanatları, yolunmuş tüyleriyle bir zorbaya, yan yan yürüyüşünü, omuz sallayışını bir kabadayıya benzetirdim. Denizli horozunun lacivert, parlak tüyleri, kırmızı ibiği, güzelim hotozuyla ince, çekici görünümünü çok severdim. Onun da kümesi, tavukları ayrıydı. Denizli horozuyla tavuklarını saldığı zaman, Hint horozunu kümesten bırakmazdı annem. Yoksa Denizli horozunu döver, birkaç gün ötemeyecek kadar hırpalardı.

Sabahleyin vapur çok erken geldi küçük kentimizin limanına. Evde babama, anneme yolculuğumdan, İzmir'den, okuldan kısaca söz ederken annem, anlattıklarımı önce gözyaşlarını tutamadan, içli içli hıçkırarak dinledi. Sonra birdenbire, bir yeri acımış ya da iğnelenmiş gibi sedirden fırladı:

"Ah, açsındır çocuğum!... Ben de açmışım ağzımı dinlerim anlattıklarını... Hiç, hiç kalmadı aklım!" dedi.

Babam takıldı gülerek:

"Var mıydı aklın zaten Kakulânım?..."

"Yoktu. Yoktu ki zahir sana vardım. Aklı olan varır mıydı hiç?"

"Hadi, eskileri karıştırma şimdi... Eskiler para etseydi, bitpazarına gün doğardı. Bırak laf yetiştirmeyi de, çocuğa yiyecek bir şeyler koy..."

Dalıp gitmiştim. Çok geçmeden bir iş bulup çalışmalıyım diye düşünüyordum. Annem oda kapısından incecik yapısıyla süzülüp çıkarken babam, başını hafifçe sağ yanına doğru sallayarak seviyle gülümsüyordu ardından. Ocakta közleşmeye yüz tutmuş odunların, arasıra çakan mavi alevi babama yansıyor, yüzüne daha tatlı bir kırmızılık veriyordu. Alnında, yanağında, kimi çizgiler derinlşiyor, kimileri ise bir an siliniyordu sanki!... Korlaştıkça ateşten ocağın kenarına çekilen bir bölüm

küllenmişti. Üstündeki sacayağında çaydanlık, yolculuğa hazır bir trenin, soluyarak buhar çıkarışıyla yavaş yavaş fıkırdıyordu... Babam, bağdaş kurup ocağa doğru yanlamasına oturmuştu. Sigarasının dumanında düşündüğü sırada, başka günler bu saatlerde çoktan işinde olurdu. Benim ansızın çıkıp gelişim onun günlük yaşam düzenini değiştirmişti. Duvar dibindeki taştan sedirin yumuşak minderinde oturuyor, sevgiyle, özlemle ona bakıyorum.

Annem elinde bir tepsiyle odaya girdi gülümseyerek. Biraz önce, babamla arasında geçen söyleşmeyi çoktan unutmuştu.

"Çay ocakta demli. Onu da koyunca tamam, afiyetler olsun yavrum..." dedi.

Kahvaltı tepsisini yanıma koydu, fincanı içinden alırken beni bir kez daha, içini çekerek öptü. Ocaktan çayı koyup getirdi. Odayı, kızarmış ekmek, buğulanmış çay kokusu sardı. Annemin dili birdenbire çözüldü:

"Yukarısını kiraya verdik. Sen nasıl olsa okuldasın, diye. Ama önümüz daha yaz. Havalar soğuyuncaya kadar dışarıda, taraçada, püfür püfür yatarsın. Kış gelince bir çaresini düşünürüz. Bu yıl sivrisinek pek yok. Bir sıtma savaşı doktorumuz var, her yanı ilaçlıyor. Geçenlerde adamlar geldi, bahçedeki helâyı bile fısladılar. Gene de cibinliği kurarım sana. Bize burası yeter artar bile..."

Asıl söyleyeceğini ortaya koyamıyor, ayrıntılarda dolaşıyordu annem. Lafı uzatıyor. Sıtma savaşı doktorunun şimdi yeri mi? Annemi iyi tanırım, böyle acele hiç konuşmaz, bir şeyleri hemencecik söyleyip kurtulmak isteyen bir hali var.

"Bir karı-koca. Başka kimsecikleri yok. Adam tahsildar, yaşlıca... Karısı taze, genç bir kızcağız, Mihriban... Görünce seveceksin komşularımızı..."

Sustu. Babam onu dinliyor muydu, yoksa kendi düşüncelerinde kulaç mı atıyordu belli değil. İşine gitmek için ağırdan

demir alan bir gemiye benziyordu. Gümüş sigara tabakasını, kehribar ağızlığını cebine koydu.

Geceyarısına doğru eve döndüm. Üç ya da dört gün olmuştu geleli. Dediğine göre, annem son sigarasını yeni bitirmiş, yatmak üzereymiş. Aslında beni beklediğini bilirim.

"Hadi oğlum, iyi uykular," deyip yatmaya gitti. Ben de girişteki taşlıkta pijamamı giydim. Terasa serilmiş yatağımın bir köşesinden cibinliği kaldırarak girdim. Pijamamı orada çıkarıp, yatakla cibinlik arasındaki boşluğa koydum, ince beyaz pikeyi de çıplak üstüme çektim. Hemen uyumuşum.

Birkaç saat geçmiş gibi geldi bana. Yatağın ayak ucunda bir hışırtı oldu. 'Annemdir' diye düşündüm. Uykum kaçar korkusuyla gözerimi açmadım. Arkamdan cibinliğin kenarı sallandı sanki! Gözlerimi aralayınca Mihriban'ı yatağın ayak ucunda diz çökmüş gördüm. İki dudağının üstüne sağ elinin işaret parmağını, dikey bir biçimde koymuş, sessizce 'sus' işareti yapıyordu. Giydiği sabahlığı çıkarınca çırılçıplak oluverdi. Şaşırıp kaldım olduğum yerde. Gözlerim iyice açıldı, yerlerinden fırlayacak sandım. Soluğum kesiliyor, kalbim hızla çalışırken olanca gücümü harçadım. Dayanamadım, usulcacık, "Ya annem gelirse?" diyebildim.

O soluk soluğa:

"Gelmez," diye fısıldadı, "balkondan gördüm, demincek sana bakıp gitti. Kaç gecedir onu gözlüyorum. Bir daha gelmez artık, biliyorum."

Bir balığın kayganlığıyla pikenin altına girdi. Gülümsüyor, sık sık, ince ince soluyordu. Kendi kendime, 'sıkı dur, acemiliğini belli etme' diye düşünüyordum o sıra... Öyle yapılması gerekliymiş gibisinden kolumu boynuna yastık arasına koydum. O, biraz daha, bir kedi sokulganlığıyla iyice yanaştı. Başı, saçları göğsümdeydi. Her yanımı durmadan öpüyordu. Artık bedenlerimiz birbiriyle birleşmişti. Ateş içindeydik. Kalbimin

vuruşu, boynumdaki bir damara dek yükseliyordu. Mihriban öptükçe bedenimdeki tüm tüyler ayaklanmıştı. Her yanımı tatlı, titreten bir ürperti alazlayıp geçiyor. Ah, bir kendimi tutabilsem, bu kalbimin atışını, sık sık soluyuşumu azaltabilsem belki biraz daha iyi mi olacak ne? Bende de bir ateş, bir ateş, her yanım yanıyor. Ondan mı bana geçiyor, yoksa benden mi ona yayılıyor bilemiyorum. Soluğum daralıyor, bedenimin her yanı ilk kez böyle geriliyordu. Yumuşacak bir kavrayışla elini belimin altından geçirerek beni üstüne doğru çevirdi. Bir an bile ne yapmam gerektiğini düşünmeden onun usta elleri her şeyi ayarlıyordu. Memelerinin sertliğini göğsümün altında duyuyordum. Ellerim boşta kalınca ne yapmam gerektiğini bilemedim, hemen yuvarlak omuzlarını kavradım. Yumuşak, gergindi... O, rahat bir alışkanlıkla, sanki her zaman birlikte yatıyormuşuz gibi, incelikle külotumu bacaklarıma doğru sıyırdı, sonra ayaklarıyla iteledi. Önce bir sertlik, sonra koyu sıcaklığını duydum. Kollarını belimden dolamış, habire bastırıyordu. Bir yandan da altımda hafiften hafiften oynuyor, inlemeye uyumlu ince, iplik iplik sesi, sıktığı dişlerinin arasından geliyordu. Benim de soluğum büsbütün daralmıştı. Mihriban'ın gözbebekleri gitmiş, yerini akyuvarlar almıştı sanki. Bir ara korktum ne oluyor diye. Ağzımı bir türlü toparlayıp yutamadığım tükürük, dudaklarımın bitiminde oluşan çukurdan çeneme doğru, -elimde olmadan- akıyordu. Ense kökümden belime dek bir titreme yayıldı, arkasından rahatladım. Bedenimdeki gerilme çözülüverdi, yumuşadım. Mihriban'da titreme benden az sonra yağmur olup dindi. Yorgun düşmüşlüğün dermansızlığında kolunu gevşetti, elleri yatağa düştü. İkimiz de ter içinde kalmıştık. Üstünden yana doğru akıverdim. O, acelesiz-yorgun, sabahlığının cebinden mendilini aldı, beni kuruladı. Uykulu-sessiz giyindi. Girdiği cibinliğin eteğini kaldırdı, dışarı çıktı. Gitmezden önce yastığımın altına bir şey koy-

duğunu sandım! 'Ne olabilir?" diye düşündüm. Kısa sürede olanlardan şaşkına dönmüştüm. Rüya mı görüyorum acaba? İşaret parmaklarımla gözlerimi ovuşturdum, birkaç kez açıp kapadım. Rüya değildi gördüklerim. Bütün bu olan bitenler gerçekti. Ama şimdiye dek duymadığım bir rahatlık, gevşeklik içindeydim. Umursamaz bir halim vardı. Doyulmaz uykuların birinden yeni uyanmış gibiydim. Mihriban'ın yastığımın altına bir şey koyduğu aklıma gelince, yerimden oynamadım elimi yastığın altına sürdüm, bir iki kâğıt değdi parmaklarıma. Çekince, bunların para olduğunu, sokak lambasının, cibinliğin içine düşen fersiz ışığında gördüm.

O ilk gelişinden sonra Mihriban, her gece cibinliğime girer oldu. İnce mermerşahi bezden yapılmış, içini göstermeyen beyaz ev barınağımız olmuştu. Bizi başkalarından, kem gözlerden gizlemek için özellikle örtülmüştü sanırsın... Gelgelelim, işin sonunun nereye varacağını artık aklıma getirmek bile istemiyordum. Beni asıl düşündüren Mihriban'ın her gece yastığımın altına para koymasıydı!... Bunu yapmamasını ona bir türlü söyleyemiyordum. O gittikten sonra saatlerce parayı nereye saklayacağımı bilemezdim. Yastığımın altına koysam, ya sabah kalktığımda orada unutur da annem görürse diye düşünürken aklıma başka bir arayış takılıyordu, paraları pijamamın cebine koymak... Bu kez de bu yolun bir sürü olmazları ortaya çıkıyor, şunu mu yapsam, bunu mu derken sabahlara dek gözüme uyku girmiyordu. Bir gece ne yapıp ettim elini yastığımın altına uzatırken bileğinden yakaladım, sıktım. Avcunun içinden çil çil paralar, yatağın içine döküldü. Neredeyse kendimi tutamayıp gülecektim. Öylesine bir duygu içindeydim. Neyse ki güçlükle önledim. Bir şeyler sezmiş olacak, onun da yüzü kızardı. Başını yana doğru çevirdi. Yaptığından utanmış olmalıydı. Birdenbire değiştim:

"Kaç gecedir söyleyemedim, bir türlü olmadı. İstemez böyle şeyler..." dedim.

Bu çıkan ses benim sesim değildi. Kendi sesimi tanıyamadım. Biraz sert, erkeksi... Boşta duran sağ elimle omzundan tuttum, teninin tir tir titremesi, göz seğirmesine benziyor elimin altında... Bana doğru çevirdim. Bileğini tutan elim gevşedi. O dayanamadı, kollarını boynuma attı, ensemin üstünden kenetledi. Aşağıdan yukarı doğru, özür dileyen, çocuksu bir bakışla baktı. Omzunda duran elim beline kaydı, öteki de önünden yukarıya doğru yayıldı. Bir ahtapotun kollarının devingen kayganlığında parmaklarım dimdik göğüslerinin üstünde birleşti. Yatağa dökülen ufaklık paralar artık umurumda değildi. İkimiz de sık sık soluyor, Mihriban'ın hafif terli göğüsleri üstünde ellerim hoyratça dolaşıyor; sıkıyordu. Şimdiye dek hiç görmediğim bir titreme içinde Mihriban inliyordu durmadan. Artık hiç korkmuyordum böylesi durumlardan.

Başım göğsünün arasına düşercesine kaydı. İki tümseğin ortasından sızan ter, gümüşten bir zincir takıya benziyordu. Bir birini, bir ötekini duraksız öpmeye başladım. Bu gece doyumsuz bir istekle, ulaşılmaz bir gizle yatıyordum. Göğsünün birinin pembe hareli başını ağzıma aldım, emmeye başladım. Öteki elim sert ikiziyle dopdoluydu. Ağzımı dolduran tümseğin ucuna doğru inerek, iri bir nohut tanesi büyüklüğündeki başını akide şekerini ağzımda kıtlarcasına hafiften ısırmaya başladım. Mihriban baygın, elleri saçlarımın arasında gezerken, "Isır ısır, daha ısır..." diye inledi.

Başımı kendisine doğru çekti. Göğsüne bastırıyordu. Bu kez ötekini ağzıma verdi. Onu da öncekine benzer bir tatla öpmeye, sevmeye, ısırmaya başladım. Dudaklarım keçeleşiyor, üzerlerinden ince bir elektrik akımına benzer tatlı bir sızı geçiyor. O, kolunu başımın altına koymuş, doymak bilmeyen çocuğunu emziriyordu cömertçe. İki parmağı arasına aldığı ucunu veriyordu istekle. Mihriban, ayrılmak istemeyen bir sarhoşluk içinde tümüyle kendini bırakmıştı. Hayvanlaşan iki in-

sandık sanki o sıra... Baş döndüren bir ter kokusu her yerine yayılmıştı. Şaşılacak bir şey, ondan hiç tiksinmiyordum. Arka dağdan gelen kır çiçeklerinin esintisini bırakıyordu bende. O durmadan inlerken, sesinin daha yüksek çıkmaması için olacak, dişlerini gıcırdatarak sıkıyordu. Ağzımı olduğu yerden çekmeden ellerimi beline doğru indirirken arkaüstü uzandım, onu da üstüme çektim:

"Hadi..." dedim.

"Olur," diyerek inledi.

Neden sonra kendimi toparlayabildim, yorgun düşmüştüm. Mihriban çoktan gitmişti. Yatağın ötesini berisini düzelttim. Islak bedenime pijamamı giydim, ufak paraları da cebime koydum. Geceleri çişe kalkmak alışkanlığım olmamasına karşın evin yaındaki merdivenli, taşlı yoldan arka bahçeye çıktım. Hela yönüne yürüdüm. Aslında gereksinmem hiç yoktu. Amacım ufaklık paraları yok etmekti. Önce helaya girdim, çıktım. Ufaklık paraları sağa sola fırlatıp kurtulmak istiyordum. Düşündüm, bu olacak iş değildi. Ay, gündüzün aydınlığına çevirmişti ortalığı. Paraları oraya buraya atarken gören olursa ne demezdi? Kuşkusuz, 'delirmiş olmalı' diye kuşkulanırdı. İncir ağacının geniş yapraklarının gölgesi beni görülmekten koruyordu. Gene de uygulanacak gibi değildi aklıma gelenler. Her ne kadar bizim bahçenin alçak duvarı ötesinde Cenevizlilerden kalma, küçük bir oda büyüklüğünde görkemli bir mezar, bir de tiyatronun koca, kesme taş kalıntıları varsa da, paraları oraya savurmam bana çıkar yol gibi gelmedi. 'Ya görülürse' kuşkusu kafamda çengel gibi asılıydı. Ne söyleyebilirdim sonra? Elimi çabuk tutmalıydım. Hele Mihriban paraları attığımı görürse çok ayıp olacak diye aklımdan geçirdim. Kimbilir şimdi kaçıncı uykudaydı. Az yorgun düşmemişti. Başka bir yol bulmalıydım paraları yok etmek için... 'Ama nasıl?' so-

rusu kafama takılıyordu. Birdenbire bir şimşek çaktı sanki beynimde. Bulmuştum, bundan daha iyisi olamazdı... İncir ağacının altındaki setin duvarından bir taşı kaldırdım, açılan boşluğa ufaklık paraları -uygun bir zamanda almak üzere- koydum, üstüne de çıkardığım taşı iyice bastırdım. Ciğerlerimi dolduran derin bir soluk aldım. Büyük bir yük omuzlarımdan düşmüş, uçacak kadar hafiflemiştim. Rahat bir uyku çekmeye dönerken, evin arka kapısı aralandı. Mihriban, gülen bir yüzle, 'İyi geceler' der gibi omuz sınırına yükselen elini salladı. Daha uyumamıştı demek! Benim gerçekten heladan geldiğime inanan bir bakış vardı gözlerinde. Gecenin kaçı olduğunu bilmiyordum! Bir saatim yoktu ki!... Gittim yatağıma yattım.

Sabahleyin uyandığımda, başka günlere oranla daha büyük bir güneş parçası cibinliğin içine düşmüştü. Kalktım. Annem işlerini bitirmiş olmalı ki, kahvesini içiyor, sigarasının dumanını savuruyordu. Yumuşak bir iç çekişle, "Kalktın mı a benim güzel oğlum?" diye sordu: "Baktım çok güzel uyuyordun, uyandırmaya kıyamadım. Var mıydı bir işin?"

"Yok anne..." diyerek kuşkuyla yüzüne baktım. Gece olan bitenlerden bir şeyler sezmiş miydi. Ya gördüyse!... Ya çoktan biliyor da aldırış etmiyorsa? Olur muydu? Yok canım... Amma da kuşkuluyum!...

"Hadi elini yüzünü yıka da kahvaltını vereyim."

"Ben biraz denize gireyim de geleyim, öyle..."

Sanki biraz daha durursam, bu kez yüzüme bakarsa bir şeyler sezinleyeceğini sanıyordum. Annemin anlayıp anlamadığının düğümünü çözmeye çabalarken olanları çakabilirdi. O, ne oyulmadık kabaklara giren Sıdıkanımdı! Fazla oyalanmadan, mayomu giydiğim gibi denize koştum.

Düzen bozulmuştu artık. Mihriban'ın buna uymas, o eski

kaçamakları sürdürmesi iyice zorlaşmıştı. Geceleri ne zaman yattığım hiç belli değildi. İşten çok yorgun dönmüşsem, -ki yaz akşamlarının geç inen karanlığı basmış olurdu geldiğimde- denize girip biraz serinler, sonra yemeğimi yer, yatardım. Evde konuklarımız varsa benim yatağımın serildiği terasta oturulurdu. Gelenler sevdiğim kişilerse gitmez kalırdım. Yok, değilse, arkadaşlarımla buluşmaya gittiysem ne zaman yatacağım belli olmazdı. Sabahları saat sekizde işbaşı yapmak için çok erken kalkmam gerekirdi. Annem benden önce uyanır, kahvaltımı hazırlar, öğleyin fabrikada yiyeceğim yemeğimi paket ederdi. Sefertasımı taşımayı sevmezdim. Az yol değildi gideceğim yer! İskeleye sabahın köründe, uykulu gözlerle iner, önemli birkaç memuru götürecek Dursun Kaptan'ın motoruna binerdim. Aslında kentimizden benden başka giden işçi yoktu. İzinli falan gelmiş olsa da bu motorla gidemezdi. Bana özel olarak izin verildi. Kentimizden beş mil çeker Çavuşburnu. Oradan on iki kilometre tutan krom fabrikasına, işçileri götüren dekoville giderdik.

Mihriban'ı artık görmemeye çalışıyor, ondan bucak bucak kaçıyordum. Erginlik günleri solmaya yüz tutmuştu. Birdenbire bu yaşamın köpüğü kesilmişti. Mihriban'ın son gece söyledikleri hiç aklımdan çıkmıyordu... Neyse ki Reşat Bey maden şirketindeki bu işi buldu da o düşüncenin etkisinden biraz kurtuldum.

Bir gün sabahleyin annem:

"Mühendis Reşat Beyler seni görmek istiyorlar," dedi.

"Kimmiş onlar?"

"Rodoslu Salih Reis'in evinin üst katında oturuyorlar."

"Haa, şurada... Ne mühendisiymiş?"

"Krom madeninde çalışıyorlar. Bir ay kadar oluyor karısı doğum yaptı, ama iyileşemedi yavrucak!"

"Neden?"

"Lohusa hummasına yakalandı zavallı. Konu komşu koştuk. Şimdi çok şükür iyi."

"Doktorlar ne diyor?"

"Dinlenmesi, iyi gıda alması gerekirmiş. Zamanla toparlanırmış. Kocası ancak haftada iki kez, cumartesi-çarşamba gelebiliyor işinden, çok yalnız..."

Annemin ara sıra onlara yemek yapıp götürdüğünü, bazen de orada pişirdiğini biliyordum. Hizmetçileri varmış ama karısı onun pişirdiğini yiyemiyor, annemin Rumeli yemeklerini çok seviyormuş. 'Ben Şükran Hanım'a gidiyorum' ya da, 'Zeytinyağlı yaprak sarması yaptım, birazcık Şükran Hanım'a götürüvereyim' dediği zamanlar demek o Şükran Hanım'dı. Reşat Bey'in karısıymış!...

Annem düşündüğümü görünce yarıda kalan konuşmasını tamamladı:

"Yarın akşam bekliyorlar."

"Olur, giderim," dedim. 'Yarın cumartesi olduğuna göre benim için de uygundur' diye düşündüm.

Onlarla ilk tanışmamdan sonra hafta aralarında da gitmeye başladım. Reşat Bey daha ilk gece, konuşma sırasında, 'Vaktiniz oldukça karımı yalnız bırakmayın. Çıkıp çıkıp gelin ben olmasam da...' demişti.

Hastanın karyolasını dağa bakan yatak odasından, deniz derya önünde olan salona almışlar.

Yatağında arkasına yastıklar koyarak oturuyor Şükran Hanım. Ben de karyolanın yanında bir koltuğa yerleşirdim. Şimdi anımsadığıma göre, daha çok kitaplardan konuşurduk onunla. İlk gidişimde benden kitap istemişti. Ben de bundan sonra hep kitap götürmeye başladım. Şükran Hanım'ın anaokuluna giden çelimsiz, söğüt dalına benzer, uysal bir çocuğu daha vardı. Genellikle benim geldiğim saatlerde o yatmış olurdu. Bazen kahve, çay, kurabiye, kimi de likör ikram ederdi

Şükran Hanım. Hizmetçi kadın kahvemi, ya da çayla kurabiyemi getirdikten, likör sürahisiyle badem şekeri tabağını yanıma koyduktan sonra ona, "Bulaşıkları yıkadıysan, sen de yat artık," derdi.

Bundan sonra konuşmaya iyice dalardık. Bebeğin meme saati gelince, karyolanın duvarına yakın köşesindeen onu alır emzirirdi. Mihriban'ın göğüslerinden çok başka, onun geniş siyah hareli meme uçları vardı. Oysa Şükran Hanım sarışındı. Kollarının üstündeki, görülür görülmez sarı ince tüyler kadife parlaklığındaydı. Saçlarını düzelirken, tülden ince yün hırkasını omzuna alırken, koltukaltında gördüğüm tüyler de sarıydı. Bazen de bana bebeği gösterirken, "Hele şuna bak abisi..." derdi. O zaman ayağa kalkar, karyolaya yaklaşırdım. Pembemsi lekesiz tenini yakından görürdüm. Bebek kokusundan ayırdettiğim Şükran Hanım'ın hoş kokusu yüzüme çarpar, içimi bayıltırdı. Bebek ise, fıldır fıldır dönen kapkara gözleriyle bir böceğe benziyordu. Salon sıcaksa omzundan askılı ipekgeceliğiyle otururdu karyolasında Şükran Hanım. Bir şeyler anlatıyorsa, kolları, elleri anlattıklarına uyumlu, havada aslından daha da güzelleşip biçimleniyordu. Uzun ince, düzgün parmakları, yumuşak kıvrımlarla boşlukta, birbirinden güzel resimler çizerdi. Ellerine mi, anlattıklarına mı, yoksa duruşuna, oturuşuna, ince güzelliğine mi dalar giderdim. Saati sorduğum zamanlar, bileğine dar, siyah bir ipek şeritle takılı altın saatine bakar, söylerdi. Vaktin geceyarısı olduğunu öğrenince, bunca zamanın nasıl geçtiğine şaşar kalırdım. Gitmek için telaşla ayağa kalktığımda, şuna benzer konuşmalar olurdu aramızda:

"Niye acele ediyorsunuz? Oturuyorduk..."

"Çok geç olmuş, uykunuz gelmiştir."

"Saat birde bebeği emzireceğim. Ondan sonra da kitap okurum genellikle..."

"......................."

"İsterseniz biraz daha kalın..."

Bu isteğe karşı duramazdım. Öylesine tatlı bir söyleyişi vardı ki, çoğu kez ayağa kalkmış olsam da, kendimi tutamaz, yeniden koltuğa oturururdum. Zaten ben de gitmek istemezdim. İstemezdim de o sıradaki duygularımın içinde, daha sağlam, inandırıcı tutamaklar bulamazdım kalmak için... 'Biraz daha kalın..' deyişinin başında sanki 'ne olur' sözcüğü varmış gibi gelirdi bana. Şimdi düşünüyorum da, neler konuştuğumuzu, neler anlattığımızı doğrusu anımsayamıyorum. Onu dinlemekten mutluluk duyar olmalıydım ki sık sık gider olmuştum. Eve döndüğümde, nerede olduğumu bildiği için annemi yatmış bulurdum.

Bir gece evimizin girişindeki taşlıkta soyunurken, aşağı katla yukarıyı bağlayan merdiveni orta basamaklardan bölen, perde yerine kullanılan kilimin dalgalandığını gördüm. Ardından da bir yanı aralanarak Mihriban göründü. Eliyle 'gel gel' diyordu. Hay Allah ne yapsam? Gitsem bir türlü, gitmesem bir başka türlü!... Ya annem uyumuyorsa? Ya ben gelirken dış kapının açıldığını duymuşsa!... Yukarıya merdivenlerden çıkmak olacak iş değil. Kilimin yanından açılan karanlık boşlukta, gülümseyen bakışlarıyla duvara asılmış siyah çerçeveli bir fotoğrafa benziyordu Mihriban... Sessizce, aceleyle soyundum, pijamalarımı giydim. Helaya gidiyormuş gibi yapmak en doğrusu olacaktı. Mihriban'a, 'arkadan dolaşıyorum' anlamına gelen bir işaret yaptım. Sonra kendi kendime, 'aman ne olursa olsun' diyerek yürüdüm.

Fabrikadaki işime başlamazdan önceki günler Mihriban iyice azıtmıştı. Geceleri yetmiyormuş gibi, sabahları annem ablama, kimi de Şükran Hanım'a gidince ne yapar yapar aşağıya geliverirdi. Kimi zaman çeri çöpü yukarı kattan süpürerek getirmiş de, taşlık kapısının eşiğini süpürüyormuş gibi yapar, bir yandan da annemin gelip gelmediğini gözleyerek, za-

man daha genişse, aşağı odanın taş sedirinin yumuşak yatağında yatarak, kimi de sandalyenin üzerinde çeşitleme yaparak o gün kendi payına düşeni alır giderdi.

O gece arka kapıya dolaşınca, yüreğim ağzıma gelecek kadar çarpmaya başladı. Bu kez de, 'Ya kocası uyanırsa!' diye düşünmeye başladım. Bunca yürek çarpıntısına değer miydi bu iş?... Olmuştu bir kez. Korkup geriye dönecek değildim ya... Artık çocuk olmadığımı, delikanlı çağıma girdiğimi Mihriban'a ispatlamıştım.

Arka kapıya yaklaşınca, onu kapıyı açmış beni bekler buldum. Hemen küçük arka odaya girdik. Bizim oturduğumuz zaman bu kapılar, açılıp kapandıkça gıcırdar dururdu. Şimdilerde sesleri solukları kesilmişti. Mihriban, yere bir yatak sermiş, hemen yattık. Soluğum, kesilecek kadar daralıyordu. Elimi çabuk tutmaya baktım. Bir aralık sıklaşan soluk alıp vermeler arasında Mihriban:

"Senden bir çocuğum olmasını o kadar çok istiyorum ki..." demez mi!...

Neden sonra farkına vardım.

"Ne dedin, ne dedin?" diye sordum.

"Senden bir çocuğumun olmasını istiyorum..."

"Olmaz..."

"Neden olmasın?"

"Öyle işte..."

"Bu senin elinde değil ki..."

"Olmaz!..." dedim. "Ben istemiyorum. Ya kocan?..."

"Orasını sen bana bırak..."

Bende bu konuşmadan sonra hal kalmadığını belli etmemeye çalışarak sustum. Neyse o da çabuk davrandı. Bak sen şu işe!... 'Ben istemiyorum' demiştim ama içime de kurt düştü. Ya olursa! Nereden çıkardı şimdi bunu durup dururken?... Sırası mı! Başıma gelen şu işe bakın!... 'Senin elinde değil ki...'

diyor. O isterse olur mu? Peki, ben istemezsem... 'En iyisi tez elden bu işi kesip atmalı' diye düşünüyorum. Arka kapıdan çıkarken kararımı vermiştim onunla ilişkimi kesmeye... Eğer o güne kadar gebe kalmadıysa...

Oktay Akbal

HALİÇ'TEN ESEN RÜZGÂR

Kolundan çıkmalıyım. Vücudunun bana değmesini önlemeliyim. Konuyu değiştirmeliyim. Aşklar, aşklar, aşklar. Niye hep bunları konuşuyoruz? Sözde gülerek, eğlenerek. Ama hep bu. Aşklarımı soruyor, aşklarını anlatıyor...

"Sonra bir daha karşıma çıkmadı. Ali ile görmüş beni bir gün. Artık hep uzaktan, ama çok uzaktan baktı. Evli bir kadındım artık. Ama hani biraz gülümseyecek olsam, biraz ilgilenecek olsam..."

Bitirdi eski hikâyesini. Kaçıncıydı bu gece anlattığı? Ali ile evlenmeden önce bir hukuk öğrencisi varmış, her gün ardındaymış, gölgesi gibi. En umulmadık yerde çıkarmış karşısına. "Çoktandır görmedim hiç. Merak etmeye başladım. Ne oldu diye. Belki gerçek bir sevgili buldu sonunda!"

Güldü. Koluma daha sıkı sarıldı.

Sıcaktı hava. İstanbul'un bir temmuz gecesi. Gökte yarım bir ay. Beş on yıldız. Yokuşta ayağı kaydı birden, belinden tuttum. Saçları ağzıma girdi. "Ayağım incindi," dedi. Eğildim, ayakkabısını çıkardım, ovdum bileğini. Dayandı iyice bana. "Yukarısı," dedi. Bilekten yukarı kaydı ellerim. Çıplak bacaklarının tüyleri... "Herhalde daha yukarısı incinmedi," dedim

gülerek. Daha çok dayanıyor şimdi. "Geçer birazdan," dedi. "Köprünün parmaklıklarına dayansak biraz..."

Köprüye varmışız. Tek tük gelip geçenler. Otomobiller, otobüsler. Haliç iki yanımızda kapkara. Mavnalar, motorlar, kayıklar uykuda. Suları seyrediyoruz yanyana. Ali ile ne çok geçtik buradan! Eski geceleri hatırlıyorum.

"Yok, Ali'nin adını anma," diyor. "Bu, Ali'siz gecelerimden benim." Alisiz bir gece. Ama her kelimede, her davranışta Ali var. Bakmıyor bana. Yaklaşan küçük bir motoru gösteriyor. "İçinde kimse yok mu baksana?" Kendi kendine giden hayal bir motor. Belki de halatı koptu açıldı denize. Geçer köprülerin altından, açılır Marmara'ya, oradan Akdeniz'e ya da Karadeniz'e. "İstersen okyanusa kadar gitsin, ha!"

Aşk konusunu bitirdik diye seviniyorum. Doğrusu hiçbir eski aşkımı hatırlamıyorum şimdi. Bir an önce bitsin bu gece, bu köprü, bu yol...

"Ne tatlı rüzgârı var Haliç'in."

"Haliç'in mi?"

"Başka yerde yoktur bu çeşit rüzgâr."

Gülüyorum. İstanbul'un rüzgârı bu.

"Hayır, hayır Haliç'in. Her zaman esmez bu, başka yerlerde de esmez, ancak gece yarıları Haliç'ten kopar."

Derin bir soluk alıyor. Göğüsleri dikleşiyor. Çıplak kollarında bir ürperiş. Sokuluyor biraz daha.

"Üşüyeceksin."

"Sen hiç Haliç'ten sandalla geçtin mi?"

"Çok. Bilirsin ilk defa sen, ben, Ali üçümüz geçmiştik."

Somurtuyor. Gene Ali!... Sayfalar dönüyor gerilere doğru. Yılların ardındayım. Ali'yi görüyorum o günlerdeki haliyle. Bembeyaz dişleri, kapkara saçları. Elinde dergiler, kitaplar. Yanında genç bir kızla geliyor çalıştığım gazeteye. Esmer, ince bir kız. "Sevim," diyor. Yemeğe gidişimiz, köfteler, ayran-

lar. Sirkeci'den köprüye kadar yürüyüşümüz. Beyoğlu'na çıkıp sinemaya gideceğiz. Sevim "Dolmuşla gidelim." diyor. Atlıyoruz eski zaman kalyonlarının küçültülmüşüne benzeyen bir dolmuş kayığına. Onar kuruş veriyoruz... Kaç yıl geçti? Belki on, belki yüz. Bu gece karıştırıyorum yılları, kişileri, olayları. Hepsini.

"Sonra siz de alıştınız dolmuş kayıklarına demek," diyor. "Ali'siz bir gece istiyorum. Bir daha adını anma onun."

İki gündür Ali'yi çok savundum. Ali bendim sanki. Ali oldum Ali'yi savuna savuna. Kocasıydım, bana darılmıştı, kalkmış Ankara'dan gelmişti. Ardından uçağa atlamıştım, onu Beyoğlu'nda eski arkadaşlar çevresinde bulmuştum. Bütün gün grup halinde dolaşmıştık. Adaya gitmiştik, yüzmüştük, yemek yemiştik, şarap içmiştik. Çamlarda dolaşmıştık, dereden tepeden konuşmuştuk. Yavaş yavaş konuya girmiştim. Ali'siz olamayacağını, Ali'siz bir dünyada yaşayamayacağını, Ali'nin de onsuz, onun sesi, havası, gülüşü, kızışı olmadan Ali sayılmayacağını...

Ama ben gerçekte Ali değildim ki! Savunmasını yapayım derken gereğinden çok mu Ali oldum. Bunu az önce anladım işte. Tepedeki bankta oturup Haliç'i seyrederken bir iğne gibi battı acayip bir duygu. Sonra yokuştan inerken. Kolları kollarıma değince, vücudunun ağırlığını duyunca, Ali'den önceki aşklarını anlatmaya başlayınca...

"Bilir mi Ali bu eski aşklarını?" dedim.

"Bazılarını."

"Şu sonuncuyu?"

"Bilmez."

"Var mı başka bilmediği?"

Parmağını gözünün alt kapağına götürdü: "Pışt oğlum, gizli yönleri vardır kadınların, yaz bunu koca kafana! Hem bırak Ali'yi, Veli'yi. Bir daha bahsedersen seni bırakır giderim."

Bir süre sustuk. Arada bir acayip bir rüzgâr esiyordu bize doğru. Kaç kez bu parmaklıklara dayanıp kendimi, hayatımı düşünmüştüm. Şu gündelik yaşamanın dışına kaçış yolları olup olmadığını. Bir kadının, bir genç kızın beni yepyeni bir kişiliğe kavuşturup kavuşturamayacağını... Bir defasında...

"Bir defasında şuradan kendimi atmak istemiştim," dedi. Birkaç adım yürüdük. Köprünün tam ortasındaydık. "Tam şuradan..."

"Niye?"

"İşte."

"Aşk mı?"

"Bıkkınlık belki de."

"Haydi canım gece yarısı tutmuş saçmalıyoruz, duyan olsa deli der."

Bir şarkı tutturdu hafiften. Anlaşılmıyordu sözleri. Bir defasında ben de şurada durmuştum. Ölmek istememiştim, hiçbir zaman ölmeyi aklımdan geçirmedim. Yaşamakla ölmenin dışında bir şey. Hep o "bir şey"i aradım durdum. Şiirlerde, şarkılarda, kadınlarda. Burada durmuştum. Kendi içimde tutunacak bir dal aramıştım. "O isterse her şey olabilirdi," demiştim bir gece. Gene böyle Haliç'ten esen rüzgâra kendimi kaptırmış...

"O kızı mı hatırladın?" dedi.

Tanıyordu. Görmüştü bizi. "O kızdan sana hayır gelmez," demişti. Ne çok kızmıştım. Benim için her şeydi o günlerde! Kimse onu kötüleyemezdi. "Hatırladın mı, nasıl kızmıştın bana! Yalan mıymış? Daha iyisini bulunca..."

"Of, yeter," dedim, "aşksız bir dünyada yaşasak biraz da..."

"Olur mu öyle şey, insan varsa her şey var, aşk da var."

"Ya da bizim aşk sandığımız bir şey."

Yürümeye başladık gene. Rüzgâr dokunup dokunup geçi-

yordu arada. Kolumdan çıkmıştı, bir adım önümdeydi. Nedendi, şimdi de koluma girmesi için korkunç bir istek duyduğum? Teni tenime değsin, elini tutayım, parmaklarımla ezeyim parmaklarını. Arkadaşımın karısıydı. Arkadaşımdı. Kadınlığı değildi önemli olan, dostluğuydu. O güne dek, az önceye dek. Ama bu rüzgâr, bu Haliç rüzgârı bir şeyleri değiştirdi! Bekliyorum gelsin koluma girsin. Gelmiyor, uzaktan Haliç'i seyrediyor.

"Hep isterim bu kıyıları adım adım dolaşmayı..."

"Geceleri... Gündüzleri görsen sevmezsin ki!"

"Niye?"

"Fakir evler, sokaklar, fabrikalar, işten dönenler, işe gidenler..."

Geceydi çirkinlikleri örten. "Hem gündüz esmez bu rüzgâr. Her yerdeki rüzgâr vardır burada da."

"Sigara versene," dedi.

Uzattım. Kibriti yakamadım bir türlü. Bu rüzgâr, Haliç'in bu çılgınlıklar getiren, anıları söküp atan rüzgârı...

Sigara içişini seyretmek hoşuma giderdi. İlk karşılaştığım günden bu yana. Ali ile karşılıklı içerlerdi. Bakardım ikisine. Her şeylerini bilirdim. Nikâhlarında bulundum. Ankara'ya giderlerken yolcu ettim. Başka şeylerini de bilirdim. Sevim'in, Ali'nin odasına ilk geldiği akşamı mesela... Beyoğlu'ndaydık. Tiyatrodan çıkmıştık. Ali'nin odasına geldik yağmur altında hızla koşarak. Hemen sobayı yaktık. Plaklar çaldık, şiirler okuduk, tartıştık. Gece yarısı oldu. Sevim uzanmıştı divana. Eve gitmeyecek gibiydi. Ben kalktım. Sevim o geceyi Ali'de geçirmiş. Sonra, gündüzleri de geldi o eve Sevim. Nedense Sevim'in Ali'nin odasına ilk geldiği gece kafamın içinde. Yeşil bir mantosu vardı. Mavi bir kazağı. Nelerden konuştuk, o gece, hepsini hatırlıyorum. Üniversitedeki derslerden, bir tiyatro eserinden, benim yazdığım romandan...

"Ali çok üzgündür," dedim.

"Ali'nin de, senin de..." dedi.

Hızlı hızlı yürüdü. Yetişmek için koştum. Birden başkaları belirdi ardımızda. Kafayı çekmiş semt delikanlıları. Gariplerine gitti kaçan bir kadının ardından bir erkeğin koşması. Yetiştim, koluna girdim.

"Ali yok," dedi.

"Peki, yok."

Sarhoşlar tuhaf tuhaf baktılar geçerken. Bir süre adımlarını bizimkine uydurdular.

"Sarıl belimden," dedi.

Sarıldım. Nerdeyse öpüşecek gibiydik. Sarhoşlardan biri:

"Ulan ne kadınlar var be!" dedi. Yan sokağa saptılar.

"İki sevgiliye benzedik bir an," dedim. Bir an... Ne kadar çok şeyle dolu olurdu bazan. Köprü gerimizde kaldı. Bizans kemerleri belirdi ilerde. Susuyordu. Bir şey düşünüyor gibi. Bir şey arıyor gibi. Bir şey söyleyecek gibi...

"Beni sevmiştin. Değil mi?" dedi birden.

Ürperdim.

"Ali'nin odasına ilk geldiğim gece. Benden hoşlanıyordun."

Takıldım: "Senin gibi bir kızı sevmemek mümkün mü!"

Başka konuya atladı. Ankara'dan nasıl geldiğini, annesinin nasıl şaşırdığını, kızlık odasında iki gece yattığını, bir gece de Ali'nin eski odasına gittiğini. Orada hatıralarıyla başbaşa...

"Çok içmedim oysa. Düşüncelerim dağılıyor gene de. Ali'nin odasında hayatımı düşündüm."

O odanın bir anahtarı da bendeydi. Ali vermişti evlenince. "Kullanırsın" demişti. Eşyaları, divanı, duvardaki resimleriyle, öylece duruyordu. Sevim'in ilk gece geldiği haliyle.

"Evet, bende de anahtarı var," dedim.

"Bende de var. Eskiden beri vardı bilirsin," dedi.

Konuşmadan konuşuyorduk artık. İkimiz de kendi içimizde.

"Bu gece orada kalacağım gene," dedi.
"Geç oldu. Korkmaz mısın yalnız?"
"Yalnız mı?"
Bizans kemerinin altından geçtik. Rüzgârın tadı değişti. Gene içimde o tatsız duygu. Kolumdan çıkmalı, eli elime değmemeli... Ali var. Arkadaşım. Onun kocası. Uzakta. Ankara'da. Ama onun da, benim de içimde, yakınımızda. Bir yanda küçük bir oda. Tozlu eşyalar...
"O odaya birini götürdün mü?" Soracak mı bunu? Sormasın sormasın. Bir taksiye bindireyim tramvay yoluna çıkınca. Evine götüreyim. Yarın da alayım onu o evden. Trene bindirip Ali'nin yanına yolcu edeyim. Bitsin bu serüven. Dinsin bu Haliç rüzgârı, esmesin bir daha...
Sönük bir sokak fenerinin dibindeydik. Avuçları terlemiş avuçlarımın içinde. Dudakları büyüdü gecede. Saçları süründü gene yüzüme.
"Yapmamalıyız," dedim. Ama okşuyordum saçlarını, omuzlarını tutuyordum. "Yapmamalıyız, yapma..."
Ali'siz bir dünyadaydık.
"İstiyordun bunu bütün gündür, istiyordun."
Yolumuz o odaya doğruydu. Sokaklara saptık. Yıkılmış duvarlar. Burada bir okul vardı eskiden. Ali'yle birlikte kaçtığımız bir okul. Ali vardı her yanda. Sokaklarda, meydanlarda. Konuşmadan yürüyen iki insan. İki sevgili.
"Dönme gece yarısı evine," dedi. "Kal benimle."
Kapıdaydık.
"Gir," dedi.
Pencereler karanlık. Uykuda bir dünya. Sessiz, rüzgârsız. Ali karşımda sanki. Sevim'in yanında, "İyi geceler," diyor.
"Ali var ya" dedim.
"Yok Ali," dedi.
"Var, var," Durdum, geceyi gösterdim elimle, yıldızları.

"Gecede var. Hem burada rüzgâr da yok bak. Orada kaldı, Haliç'te. Gelmedi ardımızdan."

Rüzgârsız bir sokaktı burası. Uykulu, içkili bir kadındı karşımdaki. Beni içeri doğru çeken. Koca apartman üstüme devriliyordu.

"Sen gir, uyu, yarın öğleyin seni meydan kahvesinde beklerim. Biletini alırız, akşam treniyle dönersin."

Bir şey diyemedi. Kapıyı hızla kapattı yüzüme. Bir süre ne yapacağımı bilemedim. Bir sigara yaktım. İlk kibritte tutuştu... Ne iyiydi rüzgârsız sokaklar, rüzgârsız bir dünya! Bir solukta koştum caddeye kadar. Bir tramvay geçiyordu. Atladım. Bir soluk aldım. Huzurluydum, mutluydum. Tramvay birden hızlandı. Bir başka dünyaya götürmek istercesine... İnsanlar, olaylar, hatıralar silindi. Bütün rüzgârlar gerilerde kaldı. Ne kadar koşsa da Haliç'ten esen rüzgâr, yetişemezdi bana. Ama bekleyecekti pusuda, bir gece yarısı yolumu gözleyecek, karşıma dikilecekti. Ama şimdi yeşil tramvay rüzgârdan hızlıydı. Buydu önemli olan, anlamlı olan...

Samim Kocagöz

VAPURDAKİ KIZ

Ona her akşam, altı-on vapurunda rastlardım. Esmerce bir yüzü, iri kara gözleri vardı. Yüzünün çizgilerini, hafif makyajla saklamak istediği belliydi. Ama yer yer beyazlaşan saçlarını, nedense boyamak, saklamak istemiyordu. Saçlarını özenle tarayıp dümdüz arkasında toplardı. Soğuk havalarda giydiği kül rengi bir paltosu, yağmurlu havalarda giydiği rengini biraz atmış bir pardesüsü vardı. Soğuk ya da yağmurlu havalarda, başına lacivert bir eşarp örter, çenesinin altından bağlardı. Yağmurlu havalarda elindeki büyücek bir çantanın yanında mutlaka bir de şemsiye bulundururdu. Vapurda her zaman rahat bir hali vardı. Çantasından hemen örgüsünü çıkarır, örmeye başlardı. Parmaklarına dikkat ederdim, tırnakları uzun, cilâlı değil, dümdüz, dibinden kesilmişti. Parmak uçları da çoğu mürekkep siyahlığı ile kirlenmiş gibi görünürdü. Kendimden bilirim, bu siyahlık, karbon kâğıtlarının, makine şeridinin siyahlığıdır; ne değin yıkasanız çıkmaz. Yine bilirim ki, bu siyahlığın bulunduğu parmak uçları hafif nasırlıdır makine tuşlarına vurmaktan.

Ben, bir noter kâtibi olduğumdan, her gün istesem, beşkırk vapuruna yetişebilirim ama, yıllardır alışmışım, beşte iş-

ten çıkınca, arkadaşlarla ayak üstü birkaç kadeh atarım, eve çarşıdan ufak tefek, yemeklik alırım, altı-on'a da ne yapar yapar yetişirim. Eşimi, çocuklarımı boynu bükük bekletmem. Zaten Konak'tan beş-kırk vapuruna binmek büyük bir sorundur benim için, oturacak yer bulmak şöyle dursun, adam, ayakta zor durur. Beşte işten çıkan bizim memur milleti, soluğu beş-kırk'ta alır. Doğrusu otuz dakika için tatlı canımı üzemem. Zaten akşama değin herkesin borç, dert, ipotek, satış sözleşmesi gibi işleri ile kafam kazan gibi olur. Ha Karşıyaka'ya bir vapur geç geçiverelim ne çıkar? Birkaç kadeh attığımdan vapurda çay içmem. Ama büfeye yakın üst kattaki her zaman oturduğum yere yerleşip, sigara tellendirmeyi denize karşı, pek severim. Altı-on vapuru da öyle pek kalabalık olmaz.

İlk zamanlar -kimbilir ne zamandan beri- dikkat etmemiştim. O da hep, benim oturduğum sıranın öte başına oturuyordu. Yerini hiçbir vakit başkasına kaptırdığını ya da başka yere oturduğunu görmedim. Aramıza çoğu, yabancı, değişik kimseler otururdu. Ortalığı alan sigara dumanı, akşamın loşluğu ya da mevsime göre karanlığını hiç fark etmezken, ona rastladıktan, daha doğrusu onun farkına vardıktan sonra, içime nedense bir boşluk, bir gariplik çökmeye başladı. Kızın hali, rahatımı kaçırıyordu. Oysa ilerlemiş -ama biraz- yaşı ile hali, duruşu, oturuşu ile hanım hanımcık bir kızcağızdı. Ama nedense, canımı sıkıyordu. Bir hafta vapurun kıç tarafındaki salona gittim oturdum. Pazardan sonraki günlerde de yine dayanamadım, bu sefer kızı, iskeleden izlemeye başladım. Acele acele Fevzipaşa Bulvarı'nın bulunduğu yakadan geliyor, iskelenin önündeki gazeteciden bir gazete alıyor, gazeteyi büyük çantasının içine atıyor, doğru vapura giriyordu. Yine eski yerime oturmaya başladım. Bazı günler dalgın, bazı günler öfkeli oluyor, örgüye davranmadan önce, öfkeli günlerinde hep bir

çay içiyordu. Çayını getiren delikanlı, onun nasıl çay içtiğini öğrenmiş olacak ki, hep şekerin birini çayın içine atıyor, "Buyur abla," diye uzatıyordu. İskelede aldığı gazeteyi vapurda okuduğunu hiç görmedim. Karşıyaka'ya değin, hep örgü örerdi. Düşünürdüm, ne örerdi böylesine durmadan... Onun bir gün, iyice büyümüş bir parçayı, bir çekişte söküp attığını gördüm. Aramızda kimse olmazsa ya da az kişi olursa, kendisini izlediğimi, gözlerimin üstünde olduğunu gizlemek için, gazete okur görünüyordum. Denizi, Kordonboyu'nu, uzaktan Karşıyaka'yı seyretmek aklıma gelmiyordu artık. Geldiğinde de öfkeleniyordum, bu eğlenceden, bu zevkten kendimi yoksun bıraktığım için. Bizi, biletçiler bile rahatsız etmiyordu. Tanıyorlardı: Aylık karnelerimiz olduğunu biliyorlardı. Çoğu ile selamlaşırdık.

Bir gün, büyük bir keşifte bulundum: Konak'tan bindiğimizde, o, çantasını yanıbaşına, sağ yakasına koyuyor, kimsenin öyle pek yanıbaşına oturmasını istemiyordu. Vapur, Pasaport İskelesine yanaşıp kalktıktan bir zaman sonra -herkes yerleşince- çantasını ya kucağına alıyor, ya da yere ayaklarının arasına koyuyordu. Birkaç gün, bu işin nedenini araştırmaya, izlemeye giriştim. Sonunda anladım: Nasıl da atlamışım, nasıl da farkına varmamışım...

Uzunca boylu, kırlaşmaya başlayan kalınca bıyıklı, yüzü sert çizgili, ama dudaklarından gülümseme eksik olmayan adamdı. Her gün, Pasaport iskelesinden bizim vapura biniyordu. Çoğu yanında birkaç kişi olurdu. Yalnız olduğu günler de vardı. Yanında kimse olmadığı günler, baktım, bizim kız, hemen yanı başına koyduğu büyük çantasını kimseye çaktırmadan alıyor, gelen uzun boylu adama yer açıyordu. Oysa beriki, bu hazırlığın hiç de farkında değildi. Bazı ona, bir selam verip başıyla, geçip bir yakaya oturuveriyordu. Oturdu mu da hemen cebinden çıkardığı gazeteye dalıyordu. Çoğu da yanında arkadaşları olduğundan onlarla çene çalıyor, bizim yakaya

bakmıyordu bile. Bu hal, yüreğime dokunmaya başladı. Yan gözle, gazetenin ucundan onun halini izliyordum; o da berikini. Bir gün birden adamın onun yanına oturduğunu ansıyıverdim. Bu olay, üç - dört aylık olaydı. Bu olayı düşünürken, vapur o gün, yine Pasaport'a yanaşıyordu. Dikkat ettim, o, kendisine biraz çekidüzen vermeye çabalıyor, kimseye çaktırmadan, kaçamak küçük aynasına bakıyordu. Çantası yine yanıbaşındaydı. Bugün nedense vapur biraz kalabalıkça görünüyordu. İskeleden binenler, sağa sola gidip geliyor, kendilerine yer bulup oturmaya çalışıyordu. Baktım, büfenin yanındaki merdivende uzun boylu adam göründü. Dudaklarında yine bir gülümseme vardı. Yalnızdı üstelik. O, yavaşça çantasını yanından kucağına aldı. Adam, sağına soluna bakındı. Pek oturacak yer yoktu artık. Dosdoğru geldi, kızın yanına sıkıştı. Yüreğim ağzıma geleyazdı. Hemen kulak kesildim:

"İyi akşamlar, nasılsın?" dedi adam.

Onun yüzünde, gözlerinde güller açtı:

"Teşekkür ederim... Sen iyisin ya?"

"Sorma büyük kızla başımız dertte, bu yıl çakacak. Çalışmıyor."

"İyi gidiyordu şimdiye dek..."

"Bilmem... Havalandı..."

"Üzülme geçer... Toparlanır... Selma nasıl? İyi mi?"

"İyi... Ne yapsın küçük oğlan bir yandan... Kız öbür yandan yiyip bitiriyorlar kadıncağızı... Uğraşıp duruyor..."

"Selam söyle benden..."

"Söylerim. Bir gece anneni alıp gelsenize. Biz, çocuklardan çıkamıyoruz..."

Sevindi:

"Geliriz. Ayol şef olmuşsun... Hiç de söylemezsin..."

"Matah bir iş değil. Bunca yıldır imanımız gevredi daha mı?..."

"Ne de olsa o zamanlar bizim bankadan ayrılman iyi oldu. Bizdeki yöneticiler odun. Seni takdir edemediler..."

Adam, biraz kasıldı:

"İlçelerden birine müdür olarak yollamak istediler, ama gitmedim."

"A... Gidecektin... Geleceğin için..."

"Bunun geleceği, geçmişi bu yahu. Herhalde beni genel müdür yapacak değiller... Ne diye rahatımı bozayım?"

"Haklısın?"

Adam, şöyle bir döndü kıza:

"Niye sen oradan ayrılmıyorsun. Vazgeç, seni bizim bankaya alalım. Şimdiye dek çok ilerlerdin. Ne başının zoru?"

Baktım, kızın yüzü, pespembe oldu. Dudaklarının titrediği belliydi:

"Ben, yerimden memnunum. Alıştım. Dediğin gibi genel müdür olmaya da niyetim yok..."

Bakıştılar, gülüştüler. Vapur, Alsancak'tan kalkmış, Karşıyaka'ya yönelmişti. Adam, kıza bir sigara ikram etti. Onun hiç sigara içtiğini görmemiştim. Ama parmaklarının arasında yanmış sigarayı öylece tuttu, içer göründü. Vapur Karşıyaka'ya yanaşmadan kalktım yürüdüm.

Gece yemekten sonra vapurdaki kızı karıma anlatmak içimden geldi. Ama düşündüm, taşındım, vazgeçtim. Kim bilir aklına neler gelir, onun da rahatı, dirliği düzeni bozulurdu. Kadın bu ne de olsa...

Ertesi gün, altı-on vapuruna binmek içimden gelmedi. Şimdi artık ya beş-kırk'a yetişiyorum, ya da dayanamaz birkaç tek atarsam, altı-kırk vapuruna biniyorum.

Tomris Uyar

DÖN GERİ BAK

1.

Nesrin öldü.

Kapıyı çaldım. Yaşlı bir kadın açtı. Başında kara bir çatkı, üstünde kara bir yeldirme. Donuk gözlerle yüzüme baktı, tanıyamadı. "Buyur," dedi. "Gir." Bizim oraların kocakarıları hep böyle çatık olur, onlardan biri sandım. Bizim oralar dediğim, kenar mahalleler elbet, ara sokaklar, apartman önleri bazı. Arabayla geçerken, eve dönerken görürüm.

İçeri girdim. Bir sessiz ağlama, hep birlikte bir ağlama sesi geldi kulağıma. Elimde Nesrin'e borç vereceğim 250 kâğıt, kalakaldım. Uzatamadım. Kadınlar doluşmuş her yana. Her yan kadındı, bir de ağlama... Suzan Abla'yı (Nesrin'in anasıdır Suzan Abla) seçtim aralarında. Yıllardır görmemiştim. Saçları aklaşmış. Nerede o eski Suzan, o kaçın kurrası Suzan? Hey gidi... Bir sarı saten pijaması vardı ki Delikanlı, mahallede suya giderken görsen. Neyse... diyeceğim, toyluğumuzda bunlar açtı bizim gözümüzü, hep güzel kadınlar gördük; o ara sokaklarda öğrendik kadınları sevmeyi. Neyse, 250 lira elimde

uzatılmış duruyordu. Herkes ağlaşmakta. Anladım. Bir odada Nesrin yoksa o oda öksüzleşir birden Delikanlı; oradan anladım.

"Bir görebilir miyim Suzan Abla?" dedim.

"Gör oğlum Mustafa," dedi. "Gör."

Kapıyı açan çatık kocakarı:

"Olmaz," dedi. "Günahtır."

Şişman bir karı:

"Ne günahı?" dedi. "Ölüye bakmak sevaptır, sevap. Dinimiz böyle buyurur."

Derken başka bir karı karıştı söze:

"Biz tanımazdık kendisini, ama iyi kız olduğu yüzünden belliydi," dedi. "Kapıda karşılaşırdık ara sıra."

"Ah, ah! Ölüm ferman dinler mi kardeş?" dedi yanındaki. "Benim yeğenim de öldü geçende. İki sübyan bıraktı arkasında. Bu taze, çocuksuz hiç değilse. Efendim Avrupa'ya yollamıştık bizimkini ama bu hastalık aman vermiyor ki."

"Kader!" diye içini çekti deminki karı. "Bizim bir tanıdık bir öksürmüş, ciğeri gelmiş ağzından. Hiç değilse bu 'kolay ölüm' dediklerinden. Acısız felân."

Masanın başında oksijenli bir karı duruyordu.

"Bizim Fevzi Bey de öldü geçende," dedi. "Yani ölen çok. Allah geride kalanlara sabır versin. Alışırsınız zamanla. Ben nasıl alıştım? Çiçeği burnundaydım dul kaldığımda. 20 yaşında. Dünyam yıkıldı sandım. Ama bakın şimdi..."

"Nasıl olmuş teyze?" diye sordu oksijenlinin kızı.

"Geçen akşam... Kızcağız oturuyormuş şu sedirde. Şimdi sizin oturduğunuz gibi. Kitap okuyormuş. Meraklıydı çok."

Ben aptal aptal bakınıyordum. Kimdi bu karılar yahu?

Sesleri acayip bir gürültü haline gelene kadar bekledim, sonra çıktım usulca, kapıyı ardımdan örttüm. Suzan Abla seğirtti, gösterdi.

Hastane odası gibi bir yerdi, her yan beyaz. Formika bir dolap (kocaman iki gözlü bir gardırop), bir çekmecelik, bir aynalı süs masası, süs masasının üstünde fırça, makas, törpü falan bir de güllü dikiş kutusu. Yatak da kocamandı. İki yanında iki komidin mi ne diyorlar onlardan. Bir kitap: Siyah Şapkalı Kadın. Nesrin o yanda yatıyor, kitaptan anladım, yoksa kırk yıl düşünsem... Ne bileyim, kadını sol yana almak ters gelir bize, yeri değil ya... Ne demiş şair: Delikanlı çağımızdaki cevher... Neyse. Bütün bunları kafama bir bir kaydettikten sonra (çünkü bir bolluk vardı bu işin içinde; biri gelip sorarsa...) yataktaki tümseğin üstünden sıyırdım beyaz çarşafı. Altından Nesrin'in kalıbı çıktı. Dudakları mordu, ağzı hafif aralıktı. Çenesinde kocaman bir bağ vardı, dişi ağrıyormuş gibi. Işıklı gözleri kapalıydı. Karnına bir bıçak koymuşlar. Elleri bir garip, bir sahipsiz duruyordu iki yanında.

Eğilip alnından öptüm. Onun kokusunu duydum. Hemen parmaklarına baktım kokuyu duyunca. İki tırnağı gene ayrı ayrı boyalıydı, ayrı renk ojeliydi yani. Zaten onun için istemiştim görmek. Yoksa kim ister Nesrin'in ölüsünü görmek, di mi Delikanlı? Diri Nesrin'in ölüsünü.

"Silmemişsin tırnaklarını Suzan Abla," dedim.

"Hal mi kaldı Mustafa?" dedi. "Akıl mı kaldı?" dedi. Gözleri kıpkırmızıydı, ağzını güçlükle toparlıyordu konuşurken. Öyle titriyordu yani.

"Ağlamayı bırak canım ablam," dedim."Çamaşırlarını değiştirdin mi bari?"

"Eksik olmasınlar, değiştirdiler."

O an, işte o an bir garip oldum. Ben bu karıların içinin kurduyumdur, Delikanlı. Ölüsü bile olsa, Nesrin gibi bir kız ellerine bırakılmaz bunların. Bir şey demedim ama tabii, bana söz düşmez.

"Kim değiştirdi ki?" dedim yalnız. "Bizim mahalleden biri mi?"

"Yok canım... Faik'in annesiymiş. (Bu Faik dediği, Nesrin'in kocasıydı). İlk geliyormuş evlerine. Ben de bugün tanıştım zati."

Suzan Abla sümüklü bir mendil çıkardı cebinden, burnunu sildi. Hımkırdı, bir daha sildi.

"Ağlama da aklını başına topla canım ablam," diye terslendim. "Diriyken sahip çıkmadılar kıza, evine adım atmadılar, şimdi sahip çıkartma." Ben bilirim bu esnaf takımını Delikanlı, bunların içinin kurduyumdur ben. Yalnız ölüye sahip çıkar bu akbabalar.

"Haklısın Mustafa'm," dedi. "Git bari aseton al köşeden."

"Pamuk var mı?" dedim.

"Aybaşı pamuğu var. Top top. Büyük. Na şurada."

"Kolonya?"

Suzan Abla uzandı, Nesrin'in komidinine baktı. Esen marka kolonya çıkardı, limon çiçeği. Komidinin gözünde küçük beyaz havlular duruyordu üst üste. Şeyden değil ama bir tuhaf oldu içim. Şişenin boğazına bir de pembe kurdele takmışlar. Ulan kim akıl eder bunları?

"Yer ayırttınız mı?" dedim. "Sen şimdi düşün bana vereceğin işleri. Bakkaldan dönüşte yazarız kâğıda," dedim.

"Yok yapacak iş. Hepsi tamam. Faik'in ablası, yengesi, eniştesi her şeyi yaptılar, artık yapılacak bir şey kalmadı," dedi Suzan Abla. "Yer falan da ayrıldı. Gazetede ilan çıkartacaklarmış gömmeden."

Suzan Abla hem konuşuyor, hem de çekiştiriyor beni. Daha fazla oyalanmayalımmış odada, biz kız tarafıymışız ne de olsa, ayıpmış.

"Al şu 250 kâğıdı bari," dedim. "Geçende..." Sonra fırladım odadan.

Bir içim kabarmış ki sorma, Delikanlı. Sen bilmezsin beni,

tanımazsın yani. Şoför Mustafa dersin, o kadar. Ama ben oturuşundan anladım senin iyi adam olduğunu. Bardağını tutuşundan bildim. Bir yarım daha söyleyip bölüşelim mi ha? Yaşşaa! Dedim ya, ben adamı bardak tutuşundan – Gözüm keserse iyi... Yoksa açılmazdım sana, içim kabardı demezdim. Ama merdivenlerden bir inmişim ki o biçim...

"Yuf olsun sana Suzan Abla!" diyormuşum bir yandan. "Yuf olsun! Ulan beş kuruş için yedireceksin güzelim kızı şu akbabalara. Ulan sahip çıkılmaz mı be?"

Kapıya indiğimde sesimi duydum. Yüzüm ıslanmış. Merdivenler gülsuyu kokuyordu.

2.

O koku, yaz akşamları daha keskinleşir. Günün sıcağından artakalan kol altı teri, yıkanmış saç, kolonya karışımı bir koku. Delişmen, toy genç kız kokusu. Nesrin ne zaman otursa koltukta kalırdı.

"Kız, işler nasıl gitti dükkânda bugün?"

"Ne bileyim ben? Öyle işte... Bir iki manikür, pedikür falan."

"Kız, manikürü anladık da öbürü ne oluyor?"

"Ayak tırnaklarına da cila sürüyoruz. Manikür gibi o da, aynısı ama ayağa."

Nesrin önemli bir şey anlatırken soluğu biraz hızlanır, gözlerinden bir ışık geçerdi.

"Senin ayaklarında da var mı o boyadan?"

Nesrin, hiçbir şeyi umursamaz, utanmaz haşarı elleriyle önce eteğini sıyırdı, sonra pabuçlarını attı ayağından. Tırnakları renk renk boyalı ayaklarını koltukta toparladı: "Bak bakalım var mıymış?.."

"Kız dur, deli! Kız görecekler valla!"

"Görsünler. Hem kim görecek? Ömürsün Mustafa Abi."

Dişlerini sonuna kadar parlatan bir gülümsemeyle açılırdı dudakları. Dişleri sarıydı, üst üsteydi biraz, uçları tırtıklıydı ama güldü mü sonuna kadar parlardı.

"Onun için kötü konuşuyorlar ya senin için. Onun için diyorlar, yok Adnan'la sandala binmişsin de..."

"Ne olmuş binmişsem? Bindim."

"Daha ne olsun? Denenleri duysan."

"Adnan demiyordu. Hem ben kendim biliyorum ya bir şey olmadığını. Kötü bir şey olmadığını."

"Ama öpmüştür seni Allah bilir."

Nesrin yine güldü. Onun ılık, diş macunu kokan soluğunu önce kulağında, sonra yanağında duydu Mustafa.

"Sen de öp."

Bu kız adam olmaz valla! Vallah billah olmaz! Anası da Suzan karısı olduktan sonra! Adı çıkacak bunun garanti. Mümkünü yok çıkacak.

Nesrin'in saçları uçarı kızıldı. Hareli. Sıkı sıkı geriye tarardı da gene kıvırcıklanırdı alnında. Kurdeleyle bağlardı. Boğumun tam altından bol, kızıl lüleler inerdi ensesine. (Saçları hep omuzlarına dökülü duran bir kadının ansızın o saçları toparlaması, kaldırması, ensesinin görünmesi.)

"Bizim için de belki dedikodu ediyorlardır," dedi Nesrin. "Senle benim için."

Gür, dağınık kaşları çocuk elinden çıkma acemi bir yayla çatılmıştı.

"Yalan mı ama Mustafa Abi? Bilirsin, ben esirgemem sözümü. Her gün gelip dükkândan alıyorsun beni. Kışın okulun önünde bekliyorsun. Mahalleye arabayla giriyoruz, yalan mı?"

"Yalan. Çünkü benim yolum düşüyor oralara, ondan geliyorum."

"İyi ama, herkes bilir mi senin yolunu?"

"Kız, bu kitaplar bozuyor aklını senin," diye üste çıktı Mustafa. "Hep görüyorum elinde. Yok Kosta Rahibesi'ymiş, yok Yeşil Geceler'miş. Nereden bulursun bunları bilmem."

"Yeşil Geceler değil bir kere, 'Yeşil Gece'. O senin dediğin 'Beyaz Geceler'."

"İyi ya, ne fark eder, yeşil gecelermiş, yok beyaz gecelermiş."

"Faik veriyor bunları. Hukuka giden Faik var ya, o veriyor işte. Anlatmıştım sana."

"Anlatmadın. Kim o Faik?"

"Canım söylemedim mi, babamın eski bir arkadaşının oğlu. Hukuk bire gidiyor, ondan alıyorum."

"Söylemedin." Mustafa duraladı. "Akıllı, çalışkan bir çocuk mu bari?"

"Akıllı. Çalışkan."

"İyi öyleyse."

Nesrin, çöken akşam karanlığını bastıran bir kahkaha savurdu:

"Sen kime benziyorsun biliyor musun Mustafa Abi?"

"Kime?"

"Dudaktan Kalbe'nin Kenan'ına. Şimdi geldi aklıma."

"Nasıl bir adam bu Kenan?" Mustafa ister istemez güldü.

"Hiiiç. Keman çalıyor."

"Tövbe de kız, tövbe de."

Nesrin'in gülüşü yarıda kaldı.

"Dur, geldik."

Pabuçlarını usul usul geçirdi ayağına. Arabadan bir sıçrayışta indi. Etekleri savruldu.

"Kız, yavaş!"

Güneşin bittiği yerden esen akşam rüzgârında o koca mahalleye, kara duvarlara, yağ kokularına doğru yürüdü. Korunmasız bir... rengârenk bir şey gibi. Billurdan, sırçadan. Hiç

korunmasız. Genç kızların o yaşlarındaki ter kokusu, cila kokusu, ipek kokusu kaldı.

3.

Akşam saatleri geçmek bilmiyor. Bulaşık suyu kaynayacak birazdan. Mutfakta o saatlerin yemek kokusu, su buğusu. Bir parça alüminyum teli kopardı Nesrin, yarısını alıp pakete koydu. Çaydanlığı parlatmıştı, şimdi sıra büyük tencerede. Aslında porselen bir demlik almalı bunun üstüne. Alüminyum, tadını bozuyor çayın; sular da kötü. Şu köşeye bezlerin oraya bir çivi çakmalı yarın ilk iş. Cezveyi asmalı. Musluğun çevresi hep kalabalık, bir şey dayayacak yer yok. Bir de... yok ama süngerlerin rengi çabuk soluyor, hele yağ filan sıyırdın mı musluktan, en iyisi bir... yırtık naylon çoraplardan bir bulaşık bezi dikmeli, bir de hamam kesesi el değmişken.

"Çay oluyor mu?" diye geldi Faik'in sesi.

"Oluyor, oluyor."

"Yoruldun artık, gelsene."

Şimdi pencerenin önündeki koltukta oturuyordu Faik. Bir elinde gazetenin bulmacası, öbüründe tükenmezkalem, arada bir dışarı bakıyordu. Karşılıklı uzun susuşlardan, sırf karşı karşıya konmuş iki koltuk yüzünden ara sıra göz göze gelmelerden usanmıyor besbelli, gazetesinin koruyucu kalınlığı arkasına gizlenmiş, bulmaca çözüyor. Elleri, yaşlanmaya başlamış bir adamın elleri; her gün dükkânın önünde müşteri bekleyen bir adamın zincir sallamaya alışmış elleri. Katı yakalı bembeyaz bir gömlek, şal desenli son moda bir boyunbağı, kocaman taşlı kol düğmeleri. Ağarmaya başlayan saçlar iki yanda usturuplu, titiz favorilerle belirlenmiş. Eve geldi mi, çizgili bir pijama geçirir ayağına, çok yoruluyor...

"Yoruldun artık dedim, gelsene Nesrin."

"Geliyorum, şimdi."

Nesrin, çaydanlığın buğusuna tuttu yüzünü. Demliği alıp bardaklara çay doldurdu, tepsiyi içeri götürdü. Oda kapısına gelince duraladı biraz. Beş yılda alışamamıştı bu odaya, bu eve. Daha eşikte bir ürkeklik kaplıyordu içini. Uzak bir akrabayı yoklamaya gitmiş gibi. Masanın ortasında plastik çiçekler duruyor vazonun içinde. Koltukların kollarında kolalı örtüler var. Her yer sabun, yeni yapılmış temizlik kokuyor. Faik'in evi burası.

Nesrin kocasına çayını uzatıp şekerini koyarken, her eğilip kalkışında elbisesinin açılan yakasını bastırıyordu. Bir süredir sezdiği bu alışkanlığını bir türlü yenememişti. Çay bardağıyla karşı koltuğa otururken de eteğini çekeledi, dizlerini örttü. Çayın buğusu üst dudağını yakınca durdu biraz. Bitkinliğini duydu, bardağı sehpaya dayadı. Göğsü yine sancımaya başlamıştı. Yorgunluktan, başka ne olacak... Önceleri temizliği haftada bir yaparken, şimdi ikiye çıkarmştı sözgelimi. Sonra yemek, bulaşık. Mutfağın dinginliği o yüzden iyi geliyordu ya. Bardakları sıcak köpüklü sudan çıkarıp soğuk suda durulamak, sonra elleri yine sıcak suya daldırmak dayanılmaz bir tat veriyordu. Gittikçe büyüyen, bütün gövdeye yayılmaya kalkışılan bir yarayı kızgın demirle dağlamak gibi acıtıcı, onducucu bir şey.

Geçende bavulları yazlıklarla doldurup kışlıkları havalandırırken (dışarıdaki güneş ışığıyla naftalin kokulu bir oda arasında durmadan gidip gelinen bir gün), kitap bavulu çıkmıştı karşısına. Bahar Selleri, Stepançikova Köyü, Eski Hastalık hepsi oradaydı. Faik, Hukuk ikiden ayrıldığı yıl çocukluk hevesi diye bir bavula kaldırmıştı kitaplarını. Artık çorapçı dükkânı vardı, işlek bir yerdeydi, yalnız Galatasaraylı arkadaşlarının karıları ondan alışveriş etse, zengin olurdu. İnsan, haya-

tın gerçeğiyle karşılaşınca, bu çocukluk hevesleri de geçip gidiyordu kendiliğinden. Öyle demişti.

Nesrin, gün ışığında büsbütün bakımsız, sararmış duran kitapların bir bir tozunu aldı, sonra büyük sandığa tıktı onları, kapağı gürültüyle örttü. Yüreğinin oradan kocaman bir taş kopmuş, taa içinde bir yerlere yuvarlanmıştı. Göğsü sızlıyordu. Ellerini yıkadı. Ama bavul kalmıştı; bavul boştu. Hemen bir çift terlik, iki don, bir sutyen, bir havlu, bir gecelik koydu bavula, sonra yine dolabın üstüne, ama daha yakın, daha el altında bir yere yerleştirdi bavulu. 250 lira olsa, 250 lirası olsa, hayatında bir bavula sığmayacak ne kalırdı ki?

"Hava da iyice soğudu," dedi Faik. "Kar mı yağacak ne?"

"Evet, soğudu."

Nesrin çayını bitirmişti. Faik'in gazeteyi tutan elinin yanından çay bardağını aldı, iki bardak birden mutfağa götürdü.

4.

"Kar gelir bu soğuğun ardından."

Mustafa'nın sesi, Aralık geceleri dükkân camlarında görülen yılbaşı ağacı süsleri gibi, o parlak, saydam kırmızı toplar gibi renk renk çınlayıp dağıldı. Denizden sert bir rüzgâr esiyordu. Her yan, kış gecelerine özgü bir duruluk, parlaklık, yenilik içindeydi. Mustafa'nın böyle yakışıklı, yok basbayağı güzel bir adam olduğunu hiç ayırdetmemişti daha önce.

"Nasıl akıl ettin kahveye telefon etmeyi? Şaştım. Gelsin Mustafa, altı buçukta Kabataş İskelesi'nden alsın beni, demişsin. Semih de unutmamış Allah'tan."

"Semih nasıl?"

Nesrin, üstünde orta yaşlı bir kadıncağız paltosu, göğsünde orta yaşlı bir kadın iğnesi, yanındaki genç güzel adamı süzdü. Hiç değişmemişti Mustafa.

"İyi iyi. İki çocuk yaptı peş peşe. Kalmadı eski delişmenliği."

Bir süre sustular. Mustafa camları buğulatan soğuk, ışıklı yolu daha iyi seçebilmek için farları yaktı.

"Nereye gidiyoruz? Bir şey mi var yoksa?"

"Yoo. Öylesine geldi aklıma."

"Yani bir isteğin falan vardıysa."

"Yoo. Eski mahalleyi görmek istiyorum bir. Beş yıl oldu çıkalı. Şey dedim eskisi gibi gideyim dedim. Arabayla falan."

"İyi ama Faik merak etmesin. Karanlık."

"Etmez. Evde değil Faik. Galatasaray'dan sınıf arkadaşlarıyla buluşacak bu gece. Yemeğe gidiyorlar."

"Olsun, biz gene de eve yakın..."

Nesrin, kesin bir kararla kaldırdı başını:

"Hayır!"

"Ne yapalım, senin dediğin gibi olsun. Hep yenersin beni zaten. Bari bir yerde durup iki tek atalım."

"O olur işte."

Nesrin eline kocaman bir bebek tutuşturulmuş bir kız çocuğu sevinciyle güldü. Kalın, gizleyici, kara paltosunun altında el değmemiş bir kız gibi küçücük duruyordu gerçekten. Evli kadınlara özgü o mutlu, aydınlık ten, biraz gevşeyen kalçalar, ferah memeler yoktu onda. Kendi gövdesinin kalıbına zor sığdırılmış gibiydi. Denizin tuzu, yabansı havasında dudakları titriyordu, dişleri görünüyordu aradan.

"Çok sık oluyor mu bu yemekler, balolar filan?"

"Çok sık," dedi Nesrin. "İyi okullarda okuyanlar kopamazlar birbirlerinden. Hep buluşurlar."

Yine sustular.

"Faik Bey bitirdi miydi Hukuku?"

"Hayır. Çorapçı dükkânı açtı. Aksaray'da."

Nesrin'in sesi yorgundu.

Mustafa, dudaklarının kıpırtısını önlemeye çalıştı, ama olmadı. Biraz kırık, biraz bitkin gülümsedi.

"Kız desene Bahar Selleri falan derken..."

Nesrin yavaşça güldü önce; sonra hızlandı gülüşü, acılaştı, boğuklaştı, sonunda dağıldı, parladı yine. Sustuğunda Mustafa'nın da gözleri dolmuştu.

5.

Savrulmuş, dökülmüş, ıslak yaprakların soğuğunu duydu kalçalarında. Başının yavaş, ılık dönüşünü dengeleyebilmek için gökte buğulu duran aya baktı. Yanaklarından yaşlar süzülüyordu.

Mustafa eğilip önce alnından öptü, sonra göz kapaklarından. Karanlıkta kalan başını usulca çekti gölgelerin, dalların arasından; ayışığıyla aydınlanan bir yaprağın üstüne dayadı. Pabuçlarını çıkardı, usulca okşadı topuklarını; ayaklarını öptü, ellerini ıslak toprağa bastırdı. Saçlarını aralayıp ensesini öptü. Hiç öpülmemiş beyaz boynunu, memelerini öptü. Göbeğini öptü, karnını öptü.

Nesrin, kabalarının arasında iki duyarlık noktasının iki ufak çukurun dayanılmaz bir sızıyla, yepyeni bir sızıyla uyandığını duydu. Bir bulantı yükseldi, boğazına yerleşti. Dişleri birbirine vuruyordu. Avuçlarıyla, zonklayan kasıklarını, karın boşluğunu bastırmaya, durdurmaya çalıştı. Bacakları titriyordu. Yüzüstü döndü.

Biraz sonra gövdesinin başıboş, uyumsuz çırpınışları bir bütün oldu. Tek bir atış, tek bir açılım. Tek bir mutluluk, tek bir coşku. Denize doğru doludizgin. Bildik otların, bildik kokuların, bildik yıldızların, rüzgârın altında. Sırılsıklam.

Hayatın dalaşı, gürültüsü, küfürleri, şarkıları, güçlükleriyle bilenmiş, elleri kaba ilere girip çıkmış, sevmeyi yaşamakta öğrenmiş, yaşayarak öğrenmiş bildik Mustafa'yı gerçekten sevdiğini düşündü en son. Koyu bir su aktı toprağa.

Uyandığında, Mustafa üstünde uyuyordu. Onu hızlanan yağmurdan korumak istercesine. Uzanıp paltosunu üstlerine örttü.

"Kar gelir bu soğuğun ardından."

6.

"Sen istersen yat Faik," dedi. "Ben oturup kitap okuyacağım."

Demir Özlü

LENA'YI NİÇİN SEVİYORUM

Necati Tosuner'e

Esmer, eski bir kız arkadaşımdı kahveye getiren Lena'yı. Geceydi, ağustos gecesi. Duru aydınlık bir gece.

Lena, sarışın, topluca bir kızdı. Çok mu güzeldi, yoksa çok güzel değil miydi anlaşılamıyordu. Köylü kökenli bir kıza da benziyordu, ama büsbütün şık Amerikalılar gibi giyinmişti. Çok az rastlanan o şık Amerikalılardan biri gibi. Ayağında, hafif topuklu *loafer*'a benzeyen ayakkabılar vardı. Çok iyi giyinmişti ve günümüz züppelerine özgü bazı eğilimler taşıdığı hemen belli oluyordu. *"Nasıl da belirsiz eğilimler. Daha doğrusu, herkesin gözüne çarpmayan eğilimler."*

Tutkunun beslediği bütün bu züppece eğilimleri seziyordum. Her şeyi, kolay kolay beğenmeyeceğini, hemen belli etmekten çekiniyordu. Bakışlarında da, yüzünün anlamında da vardı bu. Kendini beğenmiş, hatta küstahça bir tavır... Yüzüne bakıyordum, beni içine çeken tutkun anaforlarına. Pek belirgin olan beğenmez tavrı, hemen bir sorun oluvermişti önümde. Burnunun üst yanında Diyarbakır çıbanına benzeyen, ama bir Diyarbakır çıbanından daha hafif bir iz vardı. Yaşını kestirmeyi zorlaştıran, yüzüne anlam katan bir iz.

Kahvenin dışında, kaldırımda oturuyorduk. Hüs vardı. Boş, özgür, kendi haline bırakılmış yaz gecelerinden biriydi. Başka bir kentten geldikleri için onları bir yerlere çağırmamız gerekiyordu.

"Para var mı cebinde?" dedim Hüs'e yavaşça.

"Yok, ya sende?"

"Bende de yok."

Bir süre sustuk. Sonra Hüs,

"Dur bakalım," dedi.

Kızlar geldikten sonra içilen içkilerin de yazılı olduğu hesap pusulasını aldım. -Lena içki içmemişti. Karnında bir ağrı olduğunu öne sürüyordu. Gezmek, dolaşmak istemediğini söylüyor, ama yine kesin bir tavır takınmıyordu.- Kahvenin içine doğru yürüdüm. Şef, Rita adlı bir kızdı. Yıllardır tanıdığım Musevi, halktan bir kız.

"Rita, bu hesabı yarın getireceğim," dedim.

"Peki," dedi Rita, pusulayı aldı.

"Sende dursun."

"Tamam," dedi.

Kahve ağır ağır tenhalaşıyordu. Hüs,

"Tayga'ya gidelim," dedi bana yavaşça. "Orada hesabı bırakabilirim."

Bu iş de çözülmüşe benziyordu. Karşı caddelerden birindeki, yarı bodrum, yarı zemin, yarı aydınlık, yerler tek renkte halı döşeli, duvarları tahta, antika kaplı kulübe doğru yürüdük. Güzelim bir damalı örtünün kapladığı küçük masaya oturduk. Kulübü yöneten genç şefe, iyi birer Orta Avrupa yemeği ile beyaz ve kırmızı şarap ısmarladık. Hüs neşeyle şişeleri açtırdı. Bir sürü ipe sapa gelmez söz dolaşıyordu ağzında. Ama hepsi güzeldi, sevinç verici akılda tutulamaz laflar... Şarap dağıttı, güldü.

"Neyin şerefine?" dedi kadehini kaldırıp. "Parası olmadan

da içip herkesten çok sarhoş olanların." Sonra ardından, "Bu ayın içkilerini önceden ödedim," dedi. "Yok canım, bildiğin gibi değil, hesap gelince elbette ödeyeceğiz. Kızlar hariç tabii."

Şef, kulübün, küçük bir payla ortağıydı aynı zamanda. Ama bütün işleri çevirmek ona düşüyordu. Barı yöneten, şişman, genç kadın âşıktı ona. Şef evliydi, ama barda, geniş bir aynanın önünde barmenlik yapan kadın ona karısından daha çok karışıyordu. Güçlü bir aşktı kadınınki. Başka bir kadına eğilim gösterse şefi vurabilirdi. Şef de Hüs'le beni iyice sevdiğini belli ederdi. Eskiden, kentin yüreği alanın öte yanında, buradan üç yüz metre ötede, çok uzun, geniş bir amerikan barda barmendi. Orada, bara epeyce para bıraktığımızdan sanki yakın arkadaş olmuştuk. Barlar... Çevresinde içki içilen barlar... Bir sinemanın girişi içinde, içerlek, pencereleri sinema holüne bakan, perdelerle kapalı; ardı kristal aynalarla kaplı, küçük kalabalık barlar... İstiklal Caddesi'nde, hemen oracıkta, bodrum katta, çok geniş bir bodrumda, upuzun bir bar. Tiyatrocular, aydınlar, saplantılı insanlar, evlerinden kaçmış kadınlar. Yeni bir sevgili arayan evli kadınlar. Hepsi, İsa'nın gökyüzünden inişini bekleyen inançlılar gibi bekleşirdi. Bütün gençlik yıllarını dolduran, çevresinde içki içilen barlar... Sıraserviler'de, uzun bar, biraz ötede, birinci katta, rahat, güzel, ölçülü başka bir bar. Hiç para tutmadan kazancımızın yarısını oralara verirdik. Biz de, Mesih'i bekleyen meleklerdendik. Örneğin Hüs koskocaman bir melekti. İnançtan, umuttan, zevk düşkünlüğünden havalara uçuverecek gibiydi. İşte şimdi de kızlarla şakalaşıyor, yemek yiyor ve şarap içiyordu.

Lena, yemek yiyor, ama çok az şarap içiyordu. Küçük masanın üzerine bir de mum yakıp dikmişti şef. Lena'yı konuşmaya katacak konu bulunamıyordu. Esmer kıza:

"Niye böyle bu kız?" dedim.

Lena'ya baktım.

"Biraz hasta bugün," dedi.

Lena'da oldukça ilkel, olgunlaşmamış bir yan var gibiydi. İnsanların giysilerine, biçimlerine, dış görünüşlerine dikkat ettiğini fark etmiştim. Bunu anlamaksa, beni, ona karşı daha çok kışkırtıyordu. Hüs, oldukça şişmandı. Ben de epeyce göbeklenmiştim. Lena da besiliydi oysa. Ama tam kıvamında bir besililik. Dolgunca bir vücut, dolgun bacaklar, açık renk, güzel bir ten, yüzünün kolay kolay bir şeyi beğenmez anlamı.

"Diskoteğe mi gitmek isterdi bu kız?"

"Diskoteğe gitmek için erken."

"İstenirse diskoteğe de gidilir. Ama Lena biraz rahatsız. Karnın ağrıyor değli mi Lena?"

"Biraz geçti," dedi Lena.

İyice kızmıştım. Ani bir öfke kaplamıştı her yanımı. O sırada, genç bir Ermeni dostum, ince ve güzel yüzlü, yanımıza gelmişti.

"O, iyi akşamlar."

"İşte, Lena, bak bu dostumla diskoteğe git hadi."

Şaşırarak baktı Lena.

"Diskoteğe gitmek istemiyorum," dedi.

Rafael,

"Bırak bu ayakları," dedi bana. "Sen şarabını iç. Konyak da içemiyorum diye öfkeye kapılma."

"İçiyorum Rafael, ama bu kız huysuz."

"Yarın dükkâna uğra da, sana konyak ikram edeyim," dedi, Rafael giderken. "İçeriye baktım, kimseler yok."

Lena'nın giysilere dikkat ettiğini anladığımdan tuvaletten dönerken, daha önceden sarkmış olan gömleğimin eteklerini pantolonumun içine sokmadım bile. Umduğum gibi, kılıksızlığıma beğenmeyerek baktı Lena, masaya döndüğümde.

Yemeğin de tadı tuzu kaçmış gibiydi. Biraz sonra da her şey sona erdi.

"Ben burada kalıyorum," dedim.

"Gelmezsen büsbütün darılırım sana," dedi esmer kız.

"Kımıldamayacağım yerimden."

Hüs,

"Ben döneceğim," dedi Lena'yla esmer kızı otomobiliyle evlerine bırakmaya gitti. Gerçekten de yarım saate kalmadan döndü.

Esmer kız da darılmadı bana. Ertesi gün de konuştu, kahvedeydik:

"Sen telefonda hemen kahveye gelin deyince, kuzeyli bir kız, çok ilgilendin sandım," dedi.

"Kızı görmemiştim daha, nasıl ilgilenebilirdim."

"Ama kuzeyli."

"Senin *flört* ediyorduk. Birdebire onunla nasıl *flört* edebilirdim."

Biraz sarsıcı bir gece olmuştu. Belirsiz, başarısız, yitip giden, yitip giderken içinde belirsiz, ama derin hevesleri de alıp götüren.

Aylar geçti. İstanbul'un o geç gelen kışlarından biri yaklaşıyordu. Karımla, Tünel'de, bir çatı katında oturuyorduk. Güneşin koyu sarı ışıklarının vurduğu, aydınlık, yüksek bir çatı katı; eski bir Beyoğlu sokağına bakıyor. Galata Kulesi'ni de görüyordu. Lena'nın görevi İstanbul'a *naklolunmuştu.* Bir akşamüzeri bize uğradı. Daha canlı, daha sadeydi. Ertesi gün için, onu, öğle yemeğine çağırdık.

Balıkpazarı'ndan mersinbalığı aldım, çok da eski bir peynir. Dilim dilim kesilmiş mersinbalıklarını unla yumurtaya buladıktan sonra yağda kızartıyordum. Mersinbalığının yanında, haşlanmış, tereyağında maydanozla çevrilmiş patates gerekiyordu. Lena, yemekten çok memnundu, pencereler arasındaki yuvarlak masaya otururken.

Onu yeniden yemeğe çağırdık. Bu defa akşam yemeğiydi. Dilbalığı kızarttım ona. Lena, yine çok beğendi yemekleri. Damalı masa örtüsünü de çok beğendi. Onu bir şey söylemeden evine doğru geçirdim. Onunla birlikte yürümek güzel oluyordu. Dışarıda ılık bir kış gecesi vardı. "Lena, benim üzerimde ne düşünüyor acaba?" diye bir soruyu aklıma getirmemeye çalışıyor, yanında yürümekle yetiniyordum. Tünel alanından onu bir taksiye bindirdim.

Birkaç gün sonra, bir cumartesi günü, Sıraserviler'de açılmış *snob* bir mağazanın, düzayak barında, geniş koltuklarda yan yana oturduk. Birer konyak içtik. Çok yeni bir müzik, bir İngiliz pop müziği çalıyordu. Lena'nın elini tuttum, ardından ağzıma götürüp uzun uzun öptüm.

"Sana âşık olacağım Lena," dedim.

Bir şey söylemedi. Elinin öpülmesinden mutluydu.

"Sevgilim şimdi kuzeyde, yolculukta," dedi. "Sarışın kızlarla yatıp kalkmıyor mu?" Sonra, yine kendisi karşılık verdi: "Mutlaka yatıp kalkıyor. Ben de yatabilirim, değil mi?"

"Elbette," dedim, kendimi öne sürmeden. İçim derin bir dengedeydi. Tutkulardan uzak kalmak istiyordu sanki. İçim, böyle yeni bir yerde Lena'nın elini tutmak ve müzik dinlemek istiyordu. Sanki çok yaşanmış, yaşamadan yorgun düşülmüştü. Sanki, iyice doyumlu olunmuştu artık. Yaşanmış ve bilge olunmuştu. Sanki müzik her şeyden iyiydi. Hayat sonsuz bir süreç, bir yazı tutmama, derin tutkulara düşmeme süreciydi; yalınkat, biraz duygulu, biraz da sevinçli bir şeydi.

Sonra Lena bizi evine, yemeğe çağırdı. Kırmızıya çalar, kumral, şehla gözlü, ikinci kocasından yeni ayrılmış bir kız arkadaşımız da bizimle beraberdi. Lena'nın sevgilisi de, kuzeye yaptığı üç ay süren yolculuktan dönmüş, eve yerleşmişti. Genç, düz saçlı, kendini göstermek isteyen bir çocuktu. Ab-

lakça yüzünün, dünya nimetlerinden pay almaya çıkmış geriliminden başka bir anlamı yoktu. Büyük bir giyim eşyası mağazası adına mankenlik yapıyordu. Ama yolculuğu uzun sürdüğü için şu sırada işsizdi.

Lena'nın evinde, önce uzunca bir süre terasta oturuldu. Gün batmamıştı. Güneş geç batıyordu. İlkbaharda doğru giden günlerdi. Günün ışıkları, terasta bizi sarmalıyor, Lena'nın sevgilisinin doldurduğu içkileri içiyorduk. Çocukla, kız arkadaşımızın ünlü bir romancı olan babasından söz ediyorduk.

Lena, sofraya, biraz gecikerek, çağırdı bizi. Terasta bir iki kadeh içki içilmişti. İçki bardaklarını doldurmak görevi Lena'nın sevgilisine düşüyordu. Başka işler de yaptı çocuk. Belki Lena ona baktığı için, ev işlerinin bir bölümünü yapmak ona düşüyordu. Bu arada bir tartışma açmak ve kazanmak istedi. Sosyalist ülkelerde eğlence yeri olmadığı gibi bir sorun ortaya attı.

Karşılık vermekten kaçındım. Sonra da, bizim arkadaşımız, şehla gözlü dul, sertçe çıkıp payladı çocuğu. Anlamsızdı çocuğun söyledikleri. Bir göçmen ailesinden geldiğini söyledi. Sosyalizme düşmandı. Ama bir inanabilse, dürüstçe canını vermekten çekinmezdi bir düşünce uğruna. Doğru söylemiyordu. Yaşıtlarının durumuyla kendi durumunu karşılaştırıyor, eziliyordu bazı sorumluluk düşünceleri altında. Ailesi de herhalde varlıklı değildi. Onlara da sırt çevirdiğini düşünüyor olabilirdi. Çoktan aklına koymuştu Türkiye'yi terk etmeyi. Gizlice alçaklıkla suçluyordu kendini, besbelli. Parıltısına hayran olduğu, kapitalist toplumlardan birinde, kolayından yaşama olanağı bulmaktı amacı. Bunun da en kestirme yolu, kadın sırtından geçinmekti.

Yemek masası içeride, küçük salondaydı. Çevresinde beş kişiydik. Çocuk bardaklara, düzenli olarak, beyaz şarap dolduruyordu. Sıkıcı bir yemekti. Lena'nın hatırı için katlanıyor-

dum. Lena, solumda, yanımdaydı. Yemek olarak sadece pavurya, karides, salatayı seçmişti. İçki olarak da beyaz şarap. Türk sofralarında olduğu gibi et yemekleri, pilav ya da pilakiler yoktu. Yemek seçme biçimini biraz yadırgamakla beraber:

"Ne güzel şeyler!" dedim.

"Tabii ya," dedi. "Sen bana mersinbalığı yedirmemiş miydin?"

Tuvalete gittiğimde Lena'nın yatak odasını gördüm. Büyük bir yatak vardı odada. Darmadağınıktı. Yorgan da, yatak çarşafları da altüst olmuştu. Gündüz, sevgilisiyle seviştiklerini düşündüm. Yorganın bu denli düzensizliği başka bir şeyin belirtisi olamazdı. Kocaman, yumuşak bir yatak. Başka ülkeden getirilmiş yatak takımları ve darmadağınık işte. "Hem de uzun bir süre, çok uzun bir süre sevişmişler" diye düşündüm. "Bütün bir öğleden sonrası." Doğru muydu bu? Mutfağa girerek biraz düşündüm. Yemekten sonra Lena'nın bacaklarına, teninin rengine bakıyordum. Ayakları da ne kadar güzeldiler, ponponlu terlikleri içinde.

Kapıdan çıkarken büsbütün içime kapanmış değildim ama sevgilisinin duymasından da çekinmeden,

"Yarın, seni, konsolosluğun önünden alıp yemeğe götüreceğim," dedim. "En güzel yerine kentin. İşyerine çok yakın."

"Öğle tatili 12'de," dedi.

"Tam 12'yi iki geçe bahçe kapısının önüne çık. Seni oradan alacağım."

On, on beş dakika önce gittim. Demir, işlemeli bahçe kapısının karşısına düşen kaldırımda, çok uzaklaşmamaya çalışarak gezdirdim, durdum, bekledim onu. Lena'yı bekledim. Onu beklemek bile bana güzel geliyordu, onun varlığıyla dolu bir bekleyiş. Bahçenin duvarları alçaktı, üzerlerinde yüksek demir parmaklıklar vardı. Bahçenin içinde, elli metre kadar ötedeydi konsolosluk binası. Eski, güzel, merdivenleri mermer-

den bir yapıydı. Düzenli, her yanı çiçeklerle dolu, bakımlı bir bahçe. Geçen yıllarla, kentin ortasında kalmış, temiz, güzelim bir yer. Lena'nın gelmemesi keder verici olurdu. Bahçeye bakakalacaktım. İçim, yapının üzerindeki gökyüzü gibi boşalacak, amaçsız ve kederli savrulacaktı havada.

On ikiyi beş geçe çıktı bahçe kapısından Lena. Bluzu, eteği ve çorapları vardı. Ayakkabıları, yüksekçe topuklu mokasendi. Çalışan kızlar gibi giyinmişti. Gencecik bir kız, güzelim bacakları, bu beyaza çalan çorabın altında daha da güzeldi.

Eski, barok, çok yüksek tavanlı, üzerleri kadın figürlü çinilerle süslü, dış ve iç bölümleri tahta işi, ünlü bir pastaneye gittik. Özel müşterilerine yemek veren, özel denebilecek bir pastane. Az, ama lezzetli yemekleriyle tanınmıştı. Beyaz şarap da iyice soğutulmuş olurdu. Lena, sırtı duvara dönük oturdu, böylece büyük pastaneyi ve karşısına düşen vitrayları görebiliyordu. Ben de karşısına oturdum.

Hassas bir durumdu: Hayranlıkla karışan bir ilgi duyuyordum ona. İşte, rahatça eleştirilebileceğim türden genç bir kıza hayran olmuştum. Dengeli, ama oldukça derin bir tutkuydu duyduğum. Teni beni kendisine sonsuzca çekiyor, aklımız, bir de karşılıklı konumumuz bu çekişi önlüyordu. İstediğim onunla yaşanmış kaçamak bir aşk değildi ki! Apaçık, sürekli, belki tüketilinceye kadar süren bir aşktı. Ama, belki de tutkum, salt gururdan kaynaklanmış bir şeydi; ona ani bir hayranlık duymuştum tanıştığımız gün. Ondan, hemen bunun karşılığını görememiş olmanın ezilmişliği yerleşmişti içime. Bilmiyorum. Bildiğim şey, yüksek tavanlı, ince tahta işleriyle, çinilerle, vitraylarla süslü barok bir pastanede, karşımda oturan kızın, o sırada, dünyanın güzel kızlarından biri olduğuydu. Siz de bu dünyanın bir üyesisiniz ve her insan gibi çoktan bir kenara da atılmış olsanız, yine de dünyanın en güzel şeyleri arada sırada çıkar karşınıza.

Yemekte önce ona yakınlık gösterdim, iyi bir arkadaşın sorabileceği soruların hepsini sordum. Çok uysaldı. Garson, pastanenin armalarını taşıyan tabaklarla, gümüş çatal ve bıçakları getirdi. Sonra buz kovasından, beyaz şarabımızı koydu bardaklara. Ardından, yemek yerken, Lena'ya artık bir şey sormadım. Kusursuz giyimine baktım. Bu işe önem veriyordu. "İçinde yaşadığımız burjuva dünyasından bir parça," diye düşündüm. "Ah, burjuva dünyası, o kadar çok şeyimize el atmışsın ki." Sonra da sessizce oturmayı seçtim.

Mevsime uygun, iyi dikilmiş bir giysim vardı, onu giymiştim? Gömleğimin eteklerini pantolonumun içine sokmadığım ilk günün karşılığını vermek istiyordum sanki. Kravatım da oldukça güzeldi, çekinmemiş, ceketimin yakasına da aynı renkte bir mendil koymuştum.

Ben sessizleşince, Lena, ceketimin yakalarına baktı. Eski, Levanten Beyoğlu'nun ustanın ustası terzileri! Bulunduğumuz yeri de, giysimi de, bütün bunlarla ilintili olarak davranışımı da beğendiğini sandım. Bana kalsaydı, onunla bu öğle yemeğini en süslü kiliselerden birinin içine yerleştirilmiş bir masada yerdim.

Karım, Lena'yı yemeğe götüreceğimi biliyordu. Yemekte olacağımız yeri de biliyordu. İsterse o da gelebilirdi yemeğe. Hüs de gelebilirdi. Telefonla haber verilmişti kendisine. Gelmediler.

Akşama doğru karımla, göl kıyısında bir dostun evine yemeğe gitmek için, elektrikli trene binmiştik. Florya'nın oralarda, güneşin son ışıkları trenin penceresinden vuruyor, karımın yüzünü aydınlatıyordu. Onun alnında, düşünceli zamanlarında beliren kırışıklıkları gördüm ve belki biraz üzülmüş olduğunu düşündüm. Karımı çok sevdiğimi de derinden duydum.

Sonraları Lena'yı yeniden gördüm mü? Geceler üst üste yığılır, uyurken, gittikçe seyrekleşen aralıklarla, bahçenin ötesinden geçen, elektrikli trenin gürültüsünü duyarsınız. Sabaha karşı da, demiryolunun öte yanındaki ormandan, avcıların ayak sesleri duyulur. Gün ağarırken, gölün üzerini bir buğu tabakası kaplamıştır. Ağaçların arasından, gündüz görünen, kıyıya bağlanmış, kullanılmayan, deniz motorunun görüntüsünü güçlükle seçersiniz. Avcılar, ormandan tavşan, tepelerden dolaşıp gölün karşısındaki buruna geçtikten sonra da yabanördeği avlamışlar mıdır? Yarı uyanık, ağaçların arasından gelen, hafif bir çan sesiyle irkilirsiniz. İçinizin çok derinliklerinden yükselen acının, kendini bugüne kadar öne sürmemiş bir simgesi midir bu ses? Karşıda, bataklıklar arasında boğulan, acı çeken bir can mı var? Yoksa ağaçları sallamaya başlayan hafif rüzgâr mı çıkarıyor bu sesi?

Gün doğuşuyla birlikte çıkan rüzgâr, gölün üzerindeki buğuyu açacak. Güneşin ilk ışıkları, ağaçların arasından odaya vuracak sonra.

Aylar geçti. Belki de bir yıl ya da iki yıla yakın bir zaman. Yine eski mahallede oturuyorum. Dar sokakları Ceneviz yapısı, büyük bir kuleye doğru inen, eski İtalyan, Fransız yapısı evler arasında, yüksek, eski, geniş bir evde. Eski bir Beyoğlu sokağına bakıyor, çalışma odamın penceresi. Geceleyin, otomobili, yukarıdaki, dar sokaklar arasındaki garaja bırakıp dönerken Lena'nın çalıştığı binanın bahçe kapısı önünden geçiyorum, büyük demir işlemeli kapının önünden. Otomobili bırakıp da, günden güne artan kalabalığın doldurduğu dar sokakları çıkınca, gizli, belirsiz bir çekim gücüne kapılmış gibi, oraya doğru çekildiğimi anlıyorum. Bahçeyi, demir kapıyla, parmaklıklar ardındaki bahçeyi, gecenin içinde koyu bir gölge olarak duran ışıksız yapıyı görünce, içimi Lena'yla ilgili, ondan

gelen bir sıcaklık dolduruyor. "Anıların sıcaklığı mı bunlar? Ama hiç de önemli görünmeyen anılar!" diye düşünüyorum. Lena'dan gelen, onun görüntüsünden arta kalmış bir sıcaklık. "Onu ne kadar da çok sevmişim," diye düşünüyorum. Buralarda, gece olduğu için tenhalaşmış caddede, Tünel alanına doğru yürürken -ama ne de küçük bir alan!- Lena'yı sevmiş olduğumun, sonradan sonraya bilinç düzeyine ulaşan algısı, hüzünlü bir anı olarak yüreğimi kaplıyor. Bazan da gündüz, kentin sonsuz kalabalığı sokakları doldurmadan geçip gidiyorum. Işık altında gölgeli bahçeye bakıyorum. Lena'nın bahçesi! Onun çıktığı demir kapı. "Acaba, Lena, birdenbire, yine oradan çıkabilir mi?" diye düşünüyorum.

Tünel alanından yukarılara, Galatasaray'a kadar bu mahalle, ara sokaklarında aydınlık Rum tavernalarının bulunduğu, rakıların su gibi içildiği, şarkıların söylendiği bir yöreydi eskiden. Sonra geçen yıllarla, Rumlar gittiler, cadde karanlıklaştı, sadece barlar kaldı. Kadınsız erkeklerin devam ettiği barlar.

Sonra bir gün, yaşlanmaya yüz tutmuş bir yazarla tanıştım. Gençlik yıllarında kuzey ülkelerine kaçmış, yaşlanınca yurduna dönmüştü. Saçları hâlâ karaydı. Yüzü, cilalı bir parlaklıkla kaplanmış gibiydi.

"Madenden," dedi bana. "Yirmi yıldan çok işçi olarak çalıştım."

Taş döşeli durgun sokakları, karşıdaki bahçe duvarına bakan bir meyhanenin tezgâhını anlatıyordu. Hava çoğunlukla kapalıydı. İleride, çiseleyen yağmur altındaki evler kurşun rengindeydiler. Karşı kaldırımlardan sağlıklı, sarışın, ama çalışan kuzeyli kadınlar geçerdi.

"Ben de birileriyle yaşadım, ben de," dedi.

İki kez evlenmiş, mutsuz olmuştu.

Düşünde, karanlık bir boğunç içinde, hep kuzey kentleri görüyor, kaldırımdan geçen düzgün gövdeli, sağlıklı, kendilerince neşeli, sarışın kadınları aklına getiriyor, ölümünü bekliyordu.

Tünel alanının yukarısına, Asmalımescit'e düşen sokakların hemen hepsi bozuldu. Yapılar tamir edilmedi. Aralarına yeni, biçimsiz birkaç yapı daha katıldı. Rumlar, Macarlar, Yahudiler, Almanlar göçtüler, gittiler. Yerine Van Gölü çevresinden ya da daha kuzeyden gelen insanlar yerleşti. 2. Dünya Savaşı'nda gelen Yahudilerden bir Robert kaldı. Gittikçe daha çok sıkılarak, gittikçe yalnız... Caddedeki bütün sinemalar, en kötüsünden cinsel filmler göstermeye başladılar. Yerli filmler de onları izledi. En güzel, genç oyuncular parayla sattılar kendilerini. Sokaktaki büyük çoğunluk, hepsi, ucuza satılmaya hazır bir insan yığınına dönüştü. Yeni gelenler, geceleri şişman kadınların hizmet ettiği berbat birahaneler açtılar. Bütün oteller değişti, genelev oldu. Geceleri hırçın, yılgın bir kalabalık sokakları dolduruyor şimdi. Sonsuz bir kızgın erkek kalabalığı. Yeni yapılan bir büyük otelin ardında, küçücük, rüzgârlı bir sokakla Pera Palas kaldı. Caddede, Lena'yla yemek yediğimiz barok pastane duruyor. Daha sessiz, daha içine kapalı, daha belirsiz. Kalabalık gittikçe artıyor. Bütün bu sokaklar bozuldu. İlintisiz kalabalık içinde insan kendini daha da yalnız hissediyor. Hepsi silinip gidiyor Lena!... Burası, bu evler, sokaklar, bütün bu çevre.

Sulhi Dölek

UNUTULAN

Tanıdığım bir büyücü kadın vardı. Bunu o öğretmişti bana. Çok kolay bir yol. Ölüyü alıp parçalıyorsunuz. Öyle küçük küçük değil. Kollarını, bacaklarını kesiyorsunuz. Gövdeyi de birkaç parçaya ayırdıktan sonra tümünü bir kazana atıp iyice kaynatıyorsunuz. Gerisi çocuk oyuncağı.

Etlerin kemiklerden ayrılması gerek. Kemikleri sudan çıkararak bir masanın üzerine iskeleti kuracak şekilde diziyorsunuz. Üstünü bir örtüyle örtüp duayı okudunuz mu, her şey tamam demektir. Ölü, sizden daha diri olup karşınıza dikiliveriyor.

....

Çok güzeldi. İnanamayacağınız kadar güzel. Yemyeşil gözleri vardı. Nasıl tanıştığımız aklımda kalmadı. Onu çıldırasıya seviyordum. Kimsenin kimseyi sevmediği, dünyanın sonuna dek de sevemeyeceği kadar. Karşılıklı sevgimiz, bir park kanapesinde, bir kemanın tellerinde, bulutların ötesinde, konserve kutularında ve ay ışığında sürüp gidiyordu. Genç ruhlarımız anlaşmış, uyuşmuştu.

Adını sarhoşken kaldırım taşlarına fısıldadım. Duvarlara, direklere tebeşirle yazan da bendim. Oysa adı hiç de önemli değildi, olmamalıydı. Sonra sonra anladım bunu.

Bozuştuk bir gün. Kavga ettik. Çok önemsiz bir olay yüzünden. Ne olduğunu bile hatırlamıyorum şimdi. Bir daha görüşmeyeceğimize yemin ederek ayrıldık.

....

Genelevlerin birinde bir kadın tanırdım. Görünüşü güzeldi. Ruhu da güzeldi belki, bilmiyorum ama, yazgısı kötüydü. Bunu biliyorum. Ona gittim. Beni yapma bir içtenlikle karşıladı. Elinden gelen buydu ve bu da bir şeydi onun yerinde biri için. Dudaklarımı çıplak memelerinde gezdirirken, derisindeki kirlerin ağzıma bulaştığını hissettim. Ya da bana öyle geldi. Kendimi güçlükle ondan ayırdım. Kusmaya başladım. Gözlerinde büyük bir şaşkınlık okudum o sırada. Sonradan günlerce bir bulantı duydum içimde. Bir daha da onu görmek istemedim.

....

İnsanlar düşüncelerini yönetebilirler belki ama duygularına bir yol çizmek olanağına sahip değiller. Pascal'ın dediği gibi, kalbin her zaman kendine göre nedenleri vardır. Onu unutamıyordum. Yeşil gözleri, yeşil bakışları aklımdan çıkmıyordu bir an olsun. Aylar sonra onsuzluğa daha fazla dayanamayacağımı anladım. Onurumu, yeminimi düşünmeyerek ona gittim. Yalvardım. Yaşam boyu ilk yalvarışımdı bu benim. Kesin bir yanıt vermedi bana. Bir süre düşünmesi gerektiğini söyledi. Yanından ayrılırken karmakarışık bir durumdaydım.

....

Uyandığımda güneş epey yükselmişti. Perdenin arasından parlak bir ışık süzülüyordu. Boş konyak şişesi yatağın dibinde, yerde duruyordu. Kahvaltı etmek istemiyordu canım. Bir sigara yaktım. Üflediğim duman pencereden sızan ışığın içine girince şekillendi, cisimleşti. "Köşeli duman," diye düşündüm. Kahkahalarla gülmek geldi içimden, gülemedim. Canım yataktan kalkmak istemiyordu.

....

Beni kabullendi sonunda. Düşünmüş taşınmış, bana haksızlık ettiğini anlamıştı dediğine bakılırsa. Aklım, ona inanmamam gerektiğini fısıldıyor, yüreğim ise onun bir melek olduğunu haykırıyordu. Karım oldu sonunda. O günler, dünyanın en mutlu insanı benmişim gibi geliyordu bana. Belki de gerçekten öyleydim. İki yıl sonra beni, yüzü sivilceli bir oğlanla aldattığını anladım. Üzülemedim, şaşıramadım. Bir karar da veremedim uzun süre.

....

Yağmur altında yanımda yürüyen bir sokak köpeğini tekmeledim. Çok üzüldüm sonra. Suç onun değildi ki. Yüzüme acılı acılı baktı, uzaklaştı. Gözleri yeşil değildi ama, bakışları içime işledi. O dilenci kadın da her zamanki yerinde yoktu. Olsaydı, benden yüklü bir sadaka koparabilirdi. Yağmur iri damlalarla yağıyor, beni ve dünyayı ıslatıyordu. Yüzümün artık gülmediğini, parmaklarımın şekilsiz olduğunu ilk o gün anladım. Aslında ne o sokak köpeği, ne de dilenci kadın ilgilendirmiyorlardı beni. Elle tutulur bir karanlığın içindeydim.

....

Önce ikisini de öldürmeyi düşündüm. Sonra kendimi delikanlının yerine koydum. Benim de davranışım başka türlü olmazdı. Yatakta iğrenç bir biçimde bulmuştum onları. Tabancamın tetiğini çekmemek için güç tuttum kendimi. Yüzü sivilceli oğlan, büyük bir korkuyla bakıyordu yüzüme. "Kalk!" dedim ona. "Giyin ve çabuk git buradan!" Gözlerinde bir inançsızlık vardı. "Durma!" diye bağırdım. Pantalonunun paçalarına soktu sıska bacaklarını. Ceketini kolunun altına aldı. Pabuçlarını takış tukuş giydi. Deliler gibi, takılarak koştu kapıya doru. Kaçtı.

O gittikten sonra karımı öldürdüm. Tabancayla değil, ellerimle. Boğazını sıkarak öldürdüm onu.

....

Orada, yatakta yatıyordu. Gözleri açıktı. Canlı gibiydi. Her zamankinden bile güzeldi. Onu ne denli çok sevdiğimi bir kez daha anladım. Pişmanlığın verdiği eziklik çöktü yüreğime. Saatlerce ağladım. Ansızın büyücü kadının dedikleri geldi aklıma. Acaba? Belki de başarırdım. Umutla doldum.

Onu öldürürken hiç duraksamamıştım. Şimdiyse onu parçalamaya kıyamıyordum. "Kolları, bacakları kesip gövdeyi birkaç parçaya ayıracaksınız." Sözle kolaydı.

Sonunda kararımı verdim. Kestim onu, parça parça doğradım. O büyücü karının dediği gibi. Her yanım kan içinde kaldı. Parçaları çamaşır kazanında kaynattım. Sonra kemikleri birer birer etlerden ayırdım. Durgunlaşmıştım ve durgunluğuma şaşıyordum. Bir kasap gibiydim. Ellerimde en küçük bir titreme bile yoktu. Canlanacaktı, yine bana bakacaktı yeşil yeşil. İlk günlerde olduğu gibi.

Kemikleri dizdim, eklem yerlerini elimden geldiğince bitiştirdim. Bir yatak çarşafıyla iskeletin üzerini örttüm. Ötesini hiç sormayın. Büyücü kadının öğrettiği duayı unutmuştum.

İnci Aral

BAŞTANKARA

Sormak isterim sen niye geldin, necisin? Nerden bilirsin beni? Ne demişler ablacım, bir kez düşmeye gör... Allah bile unutmuşken beni burda, hoş babam uğraşır bilmezden gelmem, tarlayı sattı avukata döktü, döktü de ne oldu? Hiç... Şimdi uçan kuştan medet ummak geçti ya elimde değil, sen böyle geliverince ne bileyim işte. İyilikle bakarım her bir şeye. Yoksa niye seni onlar ağzımdan söz almaya göndermesinler değil mi? Tanımam etmem... Bizde konuğa ince davranılır, töremiz böyle. Cezaevi de olsa, o ki geldin şimdi konuğumsun. Nasılsın bakalım? Ben mi? İyiyiz işte ne bileyim...

Bak seni tanıştırayım. Şu köşede yatan Habibe. Zinadan... Onun yanındaki Nurten, kocasını yaralamış, adam bağışlamış ama koyvermezler. Bu hemşiranım. Adam tutup kocasını öldürtmüş. Yirmi yıl çekmiş, başka türlü kurtulamamış ne etsin... Na şurdaki yaşlı teyze var ya o da kocasını doğramış satırla... Bir de siyasi var. Halk ordusundan mı ne, adı Seher. Bak yani burda kim varsa erkek yüzünden düşmüş içeri. Sen evli misin ablacım? Aman aman çok iyi, sakın yanaşma erkeklere, yanlarından bile geçme. Neyine gerek. Bak keyfine...

E, ne var ne yok bakalım? Dertleşmeye mi geldin? Benim davayı duydun demek. Şimdi ben sevineyim mi, şaşayım mı bilmiyorum. Kadın kadına tabii... Olur, olmaz mı... Yalnız mı konuşalım? Ben de tam yemek yiyecektim, gardiyanın odasında yumurta haşladıydım. Oraya gidelim. İyi kadındır o. Hoş tutar beni. Günahsız yatıyorum diye acır. Dur sana bir çay dolduravım. Sevdim seni. İnsanın yüzünden belli olur derler ne olduğu... İyi ki geldin. Burda bize gelen olmaz pek. Anamın gücü yok gelmeye "Meliha seni orda görmüyor muyum inme inecek bana," diyor. Babam desen bitti tükendi ben düşeli. Hadi buyur, a, olmaz ama darılırım. Ucundan koparıver ekmeğin bir lokmacık n'olur. E benim de iştahım kaçtı işte şimdi. Zaten sen geldin ya doydum. Çok sevindim geldiğine anlatamam... Güleyim mi, ağlayım mı bilmem, dur bir sarılayım sana şöyle canım ablam... Kusura bakma, ben öyle biraz sulugözlüyümdür seni de üzdüm. Dayanıklı mı? Sevinçten, sevinçten... Burda bütün gün başımı sıkar yatarım. Bu boncuklu tülbenti kızken yaptıydım. Tülbent kadar dayanırlığı yok kadın kısmının. Nasıl ağlamayayım?

Ömür boyu verdiler ama Ankara bozdu. Çocuk, başkasından olsa imiş az verirlermiş. Ben kimseye pencereden bile baş uzatmadım. Şimdi yeniden bakılacak ya yalan söyletiyorlar kurtarmak için. Böyle yalan konuştum diye bir hafta ağladım.

Buraya geleli iki yıl oldu. İki yıla yakın. Yirmi iki ay on dokuz gün. Tek tek sayarım her günü. Bunca zaman çocuklarımı görmedim. Her gece düşüme girerler. Kaynanamgil bakarlar. "Ananız öldü," demişler gariplerime... Öldü bilirlermiş beni. Kız dokuz yaşında da, oğlan yedi. Geçende oğlanın sünnetini yapmışlar, kıza, "Sen de oyna," demişler çalgılar çalınırken. "Benim oynayacağım türküyü çalamazsınız," demiş. "Hangisi o?" demişler. "Yüksek tepelere ev kurmasınlar," deyip ağlamış. Babam geldi görüşe de o anlattı. Ben nasıl dayanayım bu-

na?.. Bir ufarak toprağı vardı babamın. Avukatlara yedirdi. Şimdi yokluktadır, borçtadır. O kocam olacak Süleyman aramadı bile beni bu iş olduktan beri. Boşanma davası açtıydı hemen. Şimdi caymış mı ne geçende haber salmış, "Ben Meliha'yı beklerim," diyerek. Ben de, "Meliha seni aklına bile getirmiyor, hiç bekleme deyin, dedim." Kimi insan böylece yüzsüz olur baksana. Başıma gelen onun yüzünden, şimdi çocuklarımı bile göstermez.

İstemedim bu adamı. Anam da "O eve kız verilmez," dediydi. Haz etmedim hiç kocamdan. Ama varsıl yer. Çerçilik yaparlardı bunlar babasıyla. Araya adam koydular? Çok ağladım, "İstemem," deyip babamın ayaklarına kapanamadım. Ah ablam ah... Köylük yerde kız kısmının sözü geçer mi? Dinleyen mi olur? Ben de öyle uslu idim. Kim diklenecek. Olsa idi bir sevdiğim belki kaçardık, tek umar budur köy kızına. Ben dersen başım eğik gezmişimdir, işte öyle yaradılıştan ne bileyim. Kızken kanaviçelerimin ipliği, kukası biterdi, bitti dememişimdir. Eh işte babam verdi, vardım. Çok başlık verdiler. Babam, "Kötü olursa ben ardındayım," dedi. Ses etmedim. On yıl geçindim, iki çocuk ettim, alışamadım. Ben onu istemeyip terslendikçe o azdı. Etmediğini komadı. Çok eziyet yapınca kaçar, anamgile varırdım. Biraz geçer barıştırırlar. Baba evi kocaya varana dek evin. Koca evi iyi kötü kendinin. Süleyman küçük şeyden tasa çıkarır, vurur, kırar. O gün döver öldürür, akşamına yanaşır. Kadınlık köpeklik... Tiksindim bu adamdan, bıktım...

Bir çay daha doldurayım mı ablam? Bak Allah var, öyle sevindim ki geldin diye. Biliyorum, yardım edersin bana. Okumuş kadınsın ne olsa. Her şeyi bilirsin. Dilekçe mi vereyim? Çocuklarımı göstersinler diye mi? Olur mu ki? Tabii, söylerim avukata. Bir şey yaptığı yok. Para almayı biliyor varsa yoksa. Ne olsa erkek. Ona böyle anlatamam ki, çocuklar için dert dö-

kemem ki değil mi? Aklına bile gelmez. O da erkek dedim ya, ne bilir onlar kadın derdinden... Dünyanın tadı onlar için. Dur ablacım bir öpeyim seni. Ne iyi ettin de geldin... Nerden aklına geldi ha? Bir garip Meliha'ya kimse bakmazken...

Ha işte, gebe kalınca düşürmeye çalıştım. Kocama, kaynanama bildirmedim. Dolu dolu çuvallar kaldırdım. Çitlerin üstünden atladım. İlaç bile içtim, düşmedi. İki aylık gebeydim. Süleyman'la çekiştik. Üstüne vardım çok döverse düşer belki diyerek. Belime, karnıma tekmeler attı. Ayağının dibine yattım. Çekip çekip savurdu, kaçmadım. Kolum çıktı ama düşmedi gâvurun dölü... Bir duymuştum, tavuk teleği sokar da dürtersen düşer diye, korktum ölürüm belki, yapamadım. Ölsem iyiymiş ya...

Tütünün çapa zamanı gene hırlaştık. Babamgile kaçtım. Orda beş ay kaldım. Anam, "Gebe misin?" diye sordu. "Yok," dedim. Şişman olduğumdan pek açıkça belli olmuyor ya... Derken araya girdiler, çocuklar olmasa döner miyim? Bir onlara dayanamam. Barıştık. Döndüm. Kaynanam, kocam sordular "Gebe misin?" diye, "Değilim," dedim. Sözde ben Hatçe Kadın'a "Gebeyim ama bu çocuğu doğurmam, bir hale yola koyarım," demiştim... Yalan! O karı kaynanamgilin akrabası, onlardan yan olmayıp da ne yapar? Süleyman "Kız doğruyu de, gebeysen bilelim," diye üsteledi. "Ur var, gazdır geçer," dedim. Ebeye götürmek istedi, gitmedim, dövdü.

Bak ablam, bana tuzak kurdu bunlar. Beni istemiyorlardı. Bundan yaptılar. Ele güne karşı beni nasıl atsınlar başlarından? Anladın değil mi ablam... Benim yaşım olmuş yirmi beş. On sene karılık, gelinlik etmişim, nasıl atsınlar? Oyun, başka bir şey değil... Ben kendi kendime doğurmuşum da... Tavuk bile yumurtlarken bağırır. Ben öyle kolay doğuramam ki. İlkinde belediye doktorunu getirdiydik kasabadan. İkincide ebe doğurttu. Ben tek başıma nasıl doğuracağım? Kaynanam ken-

di doğurttu. Doğurunca "Vay sen neden gizledin," diye beni dövdüler, evden kovdular. Ben çocuğu bırakıp anama kaçınca da onlar atmışlar oraya... Benim sırtıma yüklediler...

Mahkemede anlatmadım mı? Anlatmam olur mu? Hepsini söyledim ama dinlemediler. Başımı yakmak için oyun ettiler. Yüznumarada çocuk doğar mı hiç? İlk duruşmada öyle mi demişim? İlk sefer öyle dediydim, cahillik.

Doğrusunu söylüyorum ablacım. Tabii bilirsin neden yaptığımı, suçlamıyorsun elbet, inanmaz olur muyum? Ama işte doğrusu bu. Sen yargıçlara böyle söyle...

Tanımaz mısın? Tabii, kadın kadına... dertleşmeye... Üzülmesen gelir misin hiç ? Çok sevindim geldiğine. E, içimden geliyor ağlamak, aldırma sen olur mu? Ben burda artık ağlamadan gün geçiremez oldum da ondan ablacım... Allah için üzülme gözünü seveyim. Ne diye gelirsen gel. Geldin ya. Ah ablacım pek de zayıfsın sarıldıkça kemikler gelir elime... Dur çay doldurayım... Yiyeydin iki lokmacık şurdan.

Bak şimdi sanki içimde bir yay boşandı gibi. Bıktım zorlanmaktan, yalandan. Güvenirim elbet. İkimizin yazgısı ortak ne olsa. Kadın oldun mu az çok aynı şey. Çıksam bile benimkisi yaşamak olmaz artık. Sen bile şimdi o kadar okumuşsun ne diyorsun "Yazgımız ortak," değil mi? Öyledir ablacım. Ama sana olsa şimdi aldırırsın. Bulursun doktorunu basarsın parayı, kurtulursun. Herkes düşürür, aldırır, bir yolunu bulur, ben bulamadım. Köylük yerde çocuk aldırmak yoktur. Günahtır. Düşürdün mü kendinden gibi olur. Ya da doğurursun. Beş-altı çocuk olana dek doğurursun. Ben sonuna dek bekledim bulamadım bir yolunu. Bu dünyada yaşayıp da ne edecekti? Canını ben verdim. Ben taşıdım dokuz ay, istemeden. Onu oraya koyan ölmeliydi. Ölmedi köpek...

Güvenirim elbet. Sen de bir çileli kadın değil misin eni sonu? Bir de var, ben her bir şeyi iyilikle düşünürüm. İyilikle

geldin bilirim. Artık şurda kardeş olduk neden utanayım, ne saklayayım senden...

Doğrusu, kendi kendime doğurdum. Ses etmedim. Acının büyüğü yüreğimdeydi. Bağırmadım. Kesemedim göbeğini. Öyle bekledim. Sonra götürdüm... İşte öyle. Karnım inince kaynanam kuşkulanmış, kocama söylemiş. Sorunca "Bir şey yok, şişim indi," dedim. İnanmadı. Dövdü. Söylemedim. Üç gün dövdü. Üç gün kan çeşme gibi geldi. Duramadım. Anama kaçtım. Anama "Çocuk düşürdüm," dedim. İnandı.

Sonra işte yüznumara tıkanınca kaynatam tahtaları sökmüş, çıkarmışlar, yıkamışlar. Oğlandı. İmama "Şunu gömüver," demişler, korkmuş, karışmamış. Muhtara söylemişler, "Büyütmeyin, gömün gitsin," demiş. Akrabalarından Mehmet ve Şükrü ile gömmüşler. Ama kim belli değil, biri savcıya yazmış. Mezarı açmışlar. Gelip beni babamgilden aldılar. O günden beri burdayım işte. Kocamdan olmayaymış beş-altı yıl yermişim. Namussuzluk daha iyiymiş baksana... Şimdi yeniden bakılıyor ya, öyle diyoruz. Belki inanırlar. Bir çocuk vardı köyde, kızken bana yangındı. Onu diyelim dedik, öldü o geçen yıl. Evliydi. Nasılsa ölmüş onu diyelim dedik... Belki inanırlar, ne bileyim.

Yok yitirmem ablacım. Umut biterse durulur mu burda? Ben çıktığımda bizim köye çağırırım seni. Bir güzel olur baharda anlatılmaz. Gelirsin değil mi? Şimdi bak gene söylüyorum geldin diye öyle sevinçliyim ki... Kuş gibi hafifledi sanki içim. Gene gelecek misin? İstemek mi? İstemez miyim hiç? Ama belki gelemezsin adresini bırak da mektuplaşalım. Biraz ağır yazarım ben, ama sen yazının kötülüğüne bakmazsın artık. Şuraya yazıver canım ablacım, hah oldu... Gelirsen arayı uzatma ha... Yok ne istediğim olsun, sağlığın... Yağmur da yağıyor dışarda, şemsiyen var mı? Hay Allah ıslanacaksın...

Mayıs 1977

Nazlı Eray

VİVA BRAZIL

Ulus'ta; Dışkapı yolundaki Kenedi Oteli'nin, daracık, duvarları kirli, aynasının sırları dökülmüş, penceresinden karşı duvar görünen odalarından birine sıkışmış kalmış, Rio de Janeirolu bir revü kızı, çok dikkatli ya da duyarlı biri tarafından, istense hemen görülebilirdi.

Revü kızının boyutları, normal kadın boyutlarından biraz büyüktü, bir erkeğin onu ilk gördüğü andaki büyüklükte ve erişilmezlikteydi.

Resepsiyondakiler kuşkusuz bilmiyorlardı onun o odada sıkışık kaldığını. Belki de bu revü kızının tüm geceler yaptığı tek iş, erkeklerin düşlerine girip, oynak bir Latin Amerikan ezgisi eşliğinde onları değişik dünyalara sürükleyip götürmekti.

Simsiyah dalgalı saçları omuzlarına dökülüyordu. Başını, değişik bir cennet kuşunun tüylerinden yapılmış bir tepelik süslüyordu. Koyu yeşil, gümüş rengi ve siyah pullardan oluşan daracık tuvaleti gövdesine sımsıkı yapışıktı sanki, iki göğsünün arasından görünen kıvrımda belli belirsiz iki pul parlıyordu... Etekleri devekuşu ve tavus tüylerinin tüm renklerinin ka-

rışımından oluşmuştu. Duru tenli ve biçimli bacağı, yanındaki yırtmaçtan görünüyordu. Ayaklarında akılalmaz yükseklikte topuklu, siyah, açık pabuçlar vardı; kirpikleri yanaklarını gölgeliyordu, dudakları kırmızıydı; sıcak, şekerli bir soluğu vardı.

Yaşı yirmi beş ya var, ya yoktu. Adı Miranda idi. Otel odasındaki beyaz pikeli yatağın kenarına ilişmiş, dalgın dalgın tırnaklarını törpülüyor, bir yandan da düşüne gireceği erkeği kestirmeye çalışıyordu.

Ankara'da kış zamanıydı. Sabah hava iyice aydınlanmadan durakları dolduran memur kalabalığı, yavaş yavaş, akşama doğru ilerliyorlar; yine otobüslere binip, geceye doğru iyice kirlenen, insanın bağrını yakan isli havayı içlerine çekmemeye uğraşarak, evlerine dönüyorlardı. Yerlerde üç haftadır kalkmayan bir buz vardı, anlaşılan belediye yolları zamanında yeterince temizleyememişti. Birden bastıran ayaz tüm sokakları donduruvermişti.

Devlet Su İşleri'nden memur Emin, paltosunun yakasını kaldırmış, puslu, yarı karanlık havanın içine dalmıştı. Servisten çıkmazdan önce, daktilo Cavide ile atışmıştı, müdür yazıları acele istiyordu, Cavide iki sayfayı eksik yazmıştı. Kadının çalışması ağırdı. Ama sonunda müdür kabahati Emin'de buluyordu. İşte buna sinirlenmişti Emin. Yürürken hırsla önündeki buzu tekmeledi. On yedi yıldır devlet dairesinde çalışıyordu, dilediğini yapan bir daktiloya henüz rastlamamıştı. Hepsi böyle oluyorlardı. Ayın belirli günlerinde yüzlerindeki ve davranışlarındaki betlik sanki daha da artıyordu, yanlış yazıyorlardı.

Eve yaklaşmıştı. Başını kaldırıp oturma odasının görünen soluk ışığına bir göz attı. Karısı, yeni birtakım hastalıklar edinmişti. Tüm gövdesinde ağrılar dolaşıyor, arada başına binlerce ok saplanmış gibi oluyor, novaljin yutup hocaya gidiyordu.

İşte, akşamın bu saatinde gözleri ağlamaktan kızarmış ve

şişmiş olurdu; elinde buruşturduğu birtakım günlük faturaları Emin'e verirdi. Sinirleri bozuktu besbelli; aralarında uzun zamandan bu yana ilişki yoktu.

Kızı üniversite sınavını kazanamamıştı, evde bekliyordu. Ortaokuldaki oğlu dersleri kavrayamıyordu.

"Ne olacak, meslek okuluna gider, hayatımı kazanırım," diye bağırıyordu üstüne varınca.

Emin, kapının yanında ayaklarını çıkartıp eve girdi. Karısı sedire uzanmıştı, geldiğini duyunca hafif doğruldu:

"Fenayım gene bugün. Ağrı omzumdan boynuma doğru yürüdü," dedi.

"Sen yat, dinlen," dedi Emin. Mutfağa girdi, tencereyi ısınsın diye ateşin üstüne koydu.

"Oğlan gelmedi mi?" diye sordu.

"Gelmedi henüz," dedi, karısı içerden.

Kız bu saatte alttaki komşuda olurdu. Beraber tığ işleri yapıyorlardı. Bazen ruh da çağırdıkları oluyordu, ama kimsenin ondan haberi yoktu. Kız karşı eczanedeki gençle sıkı fıkıydı; Emin bunu da bilmiyordu.

Geçti, sedirin ucuna oturdu. Bir süre radyodan gelen Yurttan Sesler'e kulak verdi. Ev soğuktu.

O gece erken yattılar. Karısı ardını dönüp inledi.

Emin de arkasını döndü, yorgana sarılıp daldı gitti.

"Buradayım, ben, Miranda," dedi kız, Emin'in gözlerinin içine bakarak, omuzlarına bir şal almıştı. Hızla alçalan bir uçağın içindeydiler. Emin, yerinden doğrulmak istedi, doğrulamadı. Baktı, emniyet kemeri bağlıydı, şaşkınlık ve dikkatle çevresine bakındı. Kız, onun şaşırdığını anlamıştı. Yumuşacık, fildişi elini, Emin'in ellerinin üstüne koydu.

Tam o sırada Emin'in anlamadığı dilde bir anons duyuldu.

Kız:

"Beş dakika sonra Rio de Janeiro'ya iniyoruz... Şimdi sa-

kin ol sevgilim... Rio'da hava oldukça sıcakmış... Şoför arabayı alana getirecek; bir pasaport işlemini çabucak halledip, kalabalığa kalmadan çıkmaya bakalım, olur mu, canım," dedi.

Kızın güzelim kokusu Emin'i sersemletmişti. Yanıbaşındaki bu bir yığın güzel kokulu siyah saça, dipdiri titreyen ete ve kırmızı dudaklara bir baktı.

"Hangi arabayı?" diye sorabildi.

"Ferrari'yi," dedi kız. "Ne oldu sana? Şaka mı yapıyorsun? Aman, hep oyun yaparsın bana."

Eğilip Emin'in badem bıyığını öpüverdi.

Tam o anda uçağın tekerlekleri piste değmişti.

Emin elini cebine attı, yaprak sarma bir puro çıkarttı, ucunu koparıp yaktı. Kolunu kızın beline dolayıp uçaktan indi.

Uçaktan iner inmez, nemli bir sıcak yüzüne çarptı.

"Pasaportunu ver, hayatım," dedi kız.

Üstündeki açık renk gabardin takım elbisenin ceplerini karıştırdı Emin, sağ ceket iç cebinde buldu pasaportu. Şişkin bir timsah derisi cüzdanın yanına sıkışmıştı. Kız aldı pasaportu elinden, memura verdi.

"Bagaj yok," dedi.

Memur pasaportları inceleyip ikisine de damga vurdu.

"Rio de Janeiro'ya hoş geldiniz," diye bir yazı okudu karşı duvarda Emin.

Büsbütün şaşırmıştı.

"Bak, Miranda, ne yazıyor karşıda?" diye sordu kıza. Kız, kedi gibi sokulmuştu ona, sarmaş dolaş yürüyorlardı. Kızın o billur gülüşü çevreye yayıldı.

"Ne mi yazıyor orada? Sevgilim, Rio de Janeiro'ya hoş geldin! Bu gece tüm barlar, avenüler, tüm Copacabana şeridi, güzelim Atlantik Caddesi, Ipanema Plajı, Rio Palas bizi bekliyor!" dedi.

Emin, usulca belini yokladı. Kalın saten bir kuşak, belini

sımsıkı sarmıştı. Kıza belli etmeden ellerinin boşta olanına bir göz attı. Parmaklarında kırmızı taşlı yüzükler vardı... Kolundaki kalın platin künyede belli belirsiz bir isim yazılıydı. Okudu: "Emanuel" yazıyordu.

"İçki almayacak mısın duty free shoptan?" diye sordu kız.

"Tabii," dedi Emin. Pırıl pırıl aydınlatılmış dükkâna girdiler. Emin iki şişe Johnny Walker seçti. Kız:

"Ama bu gece otelde şampanya olmalı, Don Perignon alalım," dedi.

"Tamam," dedi Emin. "Sen istediğini seç."

Kız parfümlerin satıldığı bölüme gitmişti.

"Bana ne koku alacaksın bu sefer?" diye çocuk gibi başını yana eğip sordu.

Emin şişelere bir göz attı. "Joy alacağım sana güzelim. Çünkü hem benim neşemsin sen, hem de Joy dünyanın en pahalı parfümü..." dedi.

Kız sevinçle boynuna sarılmış, badem bıyığına bir öpücük daha kondurmuştu.

... Buraya, memurun sonradan bulunan anı defterinden bir bölüm almayı uygun görüyoruz...

Rio de Janeiro
24 Aralık 84

... Rio de Janeiro havaalanına indik. Miranda kolumda, içki ve parfümleri alıp alanın hemen dışında bizi bekleyen gümüş renkli Ferrari'ye bindik. Yol yorgunuydum, direksiyona geçmek istemedim. Yerli şoför geçti direksiyona; dünyanın en uzun köprüsünün yanıbaşından geçip kent merkezine doğru yol almaya başladık.

Biz arabada arkada oturuyorduk. Kız neredeyse kucağıma tırmanmıştı. Kolum belindeydi, dudaklarından öpüyordum onu. Bir yandan da alacalı yeşilli yollara göz atıyordum.

"Nereye gidiyoruz?" diye usulca sordum.

"Rio Palas'ta yer ayırttın ya," dedi Miranda.

Azıcık küsmüş gibiydi.

Başımı arkaya atıp bir kahkaha attım.

Kız da güldü.

Dışarıya bakıyordum, yollar ilgimi çekmişti. Kent merkezindeydik. Değişik bir yonca yaprağından geçiyor olmalıydık. Sol yanda bir göl görünüp kayboldu. Yüksek binaların bulunduğu bir kesime varmıştık. Miranda kulağıma,

"İşte Avenue Brazil'e geldik. Birazdan Copacabana'ya, otele geliyoruz..." dedi.

... Memurun anı defterini, burada şimdilik kapatıp olayların akışına geçiyoruz...

Gümüş renkli Ferrari, trafiğin açılmasıyla birlikte ileriye fırlamıştı. Araba kavşağı döner dönmez önlerine uçsuz bucaksız Copacabana Plajı serilmişti. Atlanik Caddesi'nde yol alıyorlardı. Yolun sol yanında boydan boya okyanus uzanıyor, beyaz kumsalda binlerce kişi yatmış güneşleniyor, tek tük gençler kumlarda cakalı çalımlarla futbol oynuyorlardı. Uzaktan, sisler içindeki dağlar görünüyordu. Gökyüzü masmaviydi. Sağ tarafta gökdelenler sıralanmıştı. Yol önlerinde akıp gidiyordu. Tek tük motosikletler geçiyordu onları... Şoför arabanın radyosuna şöyle bir dokunuvermişti. Julio Iglesias'ın kadife sesi, bin bir naz ve işve ile "Moonlight Lady"yi söylüyordu.

Emin usulca kızın kulağını ısırdı. Sonra saatine göz attı. Saat 12.30'du.

"Bugün günlerden ne?" diye sordu. Kız:

"Pazartesi, hayatım," dedi.

Araba Rio Palas'ın önünde durmuştu. İki komi koşarak arabanın kapısını açmaya geldiler. Beyaz cam asansör dev binaya usul usul dışarıdan tırmanıyordu. Bir grup Amerikalı turistin konuşması köşede yankılanıyordu.

Bir yerden bir zil çaldı.

İçinden bir şey kopar gibi oldu. Yatağında doğruldu. Karısı da uyanmıştı.

"Kalkıp çayı koyayım," dedi.

Emin sessizce giyindi. Tıraş oldu. Boyunbağını bağladı. Bir bardak çay içti. Sabah ayazı pencere ve kapı aralıklarından evin içine doluyordu sanki.

... Burada bir süre için, yenibaştan memurun anı defterine dönmeyi uygun görüyoruz...

25 Aralık 84
Ankara

... Her zaman gittiğim yollardan daireye gittim. Dışarıda cadı memesi gibi bir ayaz vardı. Kızılay'da trafik tıkandı. Arkadan itiyorlar... Boş verdim, dalgındım. Defteri imzalayıp servise çıktım. İçimde tuhaf bir kıpırtı var. Bir kapı aralığından değişik, çok değişik bir şeyi ilk kez görmüş bir çocuk gibiydim. Tüm gün çalıştım. Akşam aynı yoldan eve döndüm. Kapıdan girerken cebimi arayıp bulduğum bir BAHAR cigarasını yaktım...

Memurun anı defterini burada kısa bir süre için bırakıp yeni baştan olaylara dönüyoruz...

Memur Emin, yemekte sessizdi. Karısının da, çocukların da dikkatini çekti bu. Sütlaç vardı, yemedi. Hiç ses çıkarmadılar.

Yemekten sonra bir şey söylemeden erkenden yattı. Yattı ya, bir türlü uyku tutmadı. Döndü durdu yattığı yerde. Yattığından ancak üç saat sonra daldı, gitti.

"Nerede kaldın, sevgilim?" diye bağırdı Miranda.

Emin, dört köşe billur bir kutuyu andıran asansörle binaya dışarıdan tırmanmış, o an koridora sapmıştı.

"İşte geldim," dedi.

Çift odalı suite girip kapıyı ardından kapattı.

Yerler beyaz halı kaplıydı. Sağda, beyaz ipek örtü ve yastıklarla kaplı yatak duruyordu.

İki beyaz deri koltuk, pencereye doğru yerleştirilmişti. Emin baktı, yarı aralık panjurdan sonsuz bir mavilik görünüyordu.

Usulca balkona çıktı.

Aşağıda Atlantik Caddesi uzanıyordu. Sisli tepeler sol taraftaydı. Okyanus köpürerek kumsalı dövüyordu. Sıcak artmıştı. Kumladaki kalabalık çekilmişti.

Otelin altındaki kahvenin bembeyaz şemsiyeleri, bu yükseklikten yuvarlak daireler şeklinde görünüyorladı. Yoksul bir çalgıcı, yolun kenarında durmuş, telli çalgısını çalıyor, para atması için gözünü balkona dikmiş, Emin'e bakıyordu. Emin cebinden birkaç dolar çıkartıp çalgıcıya attı.

Dolarlar yavaş yavaş uçarak yere indiler. Siyah çalgıcı onları toplayıp teşekkür etti ve uzaklaştı.

Miranda yatağın üstüne uzanmış, bir sigara yakmıştı. İlgiyle Emin'in hareketlerini izliyordu.

"Ne değişik adamsın sen, biliyor musun, sevgilim," dedi. "Deminden beri bakıyorum sana da, sanki burada değilsin... Bazan hemen yanımda olduğun halde, sanki bambaşka bir dünyada gibisin... Değişik adamsın sen... Hadi gel, biraz dinlen... Hava çok sıcak... Akşam Alcazar'da sahneye çıkacağım, biliyorsun. Bu öğleden sonra sen ne istersen onu yapalım. Biraz Rio'yu gezelim, ne dersin? Ipanema tarafına yürüyebiliriz, yorgun değilsen... Ya da otelin terasında dinlenebilir ve havuza gireriz..."

Emin saatine bir göz attı.

"İstersen inip büfeden bir şeyler yiyelim," dedi.

Kız sevinçle kalkmış, aynanın karşısında saçlarını düzelti-

yordu. Emin'in beline sarıldı. Odadan çıkıp üçüncü kata indiler. Birer tabak alıp açık büfeye gittiler. Geride, birkaç Amerikalı turist havuzun kenarında güneşleniyor, aralarında konuşuyorlardı. Başı beyaz boneli bir Alman kadın, havuzu defalarca boydan boya yüzüyordu. Beş kişilik Brezilyalı bir combo belirmiş, hafif bir müzik çalıp söylüyorlardı.

Bir meltem çıkmıştı. Havadaki buharı ve ince sisi dağıtmıştı. Karşı tepeler çok yakın görünüyorlardı şimdi. Koyu gri, hatta morumsu tepelerdi bunlar. Dalgalar durulmuştu. Deniz, güneşin altında koyu maviydi.

Açık büfeden, tabaklarına karides, kalamar, soslu ıstakoz, dilimlenmiş soğuk etler aldılar. Manzarayı karşılarına alan bir masaya oturdular.

Garson sıcak kahve getirmişti.

Şimdi, kısa bir süre için memurun anı defterine dönüyoruz...

24 Aralık 85
Rio de Janeiro

... Miranda'nın benden ne sakladığını düşünmeye başladım. Benden bir şey sakladığını hissedivermiştim. İşte orada, karşımda oturuyordu. Tabağındaki yiyeceklere dokunmamıştı bile. Çıkan rüzgârda saçları oynaşıyordu. Gülerek bakıyordu bana.

Birden kolunu tuttum. Şaşırmıştı.

"Söyle ne var, Miranda?" dedim. "Neden böyle tedirginsin?"

"Tedirgin değilim," diye bağırdı.

Kolu kahve fincanına çarpmıştı. Koyu Brezilya kahvesi açık mavi örtüde genişleyen bir leke yapmıştı.

Garson koştu geldi. Tabakları kaldırdı. Örtüyü çabucak değiştirip bize yeniden kahve koydu.

"Üzgünüm," dedi Miranda.

"Üzgünüm ve endişeliyim. Garcia'nın bu gece rulet masasında sana bir şey yapmasından korkuyorum."

"Kim Garcia?" diye haykırdım.

"Samba kralı Garcia," dedi.

Kız, usul bir sesle. "Alcazar'ın sahibi. Çamurun tekidir, korkuyorum..."

"Neden korkuyorsun? Bize ne Garcia'dan?..." diye sordum.

"Senden önce tanıyordum onu. Korkuyorum işte..." dedi kız.

"Seni hiç kimse ürkütmesin, gülüm," dedim. Masaya bir yumruk attım.

"Ne oluyorsun?" diye kulağımın dibinde bağırdı bir erkek sesi.

O yana baktım. Servisteki masamda oturuyordum, önümde evrak defterim açılmış. Bir an toparlanamadım. Boş boş karşı duvara baktım. Cavide yeni bir kâğıt takmış, bir şeyler yazıyordu.

Bir karışıklık olmuştu. Anladım. Boşverdim.

"Yanlış yazılan evraklara kızıyorum ben dostum," dedim. Yanıbaşımdaki arkadaşa... "Bak, yanlış kayıt var."

Zili çaldım. Odacı geldi.

"Al götür bunu, oğlum. Yeniden numara versinler..." dedim.

Şöyle bir içimi çekip gözlerimi kapattım.

Açtım, karşımda Miranda oturuyor, güzelim Rio de Janeiro önümüzde uzanıyordu. Daldırdım çatalımı havyara. Yedim, güzelmiş, kahvemi içtim.

"Bu akşam rulet oynayacaksın, değil mi, hayatım?" diye sordu kız.

Güldüm.

"Hem de büyük oynayacağım, güzelim," dedim.

Giyinmek için odaya çıktık.

Memurun anı defterinden bir an uzaklaşıp olayların akışına dönüyoruz...

... Başucundaki saatin zili çalıp, uyandırdı onu erkenden. Düşünceliydi. Sessizce giyindi. Bir bardak çay içip evden çıktı, durağa yürüdü, yollar kaskatı buzdu. Güneş görünmüyordu, hava pusuluydu. Otobüsü beklemeye başladı.

Derken usulca, artık tanıdığı o hafif fren sesini yanıbaşında duydu, çevirdi başını, gümüş renkli Ferrari kaldırıma yanaşmıştı. Şoför çıkmış, kapıyı açmış bekliyordu.

Atladı Ferrari'ye.

"Bayan nerede bekliyor?" diye sordu.

"Alcazar'da bekliyor sizi, efendim," dedi şoför.

Araba ok gibi Rio de Janeiro'nun ışıklı, ılık gecesine dalıvermişti. Elini cebine attı, timsah derisi cüzdanı bulup çıkarttı. Bir tomar Amerikan doları vardı, çabucak sayıp ayrı koydu onları, on binlik cruseroları ayırdı, cüzdanın değişik gözüne koydu.

Anlaşılan Rio de Janeiro'da zaman akşama yakındı. Yeniden Atlantik Caddesine sapmışlardı. Binlerce ışıkla göz kırpan bir karanlığın içine dalmışlar, ok gibi gidiyorlardı. Oturduğu yerde, okyanusun köpüren dalgalarının çıkardığı ses kulağına geliyordu.

Beyaz eldivenli şoför radyonun düğmesine dokunuvermişti.

Değişik bir marimba, Ferrari'nin içini dolduruvermişti. Besbelli yerel bir orkestranın festival için hazırladığı bir bandın yayını sırasında veriliyordu bu ezgiler.

Trafik yoğundu. Arada bir spor Jaguarlar, Maseratiler onları geçiyordu.

... Burada memurun anı defterine bir göz atmamızda yarar olacağı kanısındayız...

25 Aralık 84

Rio de Janeiro

... Ferrari'nin müdür koluğundan rahat, siyah deri döşemeliğine dayanmış, cebimden çıkarttığım bir Havana purosunu yakıp dalgın dalgın camdan dışarıya, bin bir renkli Rio gecesine bakıyordum. Sıra sıra aydınlatılmış otelleri geçiyorduk. Düşünceliydim. Bir yandan da geçtiğimiz çok ışıklı görüntülerin isimlerini okuyordum... Copacabana Palace... Beyaz, mermerden, saray gibi bir yapıydı bu... Dev caddeye ve okyanusa bakıyordu... Terasta mumlar yakılmıştı. Anlaşılan yemek servisi başlamak üzereydi. Beyaz smokin ceketli garsonlar çevrede dolanıyorlardı... İki kemancı ve bir akordeonistten oluşan bir müzisyen triosu, köşede hazırlık yapıyorlardı...

Geçtik, geride kaldı Copacabana Palace... Miramar'ı geçiyorduk. Dev bir gökdelendi bu... Onun yanında bin bir renk süslenmiş Rio Othon Palace... Sonra Meridien Hotel...

Bir korna sesi beni düşüncelerimden ve görüntülerden koparıverdi. Baktım, bir siyah Jaguar bizim arabayı geçti. Nedense ilgimi çekti bu araba benim.

Eğildim, sordum şoföre, "Kim bu arabada geçen?" diye.

Şoför:

"Samba Kralı Garcia'nın arabası, bayım, bu. İçinde de kendisi oturuyor," dedi.

Bir zil, kulağının çok yakınında çaldı. Büyük sinek sesi gibi bir şeydi bu. Açtı gözlerini güne başladı.

... Bu bölümde de memurun anı defterine bir göz atmakta yarar var. Bakın o, olayları nasıl yorumlamış defterinde...

25 Aralık 84
Ankara

... Sabah odamda, yatağımda uyandım. Tuhaf şey, her sabahki gibi yorgun kalkmadım. Karım çayı hazırlamıştı. Oğlan giyindi okula gitti. Kız kalkmamıştı. İki bardak çay içip sabah ayazına daldım. Aybaşı yaklaşıyor. Bir an bunu düşündüm. Cebimden bir Bahar cigarası çıkartıp yaktım. Dolmuş geldi. Atladım gittim daireye. Değişen hiçbir şey yoktu. Akşama kadar vakit geçirdim. Gece eve döndüm. Erken yattım.

Şimdi memurun anı defterini bir an itip, gerçek olayların akışına bir göz atalım...

Saat 6.20'de evine geldi. Yemek yediler. Karısı vücudunu ovdurtmuştu. Sırtına kare kare tentürdiyot sürmüşlerdi. Ağrıları sanki biraz daha iyiydi. Kulaklarındaki altın çiçek küpeleri sallayarak bir şeyler anlatıyordu, gülüyordu.

Yarım kulak dinledi Emin onu. Yemekten sonra gazeteyi açıp biraz okudu. KDV ile ilgili birtakım satırlara dikkatle göz attı. Şekere gene zam gelmişti...

Katladı gazeteyi, sedirin üstüne bıraktı.

"Yorgunum, erken yatacağım bu gece," dedi.

Dokuzda yatmış, ışığı söndürmüştü.

On bire değin bir sağa, bir sola dönüp durdu.

Uykudan önceki bu çırpınışlarını bir tür doğum sancısına benzetmeye başlamıştı. Tam bunları düşünürken dalıp gitti.

"Nerede kaldın sevgilim?" diye soruyordu Miranda.

Alcazar'daki soyunma odasında, çevresi ampullerle çevrelenmiş aynanın karşısında oturmuş, başındaki cennet kuşu tüylerinden yapılmış tepeliği düzeltiyordu.

Emin çevreye şöyle bir baktı. Bir sepet kırmızı gül gördü köşede.

"Kim gönderdi bunu?" diye sordu.

Miranda uzun kirpikli gözlerini kocaman açarak;

"Sen göndermişsin ya, ne kadar şakacısın! Hep böyle yaparsın. Ah, seni seni!" dedi. Memurun boynuna sarılıp badem bıyığına bir öpücük kondurdu.

Sahnenin önündeki orkestra sambaya başlamıştı. Revüdeki kızlar, iki yandan, izleyicilere öpücükler yollayarak sahneye çıkıyorlardı.

Emin, sahne arkasındaki özel bir yere oturtulmuştu. Kenardan bütün gösteriyi izleyebiliyordu.

... Gelin, Alcazar'daki şovu memurun anı defterinden birlikte izleyelim...

25 Aralık 84
Rio de Janeiro

Sahnenin yanıbaşındaki, Miranda'nın bana gösterdiği koltuğa oturdum. Kıvrak samba müziği içimi gıcıklıyordu. Aralıktan şovu izlemeye başladım.

Baştan aşağıya yeşil pullardan oluşmuş bir giysiye bürünmüş, eteklerinde ve başında yeşilin tüm dalgalarından oluşan devekuşu tüyler bulunan, sırtında tavus tüyünden dev bir yeşil yelpaze taşıyan bir kız sahnenin tam orta yerine gelmişti.

Adı, "Ormanın Yeşili" idi.

Daha sonra, maviler içinde bir kız geldi ortaya. Mavi ve su rengi karışımıydı giysileri... Diğer kızlar onun çevresinde dans ediyorlardı. Bunun adı da "Nehrin Ruhu" idi. Daha sonra ortaya beyazlar içinde bir kız geldi. Baştan aşağıya beyaz pullu giysiler içindeydi, çevresindeki tüyler gümüş rengiydi. Onun adı da "Rüzgârın Sesi" idi.

O sırada Miranda çıkmış, dans etmeye başlamıştı.

Az öne eğilmiş, dikkatle ona bakıyordum ki, omzuma bir el dokundu. Döndüm baktım, beyaz farklı bir Zenci. Gözleri kor gibi yanıyordu.

"Buradan hemen çıkmanızı emrediyorum, senior," dedi bana.

Ayağa fırladım.

Tepem atmıştı.

"Siz kim oluyorsunuz, bayım!" diye haykırdım.

"Adım Garcia. Uzaklaşın buradan," dedi.

Bir yumruk attım, adam yere yıkıldı. Çevreden koşuştular, olayı gören bir iki kız çığlık atmaya başladılar. İki omzumdan tutulup geri çekildiğimi hissettim.

Kendime geldiğimde, Rio Palas'taki odadaydık. Miranda üstüme eğilmiş, endişe ile bakıyordu bana.

Gözlerimi açtığımı görünce, "Nasılsın, canım, başın nasıl?" diye sordu.

Doğrulmak istedim. Başımı kaldıramıyordum.

"Hırpaladılar seni, sevgilim... Dur, bakayım başına... Daha buz koyalım mı?" diye sordu.

"Allah kahretsin o herifi!" diye bağırdım.

Hafif doğrulmuştum. Kız yardım etmeye çalışıyordu. Baktım aynanın önünde siyah bir tabanca.

"Nedir şu?" diye sordum.

"Sevgilim, senin Beretta, bir kaza olmasın diye çıkarttım," dedi Miranda.

"Ver onu bana," dedim.

Silahı aldım. Doluydu. Belimdeki saten kuşağa soktum... Baktım, kızın o güzel yüzü biraz mahzunlaşmıştı.

"Nen var senin, bir şeye mi üzüldün?" diye sordum.

Bu arada kollarımı kızın boynuna dolamıştım. Kız da sarılmıştı bana.

Usul bir sesle fısıldadı kulağıma, "Karını düşünüyorum, canım sıkılıyor... Yalnızca benim olasın istiyorum... Haksız mıyım? Seni çok seviyorum..." dedi.

Gözlerinden yaşlar akmaya başlamıştı.

Şaşırdım oracıkta. Bu kız, bu tılsımlı değişik yaratık, tutup benim karımı kıskansın ha! Kulaklarıma inanamıyordum... Başımı usulca kızın kollarına bıraktım...

... Gelin, bir an memurun anı defterinden uzaklaşıp günlük olayların akışına bir göz atalım...

Emin evinden çıkmış, durağa yanaşan otobüse kalabalığın arasından sıyrılarak güçlükle binebilmişti. Daireye vardığında imza defteri kaldırılmıştı. Canı sıkıldı buna, suratı asık çıktı servise. Daktilo Cavide Hanım, yanında oturan evrak memuresi ile bir şeyler konuşuyordu. Emin içeriye girer girmez sustu. Koca serviste çıt çıkmadı bir an.

Emin yerine geçip oturdu. Çekmecesini açtı. Kül tablasının yerini değiştirdi. Bir kalem çıkardı. Kibrit aradı cebinde.

Birden, belinde bir şişkinlik, bir ağırlık hissetti. Ürkmüştü. Anımsadı bunun ne olduğunu.

Usulca elini götürüp onun üstüne koydu. Soğuktu, sertti.

Ve akıl almaz bir şeydi bu.

Ama işte oradaydı.

Emin bir ara kalktı, tuvalete girdi. Titreyerek elini beline attı. Tabancayı çıkartıp iyice baktı ona, tekrar beline taktı. Servise döndü.

Akşam çabuk oldu.

Saat dokuz olmadan, yatağına yatmış, sağa sola dönmeye başlamıştı.

Karısı meraklanıyordu.

"Ne oldu sana böyle Emin Bey! Akşamları televizyon sey-

rederdin, şimdi artı o da yok... Nen var, hasta mısın?" diyordu.

"Yorgunum, halim yok, yatıp dinlenmek istiyorum," dedi. Konuşmayı kısa kesti.

Saat on biri on geçe, dalıp gitmişti.

"Canım benim," diye koluna sarılmıştı Miranda...

Dev boyutlu bir teleferik usul usul onlara yaklaşıyordu.

Teleferik tam yanlarına gelince sallanarak durdu. Otomatik kapı çalmıştı. El ele teleferiğe bindiler. Bir anons duyuldu. Bir dakika sonra otomatik kapı metalik bir ses çıkartarak kapandı. Teleferik sarsıldı. Usul usul yukarıya doğru çıkmaya başladı.

... Memur, anı defterine Rio de Janeiro'nun bir sabah zamanı teleferikten görünüşünü aklı almaz biçimde anlatmıştı. Gelin, onun kaleminden Rio'yu okuyalım...

26 Aralık 84
Rio de Janeiro

... Teleferik usul usul yükselmeye başladı. İlkin çift hilal biçiminde iki koy altımızda belirdi. Bunlar, çevresinde modern Brezilya mimarisinin en gözde örneklerinin sıralandığı İpanema Kumsalı, APROADOR Burnu ve sonsuz beyaz bir kumsala sahip olan Copacabana Plajı idi...

Altımızdan, ufak çamlar, yemyeşil ağaçlar kayıp gidiyordu. Gökyüzüne doğru yol alıyorduk sanki... Açık denizde tek tük balıkçı tekneleri görünüyordu. Güneş ışıkları, billur bir sürahiden dökülen su gibi, denizin üstüne yayılmıştı...

Az sonra, dev İsa yontusunun bulunduğu tepeye varmıştık. Miranda atladı teleferikten, tuttu elimden, ben de çıktım.

Tepede hava soğuktu. Birden bir sis bulutu sarıvermişti bizi. Bembeyazdı her yan, hiçbir şey görünmüyordu.

Oradaki bir çay bahçesine oturduk. Ananas ve içki istedik.

İşte o an garip bir şey oldu. Çok garip bir şey... Rengârenk bir papağan omzuma konup kulağıma birşeyler söylemeye başladı.

Tuhaf bir şey, kovuyorum, gene geliyor.

"Bordroları hazırla,

Bordroları hazırla,

Bu akşama yetişecek!...

Bu akşama yetişecek!...

Kovuyorum kuşu. Musallat olmuş bana. Gene gelip başlıyor kulağımın dibinde konuşmaya. Kız da şaşırdı.

"Ne diyor bu hayvan? Nece bu?" diye soruyor.

"Sen boşver hayatım," dedim. Şöyle kollarımla sardım kızı. Kuş tepemde. Sesi, bizim müdürün sesi. Dediklerini tekrarlayıp duruyor.

Baktım rahat yok.

"Hadi, gidelim buradan, Miranda," dedim. "Rahat yok bize Concovado Tepesi'nde. Haydi, binelim teleferiğe, gidelim gülüm..."

Teleferik gelmişti. Binip aşağıya doğru süzülmeye başladık.

Ertesi sabah memur daireye gelmedi. Yeri boştu. Serviste sıkı güvenlik tedbirleri alınmıştı. Müdürün odası mühürlenmişti. Daktilo Cavide Hanım bir iki kez baygınlık geçirmişti. Köşeye atılmış bir gazetenin orta sayfasında, Devlet Su İşleri'ndeki bir memurun geçirdiği bunalım sonucu müdürü vurduğu yazıyordu.

Memurun resmini basmışlardı.

Sıradan bir resimdi. Zaten cinayet masasına göre, olay sıradan bir olaydı.

İnci Asena

BİR DEMET ÇİÇEK

Arabasını çiçekçi dükkânının önüne çekti. Güzel bir demet çiçek almalıydı. Saf ve beyaz çiçekler. Gül. Zambak belki. Güzel karısı için.

Endişeliydi. Gecikmişti kocası. Zaman geçirmek için mutfakta oyalanmaya çalışıyordu kaç saattir. Her şey, her yer pırıl pırıl olmuştu, yemekler hazırdı, sofra kurulmuştu. Daha ne yapabileceğini düşünürken kapı çalındı. Uzun siyah saçlarını yüzünden çekerek açmaya koştu.

Beyaz çiçekler. Alnına konan yumuşak bir öpüş. Vazo bulmak için arkasını döndü. Rahatlamıştı.

Rahatlamıştı adam. Bedeni de rahattı, şimdi kafası da. Şöyle bir koltuğa gömülmek için salona doğru giderken, kolundaki sarı saç telini yere attı.

BİR BAŞKA DEMET

Bugün kendisi için bir şey yapmalıydı. Yalnız kendisi için. Bir demet çiçek alabilirdi. Kır çiçekleri.

- Kır çiçekleri olsun dedi, çiçekçi gence.

- Karışık. Hepsinden koy.

Parasını ödedi. Demedi kucaklarken, eli genç çiçekçinin eline değdi. Orda durdu. Bir an. Bir şeyler hissetmek için yeterli bir an. Karnında bir yerlerde sıcaklık hissetti.

Çiçekleri sofraya koymayacaktı, salona da koymayacaktı. Tuvalet masasının üzerine yerleştirdi. Sonra masayı hazırladı. Uzanıp kocasının tabağını alacakken, beyaz kazağın koluna bulaşmış sarı çiçek tozlarını gördü. Parmağının ucuyla fiskeledi.

Nedim Gürsel

SEVGİLİM İSTANBUL

Dar odanın loşluğunda yorgundular. Günün, yolculuğun, hazzın sonunda. Çekili perdenin aralığından donuk bir ışık vurdu. Kadının yanık teni balkıdı bir an, gövdesi ağardı. Adam yanında yatan bu çıplak, Akdenizli gövdeyi unutamayacağını, bitimsiz yaz günleri boyunca kumsalda, kentin rüzgârlı, serin kahvelerinde, gece uykuya varmadan önce ve düşlerle, karabasanlarla bölünen uyku süresince hep bu gövdenin yokluğunu yaşayacağını düşündü. Tuhaf bir yalnızlık duydu. İsteğin, acının ötesinde; derinden vuran, alıp götürmeden saran dalga gibi güzel bir yalnızlık. Işık, kadının terli gövdesinden adamın yüzüne, oradan da duvara yürüdü, gece lambasının tozlu karpuzunu aydınlattı. Bir süre sonra da, akşam rüzgârı perdeyi kımıldatmaya başlar başlamaz kaybolup gitti.

Dar yatağın karanlığında yan yanaydılar. Adam lambayı yakmak için elini uzattı, sonra vazgeçti. Bir süre kararsız, havada kaldı eli. Parmaklarına baktı. Tırnakları yerli yerindeydiler. Ölen dostlarının toprak altında artık uzamayan tırnaklarını düşündü. Yitirdikleri geldi aklına. Yaşlanmış, kederli yüzler, gevşeyip çözülen ten. Giden kadınlar, ayrılıklar, erken ölümler... Birden yanında yatan gövdenin dirimselliğinden

kuşkuya düşmüşçesine, kadının kalçalarını kavradı. Tenin ürperişini duydu parmak uçlarında. El yordamıyla bulduğu ıslak, kaygan yarığa girmeden önce kadının soluk soluğa, o her zamanki yabancı sözleri kulağına fısıldadığını duydu. Kenetlendiler.

Uyandıklarında oda karanlıktı. Kentin uğultusu doluyordu açık pencereden içeriye. Korna, fren, insan sesleri, işportacıların haykırışları, güvercinlerin kanat vuruşlarıyla vapur düdükleri; her şey, her şey birbirine karışıyor, giderek yoğunlaşan belli belirsiz bir ses karmaşası, bir uzak uğultu halinde varlıklarını kuşatıyordu.

Kadın, beraberliklerini düşündü. Batıyla doğu arasında üç denizle çevrili, başka hiçbir kente benzemeyen; insanları, gecekonduları, inişli çıkışlı dar sokaklarıyla engebeli bir alana yayılan, yayıldıkça da, asileşip kafa tutan bu gürültülü kentte, okul kitaplarından "Constantinople" adıyla anımsadığı yeniyle eskinin, geçmişle şimdinin birbirine karıştığı bu Ortadoğu kentinde rastladığı adamla birlikte olduğu günleri belleğinde canlandırmak istedi. Bazı silik görüntülerden başka pek bir şey anımsayamadı. Oysa yıllardır düşünü kurmuştu bu yolculuğun. Atalarının bin yılı aşkın bir süre kaldıkları İstanbul'u imgeleminde yaşatmış, kent hakkında duydukları ve okuduklarıyla yarı gerçek, yarı düş bir mit yaratmıştı.

Önce sürekli biçim değiştiren, renkten renge girerek zihninin derinliklerine doğru kayıp giden bir bulutun, ayrışıp çökelen bir tuhaf sızının belleğine yayıldığını duyumsadı. Sonra bulut dikey ve yuvarlak çizgilerle bölünüp netleşti. İnce uzun minareleri, oylumlu kubbeleri, burçları, surları, kuleleri ve birkaç gökdeleniyle kentin silueti biçimlendi. Boz bulanık duvarları, güvercinleri, bir cami avlusunun yanında oturup çay içtikleri kahvenin serinliğini anımsadı. Haliç'te yüzen bir kedi leşini, çamurlu suyun katran kıvamındaki tortusunu gördü ye-

niden. Yüzü tiksintiyle buruştu. Denizi, açıkta demirlemiş gemilere vuran gün ışığını anımsayınca rahatladı. Boğaz'ın Karadeniz'den Marmara'ya akan suları damarlarında dolaşıyormuş gibi bir serinlik sardı gövdesini.

Bir taksideydiler. Derin, lacivert su akıp gidiyordu yanı başlarından. Yol daraldıkça ağaçlar çoğalıyordu. Bir kent büyüklüğünde gemiler, martıları peşlerine takmış hızla geçip gidiyorlardı. Köpükler kalıyordu arkalarından. Kayıklarla karabataklar suya bir dalıp bir çıkıyor, bembeyaz köpüğe kesiyorlardı. Cumbalı ahşap evlerle beton yapılar iç içeydiler. Arada bir aşı boyası dökülmüş eski bir yalının karanlık pencereleri geçiyordu camdan. Sonra yüksek bahçe duvarları, denize inen daracık sokaklar, ağaçlar... ağaçlar. Güneşte kuruyan balık ağlarıyla vapurlar geçiyordu. Küçük, beyaz vapurlar, balıkçı tekneleri. En umulmadık anda, bir köşeyi döner ya da bir sokağı diklemesine keserken gömütler çıkıyordu karşılarına. Görkemli taş kavukların altında eski harfler incelip uzuyor, kıvrılıyordu. Derken bir iskeleye varıyorlar, erguvan rengi bulutların suya vuran gölgesinde bir ulu çınarın altına oturuyorlardı.

Bir sokakta el eleydiler. Dimdik aşağıya iniyordu sokak. Onları da sürüklüyor, alıp götürüyordu. Tahtaları çürümüş derme çatma evlerin, boş arsaların önünden geçiyorlardı. Pencerelere dizilmiş başörtülü yaşlı kadınlar sardunya ve fesleğenlerin arasından kedileri gözlemekteydiler. Denize inen sokak nedense bir bostana çıkarıyordu onları. Domates sırıklarıyla dev fasulyelerin arasında şaşkınlıktan ne yapacaklarını bilemiyorlar, tutkuyla birbirlerine sarılıyorlardı.

Gürültülü bir caddedeydiler. Kaldırımdan taşan kalabalığın arasından kendilerine bir yol bulmaya çalışırken yitiriyorlardı birbirlerini. Neden sonra buluştuklarında, üzerlerine devrilecekmiş gibi duran uğultulu taş yapılar boyunca yürü-

yor, caddenin daraldığı yerde bir kilise avlusuna zor atıyorlardı kendilerini. Avlunun sessizliğinde yüreklerinin tek bir yürekmiş gibi aynı anda çarpışını dinliyorlardı. Avludan, taşları yosun tutmuş bir merdivenle sarnıca iniyorlar, eski Bizans duvarlarından sızan suyun serinliğinde uzun uzun öpüşüyorlardı.

Kadın, odanın karanlığında kentin izlenimleriyle baş başaydı. Sokaklarında gezdiği, çarşı ve caddelerinin kalabalığına karışıp çınarlarının gölgesinde dinlendiği, vapurlarına, taksilerine, homurtulu otobüslerine bindiği bu tuhaf kenti şimdi yanında yatan, az önce içine girip onu doyuma vardıran adamla birlikte keşfettiğini, bir kıyıdan bir başka kıyıya savrulur; bir camiden bir kiliseye, bir müzeden ötekine koştururken onun da yanında olduğunu unutmuş gibiydi. Dolambaçlı sokakları, su kemerleri, altlı üstlü geçitleri ve yer yer yıkılmış surlarıyla dişiliğini sarıp sarmalıyordu kent. Onu kıskıvrak ele geçiriyor, üzerine abanıyordu. Kulelerle minarelerin tenine battığını, ince bir sızının tüm gövdesine yayıldığını duyumsuyordu.

Adam:

– Gerçekte istediğin ben değildim, dedi.

Kadın cevap vermedi. Renkleri solmuş eski bir ikonun görüntüsü çaktı belleğinde. Atina'da, büyükannesinin başucunda duran ikonu andırıyordu. Meryem'in ince, uzun yüzü kederliydi. Kucağında İsa'yı tutuyordu. Kendi gövdesinden, kendi canından bir parça olmayan çocuk İsa'yı. Bizanslı melekler Ayasofya'nın duvarlarında uçmaya hazırdılar. Mavi pırıltılar vardı korkunç bakışlarında. Kuytu bir manastırın avlusunda yaşlı papaz tavada balık kızartıyordu. Una bulanmış allı pullu balıkların yandaki havuza sıçrayıp suda kaybolduklarını hayretle gördü. Top sesleri geliyordu surlardan.

Adam:

– Geceler boyu sevip okşadığın ben değildim, diye devam etti.

Kadın susuyordu. Kendi dilinde konuşmayan bu yorgun, yabancı adama cevap vermek gelmiyordu içinden. Perdeleri çekili odanın ötesindeki yaşamı, dışarıda çoğalan akşam kalabalığını düşündü. Kent; sokakları, caddeleri, caddelerinde vızır vızır işleyen taşıtlarıyla, duvarları, evleri, odaları, odalarında sevişen çıplak insanlarıyla bir ışık denizi içinde akıp gidiyormuş gibi geldi ona. Kendini bu akışa bırakamayacağını biliyordu.

Adam:

– Gemi yarın çok erken kalkıyor, hazırlanmalısın, dedi.

Hazırlanmak. Bavula katlayıp koymak her şeyi. Bu dağınık yatağı, otel odasını, dışarıda akıp giden kenti. Yıllardır varlığının bir parçası olmuş, bilinçaltına yerleşmiş, kendinden saydığı bir şeylerin gövdesinden yavaşça çözüldüğünü, ellerinin arasından kayıp gittiğini anladı.

– İstanbul agapi mu! diye fısıldadı adama. Yeniden kenetlendiler.

Cezmi Ersöz

SENİNLE ÖLMEYE BİLE HAZIRDIM...

Bu gece konuğumsun.

Karanlık, yırtıcı düşler ve küçük ölümlerle dolu bir ormandan geldin bana...

Perdenin aralığından sızan mahcup ay ışığı yorgun bedenini okşuyor...

Yanımda uyuyorsun. Kollarındaki, bacaklarındaki izleri, yaraları seyrediyorum.

Alımlı, uçumlu bedenine, diriliğine, büyülü gençliğine tutkuyla bağlı olduğun adamdan geliyorsun bana...

Dilsiz sevişmelerinden...

Onu başından beri hiç saklamadın benden.

Zaten ben yüzündeki solgunluktan, düş kırıklığından, gözlerinin sık sık boşluğa düşmesinden anlamıştım hemen.

Zaten yalanlarla yaşayamazsın sen...

Ama gerçeği anlayınca içimdeki resim darmadağın olmuştu bir anda. Resimdeki kırmızı ev yıkılmış, çiçekler ezilmiş, resimdeki bahçenin kapısı kırılmıştı...

"Neden," demiştim sana, son bir umutla ve belki bir mucize olur, bana hiç beklemediğim bir gerekçe söylersin diye, tıpkı ölüm mahkûmlarının son anda bir kurtuluş haberi beklemeleri gibi...

Gözlerime baktın. Evladını terk etmeye hazırlanan bir anne gibi baktın bana. Bir yalan aradın, buldun belki, ama söyleyemedin.

Yalanlarla yaşayamazsın sen...

İçimdeki resim tutuşmaya başlamıştı. Resimdeki küçük çelimsiz, siyah önlüklü çocuk ağlıyordu umutsuzca...

İçimdeki resim yanıyordu. Çocukluk sevinçleri, düşler, inançlar yanıyordu. Resimdeki siyah önlüklü çocuk nereye kaçacağını bilmiyordu...

Yakana sarıldım ve neden diye bağırdım seni sarsarak: *Neden seviştin onunla?...*

Seni sarsmam, yakana sarılmam, sana bağırmam senden güçlü olduğum için değildi. Tam aksine uçuruma düşüyordum, elimi tutup, bırakmaman içindi...

Gözlerin yine bilinmeyen bir boşluğa takılmıştı. Bir süre sustun. Sonra konuştun. Sesin hayat kadar yabancıydı, hayat kadar acımasız, hayat kadar gerçekti...

İçimde tanıyamadığım bir başka kadın daha var; dedin. Ve o kadın onun çekiciliğine karşı koyamıyor... Öylesine büyülü bir yakışıklığı, öylesine küstah bir kendini beğenmişliği var ki kendime engel olamıyorum...

Bu gece konuğumsun...

Karanlık, yırtıcı düşler, küçük ölümlerle dolu bir ormandan geldin yanıma...

Perdenin aralığından sızan mahcup ay ışığı yorgun bedenini okşuyor...

Kollarındaki, bacaklarındaki yaraları, izleri seyrediyorum...

Yanımda, öylesine masum uyuyorsun ki... Bu masumiyetinin arkasında nelerin saklı olduğunu, içinde, sana da yabancı olan o kadını bilmeyi öyle çok isterdim ki...

Sahi, kimdi o kadın? Güçlü, yakışıklı, kıskanç, sahiplenen, hatta küstah, seni inciten, üzen ve kendini beğenmiş erkeklere bu denli çeken neydi onu... O kadını bu parçalanmışlığa sürükleyen kirli ve hastalıklı merak neydi?...

İçindeki o bin yıllık ezilmişlik bu ezilmişliğin hastalıklı hazzı mıydı karşı koyamadığı...

Kişiliğini parçalayan, iradeni felce uğratan, gururunu tamamen teslim alan bu ruhsuz sevişmelere onu hangi derin eksiklik çağırıyordu...

Sahi, kimdi o içindeki senin bile tanıyamadığın kadın?..

Bana çekiciliğine karşı koyamadığın bir başkasıyla seviştiğini söylediğin günden sonra haftalarca görüşmemiştik.

Aşkınla çok derinlere gömdüğümü sandığım güvensizliklerim, komplekslerim, korkularım gömüldükleri yerden hiç olmadıkları kadar güçlenmiş ve acımasız inatlarıyla ortaya çıkmışlardı yeniden...

Haklı olmanın, bir suçlu bulup yargılamanın rahatlığını hiç tatmamıştım ki...

Ortada bir yıkım, bir ihanet, bir suç varsa kimsede değil, hep kendimde arardım ben...

Günlerce seni değil, kendimi yargılayıp durmuştum.

Bedenimi aşağılamıştım acımasızca.

Neden ben de içindeki kadını büyüleyen o adam gibi yakışıklı, güçlü, gösterişli bir bedene sahip değildim?...

Neden bağlandığın o genç adam gibi seni sınırlayıp sahiplenmiyor, üzüp incitmiyor, içindeki o bin yıllık ezilmişliği tahrik etmiyordum?...

Neden benim de dudaklarımın kenarında kendini beğenmiş ve küstah bir gülümseyiş yoktu onun gibi...

O görmüştü de, neden ben seninle onca yıl beraber olduğum halde içindeki sana yabancı olduğunu söylediğin kadını görmemiştim...

Saçma, rezil, karanlık düşüncelerdi, ama ne yazık ki gerçekti...

Ama en çok neyini kıskandım biliyor musun? Onun önünde elbiselerini çıkartıp soyunmanı, sevişirken adeta sayıklar gibi söylediğin ve bana dünyanın en masum sözleri gibi gelen o ayıp sözcükleri ona da söylüyor olmanı ve bir de onun yanında uykuya dalışını kıskandım...

Ama asıl acı olan bir gün ansızın seni kıskanmaktan vazgeçişimdi...

Bir gün ansızın öyle büyük bir yokluğa düşmüştüm ki, bu yoklukta her şeye olan inancımı yitirmiştim...

İnsan ancak birine inanıyorsa onu kıskanırdı...

Sen yokken her sabah dünyaya gözlerimi açıp, etrafıma baktığımda, burası neresi, diyordum, kimim ben, kim bu insanlar, şimdi ben bu koca gün ne yapacağım? diye düşünüyordum. Sanki bu hayatla ilgili bildiğim her şeyi unutmuştum...

Ta ki sen bir gece vakti gözyaşlarıyla kapımı çalıncaya kadar...

Öylesine bağlılıkla, öylesine susamışlıkla sarılıyordun ki bana, sanki birden rollerimiz değişmişti, şimdi sen uçurumun kenarındaydın, seni tutması, koruması gereken annen bendim senin...

Sana, senin bana sarıldığın gibi sarılmasam senin resmin dağılacaktı...

İçindeki kadın sana büyük bir tuzak hazırlamıştı. Bedenin, ezilmişliğin, karanlık önyargılarla koşullanmış güdülerin doyuyordu, ama ruhun öylesine susuz kalmış, kişiliğin öylesine parçalanmıştı ki...

Çünkü yakışıklı bedenine vurulduğun, dudağının kenarındaki o küstah ve kendini beğenmiş gülüşüne hayran olduğun genç adamla ruhunla, duygularınla ilgili konuşacak, paylaşacak hiçbir şeyin yoktu...

Bedenin onu özlüyordu, ruhun beni...

İçindeki, o yabancın olan kadın, arzuladığında genç adama, onun iri, gösterişli bedenine, ipeksi, gergin kaslarına, bitip tükenmek bilmeyen cinsel enerjisine, seni küçümseyen, acıtan o küstah yakışıklılığına gidiyor, susuz kalan ruhun içinse bana geliyordun...

Peki, beni seninle birlikte olmaya iten neydi? Neden bırakıp gidemiyordum seni?...

Aşkta yasak olana, imkânsızlığa, mutsuzluğa duyduğum merak mı çekiyordu şimdi seni bana...

Yoksa ne ondan, ne de benden vazgeçemediğin için yaşadığın acıya, parçalanmışlığa duyduğum merhamet için mi bırakamıyordum seni...

Artık benimle o bir zamanlar tutkuyla bağlandığım bedenimi paylaşamıyordun.

Artık sevişmiyorduk seninle. En azından dürüsttük bu kadar kendimize ve bir başkasına...

Ama çıplak bedeninden çok daha mahrem ve sahici olan düşlerini, duygularını, acılarını paylaşıyordun benimle...

Çok küçükken, dayının sana yaptığı cinsel tacizi mesela. Bugüne dek kimselere anlatamamıştın bunu...

Aramızda cinsellik olmayınca artık ben de seninle her şeyimi korkusuzca konuşabiliyordum... Düşlerimi, annemi nasıl derin bir sevgiyle sevdiğimi, rüyalarımda onunla nasıl seviştiğimi, o büyük utancımı, karanlık iç dünyamı, doyumsuzluklarımı hasta, yaralı ruhumu...

Aramızda cinsellik olmayınca artık üzerinde iktidar kurmayı asla düşünmüyor, seni denetlemiyor, seninle gizliden gizliye rekabet etmiyordum...

Olmadığımız gibi görünmeye çalışmıyor, güvensizlikten kaynaklanan sahte üstünlük duygularımız tatmin etmek için birbirimize kapris yapmıyorduk.

Sıradanlığın o büyülü içtenliğini yakalamışık...

Kendimizle, hayatla, her şeyle alay ediyorduk...

Karanlık ormanından bana geldiğin bir geceydi, hiç unutmuyorum. Yatak odasına girecektim ki, içerden, çocuksu ve adeta mahcup bir sesle: Soyunuyorum, içeri gelme, demiştin...

Önce, böyle deyişine çok şaşırmıştım. Sen benim yıllardır birlikte olduğum bir insandın. İlk anda mahcubiyetine bir anlam verememiştim. İçeri salona geçtim. Sonra bir sigara yakıp düşündüm... Düşündüm... Bu mahcubiyetin, soyunuyorum, içeri gelme deyişin, bana çok anlamlı geldi birden... İçim sevinçle, umutla doldu... Ve o an seninle her şeye yeniden başlamaya karar verdim....

Buna hazırdım...

Seninle ölmeye bile hazırdım...

Soyunuyorum, içeri gelme, deyişin, bir kez daha âşık etmişti beni sana... İlk kez gibi... Ve bütün ilkler gibi sonsuz bir arzuyla...

Özcan Karabulut

NE BİR EKSİK NE BİR FAZLA

"Ama sonuçta aşk kirli bir şey."
Cesare Pavese

Sonunda bunu da yazıyorum, çünkü yazmasam bundan öncekiler eksik kalacak. Sonunda bunu da yazıyorum, çünkü içimizden birinin bunu yazması zorunlu. Demek sonunda aşkın kirli bir şey olduğunu kabul ediyorum. Demek sonunda aşkın pislikle de beslenebileceğine inanıyorum. Bunu yazmalıyım, çünkü bu yaşandı, yaşanıyor, yaşanacak. Bunu yazmayılım, çünkü aşkın genişliği, sevişmenin sonsuzluğu karşısında şaşkınım. Bunu yazmalıyım, çünkü...

Katlanılmaz insanlarıyla, bayağı ilişkileriyle hayat yeterince berbat. Evde, işte, sokakta, daha pek çok yerde, çok zaman, hayatın bir pislik yığınından ibaret olduğuna tanık oldum. Başlangıçta, ilk gençlik yıllarımda, aşka biraz uzak dursam, şarkılara dudak büksem de, aşkın insanı diri tutacak bir gücü olduğunu düşünürdüm. Bugün, aslında epey bir süredir, aşkın insanı kurtarabileceğine inanıyorum. Kırk yıllık ömrümde iki kez âşık oldum, hâlâ âşığım ve inanılmaz genişliği ve heyecanıyla aşkın pek çok şeyin yerini doldurabileceğini görüyorum.

Hayat mı diyorum, baskı, zulüm, adaletsizlik yani, görevler, günlük işler, insanın boğazını sıkan ne varsa, hayat dediğimiz bütün bunlardan başka ne olabilir ki? Ve hayatı biraz çekilir kılan bir şey varsa, aşktan başka ne olabilir ki? Ülkeleri yönetenler, futbolun ve içkinin yanında aşkın da büyüsünü keşfedip aşkın kapısını insanlara açabilseydiler eğer, yürüyüşler, mitingler, protestolar, ayaklanmalar diye bir şey olmazdı herhalde. Bu herkesin şiir yazması, dahası hayatın şiir gibi yaşanması anlamına gelirdi ki, devlete ve yönetenlere de ihtiyaç kalmazdı. Cenneti dünyada, cehennemin içinde arayan bir kuşaktan geliyorum. Bir şair olarak, herkesin şiir yazmasını beklemeyecek kadar gerçekçiyim üstelik.

Dediğim gibi, ilkini saymazsam iki kez âşık oldum. İlkini saymıyorum, çünkü bir yenilginin ardından, faşizm ortamında, yol arkadaşımla birbirimize tutunmuştuk. Nasıl oldu, o fırtınada nasıl buluştuk, tam anımsamıyorum, daha birbirimizin kokusunu tanımadan, doğru dürüst sevişmeden evlilik hazırlıklarının ortasında buluvermiştik kendimizi. Neyse ki şimdi bana kâbus gibi gelen pembe rüya kısa sürdü. 'Ben sana layık değilim,' dedi ve kendisine layık birisine gitti. Doğruyu söylemem gerekirse, o gün ayrılma anında söylediği sözlerin ne anlama geldiğini, kirli olanın ne olduğunu bugün de anlamış değilim. Aradan yıllar geçti. Çok değil, birkaç kadın girdi hayatıma. Bir gün evleneceğim kadına rastladım. Birbirimizden hoşlandık, sevişerek evlendik. Onunla, evliliğimize birkaç çocuğun sığabileceği uzun bir zamandır birlikteyiz ve mutlu olduğumuz söylenebilir. Aynı çatı, bir yatakla dört duvar arasında bize ne kadar mutluluk bağışlarsa, o kadar mutluyuz. Yüzeyde görünen mutlulukların tersine, gerçekte bütün evlilikler can çekişerek sürer, bittiğinde bir sürü gerekçe ileri sürülür, nedense hayalleri öldüren bedenler ve zamanlar genellikle göz ardı edilir.

Şimdi bundan söz etmenin, içimde yitirdiğim bazı şeyleri belirtmenin dışında, yazdıklarımla doğrudan bir ilgisi yok.

Burada oturup öteki sevgilimi beklerken, yazıp anlamaya çalıştığım, üç kadının farklı tenleriyle, farklı sevişme biçimleriyle, farklı heyecan ve serüvenleriyle aşkın sınırlarının nerede başlayıp nerede bittiği ve sonuçta aşkın kirli bir şey olup olmadığı. Bu yazıdan alıp öne çıkarmaya çalıştığım ana tema bu. Ne var ki, yaşadıklarımı, hissettiklerimi eksiksiz bir biçimde sözcüklere dökmenin imkânsız olduğunu da fark ediyorum. Çünkü kendimi, ucunda üç kadına çıkan, ince, uzun, engebeli bir yolda yürürken buluyorum. Çünkü yaşarken olduğu gibi, yazarken de, üç kadınla kendimi baş döndüren bir örgü içinde bulmamın, sandığımdan daha korkutucu, daha ürkütücü bir yanı olduğunu görüyorum. Dert etmemeye, canımı sıkmamaya çalışıyorum. Oto-sansürün şiire, hikâyeye ve hayata dahil olduğunu biliyorum, ama kendimi maskelemeye, kalemimi frenlemeye çalışmıyorum. Hiçbir şeye ilk günkü kadar bağlı değilim. Yaşlanıyorum, değişiyorum. Geçmişin hep güzel olmadığını biliyorum. Yakıcı, yıkıcı bir arzu işte, yapmak istediklerimi yapacak, ne olacaksam o olacağım. Bırakın, kendi kendime bile itiraf etmekte zorlandığım şeylerin bir bölümünü açıklayıp rahatlayayım. Bırakın, kadınları incitecek de olsa bazı şeylerin sessizlikte kalmasına izin vermeyeyim.

Ben ve üç kadın. Eşim ve sevgilim ve 'öteki sevgilim.' Benim küçük sırrım bu: Geldiğim ve bulunduğum noktada, üç kadınla yaşadığım ve birbirini tamamladığını düşündüğüm üçlü aşkın hayata uyumumu kolaylaştırdığını söylemeliyim. Herkesin hayata farklı bir tutunma biçimi var. Ben hayata, kimilerine göre kirli, yabani gelebilecek, aşkların ortasından bir yerden tutunuyorum. Tuhaf bir üçgen içinde durmadan yer değiştiriyorum. Bir kadından bir kadına, bir aşktan bir aşka savruluyor, sonunda eve dönüyorum. Evde bekleyen için söyleye-

bileceğim her şeyi söyledim. Sevgilime gelince, o gerçekten benim için özel biri, şimdiye kadar âşık olduğum ikinci kadın, belki de son kadın olacak. Türküdeki gibi, sevgilimi anası sanki benim için doğurmuş! Abarttığım sanılmasın: Onun için her şeyi vermeye, her şeyi yapmaya hazırım. Verdim, yaptım. Vereceğim, yapacağım da. Çok zorda kalırsam, evliliğimi bitirecek, 'öteki sevgili'mi hayatımdan uzaklaştıracak, bende toplanan üçlü aşkın uyumunu bozmayı göze alacağım. Peki 'öteki sevgili' kim? Bana çocukluğunu, intihar girişimini, nişanlısını ve daha birçok şeyi anlattığı günlerde, dudaklarının dudaklarımı bulduğu bu kadın kim? Kırmızı rüzgârlığının içinde, güneşi, denizi ve her şeyiyle kendini vereceği adamı arayan canlı bir bedenin sahibi o. Yeşil gözleri gözlerimi delen dişi bir kedi! Adına 'öteki sevgili' diyorum. Aradığı adam ise benim.

Sevgilim ve 'öteki sevgili'm, her ikisi de bana ve eşime karşı anlayışlı, bizi korudukları besbelli, evli olmamdan rahatsız değiller. Şu dünyada herkesin iyi kötü bir sevgilisi ya da bir eşi var. Ben de sevgilimin eşinden, 'öteki sevgili'min nişanlısından rahatsız değilim, onları koruduğum bile söylenebilir. Hemcinslerin, sevgililerin dayanışması, anlayışlı davranışları diyelim adına. Aşkı, ilişkiyi kolaylaştıran zorunlu bir uzlaşma diye tanımlayalım. Görünen o ki, bilinen, onaylanan ikililer olduğumuz sürece sorun yok gibi, birlikte geçirdiğimiz günlerin kalıcı ilişkilere taşınma olasılığı yüksek, gelecek için umutlanabiliriz. Sorun, her iki kadının bilmedikleri, bilmek istemeyecekleri üçüncü bir kadının, üçüncü bir sevgilinin varlığı, bu şüpheyi taşımaları, bundan rahatsız olmaları ve bunu bana hissettirmeleri. Bir kez aldattım, aldatmanın tadına vardım ya, üçüncü bir kadın şüphesini asla silemem. İşin tuhaf, kendimi ne kadar denetlesem de, ben de bir başka erkek şüphesinden kurtulamam. Şüphelerimizi bir tarafa bırakıyorum. Böyle gizli yürütüldükçe, böyle çılgınlar gibi sevişildikçe, böyle parçalanarak

çoğaldıkça, aşk kolay, aşk her şeyden kolay aslında! Şimdi böyle iyiyim: İşim var deyip sokağa fırlıyorum. Yanında benim ben olduğum sevgilimin çekim alanından uzaklaşıyorum. Bir bekâr odasında çırılçıplak 'öteki sevgili'mi bekliyor ve anımsıyorum: Üzerimde, arkamda, aşağıya yukarıya doğru kayan, ağzını göğsüme dayayan, dilini kasıklarıma götüren genç bir kadın. Saçlarımdan tutuyor, çektikçe çekiyor, saç diplerimi, bedenimi tepeden tırnağa ateşe veriyor. Yangın yangına zevkten inliyor, orgazm olmalarımızın sayısını unutuyoruz. O gençliğiyle hep önde. Ben de fena değilim, ama ona yetişemiyorum. Böyle zamanlarda zevkten ölmek istiyorum.

Birlikte olduğum kadınlara güçlü görünüyor, yolunda emin adımlarla ilerleyen erkeği oynuyorum. Aslında oynamıyorum; sevgililerimi gizli tutuyor, tehlikelere aldırmıyor, yanında olduğum kadın her kimse onun bir parçası oluyorum. 'Öteki sevgili'mle, en çok etlerimizle bütünleşiyoruz. Onun gözünde ilahım. Ben erkekleştikçe o kadınlaşıyor, o kadınlaştıkça ben erkekleşiyorum. Bedenlerimize, organlarımıza söz geçiremiyor, cinselliğin anayurdunda yuvarlanıyoruz. Onu erkekliğimle şaşırtıyorum. O kadınlığıyla şaşırtıyor beni. Birlikte şaşırıyor, sevişiyoruz. İçinde, kafasında büyüdükçe büyüyorum. Eşimi aldatıyorum, sevgilimi aldatıyorum, tekrar tekrar aldatıyorum. Elbette yaşadıklarımı tanımlamakta, adını koymakta zorlanıyorum. Elbette birbiriyle çatışan gerçek dünyaların arasında dolaşırken vicdan azabı çekiyorum. Böyle zamanlarda, işin içinden çıkamayınca, kalbimin sesini dinliyorum, onların beni benim onları sevdiğim kadınlara, dünyaya, Tanrı'ya tek taraflı bir barış ilan ediyorum. İlk kurşun, ilk kurşun atılırsa, savaşı artık daha fazla erteleyemeyeceğimi, kaçtığım hayatın tam ortasına düşeceğimi, nelerden vazgeçmek zorunda kalacağımı, sefilleşip yalnızlaşacağımı it gibi biliyorum. Ödeyeceğim bedeli göze alıyorum. Deliriyorum.

'Öteki sevgili'mle kentin bilmediğim semtlerinde, tanıdık gözlerden uzakta dolaşıyoruz. Üniversiteyi bitirince lisansüstüne başlayacağını, doktora yapacağını, kendine ait bir evi olacağını söylüyor. İstediğim zaman evinde kalabileceğimi, kendime ait bir odam olabileceğini... Sürekli konuşuyor, geleceğe ilişkin sorular soruyor, bir an umutsuz durumumuza bakıp sorularıyla beni sıkıştırıyor. Kendime ait kaç odam, kaç kadınım olabilir ki? Bu böyle ne kadar sürebilir ki? Ve bedenimi tir tir titretse de, ona, yolun başındaki genç kadına söyleyebilecek ne kalıyordu ki? Üç - beş yıl sonra ellisinde olurum. Yaşım başım geçer. Heyecanlarımı kaybederim. Üniversiteyi bitirince sen değişirsin, arzuların değişir. Sen şimdi en iyisi nişanlına dön. Üzgünüm. Kendimi suçlu hissediyorum. Sana acı çektirmek, hayatını altüst etmek istemiyorum. Bu sözleri, onu kendime daha çok bağlamak için mi, yoksa gerçekten nişanlısına dönmesini sağlamak için mi söylediğimi bilemiyorum. Vicdanımı rahatlatıyorum. Sonuçta, bütün bunları dolaylı, daha sanatlı söylemekten başka ne kalıyordu ki ve o ağlıyordu.

Bir erkeğe hayatı zehir eden şeylerden biri de kadınların ağlamalarıdır. Dayanamıyorum ama bırakıyorum ağlasın, bırakıyorum gitsin! Emek vermeden elde ettiğim aşk için mücadele etmiyorum. 'Öteki sevgili'lilerimi bulmakta gecikmeyeceğim. Çevremdeki erkeklerin tersini yapmam yeterli. Ortalıkta görünüp yüzümü eskitmiyorum, sakal bıraktığımda yakışıklı sayılırım, şiir yazıyorum, sinemayla ilgileniyorum, görünüp kaybolmalarımla, kısa, anlamlı, alaycı konuşmalarımla hep bir gizi barındırıyorum. Şimdiye kadar yaptıklarımı yapmam yeterli. Genç kadınlarla, cazibeli kadınlarla tanışacak, evlerde, sokaklarda, parklarda, asansörlerde sevişeceğim. Ben aşkların, sevişmelerin işçisi, mucizeler yaratacağım ve hep üçlü ayağı tamamlayacağım!

Ama o bırakıp gitmiyor. Kaçan kovalanırmış deyişini doğ-

ruluyor. Beni kovalıyor, masum yüzüyle aklımı çeliyor. Hiç kimse alışkanlıklarından kolay vazgeçmiyor, hiç kimse sahip olduklarını kolay kolay paylaşamıyor. Vicdanımı rahatlattım, çıkış yolu buldum ya, gitmesini ben de istemiyorum. Ona, gençliğine, kokusuna, beni arzulayışlarına, dokunur dokunmaz orgazm oluşlarına karşı koyamıyorum. O zaman acemi nişanlını unut, kaybedeceklerini anımsa. Hadi gözyaşlarını sil, öp beni, kandır beni, sev beni.

İnsan eşini aldatabilir. İnsan aynı zamanda hem eşini hem de sevgilisini aldatabilir mi? Saçlarım sakalım uzarken, yüzümdeki kırışıklıklar, sakalımdaki beyazlar kırklı yaşlarıma eşlik ederken, boş yere bu sorunun yanıtını vermeye çalışıyorum. Sanki bu sorunun yanıtını verdiğimde, evin sınırlarına çekilecek, tekdüze bir gidişe boyun eğeceğim! Sanki bu sorunun yanıtını verdiğimde, gözüm sevdiğimden başkasını görmeyecek, aşk haritasında keşfedilmemiş adaları bana işaret edebilecek kadınları reddedeceğim! Seni hiç kimse, hiçbir şey yolundan döndüremez oğlum, sen yeni aldığın evin bahçesiyle uğraş, ayda birkaç bahçe ya da aşk konulu şiir yaz, dergilerde görün, yolculuklar yap, fotoğraf çek, arada bir kitap çıkar, arkadaşlarına ölmediğini kanıtla, iç, geberinceye kadar iç, bir dostuna yediğin bokları, çevirdiğin haltları anlat, gözyaşı dök ve sorunun yanıtını almaya çalış!

Belki aşk hakkında hiçbir şey bilmediğimin bir kanıtı olsun diye yazıyorum bu yazıyı. Belki yaşadıklarıma tanıklık etsin diye. Belki de artık daha fazla gizlenmek istemediğim için. Şu anda bildiğim bir şey varsa, o da, içimdeki aşk kurtları kalbimi ne kadar kemirirse kemirsin, her üç kadına da ihtiyacım olduğunu ve her üçünü de bencilce, kendimce gerektiği gibi seviyor olmam. Her ilişkimde genç bir kadından daha genç bir kadına geçtim. Kırklarındaki kadından otuzlarındaki, otuzlarındaki kadından yirmilerindeki kadına. Varlığım şehvet kır-

baçlarının altında, birbirini tamamlamayan aşkların ortasında anlam kazandı. Kazandıklarımı kaybetsem de geriye, kendimi tanıyamasam da, dönemem artık. Delice belki ama bu benim, eşimle, sevgilimle, 'öteki sevgili'mle yan yana, karşı karşıya, yaşadıklarımla ve hayallerimle yüz yüze bu benim. Genç sevgilimi beklerken, en çok bunları anımsıyor, düşünüyor ve yazıyorum: Her zaman bir sözcük başka bir sözcüğe, bir adım başka bir adıma, bir aşk başka bir aşka öncülük eder. Oyuncular farklı olsalar da oyun pek değişmez. Hikâye de oldukça eskidir. A, B'yi sever, B ise C'yi, C'nin de D adında bir seveni vardır. Birileri yazmak, birileri de hikâyedeki yerlerini almak için sıralarını bekler. Yollar ne kadar uzun, aşklar ne kadar geniş, sevişmeler ne kadar da sonsuz... Yaşadığımız hayat gibi kirli ya da kusurlu, sözcükler, adımlar, mavi - yeşil - kahverengi gözler sarı - siyah - kızıl saçlar ve tabii ki aşklar, odalarda, yollarda yeniden biçimlenirken, kendim için isteyip yapabildiklerimi herkes için istemekten başka elimden ne gelir ki? Herkesin ihtiyacına ve arzusuna göre, ne bir eksik ne bir fazla.

Halil İbrahim Özcan

KARAR ÖNCESİ

En son yaptığımız telefon görüşmesini saymazsak, doğrusunu isterseniz ben de olayı bütünüyle kavrayabilmiş değildim. Üstüme bir destek duvarı çökmüş gibi göründüğümü, postanedeki bayan memurun yüzüme telaşla bakmasından çıkartabilmiştim. Karşılıklı ağlayışımızı duymuş olmalıydı.

Beni çağırıyordu, konuşacakları varmış.

"İşitiyor muymuşum?" İşitmesem, ağlayışına katılır mıydım sanıyorsunuz? Bu dünyada kimseler kimseleri duymuyor zaten. Herkes kendi kabuğunda çıkaracağı kokunun bir sonraki başlangıcını hesaplayarak yaşamaya çalışıyor. Bense, bundan fazlasını becerebilmeyi istiyordum. Kabuk benim olsaydı yaşamak isteğini ve herkesin paylaşabileceği buruşturulmuş güllerin kokularını daha dün dilimden yere vurmazdım. Başkalarının hırsızlama bakışlarıyla ölçmeye kalkıştıkları şeyi yüzümün gittikçe artan terlerinde bulamazdım.

Süslü püslü zengin okullarından kendilerine oyuncaklar edinen yoksul çocuklarının ağızlarındaki yayvan ağız mızıkası eşliğinde yürüyordum. Sokaklarda karşılaştığım bütün fahişelerin gözlerindeki o boyanmışlığın arkasına gizlenmiş meleklerin en ağırbaşlı olanını dans pistine çağırmak istediysem de na-

sıl olduysa ortaya çıkan birinin "kaçalım" demesiyle yaptığımdan utanır olmuştum.

"Son sözünü mü söyledin bunlarla?" demişti.

"Son sözüm say, ne olacaksa," demiştim yere tükürürken. Kabalık etmiştim.

Paçalarımdan tutan yol, yürüdükçe aksi aksi uzayıp duruyordu. Ağaç siluetlerinin altından geçerken derin derin düşünmek beni yormuyordu, aksine düşündükçe daha derinlere nüfuz etmek istiyordum. Darağacının gölgesinde dinlenen celladın dudakları arasındaki sigaranın uzamış külünün dinginliği gibiydim. Kendi asılışımı seyredecekmişim gibi kalkan toz bulutlarının paçalarımda birikmesi düşüncelerimi bir noktada toplamama yardımcı oluyordu. Ne olursa olsun düşsel mekânlarımı kullanmayacaktım.

Tanımadığım bir adam eğilerek selam veriyordu.

Apartman kapısından içeri girdiğimde çocuklar merdiven altının karanlığında oynuyorlardı. Dışarıda yağmur yağmaya başlamıştı. Ayakkabılarımda çamur olmadığı halde paspasa silmiştim onları. Tam o sırada şimşek çakmıştı. Kibarlık gösterine gücüm yoktu. Yanına vardığımda basit patlamalarla karşılaşmak istemiyordum.

Kekeme, öfkeli ve yorgundum. Genellikle ikişer ikişer çıktığım basamakları şimdi ağır ağır çıkıyordum. Asansöre binsem, dördüncü katta olan dairenin kapısına hemencecik ulaşmış olurdum. Sevmiyordum şu asansörleri.

Merdivenleri birkaç basamak daha çıktıktan sonra olduğum yere oturdum. Son günlerde yerli yersiz dilime dolanan bir tümceyi tekrarladım: "Çarşambadan karar veriyorsun, oysa salıda da yaşamıyorsun." Yaşamıyormuşum! Bal gibi yaşıyorum işte. Üzülüyorum. O ise inat ediyordu durmadan. "Oralara gitmektense istifa ederim, herhangi bir iş bulur burada çalışırım, seninle olmak..."

Çok değil daha birkaç gün önce, birlikte gittiğimiz çocuk

parkında, ellerimiz, sakıncasız ve özgür bedenlerimizde gezinirken konuşmak kor yığınına dönüşmüştü aramızda. Açılan daire kapılarının birinden birileri çıkıyor olmalıydı. Yanılmamıştım. Yanımdan geçerlerken bana dokunmamak için dikkatli davranıyorlardı. Kadın, kocasının kolundan çekiştirerek benim kim olduğumu soruyor, kocası da tanımadığını belirten bakışlarıyla onu peşinden sürüklüyordu.

Neden sonra oturduğum merdiven basamağından hızla kalkıp üç katı birden çıkarak zili çaldığımda "nerede kaldın, seni bekliyordum," demesini beklerken, o, bana hiçbir şey söylemeden içeri geçti, açık bıraktığı kapıya arkasını dönerek.

Odada o zamana kadar hiç görmediğim yabancı bir erkek vardı. Elini uzatmıştı sıkmam için. "Sizi yakından tanıyorum. Siz beni tanımazsınız ama, ben sizi tanıyorum."

Sorularımla üstüne üstüne gitmenin bir anlamı olamayacağına inandığımdan hiç soru sormamıştım. Bana yer göstermesine içerlemiştim. Sanki evimizin kırk yıllık sahibiymiş gibi de pişkindi.

Teşekkür etmeden, alaycı gülümseyişimi de saklayarak gösterilen koltuklardan birine oturmuştum.

Tablosundan dışarı ürkerek bakan doru bir tayın yelesinden tuttuğumda ellerimin titreyişini durduramamıştım. Hoşuma gitmeyen bir alışkanlığım da böyle durmadan önüme bakmam. Küçük Maryo'dan aldığım çiçekleri sulamak istediysem de sulayamamıştım. Odanın duvarları arasına sıkıştırılmış acemi kuş satıcısının dondurulmuş sesindeydim. Alçıdan kuşlar döksem, kesin onları konuşturabilirdim. Bu gücü buluyordum kendimde. Gereksinim duyduğum o değildi. Okumak istiyordum. Aldanışları ellerimi yüzüme kapamadan, kahrolmadan yaşıyordum. Aptal ve yabanıldım, gözlerimleyse dost.

Oturduğum yerden dudaklarının hareketlerini görüyordum. Mutlaka bana bir şeyler anlatıyorlardı. Sahte bir içten-

likmiş gibi geliyordu bana bütün konuşmaları.

"Bu denli kolay olmamalı."

Büyük bir özenle yetiştirdiğim mor menekşemin üstüne tuz, biber ektikten sonra onu yemek geçiyordu içimden.

"Biz," diyorlardı birbirlerini göstererek. Dinlememeliydim.

Önüme koydukları kahve temizdi, hastı, saftı.

Boğuntu ve tükeniş...

Tanrı önce gökleri yaratmış olmalıydı bizleri düşünürken, gökyüzünün üstüme yıkılışından belliydi bu.

Ayfer Tunç

KADIN HİKÂYELERİ YÜZÜNDEN

Ya ölecektim, ya eski yaralarımdan doğacaktım yeniden. Eski yaralarımdı benim kadınlar. Yok kadınlar. Çürümüşlüğümdü, hayatımın bir demet ot gibi kurumasıydı kendi kendine, üzerinden çok sular akmış da aşınmış taş parçaları kadar değersizliğimdi. Korkaklığımdı, sinmişliğimdi, kendi içime dönmüşlüğümdü.

Köseliğimdi sonra, bu yüzden uzadıkça saçlarımı karımın kesmesiydi. Ayakkabılarımın içine kat kat koyduğum mukavvalardı eski yaralarım, ezildikçe yenilediğim pazar günleri evde gizlice. Karımın büyük ama ürküten, siyah ama ağlatan gözleri, parmak eklemlerinden fırlamış kemikleriydi. Tüccar terzilerin yanlarında çırakken ilk gençliğimde, korkudan titreyen ellerimle taşıdığım kahvelerin fincanlarına çıkan kırmızı dudak izleriydi. Sonra mahalle arasında dükkânı olan sarhoş fotoğrafçının çektiği, acayip ve acınası düğün fotoğrafımdı. Her ikimiz de ağlıyor gibiydik.

Ama bütün bunlara rağmen, sonumun böyle olmasını istemezdim. Bilemedim. Anlatacağım hikâye yaşanmadan az evvel ben, otuzla kırk arasındaydım, evliyle bekâr arasındaydım, sağ ile ölü arasındaydım. Düz, uzun ve ince bir çizgiyi andırırdı

hayatım. Bir hastanın ölüm ânı gibi bir şeydi bu. Sanki ben bu uzun ve ince çizgi üzerinde, sonsuza kadar yürüme cezalısıydım.

Bazen, nedense hep kış akşamüstleri, dükkânımdaki tezgâhın pencereye bitişen ucuna oturup dışarı bakar ve kendime 'Ben mutlu bir adam mıyım?' diye sorardım. İyi kötü bir dükkânım vardı, iyi kötü bir karım vardı, başımı sokacak bir evim, evde kaynayan bir tencerem, iki çocuğum vardı. Öyleyse mutlu olmalıyım diye mırıldanırdım.

Böyle derdim demesine de, karşımdaki aynaya ilişirdi gözüm. Masmavi bir adam görürdüm aynada, ucuz ve mavi bir etek astarı gibi çekmiş, buruşmuş bir yüz. Sanki yüzümün çizgilerine mavi bir mürekkep dolardı. Terk edilmiş bir ev köpeğini andırırdı duruşum. Sebepsiz yere fermuar demetlerini indirirdim raftan, hiç lüzumu yokken düğme kutularının yerlerini değiştirirdim. Dükkânı süpürmeye kalkardım ve aynada gördüğüm, terk edilmiş, mavi ev köpeğini unutmaya çalışırdım.

İşte bu yüzden, eteklerine ılık bir denizin dalgaları vuran bir kum tepeciğinden aşağıya yumuşacık yuvarlanır gibi kendimi bu garip oyunun içine bıraktım.

Oyun, Turcan'ı tanıdıktan sonra başladı. Ondan önce bitişiğimdeki dükkânda varis çorabı satan yaşlı, sessiz bir Yahudi vardı. Sabahları karşılaşırsak merhaba komşu der, dükkânına girer, oturur, akşamları sessizce giderdi. Bir gün sessizce öldü. Yahudi'nin dükkânını Turcan aldı. Böylece sessizlik de ölmüş oldu. Bana kalsa, kelini kestane rengi ufak bir perukla örten ve attığı her adımla sokağa keskin ve tütünümsü bir koku bırakan bu adamla karışlaştığımızda, kuru bir hayırlı olsun deyip tanışmayı geçiştirecektim.

Ama öyle olmadı. Bir gün kapıya bir kamyonet yanaştı ve boy boy aynalar indirilirken, hamallarla Turcan arasında tar-

tışma çıktı. Turcan aynaların yarısını indirmiş olan hamalları kovdu ve benim dükkânımdan içeri başını uzatarak; teklifsizce, kırk yıllık dostmuşuz gibi, iri çakır gözlerinde tuhaf bir ifadeyle, beni şaşırtarak ve hatta korkutarak, ama çok neşeli, çok da samimi görünerek, 'bir omuz atar mısın komşu?' diye sordu. Bir şey diyemedim, bir limon ekşiliği vardı ağzımda, konuşmaya kalksam buruş buruş çıkacaktı sanki kelimeler. Dükkândan çıktım, aynaları sırtlayıp onun dükkânına taşıdım.

O gün Turcan beni öğle yemeğine, böylece kadın hikâyelerine götürdü. Rakı içtik, piyaz, lakerda yedik. Turcan hep kadınlardan söz etti. Dikkat ettim de sanki onun anlattığı kadınların tümü, adeta kemiksizdi. O kadınların ellerini düşünüyordum, tenlerinin beyazlığından gözlerim kamaşıyordu. Sonra ne kadar da konuşkan ve sıcaktılar onun anlattığı kadınlar. Gülmeyi biliyorlardı.

Bu kadarla kalsa iyiydi. Cep telefonundan hep kadınlar aradılar Turcan'ı. Açık saçık konuştu onlarla, büyük kahkahalar attı, arada bir geğirdi. Gülerken alnı terliyordu, terini silerken peruğu oynuyordu. O kadınlarla, adeta kemiksiz ve alabildiğine beyaz olduklarını tahmin ettiğim kadınlarla konuşurken, ben dünyada çok ve güzel kadınlar olduğunu düşündüm. Dünyadaki güzel kadınları düşünürken karım aklıma hiç gelmedi. Eski yaralarım sızladı. Sanki büyük bir yumruk yemiş de içeri göçmüş gibi duran göğüs kafesim, içimdeki sıkıntıya dar geldi, bütün o kadın hikâyeleri derin ve ölümcül bir acı gibi içimi sardı.

Birkaç gün sonra Turcan beni iki arkadaşıyla tanıştırdı ve akşam yemeğine götürdü. Kadın hikâyeleri çoğaldı, çeşitlendi. Onlar, boyları uzun, paltolarını omuzlarına alan, cep telefonlarından durmaksızın kadınların aradığı üç erkek, çeklerden, vadelerden ve kadınlardan konuştular. Ben onları dinledim, gülmekte geç kaldım, anlamakta zorluk çektim. Sonra onlar

anlattıkları kadınlarla buluşmak üzere geç bir saatte kalktılar, ben manalı bir gülüş takındım, anlıyormuşçasına başımı salladım. Hesabı bana ödetmediler. Babacan tavırlarla gülümsediler, omzuma pat pat vurdular.

Lokantadan çıktığımızda nazlı bir kar atıştırıyordu. Onlarla daha önce hiç yaşamadığım bir samimiyetle vedalaştım, üç erkek otoparktan getirilen arabaya gösterişli edalarla binerlerken, ben taksiyle giderim dedim, bir taksiye işaret ettim. Duran taksinin kapısını açıp binmeden onlara el salladım. Üç erkeğin bindiği araba, gündüz kalabalığından eser kalmamış caddedeki sokak lambalarının ışıkları altından geçerek ve üç erkeğin kahkahaları gibi gürültüyle kayboldu, ben dönüp taksiciye eyvah dedim. İçerde bir şey unuttum, sen beni bekleme, git. Taksinin kapısını kapatıp, lokantaya doğru yürüdüm. Bir sokağa girip, taksinin sesini dinledim. Şoförün bir müddet beklediğini, sonra öfkeyle gaza bastığını ve arabasını bağırtarak boş caddede kayarak uzaklaştığını duydum. Saklandığım yerden çıktım, yürümeye başladım. Ayakkabılarımın içine koyduğum mukavva parçaları inceldi, göğüs kafesim içeri çöktü, yüzümün acılaştığını hissettim, kardandır, rüzgârdandır dedim kendime.

Oturduğum sokağa girdiğimde, evler arasında gerili iplerdeki yıpranmış, yoksul çamaşırlar keyifsizce sallanıyorlardı. Sokak lambalarının maviden turuncuya dönen ışıkları, çoktan yatmış mahallelinin karanlık pencerelerinde yansıyordu. Evime yaklaştıkça içimde tuhaf bir sevinç büyüdü. Beni acıklı bir sona götürecek oyunun ilk adımını kapımın önünde attım. Omuzlarıma bir diklik geldi, sanki boyum uzadı. Soğuktan morarmış ellerimle olmayan sakallarımı sıvazladım ve anahtarım olduğu halde, otomatın bozuk olduğunu bile bile aşağıdan zile bastım. Sonra başımı kaldırıp yukarı baktım. Benim dairemin ışıkları yanıyor muydu, yanmıyor muydu, hatırlamıyo-

rum. Çünkü baktım ama görmedim, gözlerimin önünden türlü türlü halleriyle kadınlar geçtiler. Bu yüzden pazen geceliğinin üstüne bir hırka alarak, beş katın merdivenlerini telaşla inen ve bana kapıyı açan karımın yüzünde, var olduğunu çok sonra hatırladığım endişeyi o an fark etmedim.

O gece uyurken hep gülümsediğimi biliyorum.

Bunun gibi tam beş gece yaşadım. Kısa aralıklarla beş gece... Ancak her gece bir öncekinden daha tatsız oldu, Turcan ve arkadaşları her seferinde bana bir öncekinden daha az ilgi gösterdiler. Beşinci gecenin sonunda beni tuvalette unuttular. Ben bir avuç küldüm, üfleyip dağıtmışlardı.

Altıncı gece hiç yaşanmadı, çünkü beni bir daha çağırmadılar. Ama ben kendi kendime bu gecelere devam ettim.

Kime oynadım bu oyunu, niye oynadım? Bilmiyorum. Ama oynarken hoşlandım, mutlu oldum. Hepsi bu. Böyle olacağını bilseydim, hiç oynar mıydım?

Altıncı gecenin yaşanmayacağını anladıktan sonra, kendime üç soru sordum. Bir: Bu beş gecenin sonunda beş kat aşağıya inip bana kapıyı açan karımın yüzünde gördüğüm şey endişe miydi? İki: Eve geldiğimde içerisinin sıcak olduğunu hayal meyal hatırlıyordum. Acaba içkinin verdiği sıcaklıktan mı üşümemiştim, yoksa karım bütün gece beni beklemiş ve beklerken sobaya kömür atmış olduğu için mi sıcaktı ev? Üç: Bu gecelerin sabaha yakın saatlerinde, kadın hikâyeleriyle dolu hayallerden uykuya geçmek üzere olduğum anlarda, karanlıkta karımın gözlerini yüzüme diktiğini, tırnakları kesik, uçları ateş gibi yanan kemikli parmaklarıyla alnımın terini sildiğini hissediyor, ama rüya gördüğümü sanıyordum. Hatta, o güzel kadınlarla dolu hayallerime giren bu kemikli parmaklar beni sinirlendiriyordu ve bu yüzden huzursuz bir uyku uyuyordum. Bu his bir rüyanın sonucu muydu, yoksa o kemikli parmaklar gerçek miydi?

Sonra uzun uzun düşündüm. Sorularımın cevaplarını buldum. Bir: Bu beş gecenin sonunda eve her gelişimde karım endişeliydi. Beni merak ettiğine dair kırık ve tedirgin kelimeler fısıldadığını, ona kan çanağına dönmüş gözlerle ve öfkeyle baktığımı, cevap vermediğimi hatırladım. İki: Bu beş gece boyunca soba hep yanmış, yani karım beni beklemişti. Çünkü sabahları mahmur gözlerle kalktığımda, sobada gecenin geç saatlerinde atılan iri bir kömür parçasının feri sönmüş korunu buluyordum. Üç: O kemikli ama şefkatli dokunuşlarla alnımın terini silen parmaklara, arzuladığım şeyler olmadığı için kızıyordum. Ama sert bir hareketle uçları kor gibi yanan parmakları ittikten sonra, bastırılan bir hıçkırığın, zayıf ve yorgun bir bedenin içinde dağılıp kaybolduğunu da duyuyordum.

İşte bu yüzden altıncı gece oyununa başladım.

Dükkânımda, kendi sessizliğimin içinde oturuyordum. Yan taraftan Turcan'ın topuklu ayakkabılarının sesleri, kesme camlardan çıkan çınlamaları andıran kadın kahkahaları geliyordu. Turcan'ın yanında bir yığın kadın olduğunu düşündüm. Adeta kemiksiz, tenleri parlak, konuşkan, cıvıltılı kadınlar... Sonra akşam oldu, karşımdaki eczanenin, sahafın ve büfenin birer birer yanan ışıkları, parke taşlı sokaktaki su birikintilerine yansıdı. Şehrin yorgun ve elleri bükülmüş insanları adımlarını hızlandırdılar. Ben ışıkları yakmayı unuttum. Turcan'ın dükkânından kadınlar çıktılar; çünkü vanilya, leylak, limon çiçeği, hindistancevizi kokuları duydum. Gözlerimi yumdum, bu tuhaf ve kokulu görünmez bulutların içine gömüldüm. Sokakta sesler azaldı, bütün dükkânlar kapandı. Dükkânların ve evlerin çöpleri sokağın ortasına yığıldı. Sokağın sesleri değişti. Kaba seslenmelere, küfürlere, çığlıklara, polis sirenlerine, koşan adımlara dönüştü. Gece oldu, gece ilerledi.

Gün boyu oturduğum yerden kalktım, atkımı boynuma doladım, paltomu, şekilsiz başıma küçük gelen kasketimi giy-

dim, dükkânı kapadım, kepenkleri indirdim, yavaş yavaş yürümeye başladım. Caddeye çıktım. Cadde boyunca bir aşağı bir yukarı yürüdüm, kaç kere? Hatırlamıyorum. Sonra ara sokaklardan birinde, dört basamakla aşağı inilen, küçük, basık ve ucuz bir meyhaneye girdim. Yarım ufak rakı içtim küçük yudumlarla, ağırdan alarak. Saatime baktım, daha çok erkendi. Rakımı içerken sık sık gözlerim doluyordu, elimin tersiyle siliyordum, etrafa karşı gözüme sigara dumanı kaçmış gibi yapıyordum.

Meyhaneden çıktım, yine bir aşağı, bir yukarı yürüdüm cadde boyunca. Üşüdüm, kadınlı erkekli grupların hep bir ağızdan şarkılar söyledikleri meyhanelerin önünden geçtim. Pavyonların neonlarını uzaktan izledim, kapılarının yanlarına astıkları camekânların içindeki dansöz fotoğraflarına bakacak kadar yaklaşmadım hiçbirine. Caddenin ortasına park etmiş polis arabaları vardı, kedi çığlıkları duydum, tinerci çocuklar yuvarlandılar önümde, geçkin kadınların yürek dolusu beddualar ilişti kulağıma. Yürüdüğüm yol bitti. Yeniden başladım, bitti, bir daha yürüdüm.

Ayakkabılarım ıslandı, üşüdüm. Dükkâna döndüm çaresiz, ama önce köşedeki tekel bayiinden bir şişe şarap aldım. Usulca kepenkleri araladım, kilidi açarken ellerim titredi. Bir hırsız gibi süzüldüm dükkânıma, ışıkları yakmadım. Tezgâha geçip tabureme oturdum. Şaşkındım, garip bir şekilde heyecanlıydım, olmayan bir şeyi oluyor gibi yapmanın zorluğundan yorulmuştum, bu yüzden elektrik sobasını yakmayı unuttum.

Birden ağlamak geldi içinden. Başımı kollarıma dayadım, ağlarken uyuyakalmıştım.

Uyandığımda sırtım buz gibi olmuştu, tezgâhtaki küçük lambayı yakıp saatte baktım, altıncı gecede eve dönmek için iyi bir saatti. Şarap şişesinden bir iki büyük yudum içtim, manta-

rını kapatıp şişeyi tezgâhın altına sakladım. Yine bir hırsız gibi süzülerek dükkânımdan, evime gittim.

O üç soru beni hep meşgul etmişti ya, bu sefer aşağıdan baktım evimin pencerelerine. Ağlamaklıydım. Karıma sarılmak istedim, omzuna yüzümü gömeyim, bu gece ben hiçbir yere gitmedim diyeyim... Çıkıntılı kürek kemiklerini ellerimin altında hissettim karımın. Sonra kaburga kemiklerini, parmaklarındaki fırlamış kemikleri hatırladım, sarıya çalan esmer yüzündeki donukluğu, cansızlığı. Pencereler, açık olan televizyonun ışıklarıyla renkten renge giriyordu. Uyumamıştı o kemikli kadın.

İşte o öfke, beni bu anlamsız oyuna sürükleyen o öfke, içimde birdenbire büyüdü. Haksızlıktı biliyorum... Ama oldu. Zile her defasında daha uzun, daha öfkeli bastım. Telaşlı adımlarla, merdivenleri adeta koşarak inen karımın yüzüne bakmadım. Ağlayarak uyuduğum sırada -dükkânda- rüyalarıma giren, renkleri tatlı, kemiksiz, yüzleri cıvıldayan kuşları andıran kadınların hayalleri bozulacak diye korktum. Karımın küskün ve kırık sesiyle mırıldanırcasına bir şeyler sorduğunu duydum. "Kes!" dedim sert bir sesle. Elbiselerimle yatağa uzandım.

Aslında sızmadım. Kendimdeydim. Uyumuyordum. Ama bir sarhoş horultusu çıkıyordu ağzımdan. Karımın incecik bir sesle hıçkırdığını duydum ve yüzüme geniş bir gülümsemenin yayıldığını, bu gülüşe hakim olamadığımı hissettim. Sırtüstü yatıyordum, ama sanki ayak ucumdaki pencerenin camları tavana yükseldi, açık gözlerimle odanın tavanını kaplayan bu camda, yüzümü gördüm. Yüzümdeki gülümseme, odaya süzülen ay ışığının aydınlığında geniş ve kanayan bir yarayı andırıyordu. Kâbus gördüğümü düşündüm.

Yedinci gece aynı meyhaneye gitmedim. Param yoktu oraya gidecek. Peynir, turşu ve çerez aldım. Tezgâha yaydım hep-

sini, bir gazete kâğıdının üstüne. Kalan şarabı da içtim. Fazla para gitmesin diye elektrik sobasını arada bir söndürdüm. Paltomu omuzlarıma aldım. Yine sabaha karşı eve döndüm. Yine zili aşağıdan çaldım. Karımı bu defa azarlamakla kalmadım, omuzlarından sertçe ittim. Sabah kalktığımızda karımın bana küsmüş olduğunu anladım. Güldüm kendi kendime. Pazar parasından başka oğlana ayakkabı almak için de para istedi, güçlükle. Hem küstü, hem para istemeye mecburdu. Önüne atar gibi bıraktım parayı.

Birkaç gün sonra dükkâna şişman ve dudaklarının üstü terli bir kadın geldi. Astarlık kumaş, tela, ekstrafor, düşme, fermuar bilmem ne, bir yığın şey aldı. Aceleciydi, telaşlıydı, konuşkandı. Giderken çantasını unuttu, hiç ses etmedim. Kadın çıkar çıkmaz çantasını karıştırdım. İçindeki ruju nasıl o kadar çabucak alıp kasaya attığımı ve çantayı elime alıp dükkândan çıkarak kadının arkasından "Bayan! çantanızı unuttunuz!" diye koştuğumu bilemiyorum. Çabucak yaptım bu işi. Kadın çantasını aceleyle kontrol ettikten sonra defalarca teşekkür etti. Kalbim çantada rujun olmadığını anlayacak diye küt küt atıyordu, ama rujunu aldığımın farkına varmadı. Dürüst, namuslu bir yüzle gülümsedim kadına, sonra bu küçük aksilikten zararsız kurtulmuş olduğu için memnun, kadının ağır kalçalarını sağa sola vurarak kalabalığın içine karışmasını seyrettim. Şehrin insanları sokaklardan caddeye akıyordu, kalabalıktı. Onları bir an seyretmekten bile bunaldım, dükkânıma döndüm. Kasanın çekmecesinden ruju çıkarırken ellerimin niye bu kadar titrediğine şaştım, bir koru avuçlamışım gibi yanmasına da. Avucum terledi. Ruju bıraktım, avuçlarımı pantolonuma sildim, tekrar elime aldım.

O gece eve gidip erkenden yattım, karımın çocuklara "Susun babanız çok yorgun, uyuyor" dediğini duyduğum sırada

hep o ruju düşünüyordum. Kanı andıran kırmızısını, yumuşaklığını...

Ertesi gece dükkânda yemeğimi yedim, şarabımı içtim. Eve telefon edip, karımın heyecanlı ve korkmuş sesiyle "Alo! alo!" dediğini duydum, hiç konuşmadan telefonu kapattım. Bunu daha sonra sık sık yaptım. Şanslıydım, ben evdeyken de birkaç kez telefon çalmıştı, açmıştım ve yanlış numara deyip kapatmıştım, gerçekten yanlış numaraydı. Ama karım kederli gözleriyle bana bakıp erkenden yatmaya gitmişti.

Karşı komşum sahafın hatırlı müşterilerinin zoruyla aldığı, ama satma ihtimali olmadığı için paket yaparken kullandığı, sağa sola, -bana da- dağıttığı o alelade dergileri okudum bir süre. Çok şiddetli bir yağmur yağıyordu. Aralanmış kepenklere vurduğunu duyuyordum. Sanki yağmur, benim gizlice yaptığım bir işi örtüyordu, saklıyordu, gürültüye boğuyordu. Ruj tezgâhın üstündeydi. Soyundum, gömleğimi çıkardım. Dudaklarıma ruju sürdüm, gömleğimin yakasına rujlu dudak izi çıkardım. Fanilamın ucuna da değdirdim azıcık.

Öyle uzun süre bakmışım ki gömleğimdeki ize, o esnada o kadar çok ve çeşitli kadın geçmiş ki aklımdan, öylesine kendimden geçmişim ve o kadar uzun zaman kalmışım ki o halde, üşümüşüm. Kendime geldim, aceleyle giyindim. Tam çıkacakken aynaya ilişti gözüm. Mavi yüzlü ve kırmızı rujlu, çok hazin bir adam yüzü gördüm aynada, irkildim. Bir peçeteyle dudaklarımı sildim. Öyle çok sürtmüşüm ki peçeteyi dudaklarıma, dudaklarım kızardı, rujlu gibi göründü. Bir müddet oturdum, dudaklarımdaki kırmızılığın geçmesini bekledim.

Ruj lekesini ertesi sabah fark eden karımın bütün gün ağladığını çok sonra öğrendim.

Aradan zaman geçti. Haftanın birkaç günü vakitlice eve gittim. Diğer günler dükkânda radyo dinledim, hayaller kurdum. Karımın küskün bir yüzle etrafımda dolanmasından,

yalvaran gözlerle bana bakmasından hoşlandım, gizli gizli ağladığını hissettim, gülümsedim. Ağır bir hastalığın pençesine düşmüş gibi uykusunda inlediğini duydum. Bütün bunlar ne kadar sürdü, kestiremiyorum. Ama her geçen gün bu oyundan daha da hoşlandım. Artık benim de bir kadın hikâyem vardı. Bunu tek bilen ve inanan karımdı.

Çelimsiz, alımsız, kemikli; uzun zamandır yaşlarla örtülü, derin bir kederle bakan iri gözleri bir güzellik değil, ağlama hissi uyandıran karım günden güne zayıflarken; ben, olmayan bir kadın hikâyesinin sonunu yazmaya çalışıyor ve çocuklarını okşamayı bile unutuyordum.

Bir akşam üstü dükkâna gelen bir satıcıdan üzerinde küçük mavi kalpler olan kırmızı bir kravat aldım. Satıcı gemilerde çalıştığını söylüyor, bu kravatı da Avrupa'dan getirdiğine yemin ediyordu. Satıcının İstanbul dışında denizli bir şehir gördüğüne bile inanmadım. Kravatı acı kahverengi yün gömleğinin üzerine taktım. Pek uymamıştı biliyordum, ama hiç aldırış etmedim. Tuhaf bir sevinç vardı içimde, sanki o kravatı kendi ellerimle almamıştım da, hiç beklemediğim bir hediye gibi, bir anda avucumun içinde bulmuştum.

Radyoyu açtım, sevdiğinize her fırsatta seni seviyorum deyin, diyen spiker kızın sarışın mı esmer mi olduğunu düşünürken, birden müşteri bastırdı. Onlara pek neşeli davrandım, tavana yakın duran kutuları indirip, bir sürü astar topu açtırıp, hiçbir şey almadan gidenlere bile kızmadım. Terzi Mukadder ablanın çırağına borçlarının çok biriktiğini söylemedim.

Sonra herkesle birlikte dükkânımı kapattım, gece kravatım boynumda sokaklarda dolaştım, sonra yine dükkâna döndüm, bir kutu konserve patlıcan kızartması açtım, iki şişe bira içtim. Sonra eve gittim. Karımın bir zamandır hep ağlamaklı bakışlarının kravatıma takıldığını, kanı çekilmiş gibi bir anda çöktüğünü gördüm. Bana tek kelime etmeden yattı. Ertesi sa-

bah, her zaman yaptığının aksine pantolonumu, gömleğimi askıya asmayıp öylece bırakmış, kravata el sürmemiş olduğunu gördüm. Giyinirken gözümün ucuyla onu izledim, kravatımı uzun uzun bağlarken bana bakmıyordu, yüzünü dönmüyordu, hep bir şeylerle uğraşmaya çalışıyor, çocuklara sebepsiz yere bağırıyordu. Gülümsedim.

Garip olan şuydu ki, bütün bunlar karımı bir sevgilim olduğuna inandırdığı halde, bana yetmiyordu. Şimdi bütün olup bitenlerden sonra düşünüyorum da, o gün dükkâna gelip toplu sipariş veren ve parasını tıkır tıkır ödeyen, benim büyük bir şans sandığım adam, karımın kara kaderi miydi?

Günler uzamış, bahar gelmişti, sokaktaki kesilmiş ve üzerinden yüzlerce defa ağır tekerlekler geçmiş ağaç kütüğünün dibinden birkaç filiz fışkırmıştı. Karım bahara rağmen ölesiye mutsuzdu.

Sabahın erken bir saatiydi, büfeci dönerini daha şişe dizmemiş, tembel sahaf dükkânını henüz açmamışken, yaşlıca, elleri terli bir adam girdi içeri. Emekli olmuş, karısına bir dükkân açacakmış, nakit parası varmış. Anlaşırsak bir yığın şey alacakmış. Acaba ona yardımcı olur muymuşum? Garip bir müşteriydi, safçaydı biraz, işten hiç anlamadığı belliydi. Öğlene kadar sürdü pazarlığımız. Hayatımın en büyük satışını yaptım. Evde canı sıkılan karısına dükkân açan adama, dünyanın malını sattım. Paranın yarısını hemen ödedi, üstü için bir çek yazdı. Bir anda çok param oldu. Çok sevinçliydim, neşeliydim, ama akşama doğru bu çok paradan korktum. Duramadım dükkânda. Paramı cebime koyduğum gibi çıktım.

Hep uzaktan baktığım, kapısından girmeye asla cesaret edemediğim bir pavyona gittim. Cebimdeki para beni sarhoş etmişti. Kapıdaki fedailer güldüler, daha çok erken dediler. Saat on ikiye doğru gel. Peki dedim. Ne yapacağımı bilemiyordum. Bir an aklımdan dükkâna gidip oturmak geçti, ama ca-

nım istemedi. Çünkü bahar gelmişti artık. Havada çiçek tozu kokusu vardı. Kapalı kepenklerin ardında, sessiz ve ışıksız, öylece oturmaktan çok sıkılmıştım.

Bir meyhaneye gittim. Girerken cebimi yokladım. Param yerinde duruyordu. Ama içemedim, sarhoş olurum da paramı çalarlar diye korktum. Sonra param yok da içemiyorum sanmasınlar diye, bir sürü meze söyledim. Yoğurtlu bakla söyledim mesela, sonra enginar söyledim, yıllardır yememiştim. Karışık et söyledim, bir daha söyledim. Rakıyı çaktırmadan yere döktüm. Sık sık saatime baktım. Ancak dokuz olmuştu. Sinemaya gideyim dedim, gittim. Filmdeki çıplak kadınlara iştahla baktım. Sinemadan çıktığımda vakit gelmişti. Ama aynı pavyona değil, bir başkasına gittim.

Tuhaftı, sanki paramın var olduğunu biliyorlardı, itibar gösterdiler kapıda. İçeri girdim, bir masaya oturdum. Kravatım boynumdaydı. Çok heyecanlıydım. İlk defa gidiyordum, korkuyordum da. Belli etmemeye çalışıyordum korkumu. Sonra bir kadın geldi masama oturmak istedi, otur dedim. Kekelediğimi, terlediğimi hissettim. Sonra kadın bana sırnaşmaya başladı, korktum, beyaz bir kadındı, tam düşündüğüm gibiydi, ama durmadan konuşuyordu, gürültüden ne dediğini de duymuyordum, ağzına bakıyordum kadının, durmadan açıp kapanıyordu ağız, çürük bir dişi vardı, kokuyordu. Sonra o beyaz kadının terli, sarkmış koltukaltlarına ilişti gözüm, yakası alabildiğine açık mavi elbisesinin koltukaltlarına gelen kısımları kapkara olmuştu. İçki içiyordu kadın, ben de içiyordum.

İçtikçe rahatlıyordum, berraklaşıyordum. Önce havadan sudan söz ettim, bir ara sigara aldırmak bahanesiyle paramı gösterdim. Bir tek şey istiyorum senden dedim kadına. Parası neyse vereceğim. Kadın onunla yatmak istediğimi düşündü, şöyle bir süzdü beni, dudaklarının alaylı bir ifadeyle büküldü-

ğünü gördüm, kanım çekildi, eski yarım, eski korkum, beni hiç terk etmeyen... Emret koçum, dedi kadın, pahalıyımdır yalnız. Ona göre. Gözüm renk renk ışıkların kadının yüzünü her an başka bir renge boyadığı mekânda, ikide bir flaşını patlatarak yılışık bir ifadeyle gezen fotoğrafçıyı arıyordu. Seninle resim çektirelim dedim, ama samimi bir resim olsun. Bana, beni seviyormuşsun gibi bak.

Kadın öyle uzun güldü ki, yumruklarımı sıktım. Ayıp ettin aslanım dedi kadın. Ver parasını, bak nasıl seviyorum seni. Sonra daha bir şey dememe kalmadan, fotoğrafçıya seslendi, yanıma yanaştı, başını göğsüme koydu, bir koluyla belime sarıldı. Şaşkındım, sanki bu teklifi yapan ben değildim. Elimi nereye koyacağımı bilemiyordum. Fotoğrafçı sen de sarılsana abi dedi, kazık gibi duruyorsun. Eliyle tutup başımı kadına çevirdi, benim kolumu kadının çıplak ve yağlı omzuna koydu. Ablamın gözlerine bak dedi. Gül biraz be abi!

Flaş patladı, bir daha, bir daha. Kadının çok eğlendiğini fark etim. Fotoğrafçıyla bir olmuşlar, beni şekilden şekle sokuyorlardı. Yanağını yanağıma dayadı, beni öptü, sonra ruj izlerini silerken fotoğrafçıya gülümsedi, kollarımızı iç içe geçirip içki içtik. Sonra kadın sıkıldı. Haydi, yeter bu kadar dedi fotoğrafçıya. Yaylan bakalım artık.

Sabaha karşı fotoğrafçı masaya bir yığın fotoğraf bıraktı. Kadın içlerinden birini beğendi, dur lan dedi, bir de arkasına yazayım şunun. Parmaklarını şaklatarak garsonu çağırdı, bir kalem versene dedi. Kalem isteyen parmakları havada titreşiyor, telaşla bekliyordu. Garson hesabı yazdığı kalemi uzattı kadına, bu eğlenceye katılmak isteyerek kalçasını masaya dayadı, elini beline koyup seyretmeye başladı. Kadın kalemin tepesini ısırdı, sonra adın ne aslanım senin? dedi. Ne yapacaksın? dedim. Yazıcaz herhalde dedi. Boş ver adımı dedim. Ee, ne yazıcaz peki? dedi. Bu tuhaf isteğim, bütün pavyon çalışan-

ları arasında kısa sürede duyulmuş olmalıydı ki, garson atladı, en büyük aşkıma yaz abla dedi. Güzel lan, afferim dedi kadın. En büyük aşkıma, cansız bir hatıra yazdı. Sonra bana döndü, benim adım ne olsun dedi. Nasıl? dedim, adın ne senin? Afişte Cansev yazıyor ama sen ne istersen o olurum hayatım dedi kadın. Resmin arkasına ne yazayım? Cansev iyi dedim, güzel işte. Hay hay dedi kadın, sen nasıl istersen öyle olur aslanım, parayı veren düdüğü çalar. Cansev diye yazdı, imzaladı. Sonra kıkır kıkır güldü. Dur şunlara bir daha bakayım dedi, resimlere tek tek baktı, bir ikisini beğenmedi yırttı, kötü çıkmışım dedi. Sonra kimi kandıracan koçum bunlarla? dedi. Arkadaşlarına hava mı atıcan? Hiç cevap vermedim. Acıyormuş gibi gülümsedi bir müddet, sonra beklemekten sıkıldı. Aman bana ne be diyerek kalktı. Ayakta duramıyor, sallanıyordu. Eğlence bitmiş, sinema dağılmış gibi ciddileşti yüzü. Öde şu borcunu da, gidelim artık, dedi. Uzun tırnakları kurumuş kan rengi boyanmış, kısa küt parmaklı elini uzattı.

Pavyondan çıktığımda param epeyce azalmıştı, ama ceketimin cebinde bir sürü fotoğraf vardı, üstelik imzalı. Dükkâna gittim, kepenkleri aralarken çok gürültü çıkardım. İçeri girdim, tezgâha oturdum, bütün fotoğraflara teker teker baktım, kadının kargacık burgacık yazısıyla yazdığını okudum, gülümsedim. Sonra fotoğrafların üzerinde pavyonun adı yazan karton kaplarını çıkardım, yırttım. İmzalı fotoğrafı cebime koyup, sabaha karşı eve gittim. Zili aşağıdan çaldım. Karımın ayak seslerinin artık telaşlı ve ürkek sesler olmadığını, adımlarını sürükler gibi yürüdüğünü hissettim. Gözlerime bakmadı, kapıyı açtıktan sonra yine aynı bezgin ve yorgun adımlarla merdivenleri çıktı, hiç konuşmadan yattık. O gece fotoğrafı görmedi. Ertesi sabah mahsustan o ceketi giymedim, baharı bahane ederek gömlekle çıktım, dükkâna geldim. O akşam karımın çok durgun olduğunu gördüm. Sessizdi, beni görmüyor gibiy-

di, küs bile değildi, çok tuhaftı hali. Çocukların gürültüsüne hiç aldırış etmedi. Sabah oğlan geldi yanıma, baba biz bugün dayımlara gideceğiz dedi. İyi gidin, dedim aldırmadım.

O gün içime bir sıkıntı çöktü, fotoğrafları tezgâhın üstüne koydum, hep Turcan'ın yolunu bekledim. Turcan görünmedi, dükkâna kalfası baktı. Akşam mezeciye uğradım, yine dükkânda içmeyi kuruyordum, sonra birden vazgeçtim. Ayaklarım eve sürükledi beni.

Kapımın önü kalabalıktı. Mavili kırmızılı ışıklarıyla bir polis arabası, bir de cankurtaran duruyordu kapının önünde. Şaşkın bir yüzle yürüdüm evime doğru, güneş batmıştı, sokak lambaları yanmıştı, polis arabasının ve cankurtaranın dönen ışıkları yansıyordu camlarda. Bir hareketlenme oldu, beni görünce karşı komşu kocası geldi! Kocası geldi! diye seslendi polise.

Başım döndü, ne oldu pek hatırlayamıyorum. Sedyeye konmuş siyah bir torba çıkardılar kapıdan. Cankurtarana koydular. Beni eve bırakmadılar. Birkaç gün sonra eve gittiğimde, tavanda avize çengelinin bulunduğu yerde sıvaların dökülmüş olduğunu gördüm. Karım kendini asmış. Çamaşır ipiyle. Çocukları abisine bırakmış. İpin ucunda öylece sallanan hali karşıdaki apartmanın penceresine yansıyormuş güneş vurdukça. Üst katın dikkatini çekmiş. Yemek masasının üstünde mavi kalpli kırmızı kravatla, Cansev'le çekilen resmimiz duruyormuş. Onları hep almış polis.

Kemikli kadındı karım. Evet, güzel değildi ama, kalbi olan bir kadındı. Ben yok sandım.

Özlem Kumrular

İYİ, KÖTÜ, ÇİRKİN, GÜZEL

Herkesin ne zamandır hayalini kurduğu, şehirde pek çok insanın fantezilerini süsleyen büyük yemek o akşama kısmet olmuştu. Bütün bir günü Amanda'yla mutfakta arılar gibi koşuşturarak geçirdik. Mükellef bir sofra, görkemli bir şölen olmalıydı. En yakın dostlarımı bir masada heyecan içinde birleştirecek ve hayatları boyunca akıllarından çıkmayacak bir birliktelik olacaktı şüphesiz. İşte sırf bu yüzden her şey mükemmel olmalıydı.

Masayı bordo mumlarla donatıp, daha açılışını yapamadığımız ortasında pembe göz alıcı laleler olan eflatun koca kare tabakları özenle yerleştirdik. Uzun zaman sonra ilk defa kendi kendime çiçek hediye ettim ve narin bir orkideyi tüm ihtişamıyla masanın göbeğine yerleştirdim. Bir Miro tablosundan farkı yoktu masanın. Çiçek gibi dizilmiş kuşkonmazlar, sarmısakla cız bız yapılmış kestane mantarları, kaşar paneler, istiridye şeklinde dizilmiş Salamanca sucukları... Juan'ın burnu için üretildiğini iddia ederek neşemizi bulduğumuz o şarabı koklayarak içme zevkini esirgemeyen incecik kenarlı devasa kadehler, hayrete düşüp afallayacak ağızlara şarap göndere-

cekleri saati bekliyorlardı her şeyden habersiz. Bir orkide gibi katlanmış peçeteler de bihaberdiler olacaklardan. Masa tüm masumiyetiyle tüm cazibesini sunuyor, misafirlerini bekliyordu.

"Kantarın topunu kaçırdın, Desire. Aklın çatallanmış senin," dedi Amanda, Padron biberlerinin tavada cozlamasını seyrederken. "Senin bu yaptığına bir kantar baruta bir ateş basmak denir. Hadi hayırlısı. Bakalım Sevgililer azizi San Antonio seni bu sefer de kurtaracak mı?"

"Artık onun yardımına ihtiyacım olmayacak," dedim umarsızca.

"Barut fıçısını getirip salonun ortasına koyacaksın yani."

"Evet, koyacağım. Görüp görecekleri bütün rahmet bundan ibaret olacak."

"Haydi şu kalbi iflas etmiş Juan'ı anlarım, ama diğer zavallıdan ne istiyorsun bilmiyorum, Desire. Doğum gününde bir gün bile olsa yanında bulunmak, pastanın mumlarını üflerken seni seyretmek için tam 6.000 kilometre yol tepmişti zamanında, hatırlıyor musun? Sana haftada iki buket gül gönderirdi, hem de en dirilerinden, en goncalarından. Yılbaşlarında, çantasında yedi sülaleni düşünüp alınmış hediye paketleriyle gelirdi. Dünyanın en şık kalemleri, Gaudi'nin eserlerinin seramik, cam, metal kopyaları, kuru çiçeklerle doldurulmuş şamdanlar, vazolar, neler neler. Sana gökyüzünden yıldız bile almıştı Barcelonalı şövalye. Bir kadının bir erkekten beklediği hatta beklemeyi bile hayal edemediği her şey var onda ve sen de bunu benden iyi biliyorsun. Zavallı Javier!"

"Duygu sömürüsü yapma lütfen. Kötü kadın olacaksın bu devirde. Aşka inanmayacaksın. İnansan da inanmıyormuş gibi yapacaksın. Aşk hastalıklı bir duygu ve insanı sadece mutsuz eder, unutma."

"Ne kötülük var bunda. Acının da ayrı bir tadı var diyen

sen değil miydin? Dilini hafifçe uzatıp gözyaşlarının tadına bakmanın zevkine doyum olmaz diyen kimdi peki?"

"Tamam, tamam. Ama bir yere kadar. Aşk karışık bir ism-i fail halini aldığı zaman acının da fazla tadı kalmayabiliyor."

Kızgın yağın içinde kabarcıklar çıkararak renk değiştirmekte olan galeta ununa bulanmış sebzeleri oval bir tabağa alıp, bir iki saniye içinde ahtapot gibi kollarını açacak olan kesilmiş sosisleri attım tavaya.

"Doğruyu söylemek gerekirse her şeyden biraz bunalmaya başladım galiba. Şu şehrin mükemmelliği bile beni boğuyor son zamanlarda. Küçük çaplı bir değişiklik istiyorum hayatımda."

"Barcelona'ya git o zaman."

"Sanal züppeler!"

"Madrid'e git."

"Ukala köylüler!"

"Valladolid?"

"Faşist sonradan görmeler!"

"Çok saldırgansın."

"Evet, öyleyim. Her şeyden nefret etme devrimdeyim. Geçene kadar da kimsenin yakınında olmasam iyi ederim," dedim ve içi bin bir renk sebze dolu bahar rulolarını da attım yağın içine.

'Kentsoysuzlar,' dedim içimden. Bazan herkesi ve her şeyi şu kara karamsarlık gözlüklerinin ardından görmek ne feci bir şey!

Camı açtık. Kızarmış yağ kokusu karşılığında şehre yeni çökmüş temiz ay havası aldık içeri. Yüzümü yalayıp geçen akşam rüzgârı kendime getirir gibi oldu.

"Her şeye rağmen son bir kez daha düşünmelisin, Desire."

"Çok düşündüm ve düetlere bayıldığıma karar verdim."

"Düellolara demek istedin yani."

"Evet. Hatta triolara."

"Fırıncının katırlarını ürküteceksin. Sonra al başına belayı."

"O zaman ben çoktan sırra kadem basmış olacağım," dedim samimi bir kahkahayla. "Hem bir kazanda kaynayamayız biz."

Buz gibi bir şarap çıkardım dolaptan. Buzdan elbisesini giydirip masaya götürdüm. Şimdi ne zaman, nereden aldığımızı bile hatırlayamamam ne kadar yadsınacak bir şeydi.

"Yeniden o şarkıyı ağlamadan dinleyebildiğin zaman herşey bitmiş demektir," dedim. "Birlikte aldığınız bir şarabı ne zaman aldığınızı hatırlamamak da hayra alamet değildir."

Amanda, tek kelime etmeden bahar rulolarını salona götürdü.

"Her aşkın bir ömrü vardır. Ve bunlar da miatlarını doldurdular. Hem daha hayat göreceğimiz, kaderin bizim için ayarladığı, kıyılarda köşelerde sakladığı o kadar çok heyecan var ki! Bunlara sıra gelsin istiyorum. Ayrıca artık tüm heyecanımı kaybettim ve ardından üzüleceğim bir şey kaldığını da sanmıyorum."

Beni üzen, bunaltan, bana artık hiçbir şey hissettirmeyen, beni heyecanlandırmayan ne varsa hayatımdan tek celsede çıkarmayı görev bellemiştim kendime. Hiçbir acının baki olmadığını, üfleyince hepsinin geçtiğini, bazılarını daha çok üflemek gerekse de eninde sonunda yokluğa karışmayacak acı olmadığını öğretmişti hayat bana. Ve ben küçük bir acı bedelinde artık özgürlüğümü istiyordum.

Aşkımızın telefazını yaşıyorduk.

"İçinden gelen sese kulak ver. Sana her zaman yol gösterir."

"El çek gönül, diyor içimdeki ses. El çek, yakıtın bitti. Hayatında aşk iktidardan düşüp muhalefet olsun, diyor."

Compay Segundo hazin bir Küba şarkısı söylüyordu.

Amanda çalan kapıya bakarken, ben de gecenin anlam ve önemine uygun bir kılığa bürünmek için yatak odasına koştum. O bildik hızımla göz açıp kapayana kadar bordo elbisemi giyip, makyajımı yaptım. Yatağın altında ne işi olduğunu bir türlü anlayamadığım yılan derisi çizmelerimi de alelacele ayağıma geçirip merakla ilk geleni karşılamak için salona koştum.

Ana ve 1993 yılı özel rezerv şarabıydı ilk gelenler.

"Ver bakayım şu yangından ilk kurtarılacak şarabı. Bu gece şöyle felekten bir kam alalım. Sefamız olsun."

Ana loş spotlar altında kendini gösteren masayı görünce, parmağını sallayarak,

"Sen birşeyler peşindesin, ama haydi hayırlısı," dedi.

Kapı tekrar çalındığında önce koca bir demet nergis, ardından Salustiano girdi içeri. Güzel kokan herşeye âşıktı Salustiano. Altmışına merdiven dayadığı şu zamanlarda bile, o yemyeşil gözlerinin üzerine yaz kış bir İtalyan edasıyla geçirdiği güneş gözlükleriyle üniversitenin en yakışıklısı, hatta en dayanılmaz playboyuydu. Kan kırmızısı gömleğine, bıçak gibi ütülü krem rengi pantolonuna bakarak,

"Palangaya çıkacak birileri var, ama sen onlardan değilsin," dedim kendimi tutamayıp o bitirim yanaklarından sıkarak.

Mandalina balıkları da heyecanla bir oraya bir buraya koşuyorlardı. Bugün daha bir parlak, daha bir süslüydüler sanki.

Barometre son hız çıkıyordu.

"Kitap nasıl gidiyor?" dedi Salustiano sehpada tepeleme duran kağıtları karıştırarak.

Amanda göz kırparak cevapladı benim yerime:

"Arkadaşın aldatmanın kitabını değil ansiklopedisini yazıyor. Yirmi dört ciltle yetinemeyince dört ek cilt bitirdi." Hep birlikte güldüler. Ben de eksik kalmadım.

Küçük kanepeler gecenin açılışını yapmak için idealdiler. Tatlı bir şarap açıp, hemen geri döneceğimi söyleyerek evden koşa koşa çıktım.

Nando beklenenden yarım saat erken gelmiş ve istasyonun kapısında ayakta beklemişti. Yeni yıl ona çok iyi gelmişti. Daha bir alımlı, daha bir yakışıklı olmuştu. Deniz mavisi gömleği yolda buruşmuş, uykusuzluk yüzüne aksetmişti ama doksan yaşına geldiğinde de kimse onun eline su dökemeyecekti. Kırmızı ışıklarda durmadan eve döndük.

Nora, Jasmin, David ve kuzenim gelmişlerdi yokluğumda. Onlar Nando'yla tanışırken Igor ve Irina geldiler.

"Bu da kim?" diye sordu Ana merakla Salustiano'yu gömleğinden çekiştirerek.

"Desire'in free-lance sevgilisi. Romalı mimar. Canı ne zaman onu görmek isterse o zaman arar, dağ taş dere tepe gezerler. Sonra da izini kaybettirir."

"Yahu adam yakışıklılıktan ölüyor."

"Evet. İnsanın bina planı olası geliyor. Aman Desire duymasın."

"Napolyon'un neden İtalyanca küfrettiğini şimdi anlıyorum," dedi İrina. " Şu güzelliğe bak. Bu gelsin, benimle günlerce konuşsun. Başka bir şey istemem."

"Her ne kadar savın doğru olmasa da, sana katılıyorum."

60'lı yıllardan enfes bir şarkı çalıyordu Nando'nun şerefine.

Juan elini kolunu sallayarak geldiğinde ay iyice aşağılara inmişti. Salustiano'nun anlattığı bir rahibe fıkrasına gülmekte olan ahali onu selamlamakta gecikti. Onunla daha önce tek tanışmamış olan Salustiano'ydu. Kulağıma eğilme gereği bile duymadan:

"Lisanslı ayı bu mu?" dedi. Hayli acımasızca kolunu çimdikleyerek:

"Sus, yahu," dedim. "Ayı dedik, sağır demedik."

Bir ressamın elinden çıkmışa benzeyen kabak *tortillası*'ndan eser bile kalmamıştı.

"Verdi nerede?" diye sordu kuzenim Ana'ya.

"En son bu eve gelip, yediği afrodizyak bir yiyecek yüzünden keçileri kaçırdığından beri getirmiyorum onu bu eve," dedi Ana. Aklımıza Verdi'nin sarımsak soslu biftek yiyip, hemen akabinde arka ayakları üzerinde durup ön ayaklarını deliler gibi sallayarak masaya tırmandığını, evin içinde durmadan daireler çizerek döndüğü ve herkesin ayaklarını yalamaya başladığı günü hatırlayıp gülüştük Ana'yla. Hatta Vicente de Verdi'nin yediği şeyden yemek istediğini belirtmişti hiç çekinmeden.

Amanda'yla kuzenim başka bir köşede ayak üstü laflıyorlardı. Amanda, küçükken hayatında ilk defa İstanbul'a gelen ve hiç deniz görmemiş olan kuzenini nasıl acımasızca kandırdığını anlatıyordu. Bir sağnak sonrası ağzına kadar dolmuş bir çukuru gösterip, bunun deniz olduğuna kızcağızı öyle bir inandırmıştı ki zavallı denizi görmenin heyecanıyla içine atıvermişti kendini. Onun o çamur gölcüğünde nasıl debelenip, leş gibi suyu şaplatarak içinde döndüğünü öyle canlı tasvirlerle sunuyor ki kuzenimin gözleri gülmekten yerinden fırlıyordu neredeyse. Amanda'nın hayatının her devrinde ikna edemeyeceği kimse olmadığının en güzel ispatıydı bu.

Salustiano mor çizgili koltuğa oturmuş, sehpanın üzerindeki kâğıt tomarını da kucağına almış büyüklü küçüklü, üzerine kargacık burgacık yazılarla not alınmış kağıtları okumaya çalışıyor, bazılarını bir kenara ayırıyordu.

"Nereye varmayı planlıyorsun bu hızla? Hırsın sonun olacak. Yiyip bitirecek seni."

"Ben hırs yapmam bir kere."

"Tavşanlı kazak örmeye çalıştığın geceyi bir hatırlasana.

Tavşanlar tavşana benzemiyor diye bütün gece hırsından oturup ağlamıştın."

"Ona hırs değil, başarısızlık sancısı denir."

"Başarısızlığa katlanma katsayın sıfır."

"Evet. Neden hayatta başarısız olmamak için elimden gelen herşeyi yaptığımı sanıyorsun?"

Nando, aralarında Juan'ın da bulunduğu bir gruba Berlusconi'ye karşı yapılan grevi anlatıyordu. Hastanelerin acil servisleri dışında ülkede çalışan bir tek karınca kalmamıştı. Herkes evine çekilmişti yirmi dört saatliğine. Havaalanlarının kapanması ise grevin eriştiği son zirveydi. Hele hele Milano havaalanının kapanması İtalyan ekonomisini yerle bir etmişti.

İtalyan odaklı sohbet Bertolucci'den Fellini'ye, Pratolini'den Pirandello'ya yumuşak geçişlerle uzuyor, ballanıyor ve ısınıyordu.

Gece ağır sengin semai usül ilerliyordu. Aydede yumuşak hareketlerle dolaşıyordu gökyüzünde.

Masaya geçmiştik. Yemeğe başlamak için son konuğumuzun gelmesini bekliyorduk. Bu onun zil çalışıydı. Kısa, kibar, rahatsız etmekten ürken bir dokunuş...

Kareli gömleği, yorgunluğunu dışa vuran yüzü ve yolculuk yorgunu bedenini kendisine ayrılan başköşeye getirip koydu.

Büyük bir sessizlik.

Akabinde sadece o ana kadar sadece reklamlarda ve filmlerde gördüğüm bir sahne. Herkes istemsizce iki yanına dönüp, şaşkınlık saçan gözlerle birbirine baktı ve kelimelere ihtiyaç duymadan sordular sorularını. Masanın altında birbirine vuran ayaklar, çimdik yiyen dizler, çimdik atan eller, 'Gördün mü?' ya da 'inanmıyorum' ifadesinin beden diline dökülmüş halleri. Ve suçluluk ve yakalanma korkusuyla yeniden önlerinde duran yiyeceklere, ya da hiçbirşey olmamışçasına birbirlerine bakan gözler. Rutine dönme çabası ve başarısızlığı.

"İki İspanyol için requiem," diye fısıldadı Salustiano kulağıma eğilerek. "Beni hayal kırıklığına uğratmayacağını biliyordum."

Javier herkesi gülen dudaklarından çıkan zayıf ama sevecen bir 'iyi akşamlar'la selamladı. Masanın diğer köşesinde ve tabii ki köşe başında oturan Juan'a da kendini tanıttı. Ben Javier, ben de Juan, memnun oldum, ben de...

"Evet," dedim ellerimi çırparak. "Javier de geldiğine göre başlayabiliriz."

Şişko kadehlerimiz sağlığımıza kalktı. Sağlığımıza, mutluluğumuza...

Salustiano tabağına bahar rulolarını doldururken,

"Bir Madridli ve bir Barcelonalının aynı masada bulunması ne büyük bir tehlike!" dedi.

"Shakespeare'in her zaman haklı olduğu göz önüne alınırsa, büyük atlar çarpışırken olan aradakilere olur. Başka bir deyişle atlar tepişirken, taylar hapı yutar. Bu da biz Salamancalılar için hayırlı bir şey olmasa gerek," dedi Ana gülerek.

Gerçekten de çetin oluyordu Barcelona-Madrid çekişmeleri. Madrid'de Barcelona, Barcelona'da Madrid plakası taşımak arabanız çizilmesi ya da lastiğinin patlatılmasıyla eş anlamlı olmuştu. Kazananın belli olmadığı ve muhtemelen de hiçbir zaman kimsenin galip çıkamayacağı bir savaştı bu. Sonsuza dek haz etmeyeceklerdi birbirlerinden. Edemeyeceklerdi.

Konuyu hemen başka yöne sevk ettim.

"İkiniz de iletişim mühendisi olduğunuza göre aranızda konuşacak mühendisçe çok şeyiniz olmalı," dedim cesurca. Cesaretim masayı çevreleyen dostlarımın gözlerinde ateş etkisi yaptı.

"Javier Retevision'da ağ müdürü," dedim Juana. Sonra Javier'e dönerek, "Juan da politeknik üniversitede öğretim görevlisi." Sonra arsızca, "yani ikiniz de hayatı köşegen gören

ve bu yüzden de kare tabakları seven iki mühendissiniz," dedim. Javier gülümsedi. Juan da 'Ben sana sonra gösteririm' ifadesini taktı yüzüne.

Sol tarafımda oturan Ana masadan yükselmekte olan sesleri kendi sesine kapak yapıp dizimi dürttü:

"İşleyen değirmenin boğazına durmak denir senin bu yaptığına. Kafadan gayri müsellahsın sen," dedi çatalını savurarak.

Juan heyecanla yeni geliştirmekte olduğu ses patolojilerini detekte eden sistemin ayrıntılarını anlatmaya başlamıştı. Başka zaman olsa masanın iki başına, dolayısıyla tamamına hükmeden bu sohbet konusunu hemen değiştirir, yumuşatır, canlandırır, alengirlendirirdim. Bu sefer hiç karışmadım. Zaten kimsenin konudan sıkılacak durumu yoktu. Herkes diken üstünde, barut fıçısının patlayacağı anı bekliyorlardı. Her cümle, her kelime ardından gelecek olan, o bilimeyen kelime ve cümle öbekleri konusunda ipucu veriyor, masadaki herkesi aslında kimsenin ilgisini çekmeyen 'patolojik' konuya çiviliyordu.

Fırından kokusu gelmeye başlayan Meksika steak'leri almak üzere mutfağa gittiğimde peşim sıra geldi kuzenim.

"Var ya, kuzen," dedi, "Tavuk eşindiğini, deli düşündüğünü yapar dedikleri buymuş demek ki. Şimdi şu ses patolojileri ve sistem ağları konusu cazibesini kaybedince içerde neden bahsedeceklerini zannediyorsun?"

"O mühendis zevklerine hitap eden yeni bir konu. Ya da bankalardaki son uygulama. Senin benim gibi aşktan, meşkten, hayallerden, hülyalardan bahsedecek değiller ya."

"Çakırkeyif olmaya başladılar bile, biraz şarap daha verirsen ikisinden birisi tarafından vurulacaksın, diğeri de kendini camdan atacak."

Fonda Luis Miguel çalıyordu. 'Amarte es un placer'. Seni

sevmek bir zevktir, diyordu o romantik, kadife, dokunaklı sesiyle.

"Her şey olacağına varır, kuzen," dedim eline peynirleri erimiş, mantar kokan Meksika steak servis tabağını tutuştururken.

"Parayla kelime satın alan bir adamın hikâyesini anlatıyor," diyordu Javier salona vardığımızda. Kuzen haklıydı. Şarabın etkisiyle açılmış, gevşemiş, rahatlamış, hiç anlatma alışkanlığında olmadığı şeyler anlatmaya koyulmuşlardı. Nando atıldı hemen Roma aksanlı İspanyolcasıyla:

"Adamın 'Yarın ne kadar sürer?' diye sorduğu kalmış aklımda. Sonsuzluk ya da birgün. Nefis bir filmdi gerçekten."

"Festival kapsamında nefis bir film var," dedi Juan. "Yarın buradaysanız gidebiliriz. Desire'in çok sevdiği bir yönetmen."

"Ben üç gün buradayım," dedi Javier. "Gideriz tabii. Desire gerçekten de bayılır Trueba'ya."

Salustiano ilkokul günlerimi geri getirerek cebinden çıkardığı kalemle kimse farkına varmadan peçetenin üzerine birşeyler karalayıp masanın üzerinden uzattı bana. Kimsenin ruhu duymadan hem de.

'Sen sırılsıklam çatlaksın. Hep böyle kal' yazıyordu üzerinde pembe domuzcuklar olan peçetede. Gülümsedim gözlerinin içine.

Masadaki sesler, kahkahalar birbirine karışıp salonun her hücresine sokuluyordu. Başım dönüyordu sanki. Usulca kalkıp balkona çıktım. Sesler bir tünelin ötesinden geliyor gibiydi şimdi. Bense tünelin ta en uç noktasındaydım. Nehrin sesi, salondan gelen De Andre'nin o gül yaprağı kıvamındaki sesiyle karşıyordu. Bir piyano üzerinde gidip gelen parmaklar, tek tek ve ruhla çıkıp gelen notalar, derinden gelen ve insanı kalbini delip geçen bir flüt sesi:

'Il ritorno di Guiseppe'

Arifsiz tarifsiz bir huzur vardı içimde. Pervasız, hırpani bir kum fırtınası...

Salustiano çıkıp geldi peşimsıra. Yeşil yeşil gözlerine baktım.

"Gel Salustiano, aydedeye misafir olalım."

2002, Ocak
Salamanca-Madrid

Mustafa Türker Ersen

KOMŞUNUN OĞLU

Ben sizin yan komşunuzun oğluyum. Odam sizin yatak odanızla bitişik. Orada konuştuğunuz şeyler ve çıkardığınız sesler bazen benim buradan duyuluyor. Sizin oturma odanız bizim mutfağımızla yan yana. Tuvaletiniz de holümüzle. Kızınız geçen hafta apartmana sarhoş geldi. Tam bizim kapının önünde yere kustu. Sonra siz çıktınız ve usulca yeri temizlediniz. Farkında değildiniz ama ben kapıdaki mercekten sizi izliyordum. Annemle babama bir şey söylemedim. Yatak odanızdan duyduklarımı da söylemem onlara. Bu benim küçük oyunum. Eğlenceli ve kişisel.

Aslında iki aile birbirlerinin kavgalarını, devrilen eşyalarını, dinledikleri müzikleri, seyrettikleri televizyon programlarını genelde duyuyor. Bazen dışarı sızmaması gereken şeyler de öğreniliyor. Ama merdivenlerde karşılaşıldığında, misafirliğe gidildiğinde, apartman toplantılarında hiçbir şey bilinmiyormuş gibi yapılıyor. "Gibi yapmak". İşin püf noktası bu. İki taraf da tahmin ediyordur durumu mutlaka ama medeniyet böyle bir güven veriyor bize. Duymamış ve duyulmamış "gibi yap", o zaman sorun kalmıyor. Gizli bir anlaşma bu. Sen benim sırrımı tut ben de seninkini.

Geçenlerde benim hakkımda konuştunuz. Derslerim kötüymüş, çünkü aklım kıtmış. Sokaktan köpek pisliği buldum ve posta kutunuza tıktım. Kusura bakmayın ama bence hak ettiniz. Benim aklım kıt değil. Biraz içine kapanığım o kadar. Böyle tiplerin aslında daha zeki olduğunu bilmiyor musunuz?

Kızınızı duymaya çalışıyorum. Gülüşünü, konuşmasını. Bazen eve arkadaşları geliyor. Açık saçık konuşuyorlar, erkeklerden bahsediyorlar. Kendimi fark ettirmeye çalışıyorum, bir kaset takıp teybin sesini açıyorum. Benden söz etsinler istiyorum. Etmiyorlar. Zaten üst kattaki yaşlı çift rahatsız oluyor hemen, şikayete geliyorlar. Kızlar bir defasında mastürbasyondan konuştu. Sonuna kadar dinleyemedim, midem bulandı, mutfağa kaçtım. Kızınız bir yandan gözümden düştü, bir yandan daha da gizemli hale geldi. Şurada burada rastlaştığımızda gözlerinin tam içine bakıyorum. "Senin hakkında çok şey biliyorum" demeye çalışıyorum. Ama bir şey anlamıyor galiba. Geçen yıl benim okuldan mezun oldu. "O coğrafyacı hala okulda mı?" diye soruyor hep. Sinirleniyorum o zaman. "Evet" diyorum. "Çocuklarını getiriyor bazen, çok sevimliler. Hoca, anneleri kadar güzel olduklarını söylüyor."

Siz bizim nelerimizi duyuyorsunuz acaba? Bazen kızıyorum, anneme bağırıyorum. O sesler geliyordur herhalde. Ama sizin kavgalarınız daha korkunç, daha gürültülü. Kızınız sizden nefret ediyor. Bunu açık açık söylüyor size, biliyorum. Çünkü duyuyorum. Bayramda sizi ziyarete geldik. Kızı övüp durdunuz, bizimkiler "maşallah" demekten yoruldu. Ama sadece ben değil, annemle babam da biliyor ki kızınız aslında tam bir baş belası. Annem ona "mal" diyor.

Geçen hafta bir gece sizi duydum. Yatağımdaydım. Sesler gelmeye başlayınca kalktım, duvarın dibine çöktüm. Sesler, sesler, sesler... Keyiften mi, acıdan mı, telaştan mı, sabırsızlıktan, barıştan, sızıdan mı çıkar bu sesler? Heyecanlandım. Bir zirve mi burası, bir dip mi? Arada bir kelimeler söylüyordunuz. Emirler, ricalar, ayıp laflar. Birden sesler durdu. Tartışmaya başladınız.

Siz beyefendi, karınıza bağırıyordunuz. Sevişirken başka bir adamın adını andığı için. "Kim o kim? Şeytan diyor tut başını, duvara duvara vur." Acaba dibine çöktüğüm duvarı mı kastediyordunuz? Ve siz hanımefendi, ağlamaya başladınız. "Uyduruyorsun, söylemedim" diyordunuz. Uzun süre bu duvarın dibinde kalacaktım anlaşılan.

Beyefendi, siz ısrarcıydınız. Bir ad söylenmişti. O adam belli ki karınızın hayatından, geçmişinden, belki de bugününden biriydi. Böyle bir durumda onu pencereden atar, ardından da siz atlardınız. Hanımefendi, ağlamaktan neredeyse konuşamıyordunuz. "Hayır," diyordunuz. Böyle bir şeyi kocanıza elbette ki yapmazdınız. Herkes yapardı da siz yapmazdınız. Ağzınızdan bir isim çıktığının farkında bile değildiniz. Siz ise beyefendi, kendinizden emindiniz. Kimdi bu adam? Karınız ya söylerdi ya da söylememenin sonuçlarına katlanırdı.

Hanımefendi, ağlamanızı durduramıyordunuz. "Biz hiç iki kişi olamadık ki," diyordunuz kocanıza, "hep sen oldun". En başından beri böyle gittiğini, size hiç yer bırakılmadığını, hiçbir şeyin üzerinde değil, her şeyin altında kaldığınızı anlatıyordunuz. Başka biri falan yoktu. Siz bile yoktunuz. Bir isim. Belki de gerçekten bir isim söylemiştiniz. Kim bilir kimin ismi. Bir an bir şey çakmıştı kafanızda. Belki de bir hayal.

Beyefendi "her şeyi senin için yaptım" diyordunuz siz de. Karınızı nankör olmakla suçluyordunuz, ona kalsaydı her şey batardı. "İkiniz" denen şey varlığını size borçluydu. Sizin kararlılığınıza ve sizin emeğinize. Bir kadından bir eş yaratmıştınız ve onu mutlu etmek için kendinizle ilgili her şeyi bir kenara bırakmıştınız, kendinizi ona vermiştiniz. Daha ne isteniyordu sizden? O adam kimdi?

O adam oydu. O hâlâ aklınızdaydı hanımefendi, itiraf etmiştiniz nihayet. Doğruydu, kocanız bir eş yaratmıştı. Kendisi için bir eş. Kişi olarak sizin bir değeriniz yoktu aslında, sadece bir işleviniz vardı. Bıkmıştınız artık. Onu özlüyordunuz, ondaki gençliğinizi özlüyordunuz. Kendiniz olmanıza izin ve-

ren zamanları ve kişileri özlüyordunuz. Bunları der demez kocanız size vurdu.

Şimdi siz de ağlıyordunuz beyefendi. Size nasıl yapılırdı bu? Yok, kesin biriniz ölecekti bu işin sonunda. Yoksa o adamla görüşülüyor muydu?

Hayır görüşülmüyordu. Ama insanın elinde değildi, hafıza ve özlem insana aldırmıyordu, kendi bildiklerini okuyorlardı.

Hayır öyle değildi, insan kendini kontrol edebilirdi, etmeliydi. Adamla görüşülmemesi bir şey fark ettirmezdi. Kendisi yoktu ama aslında vardı, buradaydı. Burada adı anıldı. Hanımefendiye bir daha vuruldu.

Kızınızın sesini duydum. "Yeter" diyordu, sizden bıktığını söylüyordu. Herhalde yatak odanıza dalmıştı dayanamayıp. Sonra evinizin kapısı açıldı ve bir çift aceleci ayak hıçkıra hıçkıra apartmanın merdivenlerini indi, indi, dışarı çıktı. Siz ikiniz yatak odanızda ağlamaya devam ettiniz. Ben da yatağıma geçtim. Sizi dinleye dinleye uyudum.

Ertesi gün apartmanın kadınları kızınızın gecenin bir yarısı gecelikle sokaklara çıktığını, bağıra çağıra mahallede koşturduğunu anlattı birbirlerine. Artık iyice azıttığını, kocalarına göz kulak olmaları gerektiğini söylediler. Siz ise akşam dışarı çıktınız karı koca, kim bilir nereye gittiniz. Pencereden size baktım. Kol kolaydınız.

Karşılaşmalar, misafirlikler ve apartman toplantıları güvenli ve zararsız geçecek yine. Ama ben sizi kimsenin bilmediği kadar iyi bileceğim. Çünkü sizi duyacağım. Yatak odanızdan hiç ses gelmiyor o geceden beri. Muhtemelen biriniz başka bir odada uyuyor. Kızınızın ağladığını duyuyorum ara ara. Er geç onunla karşılaşacağız. Bana coğrafyacının hâlâ okulda olup olmadığını soracak. Ona bir iyilik yapacağım. "Evet okulda, sizin komşunuz olduğumu biliyor, sana selam söylüyor," diyeceğim. Bu bir yalan ama olsun. Ben onun arkadaşı sayılırım. Çünkü onu duyuyorum.

Dünyanın bütün tarihleri ve kültürleri buyuruyor, gösteriyor: Aldatma! On Emir'den Kinsley Raporu'na kadar herkesin burnunu soktuğu bir eylem alanı burası.

Aldatma'yı aşkın sınırları içinde karşı cinsle bir ilişkiden öteki ilişkiye geçişte yaşanan bir eylem sapması olarak özetleyebilir miyiz? Onu bir biçime sokmak, tek bir ifade, roman ya da aidiyetle açıklamak mümkün mü?

"Aldatma Öyküleri" antolojisi tam olarak bu sorularla ortaya çıktı. Bütün âşıklar ve aşkın bütün durumları, aldatma için tek bir hedef gösterirler: Başka biri. Bu hareket yerine göre bencillik ve çoğu zaman da suçu başkasına atmanın esaslı bir yolu yöntemi değil midir? Aldatmaya kimi zaman cinsel politikalar ve kimi zaman da histeriler neden olabilir.

Ve hayatın devam ettiğine dair bütün söylem ve söylentiler. Aldatmanın en önemli bahanesi bunlar değil midir?

"Aldatma Öyküleri" antik aşkların büyük yazıcısı Tibullus'tan James Joyce'a, Mahmut Şevket Esendal'dan Ayfer Tunç'a kadar uzanan bir antoloji.

Aşk acılarını biraz olsun hafifletebilmek, aşkı daha iyi anlayabilmek için yapıldı... Çünkü eminiz bunun için yazıldı o öyküler...

ISBN 975-10-2089-1